BUJOR NEDELCOVICI

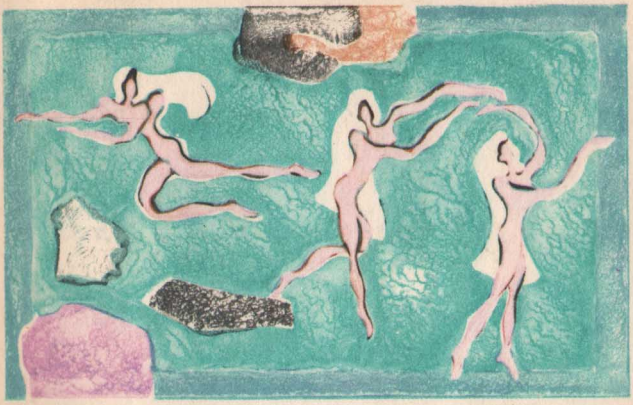

# Somnul vameșului

Vol. 3 GRĂDINA ICOANEI

*Editura Eminescu*

BIBLIOTECA DE PROZĂ ROMÂNĂ CONTEMPORANĂ

**BUJOR NEDELCOVICI**

# Somnul vameșului

Vol. 3

*Editura Eminescu*

BUJOR NEDELCOVICI

# Somnul vameșului

Vol. 3 **GRĂDINA ICOANEI**

**Ediție revizuită și adăugită**
**cu o prefață de NICOLAE MANOLESCU**
**și o postfață de autor**

*Editura Eminescu*
**BUCUREȘTI, 1981, PIAȚA SCÎNTEII 1**

*Pentru mama...*

*Gustăm din moarte şi din cunoaşterea ei, cînd, aventurier-povestitor plecăm în trecut : de aici voluptatea cît şi palida noastră teamă.*

THOMAS MANN

# 1

JUDECĂTORUL ANTIM ÎŞI PREGĂTEŞTE CAFEAua, apa din ibric n-a început să fiarbă. Stă în picioare lîngă fereastră, cu mîinile în buzunare şi se uită pe stradă. Ochi albaştri, temperament viu în contrast cu înfăţişarea ştearsă, banală, de blond bonom care de multe ori dă dovadă de moliciune şi gînduri bizare. Doctor în drept, bun penalist. Fumează pipă, îi place tutunul din Cavalla, Izmir şi Latakia, uneori se uită la harta

desenată pe o cutie de metal unde își păstrează «mixtura» și visează o călătorie prin locuri îndepărtate. Continuă să privească afară.

Zi de iarnă. Zăpada se topește cu iuțeală. Razele soarelui strălucesc cu putere în ferestre : oglinzi multicolore agățate de zidurile caselor. Oamenii merg pe străzi cu paltoanele descheiate și cu frunțile năduşite sub căciuli. Au priviri apatice. Dezorientate. Miroase a zambile și dor de ducă. Iarna, încă din ianuarie, pare învinsă. Se ascunde în pămînt și în surîsul fetelor astenice. Un fluture alb, dintr-o specie mai rară, se trezește din somn, bate din aripi între geamuri, se izbește cu capul de sticlă, se oprește zăpăcit și o ia de la capăt.

Planurile se suprapun în ochii lui miopi. Fluturele dintre geamuri saltă printre crengile desfrunzite ale unui copac din parcul de peste drum, seamănă cu un lăstun alb prins între două plăci transparente. Un copil se dă în leagăn, un bătrîn își plimbă cîinele pe o alee, un țigan se urcă într-un copac și încearcă să prindă fluturele. Pleoapele se strîng, genele se ating, ochii refac realitatea deformată.

Rezemată de speteaza înaltă a fotoliului, Filomela citește un dosar, scoate sunete ascuțite de mirare printre buzele acoperite cu un ruj strident. Măruntă, trupul strîns în cordoane și barete care îi brăzdează adînc talia și brațele, mișcări iuți, gesturi bărbătești, o nervozitate aparentă prin care își ascunde, ca orice timid, blîndețea. Absolventă a unei școli juridice, a lucrat cîțiva ani în postul de grefier apoi a fost numită judecător. Din cînd în cînd întoarce capul spre ușa din dreapta, vrea să afle ce vorbesc cei doi bărbați care s-au retras în biroul alăturat.

Spitalul Brîncovenesc, biserica Domniţa Bălaşa, primele prăvălii de pe Calea Rahovei, Frizeria lui Jak şi privirea lui Antim se loveşte de ziduri, de acest orizont închis. Se întoarce în parcul din spatele tribunalului cu bănci răsturnate şi hîrtii aruncate pe alei. Doi copaci : doi alergători cu braţele întinse şi cu picioarele prinse de pămînt. Urmele de zăpadă prin iarba uscată : pistrui pe faţa pămîntului. Aude apa fierbînd în ibric. Fuge din parc, e iarăşi în birou. Atenţia lui e împărţită, fiinţa divizată : e afară şi înăuntru, e acolo şi aici, e în Cavalla şi într-o încăpere anonimă din clădirea impozantă a tribunalului.

Filomela îşi trimite pupilele în colţul ochilor, fixează uşa, încearcă să «prindă» un cuvînt din discuţia celor doi. E aici dar ar vrea să fie acolo, e preocupată de dosarul pe care îl citeşte dar încearcă să afle ce «plănuiesc» bărbaţii din biroul învecinat.

Mirosul de cafea se răspîndeşte cu iuţeală prin încăperea cu înfăţişare de cancelarie veche : pereţi înalţi acoperiţi cu lambriuri de stejar, fotolii uzate, dulapuri cu furnirul scorojit şi birouri masive, mici cazemate în spatele cărora trăieşte cîte un funcţionar cu hîrtiile şi fantasmele lui.

„Imposibil ! Nu-i despărţea decît un zid ! A auzit cînd a omorît-o !“, zice Filomela cu o expresie revoltată.

Parfumul cafelei o smulge din lectura dosarului, Antim toarnă în două ceşti din pămînt smălţuit cumpărate de curînd din Obor.

„Nu. Mulţumesc. Nu beau. Zău nu beau ! Tensiunea, tovule, tensiunea ! Douăjdoi ! Ce ? ! E de glumit ? ! Hm. În sfîrşit, dacă insişti... Aşa zic în fiecare zi. Ha-ha-hi-hi ! Puţină, foooarte puţină.“

Antim n-o mai aude, gustă încet din lichidul plin de arome. Așază ceașca pe farfurie, se lasă în fotoliu și își sprijină comod brațele. Clipe de uitare. Mușchii feței se destind, ridurile parcă dispar de pe chipul cu trăsături mari, nas puternic și bărbie proeminentă. Aude fluierul unui ofițer de cart, șuieratul unui samovar încins sub cărbuni. Revine în cel pe care îl abandonase în fotoliu și își saltă puțin trunchiul. Ascultă atent în dreapta și stînga, își apleacă urechea spre ceașca de lut. Din pereții ei răzbat zgomote ciudate : crengi rupte de pași ce aleargă în goană printr-o pădure, cioburi de sticlă rostogolite pe o scară de piatră. Nedumerit își trage în jos colțurile gurii și fața i se lungește ca un semn de întrebare. „Cine să-l creadă pe mincinosul ăsta ? !" zice printre dinți Filomela și întoarce pagina dosarului de parcă ar vrea s-o rupă. Antim își lipește urechea de marginea ceștii, aude vuietul vîntului pe un cîmp pustiu, boncăluitul unui cerb într-o zi de nuntă, apoi își zice : «N-am vrut să-l cred pe Arghir... are totuși dreptate. Peste tot sînt sunete și zgomote pe care nu le auzim... nu sîntem preocupați de ele și n-avem imaginație. Da-da ! N-avem imaginație ! El spune că seara, înainte de a se culca, stă lungit în pat și își ascultă trupul care își pierde marginile. Uite ! Azi, de pildă, am auzit și eu sunete într-o ceașcă... vorbirea neștiută dintre obiecte și ființe...»

„De ce-o fi venit tovu' Prim la noi ? E prima oară ! zice Filomela aranjîndu-și părul platinat. Sînt prieteni ! Îți spun eu ! Am înțeles imediat. Hm ! și zîmbetul îi apare în colțul gurii. Cînd a intrat a zis : «Noroc, Iustine !» Își zic pe nume ! De ! Mai știi ? ! Poate îl pune președinte în locul lui Scărlătescu care iese la pensie.

Cum să afli ? Prin uşile astea capitonate nu trece nici o şoaptă. Hei ! Tovule ! Cu cine vorbesc ? Ce părere ai ?"

„Nu ştii s-asculţi, doamnă Filomela. Nu ştii !" spune Antim îndesînd tutun în pipă.

„Ei ! Asta-i bună ! Îţi arde mereu de glume. Hm ! şi zîmbetul tic apare din nou în colţul buzelor. Ai pretenţiunea să afirmi c-ai auzit ce-au discutat dincolo ? !" continuă ea încercînd să se exprime cît mai preţios.

„N-am nici o pretenţiune, îi răspunde ironic Antim. Dacă aş fi vrut, aş fi auzit..."

„Cum adică ? !"

„Aşa bine" şi Antim scapără un chibrit şi îşi aprinde pipa.

„Rîzi de mine ?"

„Nici vorbă... Uite ! Eu aud ce se-ntîmplă, de exemplu... zic aşa, ce se-ntîmplă într-o masă sau... într-o ceaşcă" — şi vocea tărăgănată a bătrînului judecător, cuvintele bolborosite din cauza pipei, se sting odată cu fumul aruncat cu putere, fără să-i mai dea nici o altă explicaţie.

Faţa imobilă. Ochii mari şi uimiţi ai Filomelei. Minute lungi de nedumerire. Îşi aranjează din nou părul vrînd parcă să-şi recîştige autoritatea. Ridică din umeri şi îşi zice : «Cu Antim ăsta se petrece ceva ? ! Vremea ! Vremea e de vină ! Ne-a înnebunit pe toţi !»

Uşa din dreapta se deschide cu putere, apare Simion urmat de Iustin Arghir.

„Treci mîine pe la mine... sînt la birou pînă seara", zice Simion îmbrăcîndu-şi paltonul.

„...mîine plec la Cîmpeni. Stau doar cîteva zile", îi răspunde Iustin conducîndu-l spre uşă.

„Bine. Atunci cînd te întorci."

Simion își ia rămas bun, strînge mîna celor din birou și pleacă. În încăperea cu aer de cancelarie veche e din nou liniște. Fluturele zboară între geamuri cu rotiri leneșe, simte că va muri la asfințitul acestei zile de vară apărută printr-un miracol în plină iarnă. În parcul de peste drum copilul coboară amețit din leagăn. Cîinele își înnoadă zgarda în nuielele gardului. Stăpînul lui a dispărut fără urmă. Cîinele își vîră botul în blană și se culcă. Frizerul Jak iese în pragul prăvăliei. Țiganul renunță să mai prindă fluturele. Adoarme pe o bancă.

# 2

CĂLĂTORI GRĂBIȚI, CĂRUCIOARE CU BAGAJE, tineri cu schiuri, o femeie transportată pe o targă, un bătrîn rîde cu gura știrbă, un iepure de Angora fuge dintr-un coș. Și el, cu capul în jos, privește cartonașul de culoare ruginie : biletul de tren. Intenționase de mai multe ori să plece, se imaginase mergînd pe străzi pustii, traversase piețe întunecate dar de fiecare dată se oprise în fața gării, a orologiului din turn cu cadran alb și

litere negre, poate pentru că pînă acum nu rostise cu glas tare : „Mîine plec la Cîmpeni".

Stă pe culoarul vagonului, fruntea rezemată de geamul aburit, coatele sprijinite de bara de metal, fără nici un bagaj, doar cu periuța de dinți în cutia ei de plastic. A ajuns deja, a coborît înainte de a ajunge, a trecut prin pasajul subteran și s-a oprit în spatele gării, acolo unde s-ar fi putut urca într-un autobuz care l-ar fi dus pînă în centru, dar el stă pironit în loc și privește în jur : «Totul e neschimbat, așa s-ar părea... chiar așa s-ar părea»".

Traversează un scuar, pune primul pas pe bulevardul cu castani — obișnuitul bulevard din orașele de provincie —, se uită într-o parte și alta și încearcă să regăsească orașul nu numai în fața ochilor dar și în el, fără emoție, ca și cum l-ar prinde cu niște brațe uriașe ce-ar ajunge pînă la periferie și ar zice : „E aici, așa cum l-am lăsat. Casele sînt mai mici, mult mai mici", preocupat în același timp de ceva tainic ce îi fură gîndurile și bucuria revederii și ochii îi rămîn nemișcați pe cîte un copac, o bancă, «Chioșcul unde joia și duminica fanfara militară cînta valsuri și marșuri», o statuie, un trandafir înflorit în plină iarnă.

Crengile negre ale castanilor, legănate de vînt, desenează în cărbune siluete fantastice pe cerul de culoarea unui șoarece de cîmp. La asfințit, cineva înjunghie ziua și mînjește zarea cu lacrimi roșii. Se simte străin într-un oraș străin, cu clădiri noi și străzi care îl dezorientează. Găsește cu greutate — nemișcat, cu trupul uzurpat de imagini, tînguitor, fluid — vechiul traseu al Francezei, strada pe unde tinerii se plimbau în fiecare seară încolonați în rînduri largi. Treceau agale prin fața privirilor curioase ale bărbaților care stăteau pe bordura trotuarului — cu pălării pe cap și mîinile în buzunare — și

urmăreau defilarea încăpățînată și gălăgioasă a fetelor și băieților care se întorceau la colțul străzii pentru a lua drumul de la început în timp ce vorbeau, făceau noi cunoștințe, plănuiau un «ceai», un *«rendez-vous»* sau tăceau însingurați într-un oraș însingurat de provincie.

Ferestre înalte, portaluri întunecate, cornișe cu tencuială dărîmată, priviri bănuitoare, aduceri-aminte, totul plutește șovăitor și tainic în lumina cernită a acestei zile de iarnă. Tresare. Mîinile strîng în buzunare cîteva monede. Merge mai încet. Zărește turla bisericii Sfîntul Ioan și nu-și trimite gîndul înainte de parcă s-ar teme de ceva neștiut, sau ar aștepta acea rezistență la amintiri care să-i dea puterea să primească totul ca înainte, fără emoție, sau cu o emoție învinsă, îngenuncheată, așa cum ar fi găsit în buzunare niște monede ruginite, înnegrite de vreme, scoase din uz, dar cu aceeași valoare pentru el.

Trece prin fața bisericii. I se face frig. Nu-și amintește, nu vrea să-și amintească nimic despre seara în care, copil fiind, a văzut din dormitor crucea luminată ce strălucea în frontonul ei de piatră. Nu se gîndește la nimic. Vede Casa cu lei. Se oprește în colțul străzii. Ochii i se mișcă avizi într-o parte și alta, regăsește dar nu recunoaște. Zîmbește. Nu vrea să audă nici un strigăt, nu tremură pe dinăuntru, chiar dacă aceste ziduri albe reprezintă pentru el copilăria, chiar dacă s-a istovit într-o singură secundă. Este prețul necesar pentru a ieși din lumea de atunci și a intra în lumea de acum și chiar începe să vadă ceea ce vede, să compare și să-și spună : «Brazii au fost tăiați, la fel și salcîmii din Pădurea Alba... grajdurile sînt magazii, grădina cu meri e loc de parcare, leii de piatră sînt mai mici, mult mai mici decît îi știam, și casa e mai mică, mult mai mică...»

Simte sub palmă lemnul lustruit al balustradei dar

nu urcă cu gîndul scara interioară ce duce spre dormitorul lui, nu intră în biroul bunicului, Colonelul Ion Arghir, nu vede, nu vrea să vadă bucata de pămînt unde colonelul a scuipat restul de ţigară de foi ; în ziua aceea Ştefan Orleanu a jurat să obţină prin orice mijloace Casa cu lei. Neclintit. Cu mîinile în buzunare, cu umerii strînşi de frig, se uită la zidurile coşcovite de umezeală, florile de ştuc, evantaiul de sticlă de la intrare ce apără scara de ploi şi ninsori (pe acolo au trecut cîndva tălpile desculţe ale unor fecioare, tocurile ascuţite ale unor femei cu şoldurile împlinite, pingelele scîlciate ale unor bătrîni, toţi au atins scara precum nişte buze care au tocit treptele de piatră în prelungita sărutare a timpului), urmăreşte cu atenţie fiecare detaliu, golit de orice sentiment, ca şi cum ar fi parcurs pe jos acest drum numai pentru a privi o casă — şi atîta tot.

Traversează strada şi îşi spune : «Magazinul bunicului Orleanu-Fier». Ridică ochii spre fereastra de la etaj unde a fost cîndva biroul bătrînului, îi caută chipul, ochii, încearcă să audă sunetele capacelor de aur ale ceasornicului de buzunar pe cadranul căruia a măsurat ora cînd Andrei Arghir — tatăl lui — a ieşit cu docarul (tras de doi cai cu gîturile arcuite într-o semeţie sălbatecă, bărbătească, simbol al puterii masculului care îşi caută femeia) din curtea de peste drum şi a întîlnit-o pe fiica lui, Irina Orleanu — viitoarea lui mamă. Prin căsătoria lor bătrînul a obţinut Casa cu lei şi astfel şi-a răzbunat orgoliul umilit în ziua în care Colonelul Arghir a scuipat lîngă bocancul lui blestematul acela de rest de ţigară de foi. În locul vibraţiilor capacelor de aur ale ceasornicului, în el răsună primul *Sunet,* primul semnal de alarmă şi înţelege că trebuie să-şi cruţe puterile pentru a ajunge acolo unde şi-a propus : Acasă.

Cade o ploaie măruntă şi deasă amestecată cu fulgi

de zăpadă înnegriți de hornurile caselor care și-au zăvorît porțile. Merge pe o stradă, apoi pe alta, traversează o piață, trece peste un șanț, ocolește o clădire și deodată își dă seama că s-a rătăcit în orașul în care s-a născut și a copilărit. Își continuă drumul pe cîteva ulițe strîmte și întortocheate care îl învîrtesc în loc. Nu se oprește. Se mișcă însă din ce în ce mai greu, își tîrîie picioarele prin zloata de pe trotuare. Ține fruntea aplecată să-și ferească fața de ploaie. O umbrelă i-ar fi fost prea puțin, azi ar fi dorit o trăsură (nu pentru că e bolnav dar e istovit și poate merită puțină odihnă, așa cum a meritat o trăsură în ziua în care, bolnav fiind, s-a dus pe jos pînă la Spitalul Schüller ; două drumuri despărțite de trecerea a doisprezece ani care nu mai semănau între ele : primul a fost nevoit să-l facă și de atunci hărțuiala și tristețea au încercat de multe ori să-i macine sufletul, oasele și nădejdea, al doilea, acesta, îl parcurge de bunăvoie după ce hărțuiala și tristețea au fost învinse) și haine uscate, moi, călduroase și dacă s-ar fi putut o cămașă albă, de mătase, da, în orice caz albă, iar pe cap o pălărie. Și chiar stă comod într-o trăsură, picior peste picior, apărat de lapovița de afară spre care se uită cu priviri filtrate printre genele somnoroase. Simte înaintarea plăcută și lină a roților și ascultă ritmul sacadat al copitelor cailor dublate cu cauciuc pentru a nu răsuna prea tare pe caldarîmul de piatră. Aude cornuri de vînătoare, tropotele unor cavalcade, flautele și cimpoaiele care intonează un cîntec de nuntă, strigătele îndepărtate ale unor fete care culeg flori pe dealuri... Deodată, simte lîngă el prezența unui străin. N-a auzit cînd s-a urcat. Întoarce surprins capul. Sub coșul trăsurii e puțină lumină. Contururile devin mai clare. Îl recunoaște. Prima dată l-a întîlnit acum cîțiva ani, era la mare, locuia într-o casă așezată pe țărm.

• A urcat o scară șubredă de lemn, a împins capacul și a ajuns în pod. Razele soarelui se strecurau prin crăpăturile șindrilei, perforau întunericul cu împușcături luminoase. Prin colțuri erau lăzi, hamuri, unelte pentru pescuit, lopeți și un felinar uriaș cu geamul spart. Mirosea a stafide și mere uscate. Pînzele păianjenilor s-au înfiorat, cîteva frînghii și plase pescărești s-au legănat ușor într-o parte și alta. I s-a părut că aude pași, parcă cineva s-ar fi ascuns în grabă într-un ungher întunecat. Stătea nemișcat și se uita bănuitor în jur. Intr-un ungher o saltea, iar mai în spate, rezemat de doi căpriori : o haină neagră, uzată, cu reverele însă lucioase — de departe pare un smoching —, niște pantaloni rupți și deasupra o pălărie de culoare închisă. Poate este costumul unui ginere înecat în mare în noaptea nunții — nimeni n-a avut curajul să-l mai poarte —, sau hainele folosite de vreun tînăr la colindele de Crăciun, sau la scenetele jucate pe stradă, sau o sperietoare ce urma să fie dusă pe țarină împotriva ciorilor. Zgomotul de pași de la început n-a fost o părere: s-a ascuns la sosirea lui și n-a avut timp să-și ia hainele care nu aveau nici o urmă de praf. Totul era posibil. A încercat să zîmbească. Știa că a intrat într-un joc cu el însuși, un joc în care participa totuși cineva străin. Pălăria semăna izbitor de mult cu a lui, avea același format și panglica era identică. Știa prea bine.

A doua zi s-a urcat din nou în pod. L-a găsit în același loc. Nu se mai îndoia, era pălăria lui. Nopți de-a rîndul s-a gîndit la el. L-a numit Sperietoarea, Obsesia, apoi Actorul. Uneori s-au certat pentru că nu era de acord să vorbească, să țipe, alteori a fost un bun prieten și sfătuitor. În fond cine nu are fantasma lui, puțini însă recunosc. •

Azi poartă haine la fel de elegante cu ale lui. Stă comod în trăsură, cu capul sprijinit în mînă. Îl priveşte pe sub sprîncene, parcă ar vrea să-i spună : „Ce ? ! Nu mă recunoşti ? !“ Trăsura îşi continuă drumul, apoi se opreşte. Se bucură la gîndul că poate străinul va coborî şi va rămîne singur. Se uită afară, recunoaşte ferestrele casei din Tăbăcari, acolo a copilărit o vreme. Se simte apărat. Cîinele lui Bărbosu sare pe scara trăsurii şi i se gudură la picioare. În spatele lui apar Florence şi Titi, vechii lui prieteni, amîndoi sînt fericiţi că-l întîlnesc. Florence are panglici colorate prinse în păr. Titi strînge sub braţ un pachet învelit în ziare. Rîd şi vorbesc fără glas, îşi mişcă mîinile ca într-o pantomimă hazlie. La urmă, Florence îşi desprinde din păr o panglică albastră şi i-o dăruieşte în semn de iubire. Titi scoate din pachet o floare de hîrtie, face o plecăciune adîncă şi i-o aşază pe genunchi. Îşi iau rămas bun de la el şi trăsura începe să se mişte. După un timp îl aude vorbind.

„Vrei să afli de ce am apărut din nou ?... Să nu te superi pe mine ! Dar nu-mi pot stăpîni rîsul. Te rog să mă ierţi. Cum să nu rîd cînd văd că respecţi mai departe regula jocului ? ! Tot un naiv ai rămas ! Tot naiv ! Numai aparent... Da-da ! Numai aparent trebuie să-ţi iei rolul în serios, domnule judecător ! Altfel nu vei rezista. N-ai învăţat să rîzi ! Nu mi-ai ascultat sfatul ! De ! Ce să fac ? Nu-i vina mea !“

„Ascultă, Actorule ! Eşti un caraghios fără pereche care-şi dă importanţă ! Nu-mi place să primesc sfaturi cînd nu ţi le cer. Recunosc, într-un fel exişti dar eşti creaţia mea... chiar şi trăsura în care te afli tot eu am inventat-o !“

„N-ai crezut niciodată în mine ?“

„E adevărat, cîndva m-ai preocupat, chiar m-am temut de tine. Parcă îţi aud tiradele : «Puţin curaj i-ar lecui

de minciuna în care trăiesc pe unii». Bufonerii, domnule, bufonerii ! Ai fost grozav ! Irezistibil ! Acum însă eşti în puterea mea ! Gata ! Pleacă de aici şi vinde cornuri cu susan sau lozuri în plic. Azi m-am distrat puţin, cred că nu te superi. Nu-i aşa ? Mă plictiseam singur pe drum... lapoviţa asta... Acum du-te ! Ia-ţi hainele şi trăsura ! Să nu uiţi caii, n-am ce face cu ei. Rămîi cu bine, Actorule !"

Merge mai departe pe străzi, prin zloata de pe trotuare, înfrigurat, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare, umerii strînşi şi privirea în jos. Se opreşte în dreptul unei case. Priveşte poarta, zidurile. Îşi şterge ploaia de pe faţă. Apasă pe clanţă şi intră în curte. Nu bate la uşă, ciocăneşte în geam, aşa cum făcea în serile cînd venea tîrziu acasă. Ridică mîna şi cînd aude cele două sunete în canatul de lemn al ferestrei îşi zice : «Am ajuns. Acum sînt sigur că am ajuns...» Urcă scara de piatră cu paşi înceţi. Drina apare în uşă, rămîne înlemnită cu mîna la gură. Traversează holul însoţit de bucuria şi vorbele ei de bunvenit. Intră în sufragerie, regăseşte totul aşa cum era pe timpul cînd trăia tatăl Arghir: mobila, tablourile, foşnetul focului, mirosul de gutui şi levănţică. Îşi încălzeşte mîinile la sobă, apoi se aşază la masă. E împresurat de senzaţii, aduceri-aminte, ecouri, voci, toate concentrate în ochii Drinei care se uită la el şi îi vorbeşte. Uneori nu o aude, nu o vede, zăreşte o pasăre uriaşă, albă, cu gîtul lung, care pluteşte în jurul lămpii. Bate încet din aripi, planează în cercuri largi, atinge pereţii, înfioară perdelele şi loveşte la întîmplare acele pendulei agăţate de zidul din faţa lui. Timpul îi aparţine.

„Ţi-o fi foame ?" zice Drina şi după ce îi dă să mănînce începe să-i povestească despre proprietarul casei care vrea s-o evacueze, despre parastasul lui Andrei şi

despre presimțirea ei că azi va trăi o mare bucurie. Vorbește repede, aferată, puțin exaltată, poate vrea să-și ascundă emoția și surpriza. Deodată se oprește, se așază pe pat, își strînge mîinile în semn de rugă, îndreaptă privirea spre fotografia lui Andrei de pe noptieră și rămîne nemișcată, doar buzele îi tremură ușor. Iustin se uită la umerii ei aduși, mîinile cu degete uscate și vine proeminente, fața mică, ridată, părul cărunt și brațele subțiri. «Înainte mă doream ocrotit de ea și de tata, acum a venit rîndul meu... cred că a venit rîndul meu», și ochii lui se întîlnesc cu ochii Drinei.

„Poate vrei să te culci, ești obosit și eu te țin cu poveștile mele. În camera de la drum e cald, aprind focul în fiecare seară, așa cum ați fi toți acasă. Dar ia spune-mi ? Ce face Alex ? Cel mic e sănătos ?"

Trec prin hol. În timp ce Iustin îi vorbește, vede godinul din colț. «Ardeau decorațiile și cărțile de istorie... multe cărți de istorie», apoi intră în dormitor. Totul e nemișcat. Privirea îi rămîne ațintită spre birou. «Deschideam ușa, tata se răsucea în fotoliul rotativ și-mi zîmbea de parcă n-aș fi fost niciodată plecat de-acasă.»

„E destul de cald, zice Drina, închizînd focul. Îți dau o pijama de-a lui Andrei și dacă mai vrei ceva să-mi ceri, nu mă culc imediat. Te las să te odihnești, și bătrîna se apropie de el și-l mîngîie pe obraz. Ai slăbit mult, Iustine ! Ești palid, dragul meu ! Nu cumva ești bolnav ? ! Ar fi bine să rămîi aici cîteva zile să te întremezi..."

Îi răspunde ceva confuz, zîmbește, o conduce pînă la ușă și îi urează noapte bună. Rămîne singur în mijlocul odăii. Se uită la mobila desperecheată și înghesuită. «Așa trăiam atunci, cînd ne-am întors de la Gura Vitioarei. Atunci însă eram toți, eram toți», apoi se dezbracă cu mișcări încete, obosite, și se lungește în pat. Soba

îi încălzește plăcut fața și mîinile. Încearcă să scape de orice gînd. Vede pe noptieră o cană cu apă și o batistă. Un camion trece pe stradă. Lampa cu ciucuri de sticlă tremură ușor producînd un sunet de zurgălăi. Un cîine latră plictisit prin vecini. O locomotivă strigă în depărtare. Liniștea își face loc și pune stăpînire pe casa, strada și întreg orașul. Își simte trupul istovit. Somnul fuge însă de el ca un animal speriat. Gîndurile îl împresoară.

• „Știi de ce-am venit ?" îl întreabă Simion.

„Nu. Spune, Papașa. Sînt bucuros că nu m-ai uitat !"

„Voiam să te văd cum conduci un proces. Ai fost numit de atîta timp și eu n-am găsit o oră pentru tine. Mi-ai plăcut, băiatule, n-am ce zice. Papașa e mulțumit. Cred că ai citit mult, te-ai pus la curent cu ultimele legi. De cît timp ai întrerupt ?"

„...nu mai știu, vreo nouă ani."

„M-ai văzut cînd am intrat în sală ?"

„Nu."

„M-am așezat pe o bancă în ultimul rînd. Te vedeam sus, pe podium și în același timp... mă gîndeam de unde am pornit : eu eram un simplu maistru, iar tu șofer pe o basculantă."

Zîmbesc amîndoi. Imagini, întîmplări, cuvinte, toate aleargă vertiginos prin ei. Înalt, voinic, cu trăsături puternice, părul cărunt, Simion a împlinit cincizeci de ani. Are un fel aparte de a fuma : ține întotdeauna scrumiera în mînă, în timp ce vorbește adună scrumul în grămăjoare mici pe care le distruge, apoi ia totul de la început. Cînd stinge țigara nu o strivește și nici nu-i retează capătul aprins, o rotește de cîteva ori și o lasă pe margi-

nea scrumierei. Nu aruncă fumul în sus, ci lateral, atent să nu deranjeze pe nimeni.

„Simt miros de cafea ! spune Iustin dilatînd nările. Vrei să-i cer lui Antim ?"

„Nu. Am băut una de dimineaţă, mi-e destul. Povesteai despre..."

„...cînd mi-ai spus să mergem pînă la baraj, mi s-a părut un lucru simplu. Nu ştiam ce mă aşteaptă. La prima serpentină, din cauza pantei, n-am mai văzut şoseaua. Zăream doar botul camionului şi cerul. Trebuia să învîrt volanul fără să ştiu pe unde coteşte drumul, îl simţeam doar sub roţi. Habar n-am cum am ajuns pînă sus, la baraj. Îmi spuneai ceva, eu însă n-auzeam decît motorul ambalat... abia atunci mi s-a făcut frică."

Alte amintiri, scene, cuvinte răzleţite prin memorie şi amîndoi rîd cuprinşi de o veselie bărbătească, deschisă. Simion se ridică din fotoliu, face cîţiva paşi prin încăpere cu mîinile în buzunare.

„Cum te simţi, băiatule, ca judecător ?"

„M-am obişnuit..."

„Ieri a venit Albu la mine... mi-a spus că a participat la o şedinţă în care s-a discutat şi despre tine. În procesele civile îi sfătuieşti să se împace, iar în penale ai cam multe achitări."

„N-ai aflat şi răspunsul meu ?"

„Nu."

„Au vorbit mai mulţi... unii m-au apărat, alţii m-au criticat pentru lipsă de vigilenţă. La sfîrşit, Albu a luat din nou cuvîntul. Grav şi important cum îl ştii, a zis : «Ei, tovarăşe Arghir, după cele discutate, pe viitor, cînd vei avea vreun dubiu, nu-i aşa că vei condamna ?» Eu i-am spus doar atît : «Ori de cîte ori voi avea vreun dubiu voi achita, nu numai pentru că aşa îmi dictează conştiinţa, dar în drept există un principiu mai vechi care

spune că orice dubiu pledează în favoarea inculpatului.» Cei din sală au rîs, el a zîmbit acru."

„Bine, e treaba ta, meseria ta... Dar ia spune-mi! Vrei să restitui dosarul lui Vișinescu pentru refacerea cercetărilor ?"

„Da. Sînt niște lucruri neclare, Papașa..."

„Va fi implicat cineva de la regiune !... Cred că știi la cine mă refer ?"

„Da. Știu."

Simion tace, se îndreaptă spre fereastră, privește afară cîteva clipe apoi se așază pe canapea. Își aprinde o altă țigară. Pe fața lui nu se poate citi nimic.

„Ce curios mi se pare... Cînd te-am ascultat în sala de judecată erai calm, puneai întrebări scurte și precise, erai firesc și sigur în tot ce făceai, aveai, într-un cuvînt, măsura exactă a judecătorului. Și eu mi-am propus acest lucru, uneori mai scap hățurile, alteori reușesc... Tu ai prestanță, Iustine, fără să faci nici un efort și asta nu-i puțin... Cînd ai venit într-o seară la noi erai însă reținut, păreai stingher. E adevărat, nu-i cunoșteai pe toți. Poate... poate nu te simți bine cu prietenii mei ? Mai știi ? ! Sigur, sînt oameni dintr-o bucată dar cred că ar trebui să bei și tu un pahar de vin, să schimbi o vorbă, să cunoști un om, să te faci știut. Ce dracu ? Mă-nțelegi ! Atunci te-am prezentat lui Runcanu și Manoliu. M-au întrebat cine ești. Scărlătescu va fi în curînd pensionat... Am planuri mari cu tine, băiatule ! E necesar să ieși... cum să zic, să ieși din izolarea ta !..."

Iustin ține mîinile strînse la piept, parcă ar vrea să se apere de forța pe care o radiază cel din fața lui. Știe că Simion spune exact ce gîndește, fără ocolișuri și asta e o garanție pentru bunele lui intenții.

„E adevărat... nu sînt comunicativ, nu știu să-mi fac prieteni. Asta-i firea mea, Papașa, să nu crezi că nu-mi cunosc defectele."

„Nu-i vorba de un defect, ci de o poziție sufletească... Bine-bine ! Nu insist ! Vreau să-ți mai spun ceva... mă refer la viața ta. I-ai adus în casă pe amîndoi. Ce te-a apucat ? ! Rovența a fost anchetat de miliție, a vrut să te bage la apă și tu, drept mulțumire, îi dai un pat și îl inviți la masă. Bravooo ! Inimă largă ! N-am ce zice ! Florică e un... cum să zic... Scapă de ei, Iustine ! Cît mai repede ! Te vor trage la fund. Atît îți spun : Poate n-ar fi rău să te însori cu Dana, sînteți împreună de atîta timp. Ai și tu o vîrstă, acum ești altcineva, băiatule. Ai terminat cu mătușile și unchii. Gata ! Trebuie să intri în rîndul altor oameni... Să nu mă înțelegi greșit, nu mă amestec în treburile tale, fiecare le știe pe-ale lui. Mi-am spus doar părerea, așa ca prieten, ca un om mai în vîrstă. Tu faci ce vrei și ce crezi că e mai bine..."

Clipe lungi de tăcere. Într-o cameră învecinată bate o pendulă. Iustin stă nemișcat, fără nici o expresie, cu ochii goi, în încremenirea lui obișnuită din care nu poți afla nimic. Simion strînge scrumul de țigară în mici grămăjoare, desenează siluete care își modifică mereu înfățișarea. Îndreaptă privirea spre Iustin.

„A trecut pe la tine cineva de la spațiu ?"

„Da."

„Și ce i-ai spus ?"

Iustin ridică din umeri, ezită să-i răspundă.

„Ai o singură odaie și sînteți trei !"

„Rovența și Florică dorm în hol... Au tras acolo o draperie."

„Şi dacă o aduci pe Dana ? Ce faci ! Îţi trebuie şi ţie puţină linişte să citeşti, să studiezi dosarele. E vorba de un confort elementar."

Iustin îşi sprijină capul în mînă, îşi strînge umerii, parcă s-ar ghemui în el. Ceva nu-i convine.

„Ce-a spus cînd a plecat ?"

„...va încerca să-l mute pe Ştefan, să-mi lase liber tot apartamentul."

„Foarte bine, deci..."

„Papaşa ! Uite ce vreau să-ţi spun ! — şi Iustin se apleacă puţin peste birou. Aş fi un mincinos dacă aş pretinde că nu doresc o locuinţă mai bună. Dar de ce atîta grabă tocmai acum ? ! Ştii cine l-a trimis pe ăla de la spaţiu ?"

„Nu."

„Manoliu !"

„El nu e la spaţiu !"

„E mai sus, la regiune ! Firele sînt subţiri, tu înţelegi prea bine. Trebuie să aleg : ori judec procesul lui Vişinescu aşa cum este şi accept preţul... ori îl refuz şi cer completarea cercetărilor care poate îl vor implica şi pe Manoliu. Implica ! N-am spus acuza. Totul e foarte simplu."

Se aud voci pe culoar, paşi apăsaţi de cizme, glasul aprodului care cheamă publicul în sala de judecată. Grefierul deschide o uşă laterală, vrea să spună ceva, îl vede pe Simion şi se retrage.

„Am suspendat doar pentru un sfert de oră", şi Iustin se îndreaptă spre cuier.

„Nu vreau să mă înţelegi greşit, spune Simion. În cazul în care Manoliu e vinovat, fă-ţi datoria, chiar dacă mi-e prieten ! Îmi placi ! Eşti tare, băiatule !"

Rîd amîndoi. Îşi strîng mîna. Se îndreaptă spre uşă.

• Pendula din odaia Drinei bate ora două. Se trezește brusc, cu tot trupul acoperit de o sudoare rece. Încearcă să țipe. Nu reușește. Ceva îi ține strîns maxilarele. Aruncă plapuma de pe el și se repede cu pași împleticiți spre fereastră. Trage perdeaua, deschide geamul și se uită prin grădină. Urmărește atent fiecare pom, fiecare umbră. Mai întîi a auzit zgomotul unei mașini care s-a oprit în dreptul casei, apoi poarta a scîrțîit de cîteva ori și pași străini au răsunat prin curte. Un glas răgușit de bărbat a dat cîteva ordine scurte și unul dintre ei a urcat în grabă treptele scării. A început să izbească cu putere în ușă. Încearcă din nou să țipe, să cheme pe cineva în ajutor. Își dă seama că are gura legată cu o batistă. Și-o smulge enervat și continuă să caute cu privirea pe cei care loveau în ușă. Nu e nimeni. Rămîne nemișcat, cu ochii dilatați în orbite, alb la față, cu buzele tremurînde. Închide geamul și se așază într-un fotoliu. I se face frig. Își duce genunchii la gură, își strînge umerii și își chircește tot trupul, apoi își zice : «M-am legat la gură în somn... așa cum făceam atunci, dar atunci era și Alex, era și Alex cu mine...»

...în patruzeci și opt locuiau în casa din Tăbăcari. Andrei Arghir fusese deblocat din armată cu gradul de colonel, nu i se aprobase să predea istoria la liceu, în calitate de profesor. În fiecare zi se oprea în dreptul porții o mașină din care cobora un bărbat mărunt, voinic, cu mers apăsat, îmbrăcat cu o scurtă de piele și o șapcă pe cap. Arghir îl primea în birou, discuta cu el, apoi bărbatul acela pleca. Într-o dimineață, Iustin și Alex au auzit dintr-o cameră învecinată glasul răstit al tatălui :

„Am predat toate armele, chiar și sabia și baioneta ! Să știi de la mine ! Eu nu-mi vînd fratele și nici camaradul de război ! Caută-l dumneata, în altă parte !"

De atunci bărbatul cu şapcă n-a mai intrat în curtea lor. După cîteva săptămîni a venit însă altul mai tînăr, cu o figură blîndă — părul galben spre alb, ochii de culoarea nisipului, expresia adolescentului speriat de propria sa putere — care le-a spus cu glas subţire de femeie :

„Trebuie să părăsiţi imediat locuinţa. Dar imediat ! Vă stabiliţi cu domiciliul în comuna Gura Vitioarei. Lăsaţi aici o parte din mobilă şi ceva lucruri. Inclusiv lămpile pen-că sînt în dotarea construcţiei !"

Au încărcat două căruţe şi au plecat. Ajunşi în sat, cineva de la Sfat le-a arătat o casă dărîmată şi le-a spus : „Asta-i a voastră !" Iustin şi Alex au descărcat lucrurile, Drina şi Leana au măturat prin casă. Andrei Arghir s-a aşezat pe o piatră şi a rămas acolo nemişcat toată ziua. Spre seară şi-a trecut mîna peste faţă, i-a chemat pe cei doi băieţi, a făcut cîţiva paşi spre casă, s-a uitat lung la ea şi a zis doar atît :

„Să-i reparăm zidurile şi acoperişul. Am trecut noi prin vremuri şi mai grele... După vacanţă să vă duceţi la liceu, să vă daţi examenele. Pînă la urmă ne vom întoarce în casa noastră."

Leana i-a ajutat să calce pămîntul, să-l amestece cu paie şi tot ea le-a arătat cum să lipească pereţii. Nu s-a putut urca pe acoperiş, dar a ţipat atît de tare încît vecinii au aflat că în casa dărîmată de lîngă fîntînă s-a mutat o familie adusă de la oraş.

Andrei Arghir lucra într-o cramă, la o pompă manuală de tras vin. Iustin şi Alex plecau în fiecare dimineaţă la liceul din Cîmpeni. Cînd se întorceau stăteau prin livezi, îşi făceau lecţiile întinşi în iarbă, veneau acasă noaptea, se fereau de vecini, nu aveau voie să părăsească satul. Cei de la Sfat aflaseră. Într-o zi, l-au chemat pe Andrei şi i-au spus : „Noi ştim totu', sîntem

însă înțelegători... asta ca să nu zici că nu sîntem oameni ! Copiii tăi e ca și copiii noștri, se poate duce la Cîmpeni pentru că satul n-are liceu, dar își va construi în viitorii cinci ani. Cu o condiție ! În fiecare sîmbătă să se prezinte la noi... să le semnăm carnetu' de note !"

Dintre prietenii lui Arghir nu i-a vizitat decît Stelică Hîrjescu. Le-a adus zahăr, orez și pîine. Le-a spus ce se mai aude prin oraș. După aceea n-a mai dat nici un semn de viață. Au aflat că a fost luat. Dacă Hîrjescu ar fi știut ce-l așteaptă, poate n-ar fi venit să-l vadă pe fostul camarad de regiment alături de care luptase în primul război mondial, dar acolo, în Dobrogea, unde a fost dus, și-a găsit moartea, și Andrei Arghir a primit jertfa lui cu o durere mai mare decît dacă ar fi uitat că sînt prieteni.

După doi ani s-au întors în Cîmpeni. Nu mai aveau unde locui. Au venit în casa Drinei, a unchiului Dumitru și a Mariei. Au trăit înghesuiți, cîte trei într-o cameră și Leana în hol, dar au trăit liniștiți, pînă în cincizeci și nouă, cu grijile și bucuriile unei familii obișnuite. Au vîndut din lucrurile rămase, ultimul a fost briciul pe care bătrînul Andrei n-a reușit să-l plaseze la nici un frizer din Cîmpeni.

Dimineața, Andrei Arghir ieșea din casă, făcea tîrguieli, cumpăra ziarul, se întîlnea cu vreun cunoscut, se ducea în parcul din centrul orașului, de lîngă Franceză, se așeza pe o bancă — de obicei în fața Sfatului, «sub ceas», cum zicea el — și citea cu glas tare ultimele știri. După-amiaza răsfoia cărțile lui de istorie, își făcea însemnări sau juca table cu prietenii la umbra cireșului din spatele casei. E adevărat, a glumit cu Mureșeanu — în timp ce arunca zarurile — cînd a aflat că vrea să se însoare cu o femeie mai tînără decît el cu treizeci

de ani, dar a rîs fără răutate, ca între vechi prieteni și nu l-a întrebat ce va face în noaptea nunții ci după aceea, fără să afle vreodată precis dacă Mureșeanu l-a denunțat, așa cum adevărul rămîne uneori ascuns, dar faptul că Mureșeanu a murit curînd după ce Arghir a fost luat i-a făcut pe mulți să creadă că el fusese acela, pentru că a fost pedepsit de providență și trimis în pămînt, acolo unde începuse să respire încă de cînd era în viață.

Într-o noapte au fost treziți de niște bătăi puternice în ușă. Erau patru bărbați. Mai întîi au făcut o percheziție : doi stăteau pe scaune, ceilalți doi căutau prin dulapuri și bibliotecă. Au găsit decorații și brevete, cărți de istorie și tactică militară. Le-au aruncat pe toate în hol, în dreptul godinului în care ardea focul. La urmă, cel care părea șef s-a apropiat de Arghir și a zis : „Domne' colonel, am o idee ! Să ardem regii și reginele ! Hai să ne încălzim la flacăra lor !" Bătrînul nu s-a mișcat. S-a uitat lung în ochii lui și a tăcut. Unul dintre ei a vrut să-l îmbrîncească, dar altul i-a luat în glumă apărarea : „Nu-l împinge pe domnu' colonel. Îți poate da o zi de carceră ! Ha ! ha ! Cred că nu așteptați să vă invit a doua oară ? !" Atunci Arghir a zis : „Nu e vorba de umilința la care mă supuneți... Aș pune pe foc decorațiile pe care le-am primit în război, aș arde cărțile de istorie din care ar trebui să învățați că puterea nu trebuie confundată cu forța... aș arde totul dacă ar fi spre binele cuiva, dar copiii mei n-ar învăța nimic văzînd un tată fricos și laș." „Îmbracă-te să mergem !" a fost singurul răspuns. Drina a tresărit, bătrînul a spus cu glas încet : „Iau raniță... să nu uit doctoriile și ochelarii".

Toți au început să se miște prin casă, căutau un flanel mai gros, ciorapi de lînă, bocanci, medicamente, doar unchiul Dumitru stătea nemișcat pe pat și plîngea.

Arghir şi-a îmbrăcat paltonul. Era palid, ochii congestionaţi, umerii însă drepţi, bărbia ridicată, cu raniţa în spate, pregătit pentru orice primejdie, cu un aer de exaltare de parcă ar fi fost iarăşi tînăr şi ar fi plecat în război. L-au condus pînă la uşă. Unul dintre ei le-a făcut semn să nu iasă în curte şi a scos din buzunar nişte ochelari negri. Arghir s-a uitat în ochii Drinei, apoi i-a îndreptat spre cei doi băieţi : „Voi să vă duceţi la şcoală. Tu, Drina, să ai grijă de casă, acum eşti cu Dumitru, Maria şi Leana... Unde sînteţi ?" şi a întins mîinile spre ei şi le-a mîngîiat feţele cu palmele tremurînde. A coborît cu paşi nesiguri scara. Erau primii paşi fără să vadă încotro se îndreaptă. Drina s-a uitat pe lîngă perdea pînă cînd maşina a dispărut după colţul străzii, apoi a alunecat încet, ca şi cum s-ar fi prelins pe lîngă fereastră şi s-a făcut ghem jos. Plîngea fără lacrimi. Nu-i vedea, nu-i auzea. După puţin timp ferestrele vecinilor s-au luminat pe rînd, au intrat în casă fără zgomot şi au cerut amănunte. Au plecat aşa cum au venit, tăcuţi şi parcă vinovaţi. Au rămas singuri. Nu vorbeau. Ca şi cum întreaga lor viaţă s-ar fi redus la o farfurie care s-ar fi spart şi acum se uitau consternaţi şi neputincioşi la cioburile din palmele lor.

De atunci, Iustin se trezea din somn cu trupul acoperit de sudoare, sărea din pat, deschidea fereastra, se uita prin curte, vedea umbrele pomilor şi începea să ţipe. Alex îl trăgea de la fereastră, îi astupa gura, îl ducea în pat, îl învelea cu plapuma şi încerca să-l încălzească, să nu mai tremure. La început vecinii n-au ştiut ce se întîmplă cu fiul cel mic a lui Arghir. Aprindeau lămpile, apăreau la geamuri. După o vreme nu l-au mai auzit ţipînd. Nu ştiau că noaptea se lega cu o batistă la gură şi cînd sărea la fereastră simţea cîrpa aceea şi începea s-o strîngă în dinţi.

• Stă singur în întuneric, ghemuit în fotoliul de lîngă geam, cu fruntea aplecată, parcă ascultă ceva în el. După o vreme se ridică, merge bîjbîind prin întunericul din odaie, aprinde veioza și se așază pe marginea patului. Ține coatele sprijinite de genunchi, nemișcat, fără nici un sentiment, vidat, fără să clipească. Lampa cu ciucuri de sticlă vibrează ușor, sunetul ei parcă declanșează în el un resort stricat. Respiră adînc. Își vede degetele albe de la picioare desenate pe covor, trece cu privirea pe marginea lor, parcă ar vrea să le decupeze conturul, apoi ridică ochii și zărește în dreapta cuțărul cu margini de metal și încuietoare ruginită. Își spune doar atît : «Sînt acasă».

Ascultă liniștea nopții și așteaptă zorile. Uneori cade brusc în el, parcă alunecă pe un jgheab lustruit care l-ar duce dincolo de întuneric, într-un loc în care intră pînă la glezne, pînă la genunchi, ca într-un pămînt nisipos. Tresare. Face drumul înapoi. Își ridică trupul din beznă, din neființă, distinge forme și obiecte și gîndurile capătă contur : «Vreau să știu că am scăpat... Am venit acasă pentru că vreau să știu că am scăpat de frica de atunci...»

Vede sertarul noptierei. Întinde mîna și îl deschide : scrisori din studenție, cărți poștale trimise de Alex, cîteva plicuri de la unchiul Trifon de pe timpul conflictului dintre el și Andrei și multe ilustrate. Printre ele zărește colțul unei ciorne. Recunoaște scrisul tatălui său, începe să citească : «Dragul meu băiat. Aș vrea să-ți spun tot ce am pe suflet dar mă stăpînesc, am îmbătrînit, nu vreau să par slab în fața voastră. Acum sînteți mari. Tu, Iustine, într-o zi te vei sătura să tot pierzi, atunci să nu devii necruțător...» Ochii i se împăienjenesc, literele încep să-i joace în priviri, se pierde într-un adînc necunoscut, apoi fuge spre cel pe care l-a lăsat pe marginea patului.

La urmă stă aplecat, cu capul în jos. Picioarele albe, cu degete vinete și glezne zdrelite, aleargă singure mai departe într-o goană nebună, îl scot din spaimă dar îl lasă frînt, cu jumătate trup.

Sirena unei fabrici țipă în depărtare. Fulgi rari de zăpadă cad prin dreptul ferestrei. Liniștea e și mai profundă, izolează orașul de celelalte orașe, strada de celelalte străzi, casa de celelalte case, odaia de celelalte odăi. Singurătatea se strînge în jurul lui ca o haină udă îmbrăcată direct pe piele, o simte rece pe tot trupul, frigul încearcă să pună stăpînire pe el. Vrea să facă ceva, orice, numai să scape de această stare. Zărește cufărul cu margini de metal, «cufărul vienez», cum i se spunea în casă. Deschide capacul. Fotografii mari, cartonate: soldați pregătiți pentru front, ofițeri călări întorși din misiune, ofițeri în uniformă de paradă. În fiecare îl caută pe tatăl Andrei. Pe unele scrie: «Oituz, 1918». Scotocește mai departe, găsește un dolman din postav roșu, decolorat, mîncat de molii, tivit pe margini cu blană de Astrahan iar pe piept cu brandenburguri negre. Îl agață de oglindă. Într-o cutie de carton sînt o mulțime de fireturi strălucitoare, eghileți, nasturi de metal, o cartușieră de argint, petlițe, epoleți cu trese aurii, rozete pentru cizme, pinteni și panașuri: costumul de paradă al colonelului Andrei Arghir. Le scoate pe rînd. Leagă un firet auriu, cu ciucure gros, în jurul dolmanului, acolo unde ar fi avut talia, prinde epoleții de umeri, potrivește petlițele în dreptul reverelor, cartușiera de argint îi traversează în diagonală pieptul, apoi vine rîndul pantalonilor și al cizmelor în care înfige cîte o rozetă. Pintenii sună la cîlcîie. La urmă, așază pe cadrul de lemn al oglinzii o căciulă cu panaș alb. Costumul de paradă e pregătit Își vede chipul în oglindă. Se oprește încremenit. Se uită la cel de acolo cu ochi străini. Îi e necesară doar o clipă

pentru a intra din nou în logică, în firesc. Aude în el un glas : «Nu mai trăiești Actorule ! Ai fost născocirea mea ! Acum ești mort și odată cu tine am scăpat de toată frica de atunci...»

Rîde încet, apoi din ce în ce mai tare, cuprins de un hohot nestăvilit. Bucuria lui izgonește liniștea din odaie, din casă, precum un strigăt care ar despica tavanul în două și ar ajunge pînă la temelie, ar sfîșia noaptea așa cum ar rupe o bucată de postav negru și veselia lui ar străbate pînă la marginea lumii. Cînd Drina a deschis speriată ușa și a intrat în cameră, l-a văzut stînd în fața oglinzii. Rîdea încet, stăpînit.

„De ce nu dormi, Iustine ? ! S-a întîmplat ceva ?"

# 3

FLORICĂ INTRĂ ÎN FRIZERIE CU AERUL UNUI vechi cunoscut : jumătate mîndru, jumătate indiferent. Ascultă sunetele clopoţelului de la uşă, caută cu privirea borcanele cu alifii şi pomezi, dilată nările, miroase şi numai după aceea îl vede în fotoliul de lemn. Jak stă picior peste picior, cu ziarul în mînă, coborît pînă la jumătatea pieptului. Se uită la Florică cu un aer pe jumătate îngăduitor, jumătate ironic.

Jak este frizer, coafor, manichiurist, ghicește în cafea, bobi și cărți, vinde horoscoape, împrumută bani cu dobîndă, are petitori pentru femei trecute de cincizeci de ani, știe unde poți găsi o cameră de închiriat, cine a murit în cartier, îți spune cui poți vinde un lucru rar sau o bijuterie (în tinerețe a vîndut chiar o corabie), e samsar, misit, face schimburi de timbre, recondiționează tablouri, vinde icoane pe sticlă și lemn, a fost frizerul unui prinț și unii pretind că a fost logodit cu fata unui grof ungur, a fost proprietarul unui dric, a făcut contrabandă cu arme și țigări în timpul războiului, iar acum nimeni nu trece pe Calea Rahovei — Calea Lactee, cum spune el — fără să-i strige : „Bună ziua, Jak ! Cum merge treaba ?", iar dacă vreunul e grăbit îi bate în geam și îi face un semn de prietenie.

Florică se uită la el, nu-l ascultă, știe ce îi spune. Știe că nu mai e îmbrăcat în treningul pe care l-a purtat toată vara și care avea un petic roșu în față. „Ha-ha !" rîde frizerul. Știe că are bocanci buni și căciulă boierească, știe că nu va mai locui în prăvălia lui Aron pentru că e frig și nu poate dormi lîngă Aron și Monica, nevasta lui, chiar dacă nu-i nevastă dar stă la el și noaptea îl trimit pe stradă și el se așază pe bordura trotuarului și stă acolo pînă cînd îi bat în geam și el intră în casă. „Ha-ha !" rîde frizerul. Dar Florică mai știe ceva despre care Jak habar n-are. Va pleca la Iustin. Acolo e cald și Dana e bună și îi dăruiește haine și ciorapi și de aceea nu-l ascultă pe Jak. Îl aude doar cum rîde. Îl privește cu ochi imobili, cu o răbdare furioasă dar stăpînită. Îi măsoară fața buhăită, cu un început de gușă, apoi zice :

„Jakule ! Tu nu ești nici bărbat, nici femeie... ești juma' om și juma' femeie ! Cum dracu trăiești așa ? ! Cum dracu ? ! De mine are grijă cineva, dar de tine ? și zîm-

beşte, e rîndul lui să rîdă şi la urmă face doar atît : Ha-ha !"

Jak lasă ziarul din mînă, se ridică greoi din fotoliu, se apropie cu paşi rari şi rămîne în loc — nu prea înalt, trunchiul plin, chiar gras, părul ondulat, trăsături feminine, îmbătrînit înainte de vreme, obrajii rotunji, parcă pudraţi. Feţele lor sînt la o palmă depărtare : una rece, albă, fanatică, cu buza de sus încremenită într-un rînjet, cealaltă calmă, surîzătoare. Jak îl priveşte pe Florică în ochi ca şi cum ar vrea să-l ameţească, parcă îşi hipnotizează prada înainte de a-şi înfige colţii. A uitat că Florică nu poate fi nici pradă şi nici victimă, pentru că a ieşit din rîndul celor care pot fi învinşi.

„Cum îndrăzneşti, mă, Florică ? ! rosteşte el printre dinţi. Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa cu mine ? Sînt stimat de tot cartierul, de tot oraşul şi tu îţi îngădui să mă insulţi ? ! Te iert pentru că nu ştii ce vorbeşti !"

„Poţi să-mi zici cum vrei, numa' nărod să nu mă faci. Eu însă... eu, Jakule, am ce ţie îţi lipseşte. Ha-ha !"

Jak începe să tremure cuprins de o ură albă, de aceeaşi culoare fiindu-i şi faţa pe care apar două pete roşii.

„Atunci de ce vii la mine în fiecare zi ? ! De ce, mă ? ! De ce-mi deschizi uşa ? ! De ce nu-l asculţi pe Aron care ţi-a interzis să-mi treci pragul ? Răspunde, mă ? !" şi ridică spre el mîna dar nu îndrăzneşte să-l apuce de guler.

„Îmi place s-ascult..."

„Ce să asculţi ? !"

„Clopoţelul de la uşă şi să miros."

„Să miroşi ? ! Ce să miroşi ? !"

Florică se uită la el cu aceeaşi expresie răbdătoare dar stăruitoare, chibzuită în nechizbuiala lui, cu un dispreţ impersonal, ca o pedeapsă. Ridică bărbia şi dilată nările pierzîndu-l din priviri.

„Miros florile... la tine miroase a flori ! Nu simți, Jakule ? Trage pe nas. Cum dracu ? Iarna florile sînt înghețate. La vară mă duc la cîmp, pînă atunci caut flori, nu găsesc și vin la tine. Pînă-n vară nu scapi de mine ! Ce să fac ? Acum plec la Iustin... mai trec io p-aici zilele astea. Nu. Nu mă supăr că mă faci cum îți vine la gură, numa' nărod să nu-mi spui. Tu însă... tu ești juma om și juma femeie, și asta nu-i vina mea."

Își pune desaga pe umăr, se răsucește în loc, deschide ușa, ascultă cu atenție cîntecul clopoțelului, zîmbește mulțumit, iese în stradă și nu se mai uită înapoi. Jak se duce la geam, îl urmărește cu privirea și se gîndește la o răzbunare. Într-una din ferestrele tribunalului zărește un bărbat cărunt care se uită în părculețul de peste drum, apoi își zice : «Judecătorul Antim își pregătește cafeaua... E ora nouă. Ar trebui să mă plîng lui. Pînă atunci să beau și eu o cafea și să uit de nărodu' ăsta.»

Florică merge pe stradă. Mărunt, robust cu spatele bine legat, picioare groase, brațele lungi, palmele mari, fața de copil, surîs blînd, mereu iertător.

Zi de simbrie după o săptămînă de muncă. A cărat butoaie și lăzi, a descărcat camioane și vagoane. De la Aprozar primește cartofi și mere, de la franzelărie două pîini și cinci covrigi, «azi mă duc acolo», de la biserica Domnița Bălașa o sticlă cu vin și colivă, «mă duc acolo», iar de la cofetărie o sticlă cu lapte și bomboane. Îi ascultă pe toți cu atenție, spune : „Da-da !" și mulțumește. E dreptul lui. La urmă înțelege că a terminat și se poate duce «acolo», pentru că tot timpul s-a gîndit numai «acolo».

Grăbește pasul și intră într-un gang. Bocancii lui mari, cu ținte, sună sacadat pe ciment. Pentru o secundă se vede mergînd în urma unei fanfare militare, alături de alți băieți din sat. Nu-și amintește nimic despre ziua

aceea din copilărie, azi e preocupat de altceva mult mai important. Își scoate traista de pe umăr, o așază lîngă zid, își rotește ochii în jur să nu-l vadă cineva și se lasă în genunchi, parcă ar vrea să caute ceva în pămînt. Pipăie cu degetele rama de metal a unui luminator, înlătură zăpada, își dă căciula pe spate și începe să rîdă încet. Chițăie ca o jivină ce a găsit într-o vizuină o pradă de preț. Se uită în jos, prin geamul spart al luminatorului, în strălucirea din subsol. Încremenește și rîsul îngheață în el. După un timp, amorțit, se așază turcește și își trimite privirea printre labele picioarelor. Ține capul aplecat în față, pare că a adormit cu bărbia în piept sau se roagă Pămîntului. Începe să se miște într-o parte și alta. Încearcă să vadă mai bine ce se ascunde în subsol. Deodată, e cuprins de un frison, tremură și o sudoare fierbinte îi acoperă iute tot trupul. Din dreptul pîntecului țîșnește o căldură plăcută, «șalele ! mă rup în două de șale», ce-i inundă mai întîi picioarele, apoi se ridică spre piept. Începe să gîfîie. Prin vine îi curge o sevă încinsă izvorîtă dintr-un lut ars. Pe față are un zîmbet rătăcit. Cineva taie lemne pe el și îi rupe oasele. «Mă frînge și ard în focul iadului». Mintea i se împleticește, picioarele nu-l mai ascultă. Încearcă să fugă. «Acum să ies, ar fi bine să ies d-aici.» Se vede mergînd pe stradă cu traista pe umăr, urcă treptele unei scări, «adică am plecat dacă am plecat», dar e în același loc, ghemuit la pămînt, ca o tulpină prăbușită, prinsă în țărînă de rășina ce s-a prelins din el cu care încearcă să-și vindece rănile.

Jos, prin luminator, véde cîteva femei întinse pe paturi albe, cu cămăși scurte sau fără nimic pe trup, fiecare pare o carte de joc cu două capete. Femei îmbrăcate în alb se rotesc în jurul lor, le smulg pielea de pe picioare și ele țipă înăbușit sub ștergarele încinse. Totul plutește într-un abur vînăt luminat de lămpi puternice.

Deodată, simte ceva sărat în gură. Se apleacă încet peste luminator și imaginea femeilor dispare acoperită de propriul său trup. Întinde o mînă, ia puțină zăpadă de pe jos, o trece peste buze și amețit, vlăguit, iese din gang. Se amestecă printre oamenii de pe stradă, din cînd în cînd întoarce capul, se uită în urma lui, încearcă să afle ce s-a petrecut acolo, sub pămînt, «iadul și femeile care te ademenesc... nimic altceva decît ispită».

Urcă treptele scării cu pași greoi. Urmărește vîrfurile bocancilor care parcă se mișcă sub el, în timp ce trupul i s-a oprit în loc, la prima treaptă. Apasă pe sonerie și cînd ușa s-a deschis întreabă : „A venit ?" Rovența nu-i răspunde și zice : „Închide cu cheia". Îl urmează tăcut în bucătărie. Simte în nări aburii cartofilor scoși de curînd din apă. Deșartă desaga pe masă cu un zîmbet mîndru, ca și cum ar zice : «Vezi cîte am adus !» apoi îl întreabă iar : „A venit ?" și Rovența se uită lung la el și zice : „Da' cu sticla aia și bomboanele ce faci ? De ce nu le scoți ?" Florică îl apucă de braț și își îndreaptă ochii spre el cu o umilință răbdătoare dar de neînvins. Rovența înțelege că de data asta trebuie să-i răspundă și de aceea zice : „Nu. Nu s-a întors de la Cîmpeni... da' cu sticla și..." Florică nu-l mai ascultă. Iese din bucătărie, se duce în hol, trage draperia de atlaz roz, murdară pe margini și se lungește în culcușul lui.

Stă ghemuit în fotoliul cu brațe rupte ce-i ține loc de pat și se gîndește la Iustin. Pentru el a adus mîncarea, rodul muncii lui de o săptămînă. Își strînge genunchii la gură, se apără de un pericol neștiut. Așteaptă de pe acum ziua în care se va duce la cîmp, atunci se va culca în iarbă... Miroase a mărgăritar și ghiocei. Cineva cîntă din frunză, peste pomi plutește o adiere ușoară. Privește cerul cu capul dat pe spate. Acum trece un pîrîu, apa se

ridică pînă peste brîu, pînă la gît şi el ţipă fără glas, se teme că se va îneca.

„Ai visat urît... m-ai lovit cu picioarele", mormăie Rovenţa în colţul lui, sătul, după o masă copioasă.

Nu-i răspunde. Îi vede doar labele picioarelor, ciorapii cîrpiţi la călcîie, pulpele groase şi spatele lat, puternic. Rovenţa îl înfurie fără motiv. Nu seamănă cu nici unul dintre oamenii pe care i-a întîlnit pînă acum. Nu e bun nu e rău, nu e drept nu e nedrept, nu e frumos nu e urît, nu e jumătate bărbat şi jumătate femeie. Nu e nimic din ceea ce ştie el. Vrînd să-şi înfrîngă neputinţa, zice cu glas încet, cu o furie stăpînită :

„Tu, Rovenţa, mă înveleşti noaptea cu pătura aia cîrpită şi tot tu omori peştii din acvariu !"

„Da. E adevărat, dar eu le dau viaţă", răspunde el somnoros.

„Cum adică ? !"

„Aşa cum ai auzit !"

„Nu-i adevărat ! Minţi, Rovenţa ! Mereu spui aşa... Nu mi-ai arătat niciodată !"

Respiră adînc, cu zgomot, parcă îşi frînge furia ce urcă în valuri prin el. Are expresia unui animal care nu fuge din faţa armei vînătorului, ci spre arma vînătorului pentru a-l înfrunta. Îl loveşte cu picioarele în spate, îl izbeşte cu călcîiele, întîi mai încet, apoi din ce în ce mai tare. Rovenţa stă lungit în pat şi rîde amuzat, crede că se joacă cu el. Trupul lui voinic primeşte cu uşurinţă loviturile împleticite. Uneori geme în glumă şi zice :

„Haide-haide ! Potoleşte-te, copile ! Ia-ţi picioarele de pe mine şi stai locului. Hă ! hă ! Uită-te la el ce înverşunat e ! şi rîsul lui gros, înfundat, ironic, îl înfurie şi mai mult. Are forţă, nu glumă ! Da-da ! Are putere ! Florică ! Floricăăăă ! Dacă eşti cuminte, mîine seară... Nu, mai bine în Seara de Ajun, dau viaţă unui peşte mort !"

Se oprește. Se ridică într-un cot. Îl privește cu ochii lui mari de copil.

„Faci tu asta ?! Îi dai viață ? Spune, Rovența ? Spune ! Nu mă păcălești ? Nu mă minți ?"

„Nu. Îți promit. Zău, Florică ! Pregătim pomul de Crăciun, cîntăm colinde, jucăm teatru și la urmă..."

„Spune ! Teatru și pești ! Hhhîîî ! Rovența ! Stai ! O chemăm și pe Dana. Facem așa ? Spune ! ?"

„Sigur că da ! Se-nțelege !"

„Nu cred ! Nu te cred, Rovența ! Tu spui așa numai să te las să dormi !"

„Florică ! Îți jur pe orice vrei tu !"

„Asta-i ! Tu n-ai pe ce să juri, n-ai nimic sfînt !"

„Uite ! Să mor înecat peste două zile, sau să mor... cu un os de pește în gît !"

„Rîzi ! Mă iei iarăși peste picior. Vezi cum ești, Rovența !"

„Nu rîd, vorbesc foarte serios."

„Nu cred... degeaba. Orice ai zice nu te cred. M-ai mințit de prea multe ori !"

„Florică ! Uită-te în ochii mei ! Simți că te înșel cu ceva ?"

„Bine, bine, Rovența ! Dar să nu mă amăgești. Să nu-ți bați joc de mine. Te rog, te rog foarte mult..."

„Acum du-te la Dana ! Știu că pentru ea ai oprit sticla cu lapte și bomboanele. Lasă-mă să dorm."

„Atunci de ce m-ai întrebat ce fac cu ele ? ! De ce ? !"

„Așa... am zis și eu..."

„Vezi cum ești, Rovența ! Vezi ce răutăcios ești ? !"

Nu-i răspunde. Adormise. Florică mai rămîne un timp în culcușul său, la picioarele lui Rovența, apoi se ridică cu mișcări precaute să nu-l trezească și înainte de a trage draperia la loc se uită încă o dată la el. E îmbrăcat cu un halat înflorat, caraghios, pieptul îi saltă ritmic, răsuflă

greoi, cu gura mult deschisă, parcă ar rîde și în somn. Înțelege că nici cînd doarme nu l-ar putea învinge, nu pentru că e mai puternic decît el sau are brațe mai vînjoase, dar e altfel și tocmai asta nu-și explică. De ce Roventa e altfel decît toți oamenii pe care i-a întîlnit pînă acum ? «Adică altfel decît altfel». Lasă draperia și pleacă ridicînd neputincios din umeri. Se duce la bucătărie, pipăie prin stofa groasă a traistei sticla cu lapte și punga cu bomboane, ia cîteva mere, le vîră în buzunare, își îmbracă haina și deschide încet ușa. Respirația șuierătoare a lui Roventa îl urmărește un timp ca o amenințare dar și ca o promisiune plăcută. Știe că nu poate fugi de lîngă el, așa cum nu te poți despărți de ceva ce-ți aparține, te subjugă și în același timp te încîntă, apoi își zice : «De ce-i ascult minciunile ? De ce țin la el ? Nici Iustin nu-l alungă din casă ! De ce ?»

# 4

MIROASE A PÎINE PRĂJITĂ ŞI A CEAI DE TEI. Drina se aşază la masă şi nu pomeneşte nimic despre cele întîmplate noaptea trecută, apoi începe să-i povestească din nou despre proprietarul care vrea s-o evacueze din casă. În timp ce vorbeşte, încearcă să-şi amintească unde a ascuns dosarul, îi vede coperta groasă şi decolorată şi se întreabă dacă l-a pus în dulap, printre rufe, sau în noptieră, apoi zice : „O să mă azvîrle pe drumuri cu toate

că locuiesc aici de treizeci de ani, de pe vremea cînd trăia mama şi Nacu, frate-miu !" Imaginea dosarului îi apare din nou în priviri dar nu ştie ce a făcut cu el după ce l-a citit. „Am avut şi noi o casă şi iată-ne acum fără nimic. Era bine dacă rămîneaţi unul cu mine, chiar dacă nu vă sînt mamă ! Andrei aşa voia. El, săracul, mai credea atunci că-i vor da înapoi casa din Tăbăcari. A murit cu oful ăsta !" şi în clipa aceea se ridică de pe scaun şi se îndreaptă spre biblioteca din hol şi scoate dosarul dintre cărţi. Se întoarce şi îl aşază pe masă. Iustin bea ceai şi mănîncă pîine prăjită unsă cu unt. Bătrîna nu îndrăzneşte să-i atragă atenţia, îl întreabă de Grigore, copilul lui Alex, şi zice :

„Să-i spui să-l aducă la mine, nu l-am văzut de-un car de vreme. Dacă vrea poate să-l lase aici, am eu grijă de el. Îi sînt doar bunică ! N-aş mai fi atît de singură..."

După ce termină micul dejun, Iustin se ridică de la masă şi îşi îmbracă paltonul. Drina îl conduce pînă la uşă.

„Să nu vii tîrziu, să mîncăm devreme, ca de obicei..."

Bătrîna rămîne pe ultima treaptă, îşi strînge flanelul negru la gît, închide puţin pleoapele orbită de soarele de afară şi îl urmăreşte cu privirea cum se îndreaptă spre cireşul din spatele casei. Stă nemişcată pe scara de piatră.

O zi de iarnă cu soare blînd ce străluceşte în zăpada rămasă printre firele uscate de iarbă, cu case ce par pustii dacă n-ai vedea într-o fereastră chipul palid al unui bătrîn care stă acolo parcă de un veac, sau n-ai auzi scîrţîind vreo poartă deschisă de o mînă slabă şi albă scoasă de sub o broboadă cernită.

Trece pe lîngă zidurile coşcovite ale casei, pe lîngă geamurile galeriei care duce spre bucătărie şi ajunge lîngă cireşul desfrunzit. Vara, la umbra lui, tatăl Andrei juca table cu prietenii. Se reazemă de tulpină, îşi scoate mîinile din buzunare şi se lasă încălzit de razele calde ale

soarelui. Se uită în sus, printre crengile negre. Are ochii orbiți de lumină — doi bani de aur pe fiecare pleoapă —, cerul a coborît pînă la coroana copacului. O pasăre uriașă, albă, cu gît lung — pe care o mai văzuse și în casă — stă pe ramura cea mai înaltă și se uită la el și el se uită la ea și amîndoi se bucură de liniștea și pacea pe care o trăiesc. Rămîne nemișcat. Pasărea scoate un țipăt straniu parcă speriată de ceva, bate din aripi, se rotește de două ori deasupra pomului, apoi se topește ca un punct în soare. Jos, la picioarele lui, răsună un zgomot surd, ai fi zis că s-a rostogolit o bilă sau un zar. Poate e zarul pe care îl arunca tatăl Andrei cînd își juca jocul și prin care îi anunță acum sosirea. Nu întoarce privirea. Îl simte însă lîngă el, foarte aproape de umăr, parcă ar vrea să-i spună ceva să-și șoptească o taină, cum să se apere de o nenorocire. Începe să-i vorbească, îi simte respirația caldă pe gît dar în clipa următoare dispare, și zgomotul de zar rostogolit pe pămînt e înlocuit cu un sunet înfundat. Cineva pleacă de lîngă el cu mers încet. În ochi îi apar firele de iarbă cu urme de pași, mici alveole zimțate, pline cu zăpadă topită în care se oglindește cerul.

Traversează grădina. Ajunge la poartă și se uită de-a lungul străzii. Cîțiva trecători, un biciclist și ghereta vînzătorului de alune și floricele de porumb. Pleacă fără să știe încotro se îndreaptă. Are o expresie concentrată, uneori fața i se luminează, pare mai relaxat, dar din nou îi apare cuta dintre sprîncene. Trece prin dreptul unei case, nu se întreabă dacă prietenul lui, Ghiculescu, mai locuiește acolo. Citește absent un afiș lipit pe un gard, nu înțelege despre ce e vorba. Vede o sticlă spartă în rigola trotuarului și se oprește în fața stadionului. O alee. O scară și tribunele pustii. De la patinoar se aud țipetele copiilor. Se așază pe o bancă și se uită la gazonul acoperit cu pete albe de zăpadă.

Drina îl așteaptă cu masa pregătită. Pendula bate ora douăsprezece. Bătrîna taie o felie de pîine, toarnă apă în pahar și îl îndeamnă să termine tot ce i-a pus în farfurie. Așa făcea și cînd trăia Andrei Arghir, nu mînca odată cu el. La urmă, se îndreaptă spre noptieră, ia dosarul cu copertă decolorată, îl pune pe masă și se așază pe scaun, în fața lui Iustin. Respiră adînc. Își aranjează o șuviță de păr. Își îndreaptă spatele și îi caută ochii.

„Știi ce-i în dosar ?"

„Da. L-am văzut de cînd l-ai adus din bibliotecă", și Iustin își ridică privirea spre ea, ca și cum în tot acest timp s-ar fi pregătit să reziste nu la ceea ce îi va spune Drina, ci la ceea ce va citi acolo.

„Voiam să ți-l dau, să-l ai la tine. Poate ceri la tribunal să-i steargă pedeapsa. Acum ești și tu judecător !"

„Reabilitare post-mortem ? !"

„Nu știu cum îi zice, tu cunoști mai bine. De ce să fie considerat vinovat ? De ce ? Chiar și pentru tine, Iustine ! Poate vei ajunge printre cei mari. Dacă se află că ești fiul unui... vreau să spun unul care a fost închis."

Iustin tace. Are gura uscată, ia paharul cu un gest obosit și bea puțină apă. Stă nemișcat, se uită la dosar, nu îndrăznește să-l atingă. Ochii Drinei îi poruncesc, ca și cum ar trebui să-l citească filă cu filă, să-și amintească ce s-a petrecut în urmă cu cincisprezece ani. Se apleacă spre masă, își sprijină coatele și își trage capul între umeri, parcă ar fi nevoit să spargă cu capul un zid. Deschide coperta și începe să citească cu voce tare :

„Dosarul numărul 399 din 22 mai 195'. Inculpat, Andrei Arghir, 65 ani, fiul lui Ion și Tudora. Condamnat la opt ani închisoare corecțională în baza articolului 209 punctul 2, litera a din Codul penal..."

Aude un glas cunoscut care nu vine din el, ci de lîngă el. Cineva citește peste umărul lui și îl ajută în această strădanie.

„Concluzii de învinuire, martorii acuzării : Ionescu Ion, Ionescu Traian, Ștefănescu Petre, Zahariade... nici un martor al apărării, file de interogatoriu... «revenire asupra declarației făcute în ziua de 5 septembrie cînd am recunoscut», motive de recurs, avocat Nichifor Vasile, cerere de grațiere, memorii, memorii..."

Mîna i se oprește. Glasul i se frînge. Își recunoaște scrisul. Sînt notele luate în timpul procesului. «Eram avocat, îl judeca Șerban Gheorghe, colegul meu de facultate... L-a condamnat, așa era pe vremea aceea. Înțeleg. Dar de ce nu l-a lăsat să vorbească atunci cînd i-a dat cuvîntul, ultimul cuvînt al inculpatului ? ! Asta nu înțeleg !»

Respiră adînc și ridică ochii spre Drina.

„Cîți martori mai trăiesc ?"

„Doar Zahariade a murit. Vrei să te duci la ei ?"

Întoarce capul și se uită la pendula de pe perete. E ora două. Parcă a fost plecat de acolo, din el, și s-a întors doar să vadă cît este ceasul și să pornească din nou la drum, înapoi, în trecut, ca și cum paralel cu viața lui ar fi trăit o altă viață printre cei care au fost. Și-a amintit că trebuie să-i răspundă Drinei. Împinge puțin dosarul, ascultă foșnetul cartonului care alunecă pe fața de masă și doar atunci izbutește să rostească.

„Am vrut cîndva să-i întreb... nu de ce au fost martori mincinoși, știu că au fost nevoiți. Am vrut să-i întreb de ce n-au dat nici un semn de viață după ce tata a ieșit de acolo..."

„Și acum ?"

„...nu mai are nici un rost. Sînt alte vremuri..."

Tac amîndoi. Bătrîna îşi sprijină mîinile de masă, degetele ei slabe, cu vine proeminente şi pete maronii, se mişcă încet, mîngîie ceva neştiut, un obiect fără contur sau cu marginile de aer pe care vrea să-l cunoască, să-l înţeleagă.

„Andrei a ispăşit numai o parte din pedeapsă, zice Drina rupînd liniştea din odaie. Adică numai patru ani, amnistia a venit mai tîrziu, prin '64... Nu vorbesc despre ce-o fi pătimit pe-acolo, nu-i plăcea să vorbească de asta, dar tu, Iustine, ştii de ce l-au eliberat, de ce l-au trimis acasă ?"

Îşi îndreaptă ochii spre ea. E palidă, buzele îi tremură uşor. Privirea lor se întîlneşte de parcă ar avea nevoie unul de altul.

„Era bătrîn. Îşi pierduse minţile ! continuă Drina cu glas ferm. Nu mai aveau ce face cu un om care nu mai era om. Noi, adică tu, Alex, Dumitru, n-am vrut să recunoaştem, mai ales că în ultimul timp s-a simţit mai bine şi cînd a murit a ştiut că moare pe perna lui... N-am vorbit niciodată despre asta, uite că a venit şi ziua..."

Iustin aleargă deja, deschide poarta şi fuge pe stradă, vrea să scape, nu de casa în care a copilărit şi nici de povestea bătrînei, ci de gîndul şi neputinţa gîndului de a recunoaşte un fapt de nerecunoscut.

„Totul a început, spune Drina, adică «nebunia» lui a început nu în ziua în care a fost luat, ci în ziua în care s-a dus pentru prima dată în parcul din centru, de lîngă Franceză... Ştia că în spatele lui e Sfatul, ştia că printre prietenii lui e şi cel care îl va denunţa, sau cel puţin presupunea... ştia că ceasul din turn nu mai mergea pentru el, îi număra zilele şi orele. Îmbătrînea ! Şi el s-a aşezat pe o bancă, a scos ziarul, l-a citit cu glas tare în fiecare zi, pînă cînd l-au luat. Acum, Iustine, e rîndul tău ! Ai ajuns cineva ! Eşti judecător. Nu vrei să te duci

la martori. Bine. Fie și așa ! Dar cel puțin șterge-i pedeapsa ! Să mor și eu împăcată cu gîndul ăsta ! Lui Andrei nu i-a fost teamă atunci... ți-e frică de ceva acum ?"

Mîinile bătrînei, așezate pe fața de masă albă, nu se mai mișcă, ține sub palme obiectul acela fără contur, cu margini de aer, l-a găsit, l-a rostit, s-a eliberat. Se uită la Iustin. Ochii lui mari, goi, privesc undeva, dincolo de fereastră.

„Nu mi-e teamă, Drina, spune el după o lungă pauză, sau mai bine zis nu *mai* mi-e teamă, dar dacă aș acționa într-un fel sau altul ar însemna că trebuie să-i demonstrez cuiva... îmi este suficient să știu că am scăpat de spaima din mine, poate asta-i încrederea și puterea mea. În suflet, Drina, nu în afară, pentru ceilalți... Noi știm adevărul, știm ce s-a petrecut atunci. Nimeni nu mai neagă. Nu pot trăi mereu în trecut. Mă înțelegi, Drina ? Mă înțelegi ?"

Nu-și vorbesc. Se aude doar pendula și focul din sobă, apoi bătrîna spune :

„Cînd erai student, de cîte ori veneai acasă, aveai cîte un necaz. Eu știam dar nu te întrebam nimic. Odată ne-ai spus că ți s-a furat paltonul de la cămin, altădată erai bolnav... Acum ce te-a adus acasă ? Ai vreo supărare ? Ți s-a întîmplat ceva ? Spune-mi sincer, Iustin ! Te ajut. Atît cît pot eu !"

„Nu, Drina, nici vorbă ! și Iustin încearcă să zîmbească. De la gară am mers pe jos pînă la Casa cu lei, apoi... am venit să te văd pe tine, casa, tata... Poate e prima dată în viața mea cînd am motive să fiu mulțumit. Am ajuns la liman, Drina ! Sînt în sfîrșit ceea ce mi-am dorit !"

În ochii iscoditori ai bătrînei încrederea se împletește cu îndoiala, dorința de a afla o taină se amestecă cu

teama de a nu-l stingheri cu întrebări fără rost. Se ridică de la masă și începe să strîngă farfuriile. Lasă dosarul la mijloc, o aducere-aminte pentru amîndoi. Cînd aude că vrea să plece la București încearcă să-l înduplece să mai rămînă o zi, sau cel puțin o noapte.

„Dacă nu vrei să te mai culci în camera de la stradă, dormi aici, în patul lui Dumitru ! Te rog ! Nu pleca, Iustine ! Nu pleca atît de repede."

Zîmbește. Se uită la ceas și își zice : «Pînă la ultimul tren mai am șase ore», apoi se lungește în pat. Închide ochii, ascultă focul din sobă. Pașii bătrînei se aud prin cameră precum niște șoapte. Îl învelește cu o pătură și i-o potrivește cu gesturi grijulii în dreptul picioarelor. După ce a pus totul în ordine se așază în patul alăturat. Ia de pe noptieră o carte de rugăciuni și începe să citească cu glas murmurat. În clipa aceea, Iustin simte că poate pleca în somn, nimic nu-l mai oprește să alunece în odihnă.

O pasăre mare, albă, cu gîtul lung, plutește în cercuri largi deasupra lor.

# 5

PUNE DESAGA PE MASĂ, LÎNGĂ FARFURIA DIN care ies aburi şi începe să mănînce înainte de a se aşeza pe scaun, de cum a deschis uşa bucătăriei şi a simţit în nări mirosul de supă fierbinte. Dana îi toarnă bere în pahar, el bea însetat, cînd trece la al doilea fel de mîncare aude că-l întreabă ceva şi el răspunde automat : „Nu. N-a venit", şi continuă să mestece cu

poftă pînă cînd se satură. La urmă, pe fața lui de copil cu ochi mari și umezi, apare un zîmbet de mulțumire.

În dormitor e dezordine : haine pe pat, pălării pe scaune, geamantane cu capacul deschis, baloturi, teancuri de cărți și în mijloc un ficus uriaș, ca un pom cu frunze bogate și boboci roșii, ascuțiți. Florică vede o pernă ce seamănă cu floarea-soarelui, o trage lîngă perete, se așază acolo și se uită în tăcere într-o parte și alta. Cînd Dana îi cere amănunte, el răspunde : „Acasă-i doar Rovența. Nu știu ce să zic..." Simte că s-a întristat. Vrea s-o înveselească. Găsește două castane prin buzunarele lui largi, le aruncă în sus de cîteva ori, cu dexteritate, le face să dispară, apoi să reapară. Dana zîmbește. Stă în fotoliu și fumează. Are ochii îndreptați spre el dar parcă nu-l vede. Florică scoate un briceag, își răsucește mînecile cămășii, ridică brațele, mișcă palmele, le arată pe o parte și alta, apoi își «trece» lama de oțel pe la baza policarului.

Dana surîde. Fumul de țigară îi învăluie ochii imobili. Din vecini răsună o trompetă, încetează brusc, poți crede că te-a înșelat sau cineva a încercat să cînte dar s-a răzgîndit.

„La țară... la cîmp ai fost ?"

„Da, Florică, am fost."

„Io am plecat din sat prin patru'ș'cinci, pe timpu' secetii ăleia mari și am venit aici", spune Florică de parcă aceasta ar fi toată viața lui.

„Și ?" îl îndeamnă Dana.

„Am plecat d'acas' pen' ca să găsesc de mîncare și să mă fac liber. La vară mă duc la Tîncăbești, am io acolo un consătean și stau la el pînă-n toamnă, pînă ce dă bruma și p'ormă mă-ntorc..."

„Îți place mult cîmpul ?"

„Hm ! Cel mai mult și mai mult îmi plac florile... nimic nu-i mai frumos decît o floare, de-o pildă o margaretă sau o lăcrămioară ! Și tre's'te bucuri de ele !"

„Iustin mi-a spus că porți uneori o floare la ureche... că ești un tip floral."

„Ce-i aia ? !"

„Așa... cam ce ai spus tu."

Dana tace un timp, fumează mai departe.

„Da ia spune-mi tu... de-o vorbă, mai ești supărată ?"

„Nu."

„Atunci ce ai ?"

„Nimic. Adică... nu-mi vine să cred că plec de aici, că de azi voi locui la Iustin. Am început de dimineață să-mi fac bagajele, m-am oprit de cîteva ori și am fumat o țigară...", și tristețea ei pare învinsă de o bucurie tainică, din vechea ei mîhnire au mai rămas urme neșterse care îi dau o expresie ciudată, ai putea crede că trăiește o izbîndă învinsă sau un triumf care a venit prea tîrziu.

„Și n-o să mai fii bolnavă, Dana ?"

„Nu. Am să încerc."

„Și n-o să te mai duci la spital ?"

„Nu. Îți promit, Florică ! Acum hai să împachetăm lucrurile. Într-o oră trebuie să terminăm. Mai întîi... mai întîi să scot tot ce am prin dulapuri, să văd ce iau de acolo."

Dana se ridică din fotoliu. Nu e prea înaltă, poartă pantaloni, părul tuns scurt, băiețește, fața trasă, maxilarele puternice, nasul subțire cu nările arcuite, ochii rotunzi, două bile negre, expresie inteligentă. Ocolește ficusul, stinge țigara din mers într-o scrumieră și se îndreaptă spre un dulap în perete, un fel de debara. Florică o urmează. Dana deschide ușile dulapului. Florică se oprește uimit.

„Recuzita ! Costumele de teatru pe care le am în lucru !", îi explică ea simțindu-i nedumerirea, apoi începe să scoată de acolo rochii, bluze din dantelă, pălării cu pene, bucăți de stofă, pînză colorată, catifele, schițe de costume și afișe de spectacole.

„Ăștia ! Ăștia doi cine-s ?" întreabă el.

„Două manechine, Florică ! Pentru probele costumelor..."

„Nuuu, Dana ! Nu sînt manechine ! Sînt doi oameni. Nu vezi că seamănă cu noi ? Să zicem că sîntem patru, adică ei doi și cu noi doi fac patru. Nu-i așa ? Iote ! E o doamnă și un domn."

„Bine. Cum vrei... De aici iau doar rochia pentru *Hedda Gabler* pe care o am în lucru."

„Vro doamnă pe care o cunoști tu ?"

„Da, cam așa ceva..." și Dana pune rochia în geamantan.

Florică stă pe gînduri, duce mîna la ceafă, apoi începe să cotrobăiască prin maldărul de lucruri. Din cînd în cînd spune : „Ca la Talcioc, nu alta ! Aidoma Talcioc !"

„Hai ! Gata cu distracția ! Ajută-mă să leg baloturile și să închid geamantanele. Cred că Iustin a venit acasă și ne așteaptă."

Florică se apucă de treabă. Dana se duce la bucătărie. După ce răsucește cheia în ușă, iese din casă. Îl vede pe Florică aproape de colțul străzii, poartă pe umeri trei geamantane legate cu o curea, așa cum fac hamalii. În mîna dreaptă ține ficusul, în stînga cele două manechine. Merge legănat, cu picioarele lui scurte și groase, obișnuit să care greutăți. La etaj, trompeta le trimite ultimele acorduri, ca un rămas bun. Dana ridică privirea. Fulgi mici de zăpadă i se așternpe față. Încearcă să-l ajungă din

urmă pe Florică, aleargă după el. Lumina becurilor cu neon luceşte pe feţele rigide ale manechinelor. Crengile ficusului lovesc ferestrele caselor. Un trecător întoarce capul şi se uită mirat spre ei. Dana începe să rîdă. Fulgii de zăpadă i se topesc în gene. Nu ştie dacă sînt lacrimi. Are impresia că Florică ţine în braţe un pom de Crăciun în care strălucesc zeci de artificii, iar două păpuşi uriaşe dansează în jurul lui.

# 6

ÎN BIROU E LINIȘTE, JUDECĂTORUL ANTIM TRAGE din pipă și citește un dosar. Întinde mîna spre calorifer, vrea să afle dacă e cald. Apa țiuie prin țevi, străbate încăperile tribunalului, — clădirea-cetate cu pereți groși din piatră — urcă prin sălile de judecată cu tavanul ornat cu druguri de ștuc policrom, trece prin Sala-pașilor-pierduți, ocolește scările de marmoră, balcoanele spațioase dezgheață frontoanele baroce, se înfășoară de-a lungul

coloanelor cu capiteluri, mîngîie statuile cu forme pline — bărbaţi şi femei cu o torţă sau o sabie în mînă, într-un gest teatral, hilar — şi apa fierbinte se întoarce prin conducte în biroul cu ferestre înalte şi drucăre de alamă ce par de aur, circulă prin tuburile de metal ale caloriferului şi încălzeşte mîna dreaptă a judecătorului Antim.

«Da. Au dat drumul la foc», îşi zice el, apoi cu glas tare : „Credeam că stai mai multe zile acasă... aveai o săptămînă din concediul de anul trecut ?"

„M-am întors...", îi răspunde Iustin, fără să ridice ochii din dosarul pe care îl citeşte cu atenţie.

„Te-a căutat frizerul Jak. Vrea să cheme în judecată pentru insultă pe unul Florică şi nu mai ştiu cum. A aflat că stă la tine."

„Bine, bine", îi răspunde preocupat Iustin.

„Ieri a venit un bătrîn care m-a confundat cu tine, continuă Antim. M-a rugat să-l judec într-un partaj cu frate-su. Ţi s-a dus faima că împaci lumea, Arghire ! Ha ! ha ! Era să uit ! Procurorul Mitroi a zis să treci pe la el, vrea să-ţi spună ceva în legătură cu dosarul Vişinescu." Şi Antim — părul zburlit, obrajii ridaţi, sprîncenele stufoase, mari, zîmbetul ironic — îşi scutură pipa, ciocăneşte în scrumieră şi se apleacă spre birou vrînd să-şi continue lectura dosarului.

Uşa se deschide cu putere. În birou intră un bărbat bine îmbrăcat.

„Ei ? Totul în ordine, Manolache ?" îl întreabă Antim.

„Da. Mi-a aprobat. Am hîrtia în mînă."

„Bravo ! Mă bucur ! Să treci pe la Stoian să-i spui şi lui !"

Clipe de linişte.

„Un fost coleg de liceu, explică Antim, care se ridică de la birou şi se apropie de fereastră. L-am rugat pe directorul de la Faianţă să-i dea transferul. E un inginer

bun, vrea omul să plece în construcții... au contracte cu o țară africană, un ban în plus nu strică. Stă acolo cîțiva anișori și se întoarce aranjat pentru toată viața — totul spus cu o voce tărăgănată, indiferentă, privind pe geam. După ce termin ratele la casă îmi fac un costum și plec într-un voiaj ! Paris ? Londra ? Roma ? Nimic ! Nu vreau să aud ! Mai întîi «drumul tutunului» ! Am o cutie de metal pe care e desenată o hartă. Noaptea, înainte de a adormi stau lungit în pat și o văd în fața ochilor : Cavalla, Xanthi, Marmara, Izmir, Latakia, Samsun, țărmurile Mediteranei, pămîntul hașurat al Greciei și Turciei și jos o stea polară. Numai după ce fac traseul ăsta mă duc să văd Louvre-ul. N-am călătorit pînă acum ! În fiecare dimineață îmi fac plimbarea prin parcul de peste drum. De aici ! Cu privirea ! Hm ! Jalnic, pentru un om la vîrsta mea ! Sînt jalnic, Iustine ! Uite-l în vitrina frizeriei pe Jak. Îl știam și nu știam de unde-l știu ! E pe celălalt țărm al mării, la Izmir... Vrei o cafea ?"

„Nu, mulțumesc, Ante, cum îți zice Filomela."

„Da. Are dreptate. Ante în latinește înseamnă înainte, anterior. Îmi sînt anterior mie, sînt propriul meu paradox ! Ha ! ha ! Am trăit cu adevărat într-o lume ce a existat înaintea mea. Atunci am fost marinar și am călătorit pe apele Mediteranei, sau poate am fost un simplu pelegrin."

„Acum nici nu ești în viață !"

„Nu. Trăiesc... mă odihnesc puțin după atîtea drumuri. Te-am mințit, Iustine ! Te-am mințit ! Harta de care ți-am vorbit e o hartă adevărată ! În fiecare noapte mă așteaptă o corabie, mă urc pe punte și vîntul îi umflă pînzele.. Cavalla, Xanthi, Marmara... Nimeni nu poate opri pe cel care vrea să plece..."

„Azi ești bine dispus, Ante ! Ne-am luat cu vorba. Să nu uit... Mă duc pînă la Mitroi."

Un culoar străjuit în dreapta de un șir de ferestre și în stînga de coloane înalte ce lasă pe pardoseala de marmoră umbre lungi și colțuri întunecoase unde sînt așezate bănci pe care se odihnesc cei care așteaptă rîndul la judecată. Sala-pașilor-pierduți ; grupuri de oameni : unii ascultă un avocat ce vorbește aferat, alții stau tăcuți, triști ; un tînăr stagiar își întretaie drumul cu o țărancă ce poartă în mînă un coș din care iese coada unui curcan ; pași apăsați, orgolioși, pași tîrșîiți, umili ; fum de țigară, colonie ieftină și miros de sudoare ; o bătrînă iese dintr-o sală de judecată și plînge ; un avocat spune cu voce răstită : „Nu trebuia să-ți retragi declarația !“ ; șoapte, umeri strînși și urechi aplecate spre o gură cu dinți cariați : „Cred că-i vor da cîțiva ani. La recurs am însă pe cineva. Aranjăm și scapă !“ ; un buchet de crizanteme ținut mai sus de o mînă nevăzută, florile parcă plutesc prin aer ; cîțiva deținuți în haine vărgate ; un copil mușcă dintr-un corn ; un pachet de Kent desfăcut cu grijă de niște degete lungi ; cinci sute de lei vîrîți într-un buzunar și un zîmbet de satisfacție ; o mireasă doarme pe o bancă cu ochii deschiși ; un bătrîn își trage piciorul paralizat și cîntă o melodie veselă ; o cruce de lemn rezemată într-un colț și deasupra tuturor glasul fonfăit al aprodului : „Ioana Apetrei ! Țîrcădău Vasile !“

Judecătorul Arghir străbate culoarul și își face loc printre cei adunați în Sala-pașilor-pierduți. Un bărbat îl salută ceremonios scoțîndu-și mult pălăria. Un tînăr, cu ochi apatici și cu o țigară în colțul gurii, îl privește indiferent. Urcă treptele unei scări. Intră în cabinetul procurorului Mitroi. Discută cu el timp de o jumătate de oră, analizează ultimele rezultate ale anchetei din dosarul Vișinescu, apoi parcurge același drum și se întoarce în birou. Antim stă de vorbă cu avocatul Ionaș Nadler, un

bărbat înalt, cu picioare lungi, slab, complet chel, cu spatele adus, poreclit în tribunal Vulturul.

„Aaaa ! Iată-l pe tovarăşu' judecător Arghir ! Vorbeşti de lup şi... Îi povesteam colegului Antim... Azi am vrut să depun lista martorilor în procesul Vişinescu. Ia dosarul de unde nu-i ! Ha ! ha ! Supliment de cercetări ?"

„Da. Credeam că ai aflat", îi răspunde Iustin.

„Nu. Adevărată lovitură ! Bombă zilei ! Mie îmi convine, şi ultimul cuvînt este urmat de un gest larg al braţului. Mie îmi convine, repetă el, dar nu-mi place să rîcîi focul. Iese fum !... Fără glumă ! Ştiţi că poate fi amestecat cineva din vechea conducere a întreprinderii ?"

„Da. Mi s-a mai spus."

„Nu mă bag, nu mă amestec ! şi din nou mîna la piept şi trupul aplecat. Îl apăr pe Vişinescu, un simplu şef de echipă. Mă gîndesc însă... mă gîndesc la directorul Manoliu, actualul... Doamne ! Mi se face pielea de găină ! Ha ! ha ! *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.* De data asta judecata nu va ocoli nici corbii şi nici porumbeii. În fond, stimate domnule judecător, Vişinescu nu e vinovat de moartea lui Enache ! Nici în actul de acuzare nu s-a reţinut acest fapt ! Pentru neglijenţă îi puteţi da... să zic aşa, trei luni, maximum un an ! Dar ce vor păţi ceilalţi ? ! Asta-i întrebarea ?"

Se deschide uşa din dreapta, cei doi întorc privirile într-acolo. Nadler îşi continuă netulburat cursele prin încăpere, trage după el servieta burduşită cu acte şi dosare.

„Cînd termini, tovarăşe Arghir, să vii te rog la mine", spune Scărlătescu şi închide grăbit uşa înainte ca Nadler să reuşească să-l salute.

„Lupta abia începe ! spune mai departe avocatul. Sînt curios cum va ieşi pînă la urmă. Care pe care ! Ha ! ha ! rîde el piţigăiat. Acum, stimaţi colegi, vă urez petrecere

bună cu ocazia sărbătorilor de... sărbătorilor de iarnă, am vrut să spun. La mulți ani și tot ce doriți ! Vă salut cu mult respect !" și Ionaș Nadler se apleacă, rîde cu toată fața lui mare, le întinde ceremonios mîna, face o piruetă, smulge de pe un scaun servieta ce plutește prin aer și dispare odată cu ea.

„Figură mare, Vulturul ! zice Antim zîmbind. Întotdeauna îți plasează un citat din Juvenal și îți strecoară în glumă : «Să zic așa, trei luni, maximum un an !» și Antim încearcă să-l imite mișcîndu-și brațele. E însă un bun civilist, n-am ce zice..."

„Fiecare cu stilul lui... Mă duc să văd ce vrea șeful."

Iustin Arghir intră în biroul alăturat. Scărlătescu stă în fotoliu cu capul sprijinit de rezemătoare și cu mîinile lăsate în jos. Pare obosit.

„Acum am ieșit ! Sînt mort ! zice Scărlătescu respirînd cu greutate. Trei procese cu arestați. Bine că te-ai întors. M-au năpădit dosarele ! Uite ! Teancul de colo e numai de azi. Abia am avut timp să le repartizez. Ufff ! Ia loc. Ceva nou ?"

„Nu... nimic. Am fost acasă", și Iustin se uită la el și îl cercetează atent, ca și cum atunci l-ar fi văzut prima dată : gît gros, umeri puternici, trăsături comune, ochi mici, iuți, inteligenți, aer de siguranță, tăceri meditative, intervenții rapide, poreclit de avocați Jean Gabin.

„Atunci să-ți spun eu... Iar nu știu unde mi-am pus stiloul ! Am un tic, cred c-ai observat, nu pot scoate nici o vorbă dacă n-am stiloul în mînă. Fiul meu, Florin... l-ai cunoscut ?"

„Da. A venit într-o zi pe aici..."

„Face colecții de pixuri și stilouri. Are pînă acum peste o sută. Asta înseamnă că mă lasă mereu mut ! Hm ! Uite ! L-am găsit ! Parcă-i viu, afurisitul ! Ce-ți spuneam ? Aha ! Da ! Ieri am primit un telefon de la minis-

ter. M-au întrebat dacă vreau să ies la pensie peste un an. Atît mi-a trebuit. Le-am spus-o clar ! Mi-e destul. Gata ! Trebuie să mă gîndesc şi la sănătatea mea. Din vorbă în vorbă, am ajuns la tine. Dacă ai terminat stagiul ? Dacă eşti bine pregătit profesional ? Dacă nu se resimte faptul că ai întrerupt cîţiva ani ? Dacă ai nivel politic, orientare? În sfîrşit... Cine crezi că mă sună peste o oră ? Spune !"

„Nu ştiu..."

„Manoliu ! Era în biroul lui Runcanu. Ba una, ba alta... Să bem o şampanie din prima pensie. Zis şi făcut ! Chiar două ! La urmă, printre altele, îmi spune că a fost de acord cu propunerea ministerului privitoare la numirea unui nou preşedinte al tribunalului. Ha ! ha ! E clar ! Nu ? Mă bucur pentru tine, Arghire ! Ai tras destul ! Te felicit ! Am treizeci şi doi de ani în magistratură, nu mai socotesc anii de război... mi-am făcut datoria. Mă las de fumat şi mă apuc de grădinărit. Inima ! După trei ţigări ameţesc ! Nu ştiu cum poate Antim să suporte mahorca aia ! Are şi el o vîrstă ! Nu ? Bine c-am ajuns la pensie fără nici un bucluc. Uite aici ! ia un dosar din teancul de lîngă el şi citeşte : «Şerban Gheorghe, avocat, trimis în judecată pentru 254. Luare de mită !»

„Şerban Gheorghe ? !"

„Da. Îl cunoşti ?"

„Am avut un coleg... era însă judecător."

„Asta a fost avocat..."

„O simplă coincidenţă de nume."

„Ţi l-am repartizat. Ţi-am mai dat două delapidări, trei furturi... în total nouă dosare pentru fiecare. Eu vreau să termin tot ce am în curs de judecată. Să plec liniştit. De ce ai rămas aşa ? La ce te gîndeşti ? !"

„Nu... nimic."

„Ia stai aşa ! Bănuiesc ce-ţi trece prin minte. Crezi că Manoliu n-a aflat ?"

„Știe totul. Mitroi mi-a spus că l-a chemat să dea o nouă declarație. Nadler a pretins că n-a aflat pînă azi, dar nu-l cred !"

„Nu mai înțeleg nimic ! Tu îi bagi bețe în roate, iar el îți susține numirea în funcția de președinte ! Mai mult... îmi dă personal telefon să mă anunțe... Ori consideră că n-are nici o vină, ori vrea să te oblige... Joacă tare ! Mi-e teamă să nu fi greșit, Arghire !"

„Nu. N-am greșit. Nici Mitroi n-a obiectat."

„Dar... te-ai gîndit că Manoliu putea să se opună la numirea ta ?"

„Nu... Azi mi-ați spus."

„Da. E adevărat. Să-mi dai dosarul să-l mai citesc o dată", spune Scărlătescu îngîndurat.

În clipa aceea, Filomela apare în prag. Se apropie de ei zîmbind cu toată fața. Ține în brațe cîteva pachete învelite în hîrtie.

„Ce faceți voi, porumbeilor ? Bine că v-am prins p-amîndoi ! Ante ! Anteee ! Ajut-o pe tanti Filomela să aducă paharele. Nimic ! Ce să fie ? ! Așa ! O gustărică, la botul calului, ca-nainte de sărbători. Ha-ha ! hi-hi ! Puțină țuiculiță, o felie de tobă și una de cozonac. Noroc, tovarăși ! Noroc ! Pentru cine bem ? Pentru tine, Scărlătescule ! Cel mai tînăr pensionar ! Cum să n-aflu ? Ce faci, șefule ? Așa ! Pînă la fund ! Ușor, Ante ! Răstorni paharul ! Ușor ! Nu te înghesui ca la pomană. Bine ! Îți mai dau o felie. Ei ! Las-o dracului ! Uite ce mi-ai făcut ! Mi-a ajuns pînă la piele. Hi-hi ! ho-ho ! Mă gîdilă ! Iustine ! De ce nu mănînci ? Ce-i cu tine ? !"

# 7

SE RIDICĂ DIN PAT, SE ÎNTINDE AGALE ŞI cască. Îşi îmbracă halatul înflorat cu mişcări încete, somnoroase şi trage draperia din atlaz roz care zornăie pe sîrma întinsă în holul apartamentului. Se duce în baie şi se bărbiereşte în grabă. Vrea să scape cît mai repede de chipul din oglindă. Urmăreşte cu briciul suprafaţa albă de clăbuc, parcă ar vrea să-şi smulgă de pe obraji partea zbîrcită ce apare în fiecare noapte, ştie totuşi că nimic nu

e mai greşit decît să spere că timpul îi va aduce altceva decît bătrîneţe, boală şi tristeţe.

Iese din baie şi începe să se mişte prin casă. Încearcă să facă puţină ordine : curăţă scrumierele, strînge un robinet la bucătărie, aşază mai bine receptorul în furcă, închide o fereastră şi ridică neputincios umerii în dreptul parchetului din colţ care a trosnit toată noaptea. Merge dintr-o cameră în alta cu paşi tîrşîiţi în papucii găuriţi, apoi respiră adînc de parcă ar fi făcut tot ce a trebuit. Nu se gîndeşte că ar putea să mătură, să spele baia sau să-şi scuture aşternutul. Înalt, bine clădit — pometi puternici, ochi negri, priviri filtrate, greu de ghicit, părul scurt, cărunt, gesturi uneori iuţi, alteori greoaie —, parcă trăieşte în aceeaşi piele cu un alt bărbat : unul potolit, altul nervos, unul umil, altul orgolios, ceea ce îi dă o expresie ambiguă. Are totuşi cîteva trăsături dominante : îi place să rîdă, nu se mai teme de orice şi de oricine şi nu e străin de ironie, parcă unul se amuză mereu de celălalt care e un nebun fără pereche şi cîteodată îşi face de cap.

Îşi pregăteşte o cafea, apoi se duce în camera lui Iustin, se aşază la birou, deschide un dosar, întocmeşte un tabel şi face nişte calcule legate de treburile gospodăreşti ale blocului, muncă ce-i aduce un venit lunar de cîteva sute de lei. La urmă îşi aprinde o ţigară şi gustă din cafea, semn că din această clipă timpul îi aparţine cu adevărat.

Trage un scaun lîngă fereastră, se sprijină comod de speteaza înaltă şi îşi îndreaptă ochii spre geam. Nu ninge, nu plouă. Iarna e la fel de nedecisă. Cerul are culoarea nisipului uscat de pe o plajă pustie. O cioară zboară grăbită printre dunele norilor biciuite de vînt. Un cocoş cîntă răguşit într-o magazie. O femeie în cîrje iese în balcon şi scutură o cîrpă de praf. Cineva sparge lemne. Poc ! Poc !

Coboară privirea spre acvariu. Pe față nu i se mișcă nici un mușchi, în ochi îi ard două puncte luminoase. O imensă bucurie. Ai fi zis că de cînd s-a trezit nu s-a gîndit decît la această clipă, parcă trăiește numai pentru plăcerea de a se întîlni în fiecare dimineață cu peștii din acvariu care înoată cu mișcări lente, de vis. Zîmbește. Nu pentru că i-a trebuit cîteva secunde pentru a-i vedea, ci pentru că i-a fost necesar un timp în care a înțeles și a trăit din nou bucuria înțelegerii că se află în fața lor. Apa e caldă. Razele soarelui aruncă fîșii de lumină printre plantele ce se leagănă la trecerea lui : stînci acoperite cu scoici și iarbă de mare, crabi rătăciți, meduze transparente, nisipul încrețit de valuri, pești, o mulțime de pești sclipitori, țînuturi întunecate, un deșert mort și din nou alge, scoici, mișcare, viață... Obosit, se întoarce. Peștii îi simt prezența, se adună în colțul în care primesc de obicei hrană. Se îngrămădesc, se rostogolesc unii peste alții, sar din apă, scot capul, așteaptă înfometați mîncarea. Le vorbește în șoaptă. Îi dezmiardă. Idolul Maur, Bătăușul Roșu, Scalarul, Betta, Xifo, toți parcă îl aud, fac tumbe, lovesc apa cu cozile. Cîțiva stropi i-au sărit pe față. Se înfioară cuprins de o bucurie fără margini. Lasă mîna în acvariu. Peștii îl ciupesc de degete. Îi simte reci, de pe alt tărîm. Gîngăvește ceva fără noimă, exaltat, apoi rîde în hohote săltîndu-și trupul masiv. Le-a făcut un semn și i-au răspuns, s-a întors cu ajutorul lor în lumea de început, în copilărie, a luat de acolo speranța de care are nevoie și veselia ce seamănă cu un chiot, o beție. Nu mai vede nimic. Stă nemișcat în picioare, încearcă să-și revină. La urmă, le aruncă mîncare din belșug și pune în funcție pompa de aer.

Acvariul e cuprins de o nouă însuflețire. Îi privește amuzat cum își fură hrana. Bate cu degetul în rama de metal, încearcă să-i potolească. Deodată, e cuprins de o

tristețe adîncă. Într-un colț, ascuns printre plante, un pește bolnav mișcă încet din aripioare.

«Să nu-l las să se chinuie...»

Crispat, cu nările răsfrînte, albite pe margini, caută mai mult aer, are senzația că se sufocă. Aleargă înapoi cu șase luni, cu un an sau doi, trece peste toate zilele martore ale înfrîngerilor amare și ale izbînzilor amare și în special ale iubirii cu gust de pămînt strîns între dinți și se oprește în ziua, nu în ziua, în noaptea în care a urcat în grabă scara vrînd să se despartă de ea, să-i dea libertatea dorită de atîta timp...

«...și cînd am intrat în cameră s-a speriat, s-a ridicat într-un cot și s-a uitat la mine cu ochii îngroziți de o spaimă nebună, credea că vreau s-o lovesc și cînd a înțeles că nu-i doresc răul, a încercat să ia doctoria de pe noptieră și se uita la mine și-mi cerea s-o ajut, și eu am umplut paharul cu apă și i l-am dat, adică nu, într-o mînă aveam doctoria și în cealaltă paharul cu apă, și număram picăturile, și picăturile cădeau cu zgomot : una, două, trei... și ea horcăia lîngă mine cu gura deschisă și cu ochii dați pe spate, și eu număram de zor picăturile și parcă cineva zicea : „De ce nu întîrzii ? De ce nu amîni pînă cînd...", adică eu parcă mă făceam că pierd vremea, cu toate că alta îmi era intenția și număram picăturile alea blestemate... blestemată fie și noaptea și gîndul... am vrut s-o salvez dar am vrut și să moară, însă nu de mîna mea și nici de voința mea...»

Peștele e tot acolo, stă aproape nemișcat, pitit printre plante. Respiră cu greutate, are gura mult deschisă, Aripioarele ating nisipul, parcă ar vrea să se odihnească.

«Să nu-l las să se chinuie. Să-l ajut să moară.»

Se oprește din fugă. Cineva rîde și spune : «Acum să te văd ! Acum să te văd dacă ești în stare !» Și primul bărbat din el, milos și blînd, se retrage rușinat și îi face

loc celui care ia de pe marginea ferestrei o plasă de prins peşti. Cu un gest calm, calculat, vîră plasa în apă şi o strecoară printre plante. Peştele simte pericolul, începe să alerge prin acvariu. În cele din urmă îl prinde şi îl scoate din apă. Se uită atent la aripioarele transparente, la solzii coloraţi şi îşi zice : «Un Betta Splendens... un exemplar minunat ! Ce rău îmi pare că s-a îmbolnăvit !» Simte pe mînă stropi de apă, manşeta e udă, are senzaţia că tot braţul, pînă la cot, e mînjit de un lichid roşu, vîscos. Răstoarnă plasa pe măsuţa din apropiere. Peştele se zbate, sare într-o parte şi alta, loveşte cu capul în lemnul mesei. Se opreşte descurajat de strădania lui inutilă, apoi îşi reia lupta cu o îndîrjire sporită. Treptat, salturile lui devin din ce în ce mai slabe. Cîteva spasme şi totul s-a terminat.

Se uită la el. Un gînd îşi face apariţia la marginea minţii, apoi apare întreg, ca lumina unei lanterne care ar fi strălucit într-o cameră întunecată, părăsită de cîţiva ani :

«Poate nu era bolnav... aşa cum poate n-a fost nici cel de acum trei zile... dar poate era ? ! Ce văd atunci cînd îi văd bolnavi ? Dar după aceea ? După moartea lor ? ! În special după moartea lor ? La cine mă gîndesc ?»

Are o expresie gravă, parcă a dus la bun sfîrşit ceea ce trebuia sfîrşit, apoi îşi zice :

«Plec de la cazul ăsta... dacă ai o plasă de prins peşte, o undiţă sau o puşcă, vînatul e ca şi avut, înţelesul îţi cade în mînă precum un peşte scos din apă sau o pasăre rănită în zbor... Dar numai atunci cînd ai o plasă, o undiţă sau o puşcă pe măsura voinţei şi o voinţă pe măsura... Mie îmi lipseşte doar înţelesul care să-mi cadă în mînă...»

Se uită pe geam. Nu ninge, nu plouă. Iarna e la fel de nedecisă. Cerul are culoarea nisipului uscat de pe o

plajă pustie. O cioară zboară grăbită printre dunele norilor biciuite de vînt. Un cocoş cîntă într-o magazie. O femeie în cîrje iese în balcon şi scutură o cîrpă de praf. Cineva sparge lemne. Poc ! Poc ! Femeia se retrage speriată să nu-i taie cîrja cu toporul. Cioara ajunge la marginea geamului, acum dispare din privirile lui. S-a ridicat de pe scaun ? Peştele a murit ?

Se duce la bucătărie, ia un măr din cele aduse de Florică şi se întoarce în cameră. Ţine mărul în mînă şi se uită la cărţile din bibliotecă. În fiecare zi trăieşte aceeaşi bucurie, nu numai pentru că el, un umil contabil, poate alege o carte dintr-un raft dar şi pentru că are timp s-o citească în tihnă şi uneori chiar să se gîndească la el şi la cei din jurul lui. Nu ştie pe care s-o aleagă. Scoate un volum, îi răsfoieşte primele pagini, apoi îl pune la loc. Ia altul. Caută mai departe. Nu abandonează. Muşcă din măr şi mestecă absent. Îşi aminteşte că Iustin are lîngă pat cărţile lui preferate. Ia de acolo cîteva şi se duce la birou. Una din ele e subliniată pe alocuri. Citeşte la întîmplare : «Rîsul vine mai tîrziu, iar rîsul de tine însuţi vine la urmă de tot, într-o luptă nebună cu moartea şi uneori nu vine la timp». Curiozitatea sare în el ca un arc. Lasă mărul pe marginea mesei şi îşi apleacă trunchiul în faţă de parcă ar plonja în lumea de acolo. Citeşte cu interesul şi sîrguinţa celui care pînă la vîrsta lui parcă a trăit legat de un ţăruş înfipt în pămînt, obligat să se rotească în jurul lui din zori şi pînă-n seară. Uneori a dorit să respire şi alt aer decît cel din cercul în care s-a învîrtit bezmetic, fără sens, dar n-a reuşit decît rareori şi aproape că nu-şi mai aminteşte nimic despre zilele lui de izbîndă. Iese din lectura unei pagini orb de uimire şi bucurie, se opreşte în faţa întrebărilor fără răspuns şi îşi pune singur întrebări fără răspuns, are pe obraji rouă şi

pe mîini polen de flori — regretul unui vis împlinit prea tîrziu.

«Dacă stau bine şi mă gîndesc, nu mi-am auzit numele rostit cu voce tare decît la şcoală, în primele clase, cînd învăţătorul citea catalogul, şi la armată, în faţa companiei, cînd se făcea apelul. De atunci... am ascultat cu atenţie toată viaţa, pînă la cincizeci şi patru de ani şi două luni. Mi s-a părut... o dată sau de două ori, că cineva a strigat : „Rovenţa Ion !" dar nu atît de clar pentru a fi sigur. Oricum, nu mi-am luat răspunderea, n-am avut îndrăzneala să mi-l strig eu... n-am făcut-o, de ce să mint. N-am făcut-o ! În asta constă diferenţa dintre un om adevărat şi un contabil. Dintre un fieştecine şi un cineva ! Da ! Să te izbeşti mereu în gardul în care se lovesc toţi, sau să treci dincolo de el, să vezi ce-i dincolo, cel puţin atît, să ştii ce se află acolo unde sînt cei aleşi de soartă. Azi însă, fie ce-o fi ! Îmi iau răspunderea. Am îndrăzneala să-l strig eu. Azi o fac cu orice preţ ! „Sînt Rovenţa Ion !" Acum aştept să mă cheme cineva pe numele meu adevărat, pe numele părinţilor mei şi dacă nici azi nu se găseşte nimeni, fir-ar să fie, să-mi spună cel puţin numele celui pe care să-l slujesc, care merită să fie strigat pe numele lui adevărat...»

Citeşte mai departe şi fumează ţigară de la ţigară. Capul între umeri, coatele înfipte în masă, trunchiul împins înainte, are aerul unei cîrtiţe care îşi face un tunel printre idei pentru a-şi contrazice destinul de cîrtiţă, alteori seamănă cu un călăreţ care aleargă pe un cal ce a murit de mult sub el şi i-a rămas doar iluzia şi avîntul şi încrederea că va ajunge la ţinta pe care încă n-o cunoaşte. Au trecut cîteva ore, oboseala îi împăienjeneşte ochii, apoi îşi spune : «Nişte ochelari tot ar trebui să-mi iau, nu mai merge... nu mai merge aşa !»

Se duce în bucătărie, își prepară ceva de mîncare, trage draperia și se lungește în pat. Înainte de a deschide cartea își zice : «În curînd va sosi... cred că peste o oră va fi aici». Citește o vreme, apoi spune cu glas tare : „Este tocmai ce căutam, însă nu-nțeleg totul... ceva rămîne mereu nedesluşit !" Parcă nu s-ar fi adresat celui care a scris cartea, ci unui cunoscut care s-ar fi aflat lîngă el pe pat și l-ar fi ascultat nu numai cu interes, dar și cu o îndîrjită nevoie de a afla ceva fără de care n-ar fi putut trăi. Deodată, îi apare un gînd, apoi altul și el gîndește :

«Cineva trebuie... într-o zi cineva trebuie să ne scape de peștii bolnavi... Așa cred eu... Îl ajut, sînt obligat să-l ajut pe Iustin. Poate ăsta-i înțelesul care urma să-mi cadă în mînă, sau eu să cad spre folosul lui. Dar pentru ca el să fie liber, să trăiască, Dana trebuie să plece. E singurul preț... după părerea mea...»

În clipa aceea are senzația că cineva trage brusc draperia, îl ia de umeri și îl așază în picioare lîngă zid, nu pentru a sta drept, ci pentru a-l ridica în fața propriilor săi ochi, pentru a ști că există, că respiră și că a aflat, în sfîrșit, ceea ce dorea cu atîta îndîrjire să afle. Mai citește un capitol, închide cartea, o pune pe pat și începe să-l aștepte. Capul sprijinit de pernă, bărbia în piept, ochii îndreptați spre ușa de la intrare pe care o vede pe la marginea draperiei. Are impresia că întinde o mînă prin zid și ajunge afară, apasă încet pe clanță și ușa se deschide spre mulțumirea și hazul celui care a rămas în pat. Rîde înfundat. Se joacă cu el. Pieptul îi saltă, hohotește într-o veselie ascunsă adînc.

Cînd Iustin intră în casă, Rovența îl întîmpină cu bucurie. Îl ajută să-și dezbrace paltonul și îl întreabă :

„Vrei un ceai ?"

„Da. Bună idee ! Mi-e cam frig. Trenul nu era încălzit. Dana și Florică au venit ?"

„Nu încă, trebuie să sosească", îi răspunde el din bucătărie.

Iustin traversează holul. Zărește o carte pe patul lui Rovența. Intră în cameră, se uită la acvariu, își scoate pantofii și se lungește în pat. Rovența apare cu ceașca de ceai, o așază cu grijă pe noptieră.

„Dar ce-i cu tine, Rovența ? ! Ce s-a întîmplat ? !"

„Ce să fie ? Nimic. Ți-am adus ceaiul... Cînd te întorci de la drum e bine să bei ceva fierbinte. Mai ninge ?"

„Hm ! Cine știe pe unde-ți umblă mintea ? ! Ia spune-mi ?"

„Mie ? Pe unde să-mi umble ? Nu prea departe. Hă ! hă ! La peștii mei. Sînt supărat... azi am găsit unul bolnav."

„Ce spui ? Și l-ai izolat ? Știam că ai niște medicamente."

„Nu. L-am scos din apă", răspunde el cu glas stins.

„Cum ? ! L-ai omorît ? ! Nu te înțeleg, Rovența ! Zău, crede-mă !"

„Nu... nu l-am omorît, Iustine. L-am ajutat să-și dea duhul, de ce să se chinuiască ? Oricum, e și el o vietate... Uite-l pe măsuță !"

„Bați cîmpii, Rovența ! Iar îmi joci o farsă ! E acolo de trei zile ! Te ții mereu de glume !"

„Nu ! Nu ! Iustine ! Cel pe care l-ai văzut era un Xifo, ăsta-i un Betta ! Te rog să mă crezi ! Dacă ar fi... dacă ar fi să glumesc, ți-aș spune că un pește nu se poate sinucide, nu se poate îneca și de aceea trebuie să-l ajut, iar cînd moare nu cade la fund, ci se ridică la suprafață. Ei mor înălțîndu-se !"

„Rovența ! Dragul meu prieten ! Ești nebun ? Parcă

intenționat nu deosebești «ce ai făcut» de «ce n-ai făcut». Iei totul în zeflemea, chiar și ceea ce îți este drag !"

„Iar o să zici că glumesc... Am citit într-o carte, și arată cu mîna spre un raft, că adevărul poate să fie pentru tine o minciună, iar pentru mine un adevăr. Ce n-am făcut există, odată ce știu că n-am făcut, vreau să spun că există în capul meu. Nu ți-am spus că voi învia un pește mort, cum i-am promis lui Florică..."

„Cum ? ! Ai fost în stare să-i promiți așa ceva ?"

„Da. Betta însă era bolnav. Nu l-am lăsat să-și prelungească agonia. Tu pretinzi că l-ai văzut acolo acum trei zile. Două afirmații care pot fi plauzibile. Atunci unde-i adevărul ? Poate e numai o școală, un exercițiu... Real sau nu, ce importanță are ? !"

„Rovența ! Cînd îmi spui că ai omorît un pește, chiar bolnav, mă îngrozești. Știu cît de mult îi iubești și dacă ai puterea de a distruge tocmai ceea ce îți este mai drag, atunci... Pe de altă parte mă amuzi cînd te aud cum vorbești. Recunosc. Ai hazul tău ! Dacă o glumă nu e și puțin serioasă nu e o glumă bună. Uite că am uitat să beau ceaiul, cred că s-a răcit..."

Gustă puțin, simte aroma în cerul gurii. Își aude răsuflarea în ceașcă, are senzația că rîde pe înfundate și cineva străin îi răspunde la veselia lui. I se văd doar ochii ce rămîn pironiți undeva. Are o expresie schimbată. Se șterge pe buze, parcă ar vrea să-și alunge o ameteală.

„Ia stai ! Ia stai, Rovența ! Ziceai de un exercițiu ? ! Despre ce e vorba ? !"

„Nu. Nimic ! Am spus și eu așa... Parcă se aud voci la intrare ! E Dana cu Florică !"

**Oamenii muncii din municipiul Bucureşti şi judeţele Brăila şi Mureş au îndeplinit planul anual. Acţiuni pentru reducerea consumului de materiale în construcţii. Larg protest internaţional după arestarea lui Santiago Carrillo şi celorlalţi militanţi spanioli. Teatrul Naţional bucureştean viu aplaudat în R. P. Bulgaria. Colectivul întreprinderii de şuruburi din Tg. Secuiesc, Jud. Covasna, este deţinătorul unei premiere industriale : piuliţe crenelate prin refulare. Arăturile de toamnă trebuie grăbite : o recoltă de porumb se strînge, alta se pregăteşte. «„Trebuie luate măsuri împotriva tuturor acelor care încalcă legea sau se abat de la normele de convieţuire socială, care, sub o formă sau alta, aduc pagube pro-**

**prietății socialiste, se ating de proprietatea cetățenilor, produc, într-un fel sau altul, prejudicii construcției socialiste. Dar, tot cu aceeași fermitate nu trebuie să admitem nimănui nici un fel de abuzuri." (...) „Prin felul în care acționați voi, oamenii judecă nu doar pe unul sau altul din lucrătorii ministerului, ci însăși politica partidului și statului nostru, însăși orînduirea noastră socialistă."»**

Pisica de Angora i s-a cuibărit în brațe și toarce. Ascultă sunetul acela mărunt, ca un mosor învîrtit sub palma lui mare, și suflă fumul de țigară cu un șuierat prelung, semnul unei depline mulțumiri. Ține ochii închiși. Din cînd în cînd deschide pleoapele și aruncă o privire prin casă. Cîteva lampadare filtrează o lumină de ceară cu umbre lungi și moi care răsfață covoarele persane. Magnetofonul derulează banda : un pianist — acompaniat de o trompetă și un contrabas — cîntă o melodie lentă, notele pianului par niște picături sonore ce împresoară odaia cu pereți circulari și ferestre protejate de draperii groase care opresc frigul de afară.

Știe casa. S-a obișnuit cu toate lucrurile, dar îi face plăcere să privească un obiect oarecare — un vas pe o măsuță, o revistă uitată pe o canapea, un buchet de flori într-o glastră. Semnele existenței, urmele vieții. Urcă cu privirea balustrada lustruită a scării ce duce spre dormitorul de la etaj, se oprește în fața zidului oblic ce-i barează drumul, se întoarce și ajunge în dreptul unui bust de femeie sculptat în abanos pe care îl prinde în mînă. Simte sub degete sînii ei mici și tari cu sfîrcuri ascuțite. Nu vrea să-și amintească de casa în care a copilărit : cele două odăi cu sală la mijloc, mirosul de tăbăcar impregnat în pielea tatălui său, zilele cînd se ducea cu el să joace popice, bunica aproape oarbă, Petre Nebunul și dricul care trecea atît de des prin fața porții lor. Încearcă să scape de orice gînd. Îl vede pe

Iustin. Uitase că se află lîngă el. Stă comod în fotoliu, ascultă muzică cu ochii îndreptați undeva, dincolo de lampadarul stins din mijlocul tavanului.

„Ai fost grozav în seara asta ! i se adresează Simion trecîndu-și mîna prin blana pisicii care toarce mai departe. Te credeam fără leac. Ce s-a întîmplat cu tine ? !"

„Nu mi-ai spus să fiu mai comunicativ ?" îi răspunde el zîmbind.

„Și ai vrut să-mi arăți ce poți ?"

„Nu. N-am făcut intenționat..."

„Foarte bine. Foarte bine ! Bancuri, cuvinte în doi peri, cîteva pahare de vin... Așa te vreau, Iustine ! Așa te vreau ! Cum era aia cu Bulă ? Dar aia cu olteanu' la Academie ? Le-am uitat. Formidabil ! Aha ! Da... Stai că mi-am amintit..."

Din sufragerie se aud vocile femeilor care strîng masa. Rîd și vorbesc.

„Aia de-i ziceau toți Creața, murăturile să le pui, Mario, în borcanul de pe terasă și tortul la rece, e măritată cu unu' care pleacă mereu în străinătate, fii atentă să nu le spargi, e din serviciul cel bun, a fost patinatoare, cîntăreață, a ținut pînă acu' doi bărbați, hi-hi-ho-ho, ăsta-i al treilea, friptura și sandviciurile în frigider, pisica în cuptor, Manoliu face firimituri, scaunul cu piciorul rupt în gură, hi-hi-ho-ho, Victoria în cizme albe, cartofii reci, Marta stătea pe ace, procesu' lu' bărbăt-su și gălușca în gît, hi-hi-ho-ho. Mario ! Du cafelele în salon !"

„Foarte bună idee ai avut, Elena ! Chiar voiam să bem o cafea !"

„Aaaa ! Voi erați aici și ascultați cum bîrfim ? ! De ce nu vă duceți în birou ? Bine, bine ! Hai, Dana, în sufragerie. Să-i lăsăm singuri... Știi să ghicești în cafea ? Mi-a spus, dragă, o ghicitoare..."

• Au urcat scara în tăcere. Dana era puțin emoționată O fată, îmbrăcată în negru și cu șort alb, le-a deschis ușa. Elena și Simion i-au întîmpinat. Vocea lui Simion a răsunat puternic în încăpere făcînd prezentările :

„Iustin Arghir și soția lui, Dana !"

Îi salută pe rînd, apleacă puțin capul ; Dana îl imită, apoi se așază în fotoliu. Iustin rămîne în picioare lîngă Simion. Sînt mai puțini invitați decît se aștepta. Pare o reuniune intimă. Runcanu povestește despre un accident de avion, toți stau strînși în jurul lui și-l ascultă cu atenție. Slab, mărunt, pieptul îngust, umărul stîng puțin atrofiat, mîini expresive, fața uscată. ochii arzători, penetranți, părul cărunt, bogat, glas scăzut, aproape șoptit, aer degajat ; tip dominant fără ostentație, lipsit de calități fizice, compensate printr-o mare voință, inteligență și încredere în sine. Lîngă el, Gherasim, un bărbat voinic, îmbrăcat într-un costum prea strîmt pentru umerii lui lați, mișcă mereu din cap aprobîndu-l pe Runcanu, gest care i s-a transformat în tic pentru a da senzația că e atent, chiar și atunci cînd se gîndește la altceva, așa cum face acum. În fața lui, Creața : păr sîrmos, prins într-un coc mare așezat în vîrful capului, piept proeminent, expresie plictisită. Manoliu întoarce ochii spre Iustin, îi zîmbește ca unei vechi cunoștințe. Runcanu își termină povestirea și se adresează lui Iustin :

„Cum te simți în noua funcție ?"

„Bine, sînt încă la început..."

Runcanu se uită la el cu o privire absentă. Iustin simte. Nu intră în amănunte. Runcanu îl aude, dar nu-l ascultă.

...ține în mînă cheile de la mașină. Victoria strigă din prag : „Florin ! Nu uita să bei o cană cu lapte înainte de culcare. Dacă ne caută cineva sîntem la..." Portiera închisă, lumina de la bord, motorul ambalat. Victoria

deschide radioul, caută muzică, apoi îl închide. Butonul se aude ca un punct sonor. „N-ai vrut să mergem la Simion ?“ îl întreabă ea. „Din contra, la el îmi place, mă simt bine“, apoi pentru el : «Gherasim cu rîsul lui idiot, gata să-i cer ceva pentru a-mi cere la rîndul lui, Manoliu cu ideile lui originale, Creața va cînta *Zaraza*... sîmbăta viitoare mă duc la Sinaia, vreau să stau cîteva ore singur. Poate n-ar fi rău să plec într-o stațiune, să beau niște ape minerale, ulcerul a început iarăși să mă înțepe, nu vrea să-l uit, al dracului !» „Ai spus ceva ?“ „Nu, nimic... Am și ajuns.“

„Poftiți la masă !“ strigă Elena din sufragerie.

„Slavă Domnului ! sare Creața mulțumită. Bărbații ăștia nu știu altceva decît să vorbească și iarăși să vorbească. Pune ceva muzică, Simioane ! Să-nveselim adunarea !“

Scaune trase pe parchet, rîsete, voci amestecate.

„Lasă-l pe Manoliu lîngă mine, să-mi țină de urît, foarte bine, nici un bărbat lîngă soața lui, acum așezați-vă, la început o țuiculiță, mi-a adus-o cineva de la Văleni, pentru tînărul jude Iustin Arghir ! daaaa ! sus paharele ! noroc și la mai mare ! și pentru Elena, cea mai bună gazdă ! pește, răcituri, friptură de porc, de vacă, mai vrei niște cartofi, Manoliule ? fără varză, ulcerul, vin alb sau negru ? Elena ! Elena ! mai adu-ne pîine ! Runcanule ! n-ai vrea niște rinichi la frigare, sau niște măduvioare, bravo, Gherasime, așa te vreau ! nu pleca, Elena, pune la fript și niște cîrnați din carne de urs, din cei aduși de... știi tu cine, îi visezi nu alta, ți se topesc în gură, eu am visat, draga mea, că eram tablou, auzi drăcie, da, eram tablou și nu mai puteam să ies din ramă, ho-ho-ho-ho, încercam să mă trag d-acolo și nu izbuteam, puțin vin, foarte puțin ! televizorul e defect dar l-am văzut sîmbăta trecută la cumnată-mea,

aia de-i secretară la comerț, are note bune, la muzică e însă afon, aaaa, uite cîrnațiiiii ! Creațo ! vrei să ne cînți ceva ? să nu te mai aud însă cu *Zaraza,* piper și castraveți acri, ei ! ce știe țiganu' la ce-i bun șofranu', da, într-adevăr, mereu m-am întrebat ce-i ăla șofran, cred că e stofă, nu dragă, ăla e caftan..."

Runcanu se uită la picioarele fetei care așază pe masă platoul cu măduvioare și cîrnați : începe de la glezne, trece peste subsuoara genunchiului și urcă în sus, spre pulpele descoperite de fusta scurtă. Simte în nări mirosul de piele încinsă și curată, pe sub brațul întins spre masă zărește cîteva fire subțiri, ca mătasea de porumb, ce mijesc la marginea albă a mînecii.

„Elenaaaa ! încă două sticle de vin, măduvioarele sînt calde, a fost un urs grozav, din frigider, au dopul ceruit, și cartofi prăjiți, Marta ! unde ți-a fugit bărbatul ? să ne mai spună Iustin un banc ! Victoria ! mai vrei o felie de cozonac ? l-ai făcut, dragă, cu blaturi cumpărate ? nici nu bănuiam că Iustin știe atîtea bancuri, tu, Simioane, spui d-alea porcoase, n-avem nici o șansă să ne calificăm, nu merge domne' fotbalul, ce mai turavura, sîntem buni la handbal, la tenis, ce ? am avut vreo victorie ? nu, dragă, o strigam pe nevastă-mea Victoria, tot mai bun e Mannix decît Sfîntul, ăla era prea, cum să spun, prea, eu vreau un polițist fără fasoane și bucle pe frunte, *ș-altă dată, ș-altă dată o s-o facem... șuviță cu șuviță ăăă ă,* oho ! spune-o, n-o știm, ce dacă, Elena ! apă minerală ! uite-l pe Manoliu, am fost să iau din mașină o sticlă de whisky, aaaa ! bună idee ! pe strada Cezar Ionescu ! nu, dragă, Cezar Petrescu, scriitorul, Iustine ! vrei să pui o bandă la magnetofon, poate ne urnim de la masă și dansăm puțin..."

E singur în salon. Din sufragerie se aud voci, țipete scurte, hohote de rîs. Ploaia lovește în ferestre. Lumina

lampadarului bate ținte de jar într-un vas chinezesc. Stă în picioare cu capul aplecat, banda i se derulează sub priviri : scene disparate, oboseala ce-i dă tîrcoale, o fîșie fără de sfîrșit aleargă sub el, o șosea, o pistă de aterizare și imaginile prind contur.

...merge pe lîngă zidul fostelor cazarme de la Malmezon, are nevoie de un răgaz înainte de a ajunge la tribunalul de pe Calea Plevnei. Pomii sînt acoperiți de chiciură, par de sticlă, la fiecare adiere a vîntului crengile trosnesc cu zgomot de porțelan ciocnit de o mînă neatentă. Un bătrîn iese dintr-o franzelărie, mușcă din pîine, gura fără dinți nu-l ajută, fața i se schimonosește într-un efort inutil și caraghios. Un muncitor scoate capul dintr-un canal, strigă pe cineva și dispare la loc. Merge mai departe. Se oprește în dreptul unei porți de metal. Intră pe o alee străjuită de un gărduleț vopsit cu var. Băncile sînt așezate pe roți de tun înfipte în pămînt. Ridicolul apare peste tot, cînd nu te aștepți. Totul are un aer învechit, părăsit. Ajunge în dreptul unei gherete, în loc de portar găsește doar o șubă rezemată de un scaun. Întreabă pe cineva unde îl poate găsi pe tovarășul Popa Ion. „La etaj, a treia ușă pe stînga !" După surpriza revederii, obișnuitele chestionări : te-ai însurat, ai copii, mașină, locuință ? Iar la urmă : „Cu ce treabă p-aici ?" Iustin tace o clipă, zîmbetul de pînă atunci dispare de pe fața lui, apoi zice cu glas încet :

„Vreau să cer reabilitarea tatălui meu."

„Aha !"

„Știi pentru ce a fost condamnat ?"

„Da. Am auzit ceva, destul de vag... Nu-i nici o problemă ! Depune o acțiune. Ai adus actele necesare ?"

„Nu. Le aduc la primul termen."

„Bine. O cafea ?"

„Mulțumesc."

„Dar nu mi-ai spus... unde lucrezi acum ? Ştiu că ai avut neplăceri şi n-ai profesat un timp ?"

„Mi-am reluat meseria. Sînt judecător la sectorul doi. Ce colegi mai sînt aici ?"

„A fost Marian, ăla de-i ziceam noi Flăcăul, dar a plecat... Cred că ai aflat de Şerban ?

„Care Şerban ?"

„Şerban Gheorghe ! A terminat cu un an înaintea noastră. A lucrat aici ca magistrat, apoi a trecut în avocatură, zicea că se cîştigă mai bine... Mi se pare că are o încurcătură. Ha-ha ! Ce mutră ai făcut ! Ce-i cu tine ? De ce taci ? !"

„El l-a judecat pe tata, l-a condamnat la opt ani... Dosarul lui e acum la mine... luare de mită."

Banda s-a derulat pînă la capăt, o rolă se învîrteşte în gol, cealaltă foşneşte enervant la fiecare răsucire. Apasă pe un buton, acordurile unui saxofon izbucnesc în difuzoare.

Dana apare în spatele lui.

„Bravo ! Stai singur şi asculţi muzică ! Vrei să dansăm ?"

„..."

„Eşti obosit ?"

„Nu, din contra... Mă simt bine. Chiar foarte bine !"

„Niciodată nu te-am auzit spunînd atîtea bancuri. Ziceai că n-ai umor !"

Din sufragerie se aud pocnetele sticlelor de şampanie urmate de ţipetele şi rîsetele femeilor. Covoare moi, umbre catifelate, melodie lentă. Dana se strînge în braţele lui, trăieşte o bună dispoziţie împletită paradoxal cu o neliniştе iritantă, ascunsă adînc.

„Ţi-ai dat seama ce emoţionată am fost cînd Simion a zis : «Iustin Arghir şi soţia lui». Niciodată n-am fost prezentată aşa. Ţi-am căutat mîna... Nu mai speram să

mă chemi la tine, Iustine. Mă înțelegi ? Cînd te vedeam la masă, în rînd cu ceilalți, îmi spuneam că poate vrei să fii și tu ca prietenii tăi : un om cu familie, casă, situație... Ai ajuns cineva ! Nu-i așa ? Mulți te-ar invidia dacă ar afla că ești în compania lui Runcanu ! Marele Runcanu !"

„Crezi într-adevăr ce spui ?"

„Nu. Am glumit... Știu că nu pentru asta m-ai chemat și tocmai de aceea... Vreau să fiu sănătoasă, să fac costume pentru teatru... și tu să mă iubești ! Hm ! Ce absurd mi se pare să ceri cuiva... Uite ! Am devenit patetică ! Vrei să bem o cupă de șampanie pentru viitorul nostru fericit ? !"

„Încetează cu glumele astea !"

„Aaaa ! Iată-i pe cei doi îndrăgostiți !" strigă Manoliu din ușă. Scund, gras, transpirat pe față, cu cămașa desfăcută la gît, fără cravată, expresie de bonom, temperament impulsiv.

Dana se desprinde din brațele lui Iustin și se îndreaptă spre sufragerie. Cei doi rămîn singuri.

„Ce mai face judele Arghir ? și Manoliu se așază într-un fotoliu, cu un aer de siguranță orgolioasă. Credeai că sînt supărat ? Nuuuu ! Nici vorbă ! Nu-mi ies din pepeni așa... cu una cu două ! Ha-ha ! Sper că ți-ai dat seama, nu pentru că am pus o vorbă bună la numirea... Îmi dai voie să-ți spun pe nume ?"

„Da, sigur..."

Dana se întoarce în salon, zîmbește, își ascunde regretul. Îi întinde lui Manoliu o cupă de șampanie, iar pe cealaltă i-o dă lui Iustin. Se uită în ochii lui, apoi se retrage mergînd cu capul întors spre umăr.

„Ai o soție foarte drăguță și amabilă ! Ce spuneam ? Aha ! Da... Vrei să afli cîteva amănunte legate de accidentul ăla prostesc ? Foarte bine ! Cine se opune ? Dar

eu, ca director ce eram pe vremea aceea, nu puteam să-i dau dispoziție lui Enache să execute singur o manevră într-o stație de înaltă tensiune ! E o chestie elementară ! Prin telefon ? ! Phi ! și se bate cu palma pe picior. Oricine se poate apăra așa ! Vișinescu de ce l-a trimis acolo ? Unde era echipa ? ! Enache avea instructajul la zi, fișele de protecția muncii semnate, materiale berechet, atunci de ce și-a băgat nasul unde nu trebuia ? Fiecare, dragul meu, răspunde cu capul lui. Limpede ca lumina zilei ! Apoi celălalt aspect... o avarie de o jumătate de oră în sistemul energetic al orașului produce o pagubă imensă. Milioane, dragă Iustine ! Mi-li-oa-ne ! Fabrici și uzine înghețate ! Știi ce-nseamnă asta ? ! Sînt niște raționamente superioare unor amănunte fără importanță, unor fleacuri..."

«Viața unui om e un amănunt fără importanță», gîndește Iustin.

„Cînd mi s-a anunțat întreruperea eram în mașină..."

„Vă întorceați de la minister."

„Da. Exact. Văd că știi..."

„Poate v-ați dus acolo, să constatați la fața locului..."

„Nu ! Nici vorbă ! Am plecat la întreprindere să dau dispozițiile necesare, să vorbesc cu inginerul-șef... Dar uite că ne-am luat cu vorba. Te-am bătut destul la cap cu procesul meu... vreau să zic cu acest caz nefericit... Ia spune-mi ? Cum te simți ca președinte ?"

„Bine, nimic deosebit..."

„Am auzit că intri în ședință de două ori pe săptămînă. Ehei ! Ia-o mai ușor ! Și eu am făcut la început la fel și acum... Ni se încălzește șampania ! Pentru succesul președintelui ! Hai, dragă ! Spune ceva și înveselește-te !"

„Poate ați vrea să vă spun..."

„Nuuuu ! Gata cu procesul ! Şi parcă ne-am înţeles să vorbim ca doi prieteni. Noroc ! Hai-hai ! Vreau să te aud cum îi spui : «Noroc, Petre !» sau «Noroc, Manoliule !» Cum îţi doreşte inimioara ! Hai ! Curaj."

„Uitaţi-vă, oameni buni, unde s-au ascuns dezertorii ! strigă Runcanu, intrînd în salon urmat de Gherasim şi Simion. Stau la umbră şi pun ţara la cale ! Un pahar în mînă şi muzica la ureche ! Halal vouă ! N-am ce zice ! şi Runcanu se aşază într-un fotoliu şi îşi aprinde o ţigară, ceilalţi îl imită. Nu-ţi fie teamă, Manoliule ! Arghir ştie ce face ! E băiat bun ! De ce să planeze asupra ta o bănuială ? Nu uita să-i rezolvi problema locuinţei ! Simion mi-a spus că stau patru persoane într-o singură odaie şi un hol de trecere. Acum gata cu treburile ! Gataaa ! Lăsaţi totul pe mîine ! Unde-i Creaţa să ne mai cînte ceva ? Iar tu, Simioane, de ce ne ţii cu gîturile uscate ? !" ●

Fulgii de zăpadă aleargă prin dreptul lampioanelor. O maşină a Salvării trece în goană pe drum, sunetul sirenei se pierde treptat. O pendulă bate miezul nopţii. Pisica toarce cuibărită în braţele lui Simion care pune ceaşca de cafea pe o măsuţă şi îşi îndreaptă privirea spre Iustin.

„Îţi plac benzile mele ?"

„Numai două... restul sînt cam demodate."

„Ai unde să le imprimi ?"

„Da... un prieten, Ticu Petrescu. Stă pe lîngă tribunal."

„Cînd pleci, să le iei. Ceva nou ?"

„Nimic..."

„Totul în regulă ?"

„....ţi-am spus că am cerut reabilitarea tatălui meu ?"

„Nu ! Ai vrut tu asta ? !"

„M-a rugat Drina... atunci cînd am fost la Cîmpeni. Nu i-am promis. M-am gîndit să-i îndeplinesc dorința. Și Iustin îi povestește pe scurt cele întîmplate, apoi adaugă : N-am vrut să mai judec procesul lui Șerban. Am discutat în colegiu, le-am spus că mă abțin... le-am cerut să mă recuze. Unul a susținut că nu sînt motive de recuzare, altul a afirmat că dosarul mi-a fost repartizat de Scărlătescu, deci se presupune lipsa de interes și deplina mea obiectivitate. Într-un cuvînt ! Mi s-a respins cererea de abținere. Simțeam că nici unul nu voia să se amestece, erau curioși să vadă cum voi proceda, ce hotărîre voi lua, mai ales acum, de cînd sînt președinte... Crezi că mi-e ușor să-l văd în boxă, să uit că tata a fost în același loc datorită lui ?“

„Da, te-nțeleg, și Simion tace o vreme, apoi continuă. Și de ce mi-ai spus toate astea ?“

„Pentru că îmi este la fel de greu să-l judec pe Manoliu !“

„Adică ?“

„Papașa ! N-am uitat nimic din tot ce ai făcut pentru mine. Tu m-ai ajutat să mă angajez șofer pe șantier, n-ai ezitat cînd ai aflat că am fost dat afară din barou... Tu ai...“

„Dar ai fost mereu alături de mine !“

„Dă-mi voie ! Te rog să mă asculți ! Tu ai mers la minister în ziua în care am fost în audiență, acum cîțiva ani, cînd am cerut să fiu numit în justiție. Îți amintești ?“

„Da. Era și Aron.“

„Ne-am dus în Cișmigiu, ne-am așezat pe o bancă, v-am spus că examenul se va ține peste un an sau doi. M-ai întrebat dacă nu vreau să mă angajez ca economist... atunci erai un simplu secretar de partid la o fabrică oarecare. Am plecat la mare, am lucrat pe un șantier, șofer pe o basculantă, după ce m-am întors l-ai rugat

pe Cazan să mă încadreze la Baza de transporturi. Cînd te-am întrebat dacă ai dreptul să intervii pentru mine, dacă nu e cumva o părtinire, mi-ai răspuns... ştii ce mi-ai spus ?"

„Nu-mi aduc aminte..."

„Mi-ai spus că eşti obligat, da, aşa ai zis : «Sînt obligat să îndrept greşeala făcută cu tine». Să nu crezi că n-am înţeles de ce am fost numit, acum doi ani, în magistratură ! Ai făcut, Simioane, ce n-a făcut nimeni pentru mine : colegi, rude, prieteni. Şi eu, drept răsplată, îl trec pe Manoliu pe lista celor implicaţi într-un proces. Cel mai bun prieten al tău... care poate te-a ajutat cîndva..."

Simion îşi aprinde o ţigară, ia de pe măsuţa din apropiere o scrumieră şi fumează în tăcere. Clipele trec. Strînge scrumul în grămăjoare mici pe care apoi le împrăştie şi ia jocul de la început. Expresie gravă, concentrată. Începe să vorbească cu voce înceată, priveşte mai departe scrumul de ţigară, parcă imaginile şi amintirile s-ar alcătui acolo mai uşor.

„Îl cunosc pe Manoliu de cînd eram copil, am locuit în acelaşi cartier, tatăl lui era tăbăcar, prieten cu tata... Am plecat amîndoi brigadieri la Salva-Vişeu, activişti U.T.M., am participat la colectivizare, apoi eu... m-am apucat de şcoală, ţi-am povestit altădată, am terminat liceul, facultatea, el a rămas mai departe cu munca lui. Ne leagă multe amintiri... Manoliu e un om cumsecade, de nădejde, devotat. E adevărat, uneori e nestăpînit, dar e bine intenţionat în tot ce face. N-aş vrea să i se întîmple ceva, Iustine !" şi Simion îndreaptă ochii spre el, îl priveşte îndelung, apoi se ridică din fotoliu şi se duce spre fereastră.

Ninge. Strada e pustie. Vîntul înghesuie fulgii de zăpadă în colţul garajului. Stă nemişcat. Aruncă fumul

cu putere, apoi se așază din nou în fotoliu — ca și cum ar fi avut nevoie de acest răgaz — și zice cu glas sec :

„Cum s-au petrecut faptele ?"

Iustin nu-i răspunde imediat, își îndreaptă spatele și își strînge palmele, parcă ar vrea să se apere de acel : «N-aș vrea să i se întîmple ceva».

„Manoliu era singur în mașină, pleca de la minister. A fost anunțat prin radio că s-a produs o avarie în stația de înaltă tensiune de la Pipera. S-a îndreptat spre locul accidentului. Acolo l-a găsit pe Enache, un electrician, fusese trimis de maistrul Vișinescu pentru niște lucrări de întreținere. Manoliu l-a întrebat de ce nu s-a apucat de lucru. Enache i-a spus că-l așteaptă pe Vișinescu care va veni cu toată echipa."

„Intra în atribuțiile lui Enache să facă manevra ?"

„Nu putea fi executată de un singur muncitor. Manoliu a început să țipe, să-l amenințe că va suporta toate pagubele produse, că-l va retrograda cu două clase și îi va tăia prima pe tot anul... și multe altele."

„Erau numai ei doi. Parcă așa ai zis ?"

„Da."

„Atunci de unde ai aflat ce-au discutat ? ! Enache a murit iar Manoliu n-a recunoscut nimic !" și Simion își aprinde o altă țigară.

„Așteaptă, îți explic imediat... Enache s-a apucat de lucru. Manoliu a plecat la întreprindere. Cînd a ajuns la birou l-a chemat la telefon... poate pe drum și-a schimbat părerea. Inginerul-șef Ciobanu, care a asistat la convorbire, a declarat că Manoliu l-a întrebat pe Enache doar atît : «Care e situația ?» Fapt real. Alibi perfect. Camionul, cu ceilalți muncitori din echipa lui Vișinescu, intra pe poartă. Cînd s-au apropiat l-au găsit pe Enache electrocutat. S-a făcut o anchetă și s-a trimis

dosarul la tribunal. Nici o probă împotriva lui Manoliu. Acuzat : Vișinescu Nicolae, șeful echipei. Motivul : lipsa dispoziției de lucru, 249, neglijență în serviciu..."

„Continuă, te ascult."

„Între timp, Manoliu, a fost avansat în funcția actuală. Acum două săptămîni a venit la mine Maria Bejan, telefonistă. O fată de vreo douăzeci de ani. În dimineața accidentului fusese de serviciu, după anunțarea avariei... așa cum sînt instrucțiunile, a înregistrat pe bandă de magnetofon toate convorbirile telefonice și radio."

„Dă-mi voie ! Ai spus că Manoliu s-a dus singur la Pipera ? ! Nu-i așa ?"

„Da."

„Și nu i-a dat nici o dispoziție prin telefon lui Enache. Am dreptate ?"

„Da."

„Deci... Nici un martor ! Nici o probă împotriva lui ! De unde ai tras concluzia... Cum poți dovedi ? Pe ce te bazezi ?"

Iustin ezită să-i răspundă, parcă regretă că-i va spulbera ultima speranță în nevinovăția lui Manoliu.

„Un buton decuplat... Neșansa lui !"

„Ce vrei să spui ? Ce buton ?" întreabă aproape răstit Simion.

„Manoliu a uitat să închidă aparatul de emisie-recepție din mașină. Telefonista a înregistrat pe bandă convorbirea lui cu Enache... inclusiv amenințările."

„Și de ce n-a prezentat banda la anchetă ?"

„Pe vremea aceea Manoliu era director, i-a fost frică... După ce Manoliu a plecat, mi-a adus banda... Despre Enache nu știa decît că se întorsese de curînd din armată. Am restituit dosarul procuraturii pentru completarea cercetărilor. Atîta tot !"

Simion stinge ţigara în scrumieră. Pare stăpîn pe el. Priveşte în jos, îngîndurat. Pisica de Angora stă întinsă pe covor. Din sufragerie se aud vocile celor două femei care îşi ghicesc în cafea. Ridică ochii spre el şi îi caută privirea.

„Iustine ! Admit că aşa s-au petrecut faptele. Te-ai întrebat însă de ce a acţionat în acest fel Manoliu ? A vrut să scurteze timpul de întrerupere a curentului ! Nu crezi că ar trebui să ai în vedere şi acest aspect ?"

„Voi ţine cont de el. Sigur că da."

„Poate ar fi bine să te orientezi puţin ?"

„Nu, Papaşa ! Eu judec un dosar, nu mă «orientez»!"

„Bine-bine ! Manoliu însă n-a dorit moartea lui Enache ! Nu ?"

„Nici eu n-am spus că a dorit-o. Bunele intenţii nu sînt întotdeauna suficiente. Poţi greşi din culpă, n-a prevăzut rezultatul faptei sale deşi trebuia să-l prevadă."

„Dar vina lui Enache ? Ce ? ! Era un copil ? Nu ştia cum să procedeze ? N-avea instructajul la zi ?!" Vocea lui Simion devine din ce în ce mai ridicată, mai autoritară.

„Nu este procesul victimei ! Dacă nu greşea, nu murea ! Între fapta lui Manoliu şi rezultatul produs a existat un raport de cauzalitate."

„De ce ? Numai pentru că i-a spus să remedieze avaria ? Dar orice director ar fi procedat la fel. El ştia cît de mari sînt pierderile produse din lipsă de curent ! Dacă eu te trimit în foc, tu te arunci cu ochii închişi ? Nu ! Nu se poate ! Fiecare răspunde pentru faptele lui !" Simion se ridică în picioare cu un gest nervos şi face cîţiva paşi prin cameră.

„Manoliu i-a spus nu numai să se apuce de lucru, dar i-a indicat o manevră greşită. «Scoate de sub tensiune linia doi, ridică ştanga întrerupătorului şi conexează linia trei.» Sînt cuvintele lui, înregistrate pe bandă. Greşeală

profesională, Papaşa. Greşeală ! Numai cu entuziasmul nu faci mare lucru ! Trebuie şi puţină pricepere. Enache a fost găsit mort lîngă întrerupător. Nu mai pun la socoteală faptul că Manoliu a negat tot timpul orice amestec. A minţit, Papaşa ! Dacă se considera nevinovat nu ascundea nimic."

Simion pare surprins de acest ultim argument. Iustin stă nemişcat, pe faţă nu i se poate citi nimic, ţine palmele strînse pe braţele fotoliului. Simion se plimbă prin cameră, apoi se aşază. Aruncă fumul de ţigară cu putere, nările îi vibrează uşor de fiecare dată. Pe stradă trece un plug de zăpadă, zgomotul inundă odaia, apoi liniştea şi calmul apar din nou între ei.

„...nu întîmplător ţi-am povestit că am cerut reabilitarea lui taică-miu şi că-l voi judeca pe Şerban, reia discuţia Iustin. O minte inteligentă ar putea profita de aceste împrejurări."

„Cred că mergi prea departe, Iustine !" îi răspunde sec Simion.

„Merg pînă la capăt ! Vreau să nu-mi reproşezi că ţi-am ascuns ceva. Vreau să am convingerea că nu greşesc nici în dosarul lui Şerban şi nici al lui Manoliu. Vreau să cred în tine, Simioane... pentru că altfel tot efortul meu n-ar mai avea nici un sens şi aş renunţa în clipa asta..."

„Eiii ! Ia te uită ! Ia te uită ! Voi tot aici sînteţi ? ! strigă Elena intrînd în salon la braţ cu Dana. Ce s-a întîmplat ! V-aţi certat ! Ha ! ha ! De ce nu-i arăţi lui Iustin fotografiile şi diapozitivele pe care le-am făcut în străinătate ?"

„Uite ce mi-a dăruit Elena !", intervine Dana, apropiindu-se de Iustin, arătîndu-i un vas chinezesc.

„Da, e foarte frumos... Cred că ar trebui să mergem. E tîrziu..."

Sînt conduși pînă în vestibul. Își iau rămas bun, își strîng pe rînd mîinile. Ochii lui Simion se întîlnesc pentru o clipă cu ochii lui Iustin. După ce închide poarta, Iustin întoarce capul. Îl vede pe Simion stînd pe ultima treaptă a scării. Vîntul îl lovește în față. Dana îi spune ceva. Iustin nu o aude.

Simion răsucește cheia în broască, pune siguranța, intră în salon și se oprește în dreptul scării ce duce spre dormitorul de la etaj. Ține mîna pe bustul femeii sculptat în abanos, simte sub palmă sinii ei mici și tari. Elena stinge pe rînd lampadarele. Pașii ei nu se aud, are un mers elastic, elegant. Simion urcă încet scara și urmărește fiecare treaptă cu un aer preocupat.

Elena intră în dormitor. Se îndreaptă spre oglindă, își trece pieptenul de cîteva ori prin păr, apoi se dezbracă și se duce în baie. Simion stă nemișcat pe marginea patului. Cînd Elena se întoarce din baie îl vede în același loc.

„Ce-i cu tine ? S-a întîmplat ceva ?"

„Nu, nimic..."

„Te-ai certat într-adevăr cu Iustin ?"

„Nu... Am stat și noi de vorbă... ca între bărbați", mormăie Simion, cu capul sprijinit în mîini.

„Atunci ce ai ? !"

„...poate nu trebuia să beau atît", și ridică receptorul telefonului de pe noptieră.

„Vrei să chemi pe cineva ?" îl întreabă Elena strecurîndu-se sub plapumă, privindu-l cu ochi iscoditori.

„Da."

„La ora asta ? E trecut de două ! Pe cine ? !"

„Pe Manoliu !"

Face primele numere și rămîne nemișcat cu receptorul la ureche. Secundele trec, apoi zice :

„Da, poate ai dreptate... E cam tîrziu..."

# 9

CARTIER DE FOŞTI PROPRIETARI, MICI NEGUstori şi pensionari. Străzi înguste — Popa Rusu, Speranţei, Biserica Oţetari —, liniştite, piaţete cu ronduri de flori, alei cu tei şi castani, case vechi, unele îngrijite, altele cu zidurile igrasioase şi burlanele rupte. Drumul e acelaşi în fiecare dimineaţă. Trecătorii grăbiţi se îndreaptă spre tramvaie, unii se salută fără să se cunoască, obişnuiţi să se întîlnească la aceeaşi oră, alţii ridică ochii spre cer

și se întreabă dacă și azi va fi la fel de cald cum a fost ieri. O rîndunică strigă în zare și le dă speranțe de ploaie.

După ce traversează Maria Rosetti, drumul i se pare altfel. Știe că magnolia s-a ofilit, o caută totuși cu privirea peste gardul înalt de piatră. Petalele mov au dispărut, găsește doar un pom oarecare cu crengi subțiri, ca un schelet pe care au crescut frunze mici și catifelate. Vremea liliacului a trecut și ea. În vitrina de peste drum, vede într-o glastră o ramură de liliac alb păstrată printr-o minune știută doar de bătrînul crescător de canari, papagali și sticleți. Ajunge în colțul străzii. Țigăncile stropesc florile așezate în coșuri mari. Picăturile de apă strălucesc în soare, par niște confeti colorate ce plutesc deasupra petalelor de crini, lalele, garoafe și gladiole.

Se oprește. Își îndreaptă privirea spre grădina publică. La ora aceasta e pustie. Peste puțin timp vor apărea pensionarii care vor juca table, copiii se vor da în leagăne, tinerii vor căuta o bancă la umbra unui pom și se vor strînge în brațe crezînd că a sosit noaptea, un licean se va cocoța pe un cîntar și va urmări cu ochi avizi o fată cu rochie scurtă, un bătrîn își va citi ziarul și se va gîndi la masa de prînz, părinții își vor striga copiii iar copiii se vor striga între ei și vor alerga după un cîine scăpat din lesă de o doamnă ieșită de curînd din spital. Toți vor alcătui, fără știrea lor : Grădina publică. Acum nu e decît un moșneag care a dormit pe o bancă. S-a trezit din cauza vrăbiilor gureșe. Cască agale și se întinde. O vrabie îl ciugulește în barbă. Stă nemișcat și rîde încet. Fericit.

Pleacă mai departe temător să nu întîrzie. În curtea liceului e zarvă mare. Mai multe fete se pregătesc pentru ora de sport. Sînt în șorturi și maiouri, nu-și mai arată vîrsta, par mature. Una din ele strigă ceva de la o fereastră, cele din curte se uită într-acolo dar nu văd

nimic orbite de soarele ce strălucește în geam. Fac pași caraghioși, parcă ar valsa — un grup de fete care dansează visînd în plină zi. Glasul de sus țipă neobosit vrînd să le trezească din reverie.

Strigătele fetelor rămîn în urma lui. Intră în franzelărie. Două tinere cumpără chifle și cornuri, mîinile lor subțiri flutură pe deasupra tejghelei, ai impresia că în clipa următoare vor plonja în rafturile cu pîine. Doamna Onofrei — o femeie grasă, cu pieptul mare, urcat pînă sub bărbie — îl zărește imediat.

„Bună-m'neața, domn' notar, Arghir Ceasornic, nu alta! Hi-hi ! Opt fără un sfert. Și al meu arată la fel. Să nu uit să rup fila din calendar. Azi e paișpe august ! Cum trece vremea ! Știu ! Două cornuri ! Ca de obicei. Hi-hi ! Cu fetele astea nu mai prididesc să-mi servesc clienții ! Iată ce v-am păstrat ! Ca pentru 'mneavoastră ! Prooaaspete ! Acu' mi le-a adus. Ți se topesc în gură. Vă doresc o zi ușoară !"

Notarul îi mulțumește, o salută scoțîndu-și pălăria și iese din prăvălie. E îmbrăcat cu un costum cenușiu din tergal, cămașă albă și pantofi negri. Nimic distinct, poate doar felul în care ține capul, puțin întors într-o parte, parcă ar asculta mereu ceva în urma lui. Trece pe sub castanii umbroși care îl despart de casa cu pridvor. Știe că în fereastra de la stradă va zări, ca în fiecare dimineață, o tînără blondă cu părul lung și ochii mari care îl așteaptă cu o garoafă în mînă. Stă nemișcată, fără nici un zîmbet pe față, doar ochii i se rotesc încet odată cu trecerea lui. Pare un tablou așezat din neatenție în geam.

Ajunge în dreptul bisericii. În clopotniță sună toaca de lemn. Porumbeii își iau zborul de pe streașină, lovesc puternic din aripi, parcă și-ar aplauda singuri plutirea. În fața cizmăriei, pe scară, stau înșirate la soare mai multe calapoade cu pielea întinsă în cuie, ai putea spune că

niște drumeți și-au lăsat acolo încălțările înainte de a pătrunde într-un sanctuar. Meșterul Stelian, strîns la mijloc cu un șorț, îl salută scoțîndu-și șapca.

„Frumoasă zi, don'le notar ! Ehe ! Se coace grîul ! N-ar fi rea nici o halbă cu bere !" plescăie din limbă și își vede mai departe de treabă.

Traversează strada. Mănăstirea Darvari stă ascunsă printre glicine și caprifoi. Se aude un glas subțire care cîntă o melodie tristă, poate e un fost cîntăreț, acum la Azilul de bătrîni. Ajunge în dreptul Magazinului de remaiat ciorapi și confecționat centuri medicale și sutiene. Madam Clementina așază în vitrină un nou model. Îi zîmbește prin geam, apoi își face loc cu gesturi grăbite printre panglicuțe și dantele și iese în prag.

„Domn' notar ! Domn' notar ! Vreau să vă întreb ceva într-o chestiune de moștenire ! Cînd pot veni pe la dumneavoastră ? Adică să trec doar drumul ? Ha-ha ! hi-hi ! Sîntem vecini și ne cunoaștem atît de puțin ! Oh ! Da. Succesiune, cum spuneți... Foarte bine ! Taxe, actul de proprietate... De unde clientelă ? Cu fetele de la liceu ajung la sapă de lemn. Doar madam Onofrei, de la Pîine, mi-a cumpărat trei, făcute pe măsură. E doar magazin medical ! Ați văzut ce bine arată ? ! Ho-ho ! hi-hi ! Vreau să plec la Obor, deschid acolo un magazin. Ce mai ! Aici nu-i vad, nu merge ! Vînd casa aia de la țară d-am primit-o succesiune și... Bine, bine ! Vă mulțumesc foarte mult ! Trec azi negreșit !"

La opt fără cinci intră pe poarta notariatului. În hol, dactilografele își pregătesc mașinile de scris și pun cafeaua la fiert. O salută pe doamna Zamfir de la registratură — o femeie în vîrstă, distinsă, fostă profesoară de pian care și-a pierdut mîna stîngă într-un accident — și deschide ușa biroului. Își pune pălăria în cuier, se uită prin glasvand să vadă dacă a venit șeful și se așază pe

scaun. Aude un sunet suspect, parcă cineva s-ar fi ascuns în dulap și n-ar mai putea respira. Caută cu privirea în jur. O vede pe Ana. Șterge praful de pe parchet. Are în mînă o cîrpă. Stă în genunchi, lîngă biroul lui, și îi zîmbește.

„V-ați spăriet, don Arghir ?"

„...nu te-am văzut cînd am intrat."

„Hîî ! Io-s pisti tăt... taman cînd nu ti aștepți ! Hî-hî !"

Nu are patruzeci de ani dar arată mai în vîrstă : mărunță, picioare groase, fața rotundă cu pometi mari, pleoapele roșii, mereu bolnave de conjunctivită, dinții negri la rădăcină, piele solzoasă, cu o permanentă iritație pe mîini. Uneori, după ce termină treaba, Ana se așază pe un scaun, își aprinde o «Mărășească» și povestește cîte ceva. Nu înțelegi prea bine dacă este vorba despre ea sau despre o prietenă, Cezarina, nume ce apare mereu în istorisirile ei. S-a născut în Moldova, a lucrat la o crescătorie de cîini polițiști. Tatăl ei a fost : podgorean, pescar lipovean, marinar pe un vapor de cursă lungă, negustor grec, proprietarul unui magazin cu mirodenii, leacuri orientale, farmece pentru îndrăgostiți și tutun de pipă. Spune că nu își cunoaște mama dar de multe ori o numește Maria și se mîndrește cu ea pentru că a știut să-și crească copiii pe timpul cînd tatăl — în varianta marinar — pleca cu vaporul în cursă. Cert este doar faptul că are un copil pe care îl iubește cu adevărat. Cînd vorbește despre el are un glas șoptit, apoi tușește bărbătește, împrăștie fumul cu mîna blestemînd tutunul prost și zîmbește cu un aer șiret de parcă și-ar cere iertare. Lucrează la notariat de cîțiva ani, e femeie de serviciu, curieră, pregătește ceaiul șefului, face cumpărături pentru salariați, ascultă confidențele dactilografelor și sîmbăta aduce colivă de la bisericile din apropiere.

Ştie tot ce se întîmplă în notariat, tot ce face fiecare funcţionar. Intră în vorbă cu cei care vin să-şi legalizeze vreun act, apoi roagă să-i semneze actul «cît mai răpidi» pretextînd mereu că «ie un veşin d-al meu». Este atît de amabilă încît te simţi obligat să-i faci un cadou sau să-i aduci un carton cu prăjituri pentru copil. A doua zi afli că ţi-a aruncat corespondenţa în coşul de hîrtii sau le-a schimbat în plicuri pentru a lua o destinaţie greşită. Face totul cu discreţia celui care vrea să treacă neobservat, apoi se plînge că e obosită, că munceşte prea mult, îţi arată mîinile cu pielea roşie din care smulge cîteva fîşii, tuşeşte pînă se congestionează la faţă şi pleacă la policlinică. După o oră apare cu o sacoşă plină, se apleacă la urechea ta şi îţi spune cu glas şoptit :

„Sparanghel ! Am găsit sparanghel ! Ştiem că vă plaşi. Hî-hî ! Puteam să nu cumpăr ? N-are Ana sufletu' ista ! Pintru don şef am luat mere ionatane, faşe cură ! Am plecat ! Trec pi la policlinică, iau răţăta, beau un şeai fierbinte şi-mi dau pi degiti cu pomadă !"

Acum stă în genunchi, cu cîrpa de praf în mînă, se uită în sus, îşi arată dinţii negri şi zîmbeşte în felul ei.

„Lună ! Lunăăă am făcut birăul ! Şe', credeţi că pentru şeilalţi mă spetesc la fel ? Auzi colea ? ! Acu' să-mi zişeţi şe să vă cumpăr di la piaţă. Ufff ! Mă dor şelele de cînd stau aplicată. Mai am olecuţă şi gîtesc... Io, don notar ? ! Io ? ! N-am cotrobăit prin sărtarele 'mneavoastră ! Păi cum să fac una ca asta ? ! N-am îndrăznit aşa şeva ! Io să-i duc lu' don şef mapa înainte de-a mi-o da 'mneavoastră ? Nooo ! Feri-t-a sfîntu' ! Io să-i zic lu' don şef că şitiţi romane în timpul programului ? ! Nooo ! Mă jur pi ci vreţi ! Ştiu ! E adevărat ! Ştiu că aveţi un caiet cu-nsemnări d-ale inimii, aşa cum are fieştesine, pe-n' că şi don notar Paraschiv are unu' dar n-am spus la nimini ! Zău ! Să mă trăsnească cerul dacă vă mint !... Păi şe să

fac, don notar ? E adevărat că v-am promis de atîtea ori, da' acu' v-o spun pi a dreaptă. Am un copil, banii nu-mi ajung, şe să mai aştept de la viaţă ? Am încercat, ba una, ba alta. Nica ! De cînd m-am despărţit de bărbată-miu aşa îmi merge, parcă m-a blestemat. Don şef mi-a promis că după şe... să nu spuneţi la niminea, că după şe pleacă doamna Zanfir di la registratură mă numeşte în locul iei. Sigur ! Am şăpti clasî. Tata a fost muncitor, adică marinar. Proprietarul unui magazin ? ! Nooo ! Am spus io una ca asta ?! Nooo ! Feri-t-a sfîntu' ! Sînt curieră di tri ani, mă pricep la toate. Nu e vina mea. Trebe musai, dacă vreau să fiu la registratură, trebe să-i mai zîc lu' don şef, ba una, ba alta... Vă rog să mă înţelegeţi şi să mă iertaţi. Nu-i mai duc lu' don şef decît actili pi care mi le daţi 'mneavoastră. Gata ! Vă jur în jenunchi cum stau acu' şi fac semnul crușii ! Aşa sî rămîn toată viaţa. Sî n-o mai văd disară pi fetiţa mea ! Na !"

„Parcă ziceai că e băiat ? !"

„Hî-hî ! Aşa îl dizmierd io... că e bun ca o fetiţî !"

# 10

A JUNUL CRĂCIUNULUI.

Dana scoate cozonacii din cuptor şi face ordine în bucătărie. Iustin e singur în odaie, se dezbracă şi se lungeşte în pat. Parfumul cozonacilor cu stafide şi nuci se amestecă cu cel de brad. Simte că e sărbătoare. Stă cu mîna sub cap şi se uită la pomul din colţul odăii, beteala sclipeşte în mii de locuri, cîte un glob se roteşte mişcat

de vîntul ce se strecoară pe lîngă fereastră. În depărtare se aude un zvon de zurgălăi...

...un copil, de vreo zece ani, îi dă să mănînce unui bătrîn. Duce lingura cu supă la gură, îi întinde o bucată de pîine, apoi îi șterge buzele cu un șervet alb. Bătrînul mestecă anevoie, își saltă mult maxilarele fără dinți, își mișcă barba albă ce-i tremură deasupra pieptului. După ce termină, bătrînul îi mulțumește copilului, își scoate de la gît șervețul și își îndreaptă ochii spre el, ca și cum ar fi știut tot timpul că se află acolo.

„Nu ne lăsăm în voia soartei. Hi-hi ! Trebuie să fim puternici și rezistenți. Nimic nu e mai plăcut decît lupta și veselia ! Să știi de la mine, asta-i credința mea de-o viață ! Să nu uiți, tinere domn ! Pentru că sub soare nu e alergătura celor sprinteni, nici victoria celor curajoși, nici pîinea celor harnici, ci tocmai invers. Hi-hi ! Și d-aia, tinere domn, trebuie să lupți și să rîzi... chiar și de faptul că lupți, n-ai altceva mai bun de făcut ! Ascultă un bătrîn care a trecut de optzeci de ani."

...soarele urcat în mijlocul cerului își aruncă lumina într-un ochi de pădure înconjurat de stejari. Se aud acorduri de vioară și flaute. Sticleții și pițigoii se întrec între ei. Opt fete, toate blonde, dansează în cerc ținîndu-se de mînă. Prin rochiile din voal alb li se conturează sînii rotunzi și pulpele feciorelnice. Pe frunte au coroniță din margarete. În păr și-au împletit lăcrămioare. Tălpile lor desculțe sclipesc la fiecare mișcare a dansului... El stă lungit în iarbă, le urmărește plutirea, le ascultă șoaptele, rîsetele, țipetele scurte aținate de veselie și încearcă să le prindă privirile furișe prin părul blond ce le încadrează chipurile surîzătoare. Fetele se opresc obosite din dans. El se apropie și le spune :

„Cînd am trecut prin grădină am văzut un om care mînca flori ! Rupea flori de măr și cais și le ducea la gură. De ce nu mă credeți ? !"

Fetele izbucnesc în rîs și îl sărută pe rînd...

Dana se lungește lîngă el. Iustin rămîne cu ochii deschiși...

...îl privește în față, pentru prima oară după atîția ani. Întinde mîna, prinde fularul înnodat și i-l ia cu o mișcare înceată, nici măcar brutală. Colegul de clasă, voinic, negricios, se uită la el uimit, îi este greu să accepte că cel învins de atîtea ori, lovit în recreație cu fularul înnodat, azi a îndrăznit să-l înfrunte. E încrezător în puterea lui și nevolnicia celuilalt, ca și cum în orice clipă ar putea să-și recapete fularul și să-l izbească încă o dată peste față... El îl apucă de cămașă, îl trage puțin și îi spune răspicat, de parcă în tot acest timp n-ar fi făcut altceva decît să rabde și să aștepte acest moment în care răbdarea și așteptarea au ajuns la margine «Stai ! Oprește-te ! Totul are o limită ! Mă lovești de atîția ani... acum a venit și rîndul meu, dar mai întîi vreau să-ți spun că nu te iubesc. N-am zis că te urăsc. Nu te iubesc... pe tine și pe toți cei care m-ați lovit pînă acum... Mă auzi ? !»

...apoi o vede pe Dana cum îl privește speriată. Stă aplecată spre el și îi caută ochii.

„Ce ai ? ! Văd că nu dormi ! De ce ai țipat așa ? !"

• Miroase a brad, ceară de albine și cozonac cu stafide. Camera e luminată doar de lumînările din pom, fețele lor par imbujorate de strălucirea bradului împodobit. Vorbesc cu însuflețire, rîd și ciocnesc paharele. Dana le împarte darurile, toți desfac pachetele curioși și îi mulțumesc pe rînd. Rovența e primul care începe să cînte un colind.

Vocea lui groasă și răgușită răsună caraghios. Cel mai fericit este însă Florică.

„Vreau să mai aprind o artifică și să mai cîntăm *O brad frumos !*"

„Bine, așa vom face ! îl asigură Dana. Mai întîi să mîncăm cozonac și să bem șampanie !" Propunerea ei e primită cu urale.

Cineva sună la ușă. Sînt doi copii cu colindul. Dana îi invită în casă.

„Nu vreți să mai rămîneți la noi ?" îi întreabă Dana.

Băiatul tace, fetița lasă capul în jos aprobator. Florică le face o scamatorie cu un măr. Rovența își mișcă urechile. Toți rîd, apoi încep să cînte *Steaua sus răsare.*

„El e Robert și eu Ruxandra", răspunde fetița la întrebarea lui Iustin.

După un timp copiii spun că vor să plece. Sînt conduși pînă la ușă. Telefonul sună strident în hol. Iustin ridică receptorul. E unchiul Matei care îi urează sărbători fericite.

„Dacă am văzut că nu mai dai nici un semn de viață, m-am gîndit să trimit muntele la Mahomed", îi spune el printre altele.

Iustin își cere scuze, știe că la el se adună de sărbători toată familia, îi promite că îi va face «negreșit» o vizită. Buna dispoziție dispare de pe fața lui. Rămîne cu receptorul în mînă, face un număr și îl sună pe unchiul Trifon. Răspunde mătușa Amalia. Îi spune că bătrînul e bolnav în pat. Iustin îi urează sănătate, apoi traversează holul cu pași înceți. În cameră e zarvă mare, toți se pregătesc pentru teatru.

„Piesa e o aiureală ! O trăsnaie ! explică Rovența. Fiecare își alege un rol, sau mai multe, cîte dorește, ce vrea să fie : rege, aviator sau... Noi îi îndeplinim orice dorință, dar după aceea... Aici e aici. Trebuie să ne

demonstreze că a devenit cu adevărat ce a vrut să fie ! Aţi înţeles ?"

„Eu nu pot să joc, spune Dana. Cu un costum de teatru ar fi fost altfel. Alegerea era ca şi făcută..."

„Ascultă-mă, Dana ! E foarte simplu. Ieşi din spatele «cortinei», adică draperia din hol şi saluţi spectatorii — şi Rovenţa se apleacă în faţa lui Iustin, de parcă ar fi intrat deja în rol. Fii atent, Florică ! O să greşeşti şi o să-mi spui că n-ai înţeles. Aşaaa ! Te opreşti în dreptul bradului ! Spui ce-ţi trece prin minte în secunda aia ! Se pot folosi orice mijloace. Nu există nici o îngrădire."

„Ha-ha-ha-ha !"

„De ce rîzi, Florică ? !"

„Nu ştiu... nu ştiu ce să fiu ! Aşa de repede nu ştiu ce să aleg. Toată viaţa am vrut să fiu şi io cineva şi iote acu' nu ştiu ce să fiu ! Fir-ar mama ei a dracu' de treabă !"

„Nici eu nu ştiu, dar tocmai asta-i frumuseţea jocului, continuă Rovenţa. Gataaa ! Cine-i primul ?"

„Începe tu !" îl îndeamnă supărat Florică.

„Nu. Eu sînt regizorul. Tu să-ncepi ! Tu ai vrut, Florică, să facem teatru", şi Rovenţa îl împinge spre hol şi îl duce pînă în dreptul draperiei.

Iustin stă în fotoliul de la birou şi îi urmăreşte amuzat. Dana se aşază pe covor şi aşteaptă desfăşurarea «piesei». Rovenţa ia loc în apropierea Danei, formează cel de-al doilea rînd de spectatori.

„Voi îmi îndepliniţi mie orice poruncă ?" întreabă surprins Florică cu capul scos pe lîngă draperie, încercînd astfel să capete mai multă încredere.

„Daaa ! Acum bat gongul şi intri în scenă ! Eşti pregătit ? Baaangggg !"

Florică apare mergînd ţanţoş, se îndreaptă spre brad, se răsuceşte în loc şi rămîne încremenit, cu bărbia ridicată şi pieptul bombat. Rovenţa îi face semn să se dea cu

un pas mai la dreapta. Florică nu-l vede. Privește fix undeva. Clipele trec. Încearcă să vorbească, nu izbutește, îi tremură bărbia, apoi reușește să articuleze :

„Să zicem... să zicem că sînt... Sînt și io ca ăilalți cu carte", și se uită pe rînd la ei cu ochii lui mari de copil.

Toți îl privesc surprinși. E o liniște desăvîrșită.

„Nu-ți cer să ne dovedești că ești așa cum ai spus pentru că ești cu adevărat", zice într-un tîrziu Rovența și veselia lor apare din nou. „Acum Dana să iasă pe scenă !"

„Nuuuu ! Te rog, Rovența ! Nu știu ce rol să-mi iau ! Nu mă chinui ! Te implor !"

„Nici eu nu știu. Ai cuvîntu' meu. Hă ! hă ! Nu vreau să mă gîndesc la nimic. Sînt curios ce-mi va trece prin cap în clipa aia. Ca și cum mi-aș face singur o surpriză."

„Hai, Rovența ! Încearcă !" și Dana îl sărută pe obraz.

Rovența se ridică sprinten de pe covor, se duce în hol, trece în spatele draperiei și rămîne acolo cîteva minute. Dana strigă : „Baaanggg !" Rovența trage «cortina», intră în cameră și se oprește în locul stabilit.

Iustin se uită la acest bărbat trecut de cincizeci de ani, cu fața ridată și părul cărunt, dispus mereu să glumească, capabil să se bucure de orice năzbîtie. Rovența vrea ca jocul să fie dublu, în fața lui și a celorlalți. Își rotește ochii în jur. Caută ceva. Pare un actor care a ieșit pe scenă și a uitat rolul. Nu are nici sufleor. Stă cu mîna ridicată și așteaptă o poruncă din care va afla cine este și ce are de îndeplinit. Face un pas spre bibliotecă. Scoate la întîmplare un volum. Îl deschide și începe să citească cu glas răspicat, teatral, ironic :

„«Am fost introdus la calif care se afla într-o sală tapisată cu stofă roz care se deschidea în chip încîntător spre o grădină. Copacii atingeau cu crengile lor vestibulul exterior al sălii. Acești copaci erau îmbrăcați cu flori de piersic și măr, ca și tapiseria sălii. N-am văzut niciodată

ceva mai frumos. Apoi a intrat un tînăr sclav îmbrăcat în roz, ca și sala roz și copacii roz.»

Se oprește, își îndreaptă ochii spre ei și spune :

„Sînt un sclav în roz !"

Dana se uită mirată la Florică și amîndoi ridică nedumeriți din umeri. Rovența continuă să citească.

„«În Persia erau splendide jocuri de table și mai ales de șah ale căror piese erau sculptate în fildeș și cristal de stîncă. Oamenii care să distreze nu lipseau nici ei : acrobați și bufoni sau chiar măscărici deghizați în animale dresate. În jurul scenei se îngrămădeau stofe de preț. Pe draperiile și covoarele ce acopereau pereții erau desenate scene de lupte. Costumele erau croite din stofe grele țesute din fir de aur sau din mătăsuri tot atît de ușoare, precum șalul roșu oferit lui al-Matawakkil în seara asasinării sale.» Sînt șalul roșu din Persia pe care îl ofer în seara morții..." și Rovența îndreaptă mîna spre Dana, parcă i-ar dărui ceva.

Dana pare surprinsă de cuvintele și gestul lui. Zîmbește stingherită, puțin speriată. Apoi sesizează gluma și rîde. Rovența citește mai departe.

„«Al-Gazali a fost profet, teolog și filozof, cunoscut în Occident sub numele de Algazel. A studiat și predat în Damasc. Intransigența lui doctrinară i-a atras ostilitatea sufiilor și safiiților care l-au acuzat că a propus „soluții noi de viață" și s-ar fi erijat ca șef de școală. A murit în citadela Damascului în 1328. Doctrina lui a stat la originea mișcării wahhabite răspîndite în Arabia sub denumirea de : Doctrina profetului care provoacă destinul»."

Tace. Apoi, deodată :

„Sînt profetul Algazel ! Provoc destinul ! strigă Rovența cu brațul ridicat în sus, fericit că și-a găsit un rol pe gustul lui. Grăbesc întîmplarea ! Hai ! Nu mă aplaudați ?"

Toți rîd și bat din palme. Florică îl îmbrățișează.

„Bravo, Rovența ! Bravo ! strigă Iustin cînd cei trei se mai potolesc. Ești un actor desăvîrșit ! Ți-ai greșit cariera ! Meriți o cupă de șampanie !"

Rovența se așază obosit pe scaun și bea însetat. În ochi îi ard două puncte luminoase. Încearcă să se relaxeze.

„Acum să te văd ce ești în stare să faci în calitate de profet ! zice Iustin zîmbind. Parcă așa ne-a fost vorba. Nu ?"

Rovența tresare.

„Tu ai propus regula... tu ești primul care trebuie s-o respecți !" continuă Iustin.

„Nici Dana n-a respectat-o", răspunde el gîfîind.

Toți stau strînși în jurul lui. Florică îl trage de mînă, vrea să-l ridice de pe scaun cuprins de un neastîmpăr greu de potolit. Cineva sună la ușă.

„Nu deschidem ! Nu deschidem ! strigă toți în cor. Spectacolul nu s-a terminat !"

„Stai, Florică ! Lasă-l să se odihnească !" îi ia în glumă apărarea Iustin.

Rovența își șterge fața acoperită de sudoare, ochii lui mari se rotesc într-o parte și alta, încearcă din nou să găsească o soluție. Se simte în atenția lor, nu vrea să-i dezamăgească, e tentat să ducă jocul mai departe. Deodată, Florică se lovește cu palma de frunte și spune cu glas repezit :

„Ai zis... ai zis că dai viață peștelui mort. Da ! Așa ai zis ! Nu poți tăgădui... Nu poți, Rovența !"

Întoarce surprins capul spre el. Zîmbetul îi dispare brusc de pe față. Nu se așteptase ca Florică să-și amintească tocmai acum. Pare ușor dezorientat. Nu se dă bătut. Îi privește pe rînd. E ispitit mereu de ceva necunoscut, ca și cum ar zice : „Să văd ce dracu' va ieși din asta !"

„Și mie mi-ai spus același lucru ! intervine Iustin în glumă. În seara în care m-am întors de la Cîmpeni. Îți amintești ? Acum să văd cum te descurci, Rovența !"

„Hai ! Nu mai insistați !" spune Dana așezîndu-se pe pat, ca și cum ar vrea să pună capăt acestui joc.

Telefonul sună insistent. Iustin strigă :

„Reprezentația nu s-a terminat ! Spectacolul continuă ! apoi se adresează lui Rovența : Uite-l acolo ! De ce nu încerci ? Poate reușești, mai știi ? !..."

Tace. Încearcă să-și ascundă neliniștea. Își îndreaptă ochii spre măsuța pe care se află peștele.

„Da. Așa ai zis ! Mi-ai promis ! insistă Florică trăgîndu-l de mînă. De ce nu te ții de cuvînt, Rovența ? De ce mă minți mereu ? Cît crezi c-o să mai rabd ?"

Rovența se supune. Pare amuzat și în același timp speriat.

Florică se oprește la un pas de acvariu. Îl lasă singur și se retrage.

„Terminați cu gluma asta stupidă !" strigă Dana cu un început de nervozitate în glas.

Stă nemișcat în fața acvariului frumos luminat. Are umerii strînși, parcă ar vrea să plonjeze în lumea de acolo, să se desprindă de cei care îi urmăresc cu atenție fiecare mișcare. Se uită la peștele de pe măsuță, apoi la cei din acvariu. Face acest drum de cîteva ori, ca și cum ar vrea să-l învețe mai bine.

„N-are nici un rost ! strigă Dana din ce în ce mai agitată, cu nervii întinși la maximum. Haideți să terminăm jocul ăsta stupid ! Am vrut să ne distrăm. Ajunge ! Opriți-vă ! Vă implor !"

Rovența n-o aude. Ia plasa cu un gest încet, calculat, pune peștele în ea și o scufundă în acvariu. Peștele cade pe nisip. Toți așteaptă încordați. Clipele trec anevoie. În cameră nu se aude nici un zgomot. Rovența se răsucește

spre ei. Buzele i se mișcă încet, vrea să spună ceva, apoi izbucnește în rîs :

„N-am reușit ! Hă ! hă ! Ce ziceți ? Hă ! hă !"

Iustin se apropie de el zîmbind. Florică tace într-un colț. Dana stă ghemuită pe pat.

„Eu numai... provoc întîmplarea ! Nu sînt magician. Păi e o deosebire ! Nu-i așa ?"

„Nu ți-a mers ! Nu ne-ai convins !", și Iustin îl bate pe umăr și îi întinde un pahar cu șampanie.

„Cu oamenii e mai ușor ! Pe unu' îl ajut să moară, pe altu' să trăiască. Hă ! hă !" continuă Rovența la fel de vesel.

„Ai dat greș, actorule ! Închidem teatrul !"

„Nu știți de glumă ! Ce mai ! Nu știți să rîdeți ! Asta-i greșeala voastră. O dați mereu pe serios..."

Florică încearcă să spună ceva. Arată cu mîna întinsă spre acvariu.

„Iote ! Iote colo ! Nu mai e ! Nu mai e !"

Toți se uită spre el nedumeriți, apoi își îndreaptă privirile spre acvariu. Peștele nu mai era în locul în care îl văzuseră ultima dată. Înota printre ceilalți. •

Vocile celor doi se aud din hol. Dana stinge veioza. Lumina becului din stradă se strecoară pe lîngă perdea. Beteala sclipește în cîteva locuri. Cineva trece pe drum cîntînd.

„Ce-i cu tine ?"

„Nu mă simt prea bine", îi răspunde Dana.

„Ai muncit, te-ai agitat, ai rîs..."

„Nu-i nimic, puțină odihnă și gata..."

Nu vorbesc o vreme. Dana stă nemișcată, încearcă să-și recapete liniștea, apoi zice :

„Cum îți explici ?"

„Ei ! Vreo șmecherie de-a lui."

„L-am văzut cu toţii pe măsuţa de lîngă acvariu, apoi..."

„Ştii că-i un bufon."

„De ce nu recunoşti că a reuşit ? !"

„A reuşit, pe naiba ! N-ai văzut că a rămas ca o piatră pe nisip ? !"

„Dar după aceea ?"

„Era altul... în acvariu sînt atîţia peşti. Cum să-i deosebeşti ?"

„L-am văzut cu ochii mei ! E un singur Betta !"

„Dana ! Înţelege ! E o glumă ! O scamatorie de circ !"

„Nici el nu s-a aşteptat."

„E o farsă pe care a făcut-o prima dată ! Nu-ţi dai seama că e imposibil ceea ce pretinzi ?"

„Poate el... L-am sărutat pe obraz, dar mi-e frică... mi-e foarte frică de el."

# 11

MAŞINA ÎNAINTEAZĂ CU VITEZĂ, CAUCIUCURILE rulează cu zgomot pe asfaltul ud. Cîmpul e acoperit cu zăpadă. Cîrduri de ciori — pete mişcătoare, înfometate — împestriţează întinderea şi tulbură liniştea. Cîteva căprioare au ieşit la marginea unei păduri, caută sub zăpadă fire de iarbă. Cerul are culoarea unei coli de hîrtie. Cîmpia se strînge ca o rufă uscată la vînt, face loc dealurilor care trag şoseaua cu braţe uriaşe şi o duc în

spinare spre munții care cresc la orizont. Văile sînt vopsite în dungi de lumină și umbră. Soarele strălucește pe coamele Bucegilor, apoi se topește acoperit de nori. Mașina își continuă drumul prin ceață.

Simion fumează în tăcere. Iustin se uită absent afară. Elena și Dana vorbesc în șoaptă pe bancheta din spate. Elena toarnă dintr-un termos cafea și împarte fiecăruia cîte un pahar. Simion întoarce privirea spre Iustin.

„Ești indispus ?"

„Nu... e o zi plăcută. N-am ieșit de mult la plimbare."

„Ceva nou ?"

„Nimic."

„Ai vreun rezultat în procesul tatălui tău ?"

„Da."

Cele două femei rîd și dau semne de neliniște.

„S-a întîmplat ceva, Elena ?"

„Mi-a sărit un strop de cafea pe rochie. Iartă-mă, vorbim mai încet."

„Spune, Iustine."

„Ce să-ți spun ? A fost respins."

„De ce ? !"

„«Nu e încă momentul»... N-au observat că a decedat."

„Vorbești serios ? !"

„... "

Simion conduce mai încet. Pare surprins.

„Ai dus toate actele ?"

„Da, sigur că da..."

„Ce se mai poate face ?"

„Nimic."

„Recurs ?"

„Am renunțat. Voiam să știu dacă sînt fiul unui fost deținut... ca fapt în sine. N-o să-i spun nimic Drinei. N-are nici un rost."

Un timp nu-şi vorbesc. Simion mai cere cafea. Maşinile care vin din sens invers sînt acoperite cu zăpadă. Fulgi mici, bătuţi de vînt, plutesc prin faţa lor. Ştergătoarele de parbriz bîzîie încet şi uniform. Urcă serpentinele Posadei.

„Vrei să conduci în locul meu ?" îl întreabă Simion incercînd să-i schimbe dispoziţia.

„Nu mă încumet cu o maşină atît de puternică."

„Dacă ai condus o dată nu mai uiţi toată viaţă."

„N-am uitat... dar am rămas la camioane."

Zîmbesc amîndoi. Simion îi face cu ochiul, semn că a înţeles ironia. O muzică ritmată se aude discret în difuzoarele casetofonului.

„Ai primit dosarul lui Manoliu ?"

„Da. Peste zece zile va avea primul termen".

„...e aşa cum ai presupus ?"

„Da... spre regretul meu. N-a recunoscut, pretinde că vocea imprimată pe banda de magnetofon nu-i a lui."

„Se poate dovedi ?"

„Da..."

Simion nu-i cere amănunte. Maşina urcă serpentinele cu motorul ambalat. Ninsoarea se înteţeşte, fulgii se lovesc cu zgomot de parbriz.

„Zilele trecute, începe să vorbească după o vreme Iustin, a intrat în biroul meu soţia lui Şerban", apoi tace nemotivat, ca şi cum ar fi uitat ce a vrut să povestească.

„Continuă !" îl îndeamnă Simion.

„Da... soţia lui Şerban. Mi-a spus că n-a venit pentru a interveni în favoarea soţului ei, cu toate că a aflat că am fost colegi de facultate..."

Iustin se opreşte din nou. Simion îi aruncă o privire, încearcă să afle ce se întîmplă cu el, apoi îl întreabă :

„Atunci... cînd s-a întîmplat, Şerban ştia că-l judecă pe taică-tu ?"

„Da, răspunde Iustin cu glas şoptit încercînd cu vizibil efort să-şi adune gîndurile. Procesul s-a ţinut într-o fostă baracă. Pe scenă erau aşezate trei mese, una la mijloc pentru completul de judecată, una în dreapta pentru grefier şi alta în stînga pentru procuror. O piesă de teatru, ar spune Rovenţa. Pe Şerban l-am găsit într-un birou. Cînd am deschis uşa m-a privit atent şi a zis : «Te ştiu ! Am fost colegi ! Erai cu un an sau doi în urma mea !» Mi-a strîns mîna. I-am spus că-l va judeca pe tata. A stat o clipă pe gînduri, apoi a zis : «Mai bine nu-mi spuneai. Îl aperi tu ?» a ţinut el să afle. «Nu. Avocatul Nichifor», i-am răspuns eu şi am plecat."

„Povesteai despre soţia..."

„Da. Mi-a spus că fiica lor vrea să dea examen de admitere la Drept. În cazul în care tatăl ei va fi condamnat nu se va putea prezenta. Înţelegi ? Deci, copilul lor va suporta consecinţele faptelor părinţilor aşa cum eu am plătit pentru faptele tatălui meu."

„Bine, Iustine, dar aici e o altă situaţie ! Şerban poate e vinovat pentru luare de mită, pe cînd tatăl tău..."

„Sigur, e un alt caz în alte împrejurări. Ai dreptate, Papaşa... dar fiica lor e totuşi nevinovată ! Ai putea să-mi răspunzi... să se prezinte la o altă facultate unde nu se cere dosar. Perfect. Sau va renunţa, se va mărita şi va ajunge o mamă fericită. Foarte bine, dar..."

„Dacă va avea forţă va învinge, aşa cum ai învins şi tu !"

„Papaşa ! Te-ai întrebat vreodată cît m-a costat acest efort şi unde aş fi ajuns dacă îl îndreptam în alt scop ? Dacă nu aveam şansa de a te întîlni, mă ratam sau nu ? Întîmplător, după atîţia ani, tocmai eu sînt pus în situaţia de a comite indirect o nedreptate. Înţelegi, Papaşa ? Parcă cineva mă încearcă mereu şi acum îmi spune : «Te-ai văitat că plăteşti oalele sparte de părinţii tăi, acum

să te văd cum te descurci cînd poţi hotărî dacă cineva să plătească sau nu în numele familiei». Cu alte cuvinte, ţin cont de toate consecinţele faptelor mele, sau numai de cele pe care le determin direct ? Sacrific un nevinovat în numele dreptăţii pentru a pedepsi un eventual vinovat ? Şi de ce trebuie să cadă victimă un nevinovat ?"

„Exagerezi puţin..."

„Poate... dar numai în dorinţa de a afla cum să procedez. Raţional totul e limpede. Eu judec dosarul lui Şerban şi nu al copilului. Şi totuşi nu pot... Cînd soţia lui, femeia aceea cu ochelari cu multe dioptrii, a ieşit din biroul meu a lăsat uşa întredeschisă. O vedeam pe culoar. Stătea pironită în loc. Nu plîngea. A respirat de cîteva ori şi numai după aceea a reuşit să plece. Am vrut să *nu-mi* amintesc clipa în care Drina şi Alex au auzit că tata a fost condamnat la opt ani. Şi am reuşit, Papaşa ! Îl vedeam pe Şerban de acum, din acest proces şi parcă m-am speriat de mine."

„Îl urăşti ?"

„Nu... cînd îl revăd pe tata în acelaşi loc închid ochii, după ce îi deschid îl am în priviri numai pe Şerban."

„Ai hotărît ceva ?"

„Nu... am audiat doar jumătate din martori."

Pînă la Sinaia n-au mai vorbit. Cînd am intrat în oraş, Elena a propus să urce pînă la Cota 1400. Lume multă, schiori, copii cu săniuţe, strigăte, veselie. Dana întreabă unde e cabana Vîrful cu Dor. Simion o ia de mînă şi se îndreaptă spre teleferic. Elena şi Iustin îi urmează. Cîţiva copii, cu schiurile în braţe, se înghesuie spre cabină. Vorbesc tare şi rîd din orice. Uşa se închide în urma lor, un clopoţel sună de cîteva ori şi încep să plutească. Dana e puţin speriată şi în acelaşi timp amuzată de balansul cabinei. Sub ei valea îşi deschide gura albită de zăpadă. În dreapta munţii, iar în vale oraşul cu acoperişurile

roșii din țiglă. O doamnă mai în vîrstă, congestionată la față, tematoare, încearcă să facă puțină liniște. „Stați liniștiți, copii ! Stați cuminți și tăceți o clipă ! Nu se știe cînd se poate întîmpla un accident !“ Copiii își dau coate și zîmbesc între ei. Iustin se uită la un băiețel blond cu gene lungi. Are un costum roșu, o cască ce amintește de un cosmonaut și schiuri pe măsura lui. Un ultim balans, din nou clopoțelul și ușa se deschide în fața lor. Sus, pe platou, vîntul bate cu putere. Își strîng hainele la gît. Soarele intră și iese din nori lînoși, lumina alternează rapid cu umbra, ai senzația unui joc de reflectoare ce te ametește. Vîntul le biciuie fețele. Cîțiva copii alunecă cu schiurile pe lîngă ei, strigă și chiuie de bucurie. Jos, în vale, norii acoperă jumătate din oraș, calea ferată șerpuiește pe lîngă rîu și se prăbușește în întuneric. Dana îl ia de braț pe Iustin și se strînge lîngă el.

În cabană e multă lume. Schiorii tropăie cu bocancii lor uriași. Simion găsește o masă într-un colț. În stînga, doi militari mănîncă cu poftă. În dreapta, patru bărbați sărbătoresc un eveniment, ridică mereu paharele. Elena vrea un ceai, toți o imită.

Deodată, lîngă masa lor se oprește un bărbat înalt, voinic, cu alură de sportiv. Se apleacă spre Iustin și îl sărută pe obraz :

„Întotdeauna ai avut caracter ! i se adresează el. Așa vei muri ! Să știi de la mine. Doamnele să mă ierte. Am vrut să mă manifest, știți, sînt fericit ! și le arată o medalie prinsă de piept. Azi am primit-o. Era să plîng, dar m-am abținut, am strîns din dinți. După cincisprezece ani și-au amintit de mine ! Vă rog să mă iertați. Am fost schior de valoare europeană ! Slalom uriaș ! Am fost uriaș, doamnă. Uriaș !“ apoi face o plecăciune și pleacă.

„Îl cunoști ?“ îl întreabă Elena.

„Habar n-am cine e !" răspunde amuzat Iustin încercînd să-şi şteargă de pe obraz urma pupăturii.

Toţi izbucnesc în rîs.

Aerul rece se strecoară pe lîngă fereastră. Afară, pe întinderea acoperită cu zăpadă, schiorii desenează arabescuri în dansul lor iute şi elegant. În coaşca cu ceai pluteşte o felie rotundă de lămîie.

• ...Nu-mi pot crede ochilor ! Lizica ! Lizica ! Uite cine a venit ! Iată-l pe Iustin ! strigă avocatul Nichifor. Intraţi ! Intraţi ! Te-am declarat dispărut de cîţiva ani, dragă Iustine ! Soţia mea, Lizica, nepoata Roxana şi cîinele Interpol. Fiţi bineveniţi ! Încîntat. Doamnele pe fotolii. Aşşşaaaa ! Foarte bine. Înainte de a-mi povesti despre tine, Iustine, să-ţi spun eu ultimele noutăţi. Lasă, Lizico, nu-i asasinez cu cărţile mele. N-ai grijă ! Ea susţine că nici nu apucă omul să respire şi eu trosc cu cărţile pe masă. Asta şi fac ! Uite ! Un volum despre : *Viaţa iluştrilor avocaţi* — Istrate Micescu şi ceilalţi... Unde ai ascuns-o, Lizico ? Aha ! Da ! Am găsit-o. *Unele aspecte în infracţiunea de omucidere.* Mai am cîteva articole în revista de specialitate, dar vă iert. Gata ! Am terminat şi voi sînteţi teferi... de data asta ! Ha ! ha ! Ia spune-mi acum, Iustine, ce faci ? Unde lucrezi ? Bine, bine, cum vrei tu ! Şi dumneavoastră aveţi o pisică ? Interpol e cel mai teribil cîine din regiune. A scos din zăpadă un om acoperit de o avalanşă ! Acum, distinsă doamnă, să-mi faceţi o confidenţă. Nuuu ! Nu vă cer să-mi spuneţi pe cine iubiţi. Aţi mîncat de prînz ? Nu ! Nimic ! Să n-aud ! Rămîneţi la noi la masă. Lizicaaaa ! Mai pune patru tacîmuri. Avem cartofi copţi în cuptor şi cîrnaţi de la sărbători. Nu, dragă Lizico ! Vinul ăsta-i o porcărie. Să le dăm prietenilor noştri vin din Pietroasele. De cîţi ani ne

cunoaștem, Iustine ? Atunci erai proaspăt boboc ieșit de pe băncile facultății. Îmi spunea Maestreee ! Ha ! ha ! Apoi ai trecut la «domnule Nichifor» și la urmă «nea Licule». Ești un băiat strașnic dar plin de ghinioane. Da, e adevărat ! Le mai face și omul. Mai luați, doamnă, un cartof. Dacă ești sănătos totul se rezolvă. Cu mîna, așa, cu degetele ! Acum puneți sare și unt ! Bravo ! Ziceai că ești sănătos ? Asta e bine ! Și eu sînt, slavă Domnului ! Am făcut cîteva excursii prin străinătate, un tur prin Europa... Nu-i nimic, nu-i nimic ! Nu pătează ! Interpol ! Mănîncă tu ! Bravo ! Apoi am aterizat și prin Orient. Am uitat să-ți spun că la Paris am întîlnit un coleg de barou al tatălui meu care mi-a povestit despre cazul avocatului Lambert, cel care s-a sinucis în închisoare... istoria lui m-a determinat, într-un anumit grad, să mă pensionez. Lizica ! Te rog să ne mai aduci niște vin !"

După ce au terminat masa, femeile au rămas în sufragerie, la televizor, iar bărbații s-au dus pe verandă. Fotolii comode din răchită, un godin în care arde focul, multe flori pe etajere și în colț o pereche de schiuri. În fața lor se deschide întreaga panoramă a orașului : casele cu acoperișurile roșii din țiglă vopsite cu albul zăpezii, turlele bisericilor care străpung văzduhul și trunchiurile verzi ale brazilor care țin pe umerii lor cupola cerului. Soarele strălucește în ramurile pinilor îndoite de zăpadă. Nichifor apare cu o fructieră plină cu mere. Începe să le povestească, cu aceeași vervă, „modul de conservare a merelor pe tot timpul iernii și amenajările speciale făcute în ultima vreme". Iustin îl privește atent, ochii și fruntea i-au rămas neatinse de trecerea anilor, același neastîmpăr în priviri, mîinile la fel de expresive.

„Sînteți colegi ?" îl întreabă Nichifor pe Simion.

„Nu. Simion are o muncă politică", intervine Iustin.

„Aha ! face bătrînul avocat mușcînd dintr-un măr.

Serviți ! Nu are nici o pată, puteți să le controlați pe toate. Ionatane ! Ați simțit ce parfum au ? Ce aromă ! Acum, Iustine, să-mi spui ce te-a adus la mine ?"

Iustin zîmbește. Recunoaște stilul derutant al conversației. Știe că nu poate amîna un răspuns.

„Îți amintești de Șerban Gheorghe ?"

„Nu... nu... Stai ! Era magistrat ! Hm ! Încă nu m-am ramolit, dragul meu ! Cum să-l uit pe Șerban ? ! Auzi vorbă ! M-a judecat în procesul lui taică-tu ! Nu m-a lăsat să-mi termin pledoaria și nici pe taică-tu să vorbească. Un tip frumușel, brunet, înfumurat... Ce face ? Unde lucrează ?"

„În avocatură. E acuzat de mită, dosarul lui e la mine."

„Tu îl aperi ?"

„Nu. Îl judec."

„Bravo ! N-am știut că ești judecător ? ! Și eu am fost cîțiva ani la Tribunalul Suprem..."

Nichifor are o expresie schimbată, aerul glumeț de pînă atunci a pierit de pe fața lui, vechiul profesionist și-a făcut apariția sub haina de casă cu revere lucioase. Își aprinde tacticos o țigară, își îndreaptă ochii spre Iustin și îl privește îndelung.

„Ai venit să-mi ceri părerea ?"

„Da", îi răspunde sec Iustin.

„Faptele sînt dovedite ?"

„Am audiat trei martori."

„Scrisori, acte ?"

„Un mandat poștal."

„Alte capete de acuzare : fals, instigare la mărturie mincinoasă, trafic de influență ?"

„Nu... doar mită."

„Din punct de vedere strict juridic e greu de spus dacă un avocat poate fi acuzat de luare de mită."

„Nu e «funcționar» ?"

„Da. Aspect discutabil. Avocatul primește «însărcinarea» de la client, nu are program de lucru, ajutorul de boală e limitat și toate celelalte aspecte pe care le cunoști... Dacă nu e funcționar nu poate fi vorba de mită..."

„Iertați-mă că intervin, spune Simion interesat de acest subiect. Dar în cazul acesta s-ar oficializa mita ?! Ce reprezintă banii sau cadourile pe care le primește un avocat ?"

„Cadouri ! Nu mită !" îi replică scurt Nichifor.

„Indiferent cum se numește, e un cîștig ilegal."

„E foarte important cum califici infracțiunea, în funcție de acest aspect hotărăști pedeapsa !"

Iustin tace. Îi ascultă pe amîndoi.

Din camera vecină se aud vocile femeilor, cineva strigă : „Desene animate ! Walt Disney !", iar după o clipă altcineva îi răspunde : „Seamănă cu Interpol ! Uitați-vă la urechi !"

„O țigară ?"

„Nu, mulțumesc. Acum am stins-o !"

„Vedeți, dumneavoastră, ca om politic, își continuă demonstrația Nichifor, judecați altfel decît mine. Ca specialist însă..."

„Și eu sînt specialist în meseria mea."

„Inginer ?"

„Da."

„Aici e vorba de o problemă de drept."

„Cu aspect social."

„...să zicem. Dar ca jurist am în vedere infracțiunea, probele și numai după aceea mă gîndesc la aspectele generale. Cred că un inginer nu calculează mai întîi efectele morale produse de electrificarea satelor și după aceea se uită pe un panou care... să zicem panoul care indică funcționarea unei turbine ?"

„Întîmplător ați ales un domeniu în care mă pricep !"

Discuția dintre ei continuă. Nichifor zîmbește, dar nu fără ironie. Simion îi replică fără înverșunare, uneori malițios.

„Să nu uităm că am plecat de la Șerban, spune Nichifor. Dacă declarațiile martorilor sînt reale și temeinice, iar celelalte probe dovedesc vinovăția lui, mă gîndesc la mandatul poștal, articolul 251, din Codul penal spune clar : «Funcționarul public care, în scopul de a îndeplini sau a nu îndeplini...» Deci, trebuie pedepsit pentru nedreaptă luare, nu pentru mită..."

„Pînă la urmă ne-am înțeles, spune zîmbind Simion. În ceea ce privește articolul de lege, e treaba dumneavoastră, a juriștilor..."

„Rămîne partea sentimentală, continuă Nichifor îndreptîndu-și ochii spre Iustin. Sînt convins că n-ai uitat că l-a condamnat pe taică-tu, așa ceva nu se uită niciodată și totuși... *«Cine scobește zidul cu carnea lui / Cu degetul lui ca un cui,/ De răspunde-n rănile mele ?»* Îți amintești ? Ți-am recitat din Arghezi în dimineața în care am plecat amîndoi la tribunal, în dimineața în care l-am apărat pe taică-tu. Acum, Iustine, tencuiește-ți zidul ca nici un cui să nu mai răzbată în rănile tale ! Și bătrînul avocat îl strînge de mînă cu un gest amical. Nu-ți dau sfaturi ! Nu-ți spun cum procedam cînd eram judecător și încercam să-mi formez convingerea înainte de a pronunța sentința... Hm ! Îmi vine să rîd ! Cîți ani au trecut de atunci ? Aproape optsprezece ! Întîi venea «matematica» : analiza fiecărei probe. Apoi «partea de inimă» : gradarea pedepsei, circumstanțele atenuante sau agravante, eventuala suspendare. La tine e mai complicat. Dacă îl condamni se va zice că te-ai răzbunat, dacă nu-l condamni și e vinovat ești un judecător nedrept. Iustine, crede-mă, nu te invidiez. Ai un dosar greu... foarte greu."

„Ce-ai face în locul meu ?“ îl întreabă direct Iustin.

„Aș face dreptate ! Nimic altceva ! Importantă e conștiința ta, nu părerea celorlalți !“

Elena apare în ușă, schițează un zîmbet în semn de scuză, se apleacă spre Simion și îi spune cu glas șoptit :

„Să nu înnoptăm pe drum...“

Simion se ridică. Iustin îl urmează. Sînt conduși pînă în stradă. Interpol latră și îi cere stăpînului să-l scoată la plimbare.

„Dacă ne uiți iarăși, îl trimit pe Interpol să te aducă !“ i se adresează Nichifor **îmbrățișîndu-l pe Iustin.**

Își iau rămas bun. Portierele mașinii se închid cu zgomot. Bătrînul avocat dispare treptat sub privirile lui Iustin. Îi vede mîna ridicată, după un timp nu mai rămîne decît o pată luminoasă, un semn de exclamare, un avertisment pe o stradă anonimă dintr-un oraș anonim de munte acoperit cu zăpadă.

Mașina rulează cu viteză pe șoseaua ce se întinde paralel cu albia rîului. Umbrele cresc din maluri și se lungesc pentru a întîmpina înserarea. Soarele a dispărut în spatele crucii de pe Caraiman. Toți par obosiți.

„Ai vrut să facem o plimbare cu mașina... sau să discuți cu avocatul Nichifor ?“ îl întreabă după o vreme Simion.

„Eram curios să-i știu părerea, am încredere în el...“

„În fond, nu l-a acuzat pe Șerban... cu toate că atunci nu l-a lăsat să-și termine pledoaria. Îmi dau seama ce simte un avocat cînd cineva îi vîră pumnul în gură. Ar fi putut să-i poarte ranchiună !“

„Așa gîndește...“

„E un tip tare. Mi-a plăcut. Vede procesul ca pe o dispută. Eu cred că avocatul este totuși un partener al justiției.“

„Un partener în dispută. Dacă toți ar fi de acord cu o idee, nu s-ar putea ajunge la adevăr. Nichifor a citit mult, cunoaște cîteva limbi, a călătorit... Are stil, Papașa !"

„Ceea ce ne lipsește nouă !", spune el rîzînd.

„Poate", și Iustin întoarce privirea spre el.

„Spune-mi, Iustine, procesul lui Manoliu te preocupă la fel de mult ?"

Tace. Simte atacul.

„Mai mult decît crezi ! Tu mă îndatorezi fără să-mi ceri nimic."

„Ha ! ha ! Maestrul a scos sabia ! Nu te grăbi, dragă ! Nu te grăbi ! Nu se știe cînd va veni ziua în care îți voi cere ceva. Atunci să te văd !"

# 12

ÎNAINTE DE A PLECA, UNCHIUL TRIFON I-A spus : „Nu-l chema, va veni singur. Va simți că trebuie să mă vadă." Dar Amalia, bătrîna lui soră, nu l-a ascultat. A închis ușa în urma ei și a plecat.

Își simte pielea năduşită, mușchii dureroși la fiecare mișcare, oasele golite și parcă tot trupul i se cufundă într-un pămînt rece. Rămîne în viață doar fruntea ridată, obrajii descărnați, părul alb răvășit pe pernă, tîmplele

scobite şi ochii adînciţi în orbite. Mintea îi este clară, numai rareori se pierde în ceaţa reveriilor, a coşmarurilor şi a spaimei.

Ascultă pendula. Tic-tacul ei constant îl linişteşte. Ridică anevoie mîna, nu izbuteşte să ia paharul cu apă de pe noptieră. Îi e sete, dar se vede nevoit să renunţe. Transpiră mereu. Îşi aminteşte de Răşcanu, soţul Elvirei, şi îşi zice : «De ce tocmai el ?» Îl aude vorbind. Nu înţelege ce-i spune, apoi o vede pe Elvira...

...coboară poteca. E îmbrăcată cu o rochie roşie. Mersul elastic îi saltă trupul printre butucii de vie. Apare şi dispare la intervale scurte. O flacără vie, o torţă cu picioare lungi şi glezne subţiri. Se opreşte. Îşi scoate rochia cu un gest iute şi se lungeşte în iarbă, între două şiruri de viţă. Nu are nimic pe trup, soarele blînd de toamnă îi încinge plăcut pielea. Închide ochii. Ascultă zumzetul albinelor ce zboară în jurul boabelor de struguri ce crapă de preaplinul lor. De pe dealuri se aud cîntecele fetelor care culeg viile. În sat răsună toaca de vecernie. Îi e sete. Ia un ciorchine, muşcă din el cu toată gura, apoi îl stoarce pe piept, pe picioare. Fluturii se apropie de ea, bat repede din aripi, o ating în zbor şi îi răcoresc obrajii. Albinele sînt atrase de mustul dulce de pe trupul-strugure întins la soare. Trompele lor cercetează toţi porii pielii. O posesiune pe fiecare centimetru. Ea stă nemişcată, stăpînită de plăcere şi teamă. Cînd simte că totul devine de nesuportat, strigă băiatul de la grajd să i-l aducă pe Zorin. Un adolescent conduce calul. Ea se urcă în şa. Trece prin vie purtată de alaiul albinelor şi fluturilor. Defilare ireală, somnambulică. O femeie — cu trupul înfierbîntat de soare, purtată de trena colorată a fluturilor — un cal şi un adolescent ce-o fură cu privirea. Fiecare ţăruş de vie e un bărbat lungit cu faţa spre cer. Sute de bărbaţi îi pîndesc înaintarea şi

rîvnesc împreunarea cu fructul-mamă. Ajunge la izvorul din pădurea de fagi. Coboară de pe cal. Îi spune băiatului să plece. Rămîne singură. Se spală cu apă rece. Își freacă pielea cu flori de busuioc și frunze de măceș. Se îmbracă și se întoarce pe jos acasă. Urcă pe terasă și nu-l lasă să se apropie de ea. Știe că o așteptase toată dimineața și o urmărise din foișor. Îi privește îndelung fața palidă și îi spune cu glas șoptit : „Încearcă, Trifone, încearcă să scapi de primul îndemn ! Lasă trupul în urma ta... doar privirea... doar privirea și dorința, Trifone ! Sînt a ta fără să mă atingi. Eu de ce trăiesc aceeași bucurie ? !"

«Răşcanu mi-a povestit toate astea ? ! E vorba de Elvira sau de Catinca ? ! Poate la ea m-am gîndit tot timpul și... Răşcanu a avut o vie la Valea Călugărească, eu niciodată... Ce imagini ! Ce imagini îmi trec prin cap ! Ce-i cu mine ? !»

Își simte picioarele înghețate pînă la genunchi. Se sperie. Un gînd îi fulgeră prin minte : «Dacă mor ? ! Dacă mor tocmai acum ? !» Își saltă înspăimîntat capul pe pernă. Pielea de pe obraji are culoarea pînzei de sac, partea de sus a trupului este asemeni unui sac umplut cu pămînt agățat de umerii lui scheletici. Are senzația că a scăpat. Îi este mai bine, respiră în voie, inima îi bate sacadat, încearcă să zîmbească.

Înainte, în unele dimineți, cînd se ducea la baie și se uita în oglindă, spera să vadă un tînăr care terminase de curînd studiile. Miracolul nu se producea, de fiecare dată vedea aceiași obraji ridați, apoi își spunea : «Nu. Nimic nu ți se mai dă înapoi din ce ți s-a luat la sfîrșitul fiecărei zile. Dacă aș fi înțeles cel puțin acest adevăr !»

Întinde din nou mîna spre paharul cu apă de pe noptieră. Nu izbutește. Îi este frică să nu-l răstoarne, acest mic incident capătă în el proporții uriașe. Vîră repede

mîna sub plapumă, intră în aerul cald și mirositor ce-l înconjoară, își strînge brațele la piept și își simte pielea uscată și crăpată de parcă ar refuza să-l mai protejeze, să-i îmbrace oasele golite de viață.

Se gîndește la Iustin. Începe să-l caute pe străzi pustii, prin case părăsite, prin poduri cu păianjeni, prin parcuri cu pomi uscați, prin gări abandonate pe unde nu mai trecuse de mult nici un tren. O zărește pe Amalia, o strigă : „Amalia ! Amalia ! Aș vrea puțină apă !" Nu-l aude. Pleacă mai departe. Întreabă un paznic dacă nu cumva l-a întîlnit pe Iustin... Întoarce capul, îl vede stînd pe pat, lîngă el. Zîmbește fericit. Îi cere să-l ajute să bea apă. Îi mulțumește. Se simte mai bine. Încearcă să-și facă puțină ordine prin gînduri și își zice : «Asta a fost ultima dată, atunci cînd a venit la noi. În urmă cu cîteva luni, sau săptămîni, nu mai știu... Atunci l-am întrebat :

„După atîta timp de cînd te știu, cred că ai putea să-mi spui de ce m-ai ales tocmai pe mine ?... În seara în care ai găsit banii ascunși în casetă... cei opt sute de lei care în fond erau ai tăi, m-ai rugat să-ți vorbesc despre taică-tu. Apoi te-ai dus la ceilalți din familie și i-ai ascultat pe rînd. Dar eu am fost primul. De ce ? !"

Iustin tace. Își ține palmele strînse, se uită în jos, parcă s-ar fi întors dintr-o călătorie și acum s-ar afla lîngă un bolnav, un obiect din lemn lîngă alt obiect din lemn care mai are atîta putere încît să-i pună cîteva întrebări înainte de a pleca în călătoria lui.

„Spune-mi.. încearcă să-mi spui !" îl îndeamnă bătrînul cu un ton de rugă.

„Nu știu... așa cum nu știu de ce tocmai eu am fost ales să bat la ușa dumitale ? De ce port povara asta de atîția ani ? Nu numai că n-am încercat să mă scutur de ea, dar m-am băgat și mai mult sub bolovan... și parcă

asta-i doar o parte, ca și cum alegerea mi-a fost oferită înainte de a mă fi născut, cu mult înainte de a putea alege..."

„Spune... Te ascult", și Trifon își ridică puțin capul pe pernă, încercînd să-l vadă mai bine.

„În seara în care am venit la dumneata, ne-am uitat în casetă și am citit brevetele decorațiilor tatălui meu... Îți amintești ? Atunci încă mai ispășeam o pedeapsă fără a fi vinovat. Am simțit nevoia să aflu ce s-a petrecut înaintea mea, cel puțin de cînd m-am născut. M-am dus la fiecare în parte, mătuși, unchi și i-am ascultat pe rînd..."

„Și ce ai aflat ?"

„E greu de spus... răspunde Iustin zîmbind. Oricum, formula toleranței : «Dacă vrei să te cred, crede-mă și tu» e falsă. Dreptul aparține celui care are puterea."

„Și tot ce s-a întîmplat cu noi... a avut ca scop să dea puterea... sau pentru a da o șansă vieții ? !"

„Nu știu ce să-ți răspund, unchiule Trifon. Dumneata ai fost însă primul cu care am stat de vorbă... Ianus cel Bătrîn care i-a povestit cîte ceva lui Ianus cel Tînăr, amîndoi am avut cîte un ochi ațintit în trecut. Acum au rămas toate în urma noastră ! Rîzi ! Rîzi. unchiule Trifon ! Așa ! Foarte bine ! Numai asta ne-a mai rămas și dacă poți să rîzi acum, înseamnă că nu-ți mai trebuie nimic. Ai aflat tot ce se putea afla..."

Bătrînul Trifon i-a chemat și pe ceilalți să asiste la sărbătoarea lor, le-a făcut un semn și cortegiul s-a pus în mișcare. Doamne și domni, bătrîni și tineri, îmbrăcați elegant, cu haine de sărbătoare după moda anului 1939, deschid ușa și intră pe rînd în dormitor. Merg cu pași rigizi, solemni, acompaniați de o muzică ce abia se aude dintr-o odaie învecinată, unul din concertele lui Corelli imprimat pe o placă de ebonită pusă la un gramofon cu

pîlnie : *His Master's Voice.* Primul care intră e Colonelul Arghir, în ținută de militar, la braț cu soția lui Tudora. Sînt urmați de Ana, frumoasa fecioară ce poartă o pelerină albă cu o cruce roșie pe spate, uniforma surorilor de caritate din timpul războiului. Catinca, îmbrăcată cu o rochie lungă de culoare mov, simplă, doar cu un pandantiv la gît, e alături de Scriban care poartă frac, plastron alb, papion negru, joben și monoclu. Maria, pictorița, e însoțită de doctorul Albert, mort de cîțiva ani. Sînt urmați de Elvira și Răşcanu care discută în șoaptă, ultimele dispute din vechea lor dușmănie. E rîndul lui George, comunistul și a soției lui, Ilonca. Andrei, tatăl lui Iustin, este îmbrăcat în uniformă de roșiori cu grad de colonel. Toți se grupează în stînga odăii, unii rămîn în picioare, alții iau loc pe scaune. Par niște statuete de ceară chemate acolo de un magician care i-a ridicat din uitare.

„Vezi Iustine, i se adresează bătrînul Trifon, Catinca e cu Scriban, putea să vină singură, mi-a fost nevastă... Cu o zi înainte ca Scriban să fie executat au chemat-o pe Catinca și copiii să-l vadă și să-și ia rămas bun. I-au dus niște mere. Era prin '46. Scriban nu-și pierduse capul, le-a spus că a făcut o singură greșeală : «N-am știut ce înseamnă timpul și ridicolul ambițiilor. Speram să cîștig ceea ce pierdusem încă de la început : *Puterea.*» El, care fusese mai întîi rezident de Prut, apoi rezident al ținutului Bucegi și al Capitalei. Cînd s-a întors acasă, Catinca mi-a spus : «Dacă plecam cu el în Elveția nu murea. Pentru a rămîne cu tine, Trifone, l-am ucis pe el».“

Placa de patefon e schimbată. Se aude un concert de Vivaldi. Este semnalul de intrare a familiei Orleanu. Mai întîi apare Ștefan Orleanu-Fier la braț cu soția lui Olimpia, sînt urmați de fiica lor mai mare Emilia și inginerul Nicolae Hălmăgianu, iar la o distanță de numai un pas,

Verona și Matei Rucăreanu, profesorul de botanică. Irina, mama lui Iustin și Morțun sosesc grăbiți, de parcă au auzit mai tîrziu chemarea unchiului Trifon. Liz, fiica lor numai după tată, și Spiliadis, apar la urmă. Cortegiul este încheiat de Bogdan, cel împușcat de legionari în noaptea în care a murit și bătrînul bancher Ștefan Orleanu. Toți se strîng în dreapta dormitorului. Cei bătrîni se așază pe scaune, cei tineri rămîn în picioare în spatele lor, ca într-o fotografie de epocă, cu fețe imobile, albe, fără să clipească, într-o tăcere desăvîrșită.

Cele două familii sînt reunite în fața patului în care zace bătrînul Trifon care le-a declanșat istoria și le-a dat viață. Iustin stă la căpătîiul lui. Amindoi îi privesc pe cei care au sosit din călătoria lor, uneori banală, alteori tensionată, așa cum sînt poveștile, preocupați nu numai de evenimente dar și de semnificația lor, de taina ce se ascunde în umbra cuvintelor... fapte mărunte, plate, discuții interesante sau mai puțin inspirate, chiar de prost gust... da, da, de prost gust, așa cum sîntem noi de cele mai multe ori, dar învăluite de acel abur ce se ridică deasupra unui ținut particular, aureola ce se înalță în jurul unei legende ce poartă numele de «Familie». O baladă în care ne întoarcem dintr-o nevoie de definire, pentru că viața noastră este moartea celor care au murit și dominăm trecutul doar dacă injectăm sîngele cald al amintirilor în vinele goale și uscate ale morților. Cei doi, Ianus cel Bătrîn și Ianus cel Tînăr, și-au asumat acest risc, au cutezat, și nu în exactitatea rezultatului stă eroismul lor, ci în bravura eșecului, bravura strădaniilor care au dat greș, a celor care au țintit mai departe decît ceilalți.

Trifon își sprijină capul de tăblia patului, își îndreaptă spatele, întoarce privirea spre Iustin și îi spune ceva cu glas șoptit. Cei din fața lor prind viață. Încep să se miște.

Vorbesc. Par a fi nemulțumiți. Liz Spiliadis spune cu voce autoritară :

„De ce îl întrebi pe Iustin ? Îți spun eu ! Nu numai el a avut nevoie de trecutul nostru, dar și noi, pentru că ne-am retrăit viața... Trecutul are spirit, parfum, e fanat cu delicatețe și are culoarea mov !"

„Am avut nevoie de toate amintirile mele pentru ca inima să nu se mai simtă săracă ! spune Ana fericită. Pentru mine prezentul a avut importanță numai în măsura în care a devenit memorie... și nu-mi pare rău, credeți-mă !"

„Realitatea nu poate fi abordată decît printr-o rațiune istorică ! spune Scriban cu obișnuita lui emfază, stînd într-un fotoliu din rîndul întîi. Un om se distinge după rigoarea cu care se închide în istorie și după libertatea interioară pe care și-o arogă față de ea ! Asta am înțeles mai tîrziu, din păcate prea tîrziu..."

„Nu pătrundem în adevăr decît dacă parcurgem trecutul, propria noastră înfrîngere și moarte !" rostește cu glas răspicat doctorul Albert, care stă în picioare lîngă fereastră ; are o expresie insinuantă, parcă i-ar fi răspuns indirect lui Scriban.

Afirmațiile serioase se împletesc cu un gen aparte de umor și autoironie.

„Ontogeneza repetă filogeneza ! spune profesorul de naturale Matei Rucăreanu cu un aer grav, doctoral, în timp ce cîțiva își dau coate. Fetusul parcurge toate stadiile de dezvoltare, o întreagă metamorfoză de la forma monocelulară, la pește, pasăre, mamifere și pînă la om. Cunoașterea trecutului este o naștere spirituală în care fiecare trebuie să ne regăsim."

„Cuvinte mari, domnilor ! Vorbe umflate ! spune rîzînd Bogdan, tînărul aviator. Iertați-mă că vă întreb ! De

ce dați atîta importanță trecutului ? ! Determinismul biologic, social sau de altă natură trebuie respins. *Omnis determinatio negatio est,* ar spune unchiul Matei. Orice determinare este o negare a individului ! Continuitatea de viață între rude face ca părinții să trăiască în copiii lor o obscură și umilă existență ! Ca și cum în mine ar trăi tata, mama și toți frații mei, de-a valma, sufocîndu-mă ! Omul deosebit ia din trecut doar ce-i trebuie și sare mai departe, face un salt din acest lanț și îi întrece pe toți. Personalitatea adevărată duce în mormînt secretul fabricației. Eu n-am avut timp, domnilor, n-am avut timp... Am murit împușcat de niște derbedei în fața porții. O poartă ce nu s-a mai deschis niciodată pentru mine... Iertați-mă dacă v-am supărat cu ceva. Iertați-mă !..."

„Vreau și eu să vorbesc ! spune Elvira. Pe mine nu m-ați ascultat ! Nu v-am spus nimic despre viața mea, cît am suferit, prin cîte am trecut..."

„Nici eu ! sare Răşcanu. Nici eu n-am fost ascultat ! Și eu am atîtea..."

„Dacă îmi este încuviințat, zice cu glas șoptit Morțun ridicîndu-se de pe scaun, aș fi dorit nespus de mult să vă istorisesc și eu... În timpul războiului m-am însurat cu Irina, fiica lui Orleanu-Fier, mama lui Iustin... După aceea am fost chiabur, arestat... Dacă nici aici, în familie, nu găsesc înțelegere, atunci unde să mă duc ? ! Nu mă pot întoarce acolo cu toate amintirile ! Trebuie să mă ascultați ! Trebuie să-mi descarc inima !"

„Ce fel de povestitor ești, Trifone, dacă lași lucrurile la jumătate ? !" îl întreabă Colonelul Ion Arghir nemulțumit, cu bărbia în piept, foindu-se pe scaun.

Trifon ridică neputincios din umeri. Își întoarce privirea spre Iustin.

„Tu ai vrut să-i cunoşti. Uite cum i-ai stîrnit ! Stai aici, pe pat. Aş vrea să te întreb... despre tine de ce n-ai vorbit pînă acum ?"

„Nu ştiu... poate am vrut să trăiesc timpul de-a-ndoaselea, din trecut spre prezent. Poate aşa a trebuit să se întîmple, dacă aşa s-a întîmplat, doar o parte, o mică parte..."

„Te-a condus vreo idee ?"

„Mai mult un instinct... ceea ce sîntem cu adevărat ne-o ia mereu înainte. Ne îndreptăm spre ceva, fără să ştim unde ajungem, doar la urmă, după ce am orbecăit ani de zile, doar la urmă apare înţelesul. Dar atunci e prea tîrziu pentru a mai interveni..."

Muzica din odaia învecinată se opreşte brusc. Se aude un rîs puternic, ca şi cum cineva ar fi ascultat tot timpul la uşă şi acum ar rîde de ei, un necunoscut care a combinat totul de la început şi se distrează de naivitatea cu care şi-au aranjat cuburile de lemn ale vieţii, cuburile cu care şi-au construit lumea.

„Se bucură, auzi cum se bucură ! zice bătrînul Trifon speriat, cu broboane de sudoare pe frunte. Am ieşit din copilărie, din adolescenţă, am intrat în maturitate, mi-am dezvoltat trupul şi mintea şi am ajuns la bătrîneţe. M-am ferit tot timpul să nu fac o prostie din care să nu mai pot scăpa, zi de zi, şi parcă cineva m-a împins de la spate într-o groapă din care nu m-am putut ridica. Asta nu în tinereţe, ci la patruzeci de ani, în dimineaţa în care am cerut-o de soţie pe Catinca... Am încercat să înţeleg viaţa, să-i aflu un rost, un sens... şi deodată mă văd într-un pat. Un schelet care pricepe că nu există nimic şi nu mai are nici o salvare. Mă aflu în faţa trecutului meu şi toată viaţa n-a fost decît... şi nu va fi nici de acum încolo nimic. Doar un imens regret pentru toate îndemnurile ra-

tate de propria mea lașitate și frică. Ne punem mereu aceleași întrebări, anii se scurg, anotimpurile trec, copacii înmuguresc... De ce toate astea ? !"

„Da. De ce, unchiule Trifon ? !"

„De ce plouă afară ? De ce există ceva în loc de nimic ? ! Și pe el îl distrează asta, îl face să rîdă. Auzi ! Auzi cum rîde fericit !"

Zeul gîfîind al morții trece în goană pe lîngă el. Se sufocă. Are senzația că se va stinge. Îi caută cu privirea, le cere ajutor, îi strigă cu glas gîtuit : „Hei ! Voi toți ! Rudele mele ! Unde sînteți ? !" Nu mai e nimeni lîngă el. Au plecat. Chiar și Iustin. E singur. Începe să stea la pîndă. Își ascultă trupul precum un vînător care așază urechea pe pămînt pentru a distinge apropierea unui cal sălbatec ce aleargă în galop. Picioarele și mîinile îi sînt reci, nu-i mai aparțin. Frigul urcă treptat în el. Simte brusc cum sîngele zvîcnește cald prin vine, ajunge pînă în ultimele celule ale degetelor. Calul negru s-a răzgîndit, a făcut un salt în lături, i-a mai dat un răgaz.

«Să mai cîștig o oră ! Încă o oră ! Vreau s-o văd pe Amalia și pe Iustin.»

Se trage încet spre marginea patului, își ridică trunchiul, coboară picioarele, se oprește și răsuflă cu greutate, dar nu abandonează. Se sprijină cu mîinile de noptieră, apoi de un scaun, merge cu pași împleticiți pe lîngă masă și ajunge în cele din urmă în fotoliul din fața geamului. Se așază gîfîind, cu tot corpul acoperit de o sudoare rece. Se învelește cu un pled. Pe obrajii albi îi apare un zîmbet mulțumit.

«Aici nu poate... aici nu poate ! Nimeni n-a murit într-un fotoliu uitîndu-se pe fereastră ! Rîșnița ! Unde mi-e rîșnița de cafea ? ! Și vasele ? Și cupele de argint ? Toate! Aici ! În apropierea mea ! Așa cum făceam în serile în

care Iustin venea la mine și lustruiam argintăria și stăteam de povești...»

Amalia se oprește în fața ușii, scoate cheile din poșetă și rămîne pe loc. Se teme să intre. Întoarce capul spre Iustin și continuă să vorbească.

„În Seara de Ajun, după ce am vorbit la telefon, te-am sunat din nou... Nu mai știu care e cheia, parcă mi-am pierdut mințile ! Voiam să-ți spun că Trifon se simte rău... Noaptea, pe la unsprezece, după ce a adormit, am venit la tine. Am bătut ! Așa ! Am sunat. Așa ! Erai plecat d-acasă ? !"

„Nu. Eram acasă. Jucam teatru, mătușă Amalia. Îmi pare rău."

„Da, jucați teatru, da... O fi cheia asta galbenă sau... Ziceai că jucați teatru. Ce fel de teatru ? !"

„Ne distram... Am auzit sunînd, dar toți strigam că spectacolul nu s-a terminat. Nu credeam că ești dumneata... Am presupus că sînt copii cu colindul..."

„Tot cheia galbenă s-a potrivit. Uite că am reușit."

Traversează holul și intră în dormitor. Vede patul gol, scoate un strigăt scurt, apoi îl zărește în fotoliu.

„Ei ! M-ai speriat ! Cum de ai ajuns acolo, Trifone ? !"

„V-am așteptat", rostește bătrînul cu glas abia auzit, apoi strînge rîșnița de cafea la piept și ridică ochii spre Iustin.

Se privesc îndelung fără să-și vorbească.

„Iustine ! Scoate-ți paltonul", zice Amalia și amîndoi se duc în antreu.

„Ca să vezi ! Cînd am plecat se simțea atît de rău încît credeam... Uită-te la el ! A avut putere să coboare din pat. Lasă, lasă Iustine ! Îți mulțumesc. Cu ce să te servesc ? O cafea sau o dulceață de cireșe amare ?"

Se întorc în dormitor. Rîșnița de aramă strălucește prăbușită pe covor. O mînă palidă, ca o pată luminoasă în obscuritatea odăii, stă întinsă spre ea. Un sceptru abandonat. Amalia și Iustin îl privesc în tăcere. Trifon are ochii îndreptați spre ei, doar obrajii îi sînt mai albi. Mult mai albi.

Prin cameră răsună vocea lui care spusese :

„V-am așteptat."

# 13

IESE ÎN STRADĂ, SE UITĂ ÎNTR-O PARTE ȘI alta, dă o raită prin grădina publică sperînd că-l va găsi pe o bancă, apoi se întoarce grăbit. Se oprește gîfîind și își zice : «Ce-i cu tine, bătrîne ? ! Așa fugeai numai cînd erai îndrăgostit ! Ce-i cu tine ? !» Intră în restaurant, se așază la o masă de lîngă geam și rămîne cu paltonul pe el, gata în orice clipă să alerge după o siluetă ce ar semăna cu Iustin. După aproape două ore îl zărește tre-

cînd pe trotuarul învecinat. Bate de cîteva ori în geam și îi face semn cu mîna. Iustin întoarce capul surprins. Traversează drumul și intră în local. Se izbește de fumul de țigară. Miroase a băutură și carne friptă. Prin zgomotul de acolo străbate cîte un strigăt de enervare sau un chiot de bucurie.

„Fac cinste! Hă! hă! Rîde Rovența cu vocea lui groasă. Ia loc, Iustine! Ia loc! Azi am primit leafa de împuternicit al blocului. Nici nu mi-am scos paltonul. Chelner! O baterie și două fripturi cu garnitură dublă. De ce stai în picioare?! Dă-mi haina s-o duc la cuier."

Iustin se așază pe scaun. Rovența se îndepărtează cu pași apăsați. Paltonul lui negru — cu buzunarele umflate — îi flutură pe lîngă genunchi, seamănă cu un popă de țară venit cu treburi pe la oraș, un popă cu părul tăiat scurt, ochi mari, privire iscoditoare și zîmbet șiret. Se întoarce la masă. Ține pieptul scos și bărbia ridicată, are o expresie caraghioasă. Iustin îl privește uimit. E îmbrăcat cu un smoching elegant, cămașă albă cu colțuri rotunde și manșete late ce-i ies de sub mîneci. Fața îi e luminată de o veselie cuceritoare. Azi pare iarăși pus pe glume.

„Te-am înnebunit! Nu-i așa? Hă! hă! Smochingul meu de nuntă! și Rovența se așază mîndru pe scaun. Ce mi-am zis: «Scoate-l, bătrîne, din ladă, să mai fii și tu o dată domn!» N-am găsit niște pantofi ca lumea, dar merg și ăștia. Am lăsat dracului hainele cîrpite... singurele care le mai am. Ce te uiți așa?! Nu mă recunoști? Crezi că Rovența nu e Rovența?! Hă! hă! Poate e Algazel, profetul din Damasc!"

„Ai și o pălărie... o pălărie asortată?"

„Pălărie? Am avut una neagră. Nu era un borsalino dar era o pălărie bună."

„Şi ?"

„Nu ştiu ce-am făcut cu ea..."

„Dar smochingul l-ai avut tot timpul cu tine ? Vreau să spun... nu l-ai lăsat pe undeva ?"

„Nu. De ce mă întrebi ?"

„La mare ai fost ?"

„Înainte mă duceam cu doamna doctor în fiecare an..."

„Şi nu l-ai uitat cumva..."

„Ce-i interogatoriul ăsta, Iustine ? ! Îţi faci meseria cu mine ? ! Hă ! hă ! Uite ! Lavaliera am şmecherit-o dintr-o panglică smulsă de la o pălărie mai veche."

„Vezi c-ai avut şi o pălărie !" sare Iustin.

„Sigur c-am avut, nu ţi-am spus ? !"

„Ce culoare avea ?"

„Neagră. Uite că ne-a adus fripturile. Phi ! Sînt mort de foame ! Mort, nu alta !"

Iustin se uită la el, fără să scoată nici un cuvînt.

„Hai ! Ce faci ? Nu mănînci ? Se răceşte !"

„Ştii, Rovenţa... Am senzaţia că semeni... cu un Actor..."

„Recunosc ! Sînt Actor ! Aşa mi-ai spus şi în Seara de Ajun cînd am jucat teatru."

„Da... şi atunci... sau poate atunci am simţit prima dată", şi Iustin nu-şi termină ideea, rămîne pe gînduri, apoi începe să mănînce absent.

Restaurantul mai păstrează de la revelion bradul împodobit cu globuri şi beteală, ghirlande din hîrtie, serpentine colorate ; pe pereţi sînt afişe şi măşti din carton. Un grup de tineri vorbesc şi rîd zgomotos într-un colţ. Unul cîntă la chitară, altul se urcă pe un scaun şi ia o mască. Fetele chicotesc. Toţi îşi întorc privirile spre ei. La o masă alăturată doi bărbaţi stau de vorbă, fac abstracţie de tot ce se petrece în jurul lor.

„Îl știi pe Costel Popescu, ăla de-l poreclisem noi Costel Strugure ?“ zice unul dintre ei.

„Cum să nu-l știu ? Avea în grădină o viță-de-vie pe care o urcase și pe casă. Vorbeau toți din cartier. Un nebun fără pereche !“

„Exact ! Mă-ntîlnesc ieri cu el pe stradă. Ba una, ba alta, ce crezi că-mi povestește ? Un prieten de-al lui, unu' Vasilidis, a plecat din țară și i-a adus în dar o plantă și un papagal. Costel i-a mulțumit și omu' și-a văzut de drum. Mi se pare că s-a dus în Grecia. Zis și făcut. Ei bine ! Planta, un soi de filodendron, crește în fiecare noapte cîțiva centimetri.“

„Ei ? ! Și ce-i cu asta ?“

„Stai să vezi ! Și-a prins rădăcinile pe sub pat, prin colțurile odăilor și s-a urcat pe pereți. Nu mai poate scăpa de ea nici dacă ar tăia-o cu toporul, doar dacă ar dărîma zidurile. Merge de-a bușilea prin camere ! Mă auzi ? De-a bușilea ! Și asta în casa lui, domle ! În casa lui, proprietate personală ! A fost dat afară, pur și simplu dat afară de o plantă ! Ai mai auzit așa ceva ? !“

„Și papagalul ?“

„Care papagal ?“

„Păi n-ai zis că ăla d-a plecat în Grecia i-a lăsat și un papagal ? !“

„Ah ! Da ! Papagalul se hrănește cu frunzele plantei, dar ea crește în fiecare noapte în timp ce papagalul doarme. I-a trimis o telegramă : «Vino urgent ! Scapă-mă de papagal și plantă ! Mor sufocat !»“

„Și tu ești atît de naiv să-l crezi ?“

„Cum să nu-l cred ? ! Auzi colea ! Îl cunosc pe Costel Strugure de ani de zile. Știi ce m-am gîndit ? Să fac schimb de locuință cu el !“

„Ați înnebunit amîndoi ! Scleroza ! Scleroza și senilitatea !“

„Ce să mai aştept de la viaţa asta ? ! Mai trăiesc cîţiva ani. Decît să mor luat de moarte, mai bine să mor înghiţit de o plantă. Aşa ! Cu pat cu tot ! Mă culc noaptea şi haţ ! Gataaaa ! Mă duc de-a rostogolul printr-un esofag vegetal direct în rai ! Ha ! ha ! Ce zici de ideea mea ? !"

„Glumă sinistră ! Nu mă aşteptam tocmai de la tine..."

Tinerii din colţ cîntă un şlagăr la modă acompaniaţi de chitară. Unul, cu o mască pe faţă, umblă printre mese şi face lumea să rîdă. Rovenţa îl cheamă, îi întinde zece lei şi îl roagă să-i dea masca. Tînărul pleacă mulţumindu-i. Rovenţa se uită la mască, o întoarce pe o parte şi alta, zîmbeşte amuzat apoi zice :

„Un Făt-Frumos ! Ca în filmul ăla... nu mai ştiu cum îi zicea. Un bătrîn vede pe o plajă un adolescent, un adevărat Făt-Frumos. Îl urmăreşte pe străzile înguste ale oraşului, prin pieţe şi intră într-un restaurant unde cînta un cor de ţigani ruşi cu chitări şi balalaici. Dacă... zic aşa, dacă eu aş fi bătrînul ăla, iar tu ai fi adolescentul, iar aici ar cînta un cor de ţigani ruşi, totul ar fi ca-n filmul ăla. Poate am băut cam mult ! Da-da ! Uite ! E a doua sticlă !"

Rovenţa rîde în hohote de unul singur, se uită la mască şi rîde, parcă a uitat de Iustin, apoi se opreşte brusc, îşi ridică ochii spre el şi îl priveşte îndelung.

„Habar n-au cine eşti ! Nu te-au mirosit, nu te-au citit, Iustine !"

„Ce tot îndrugi acolo, Rovenţa ? !"

Tace. Îşi aprinde o ţigară, trage cîteva fumuri şi bea puţin vin din pahar. Veselia i-a dispărut de pe faţă.

„Tata mi-a spus de multe ori : «Învaţă să citeşti oamenii !» Cum să-ţi explic, Iustine... Unii sînt ca o coală de hîrtie pe care soarta a scris ceva cu cerneală simpatică. Dacă treci hîrtia pe deasupra unui chibrit apar cu-

vințele scrise acolo, partea nevăzută din ei. Alții... sînt ca un clișeu fotografic, dacă îl ridici în lumină vezi o față neagră și un păr alb, adică negativul, întunericul din noi... După ce scufunzi clișeul într-o soluție, mi se pare că-i zice revelator, da, așa ceva, începe să se contureze adevărata lui față, sau poate falsa lui imagine. Acolo unde mintea găsește numai rușine, inima descoperă frumosul, plăcerea, dar... Aici e aici ! Întotdeauna ai nevoie de o flacără, de un revelator, sau mai bine zis de o revelație ! Da-da ! Ăsta-i cuvîntul ! Hă-hă ! Nici nu-l știam pînă-acu'. Sînt prost numai în zilele de marți și sîmbătă. Azi e joi ! Zi de salariu !"

„Și pe cine vrei să citești, Rovența ? ! Te văd în formă."

Nu-i răspunde. Aruncă fumul de țigară și fața i se limpezește treptat de parcă ar ieși dintr-un bazin cu apă și picăturile ar aluneca de pe obraji lăsînd în urma lor o expresie în care veselia se împletește cu tristețea dîndu-i un aer echivoc.

„Pe tine, șoptește Rovența într-un tîrziu și se uită în ochii lui fără să clipească. Pe tine... Și nu de azi, nici de ieri... din noaptea în care te-ai tîrît în patru labe prin cameră și ai căutat ceva pentru mine fără să știi ce cauți și cum arăta ce căutai... în noaptea în care a murit nevastă-mea. Doamna doctor ! Hm ! Îți amintești ? Și acolo, cînd am stat închis pentru anchetă și în fiecare zi de cînd m-am mutat în hol, tot la tine m-am gîndit. Nimeni ! Nimeni nu te-a cunoscut, mă refer la familie, prieteni. Aron, Petru, Simion cred că te-au dibuit puțin dar nici ei nu și-au dat prea bine seama cine ești. Dana ! Numai ea a înțeles ce-i de capul tău, pentru că te iubește... nu știu dacă nu va plăti prea scump, nu știu dacă nu-și va pierde mințile..."

„Ce te-a apucat, Rovența ? ! Am crezut că ne vom distra !"

„Rîzi ! Rîzi mereu de mine !"

„Rovența ! Se poate să crezi așa ceva ? !"

„Nu-i nimic. Nu-i nimic ! Dacă vrei să mă asculți bine, dacă nu eu tot îți vorbesc. Ce ziceam ? Să nu-mi pierd șirul, am băut cam mult... Aha ! Păi cine mai dorește azi să afle ce s-a petrecut în urmă cu patruzeci de ani ?! Poți să-mi răspunzi ? Mă refer la faptul că te-ai dus pe la rudele tale și ai stat de vorbă cu ele. Ai încercat să cunoști un teritoriu mort, o limbă moartă... cum ar fi latina — iar toți ceilalți învață engleza. Hă ! hă ! Ce-ai aflat pînă acum, Iustine ? Spune-mi și mie ?"

„Și unchiul Trifon m-a întrebat. Poate nici n-am sperat să găsesc ceva, important a fost efortul, strădania."

„Strădania ? ! Phi ! Nici asta n-au înțeles-o ! Chiar prietenii tăi. Să-l luăm de pildă pe Aron. Știi de ce n-a mai trecut pe la tine ? Pentru că n-ai acceptat fericirea propusă de el, o fericire meschină, de două parale. Dealtfel... tu nici nu vrei să fii fericit, dar asta-i altceva. Nu ești atras de ceea ce-nseamnă familie, copii, viață tihnită, carieră... Aaaa ! Faptul că ai chemat-o pe Dana nu înseamnă nimic, nu vreau să intru în amănunte, știu că nu-ți place să vorbesc despre ea. Eu, de exemplu, am iubit o femeie, am vrut să am un cămin, am ales o intelectuală, o «doamnă doctor», eu, un umil contabil cu mînecuțe negre ! Da ! Așta am fost ! Ah, Doamne ! Mă apucă rîsul ! S-a ales praful din toate planurile mele !... Uite, stăm de vorbă ca doi prieteni în fața unui pahar de vin. Spune-mi deschis, Iustine, ce urmărești tu în viața asta ? Ce vrei de la ea ?"

„Nimic. Ce să vreau ? !"

„Hm ! Nu mă iei în serios. Ești în tren, Iustine, poți să prinzi un loc în față și tu îmi spui că nu urmărești

nimic. Cine să te creadă ? ! Nu se poate, nimeni nu face nimic pe gratis ! Unde vrei să ajungi ?"

„Sînt judecător, președintele unui tribunal. Înainte lucram într-o magazie, în subsol. Nu-i destul ?"

„Nuuuu ! Nu se poate ! Tu nu ești un oarecare, unu' de duzină ! Altu' în locul tău de mult se ducea de rîpă. Ehei ! Nu vrei să-mi spui, poate n-ai încredere ?"

„Nu-ți ascund nimic, Rovența ! Crede-mă."

„Atunci de ce nu încerci să trăiești mai bine ? ! Puteai să primești un apartament dacă în procesul lui Manoliu... Am aflat totul ! Ascult pe la uși. Nu tăgăduiesc ! Nu cred în cei care pretind că sînt virtuoși, ăia sînt niște ipocriți, atîta tot ! S-o știi de la mine, nu există om moral. Ia zi ? De ce ai refuzat ? Mi se pare nefiresc... sau e firesc dacă urmărești un scop mai înalt, dacă vrei să ajungi mai sus, atunci nu te oprești în niște răhățișuri din astea ! Așa da ! Admit ! Altfel nu cred nici o iotă !"

Iustin tace. Privirea fixă, obișnuita lui nemișcare.

„Știi ce cred eu ? continuă Rovența cu aceeași vervă. Ești unu' care a răbdat mult timp, blînd și bun, dar care s-a săturat să mai rabde, să mai fie blînd și bun și uneori reușește să fie altu', adică altu' decît cel care a fost și în care au lovit toți. Gelatină ! Hă ! hă ! Toți vor tremura de frică precum gelatina !"

„Cine ?"

„Cei de lîngă tine... Stai așa ! Stai să-ți povestesc ce mi s-a întîmplat noaptea trecută. Eram în pat, nu puteam dormi. Mi-am adus aminte de un joc din copilărie : *Frate nu te supăra.* Îl cunoști ? Învățasem ca o poezie toate regulile. N-am reușit să-mi amintesc decît două. Ascult-o pe prima : «Cînd ați ajuns pe un cerc ocupat de alt jucător, pionul acestuia va fi scos din joc». Ești atent ? A doua : «Puteți sări peste pionii proprii sau ai celorlalți jucători socotind însă cercurile sărite». Și cum stăteam

așa pe-ntuneric, deodată, am înțeles că n-am putut mai mult ! Îți dai seama ce spun ? Cînd am găsit un cerc ocupat de alt jucător l-am scos din joc, aș fi un mincinos dacă n-aș recunoaște. Chiar și pe tine voiam să te bag la apă, atunci cu ancheta... Dar n-am sărit peste pionii mei sau ai celorlalți. M-am tîrît, n-am sărit ! Asta-i ! Atît am putut, nimic mai mult. Țineam capul în pernă și parcă un străin îmi spunea : «Nu poți mai mult !» Eram îngrozit. Tu, Iustine, nu încerci, nu vrei să încerci, sau poate nu văd eu care-i săritura ta ? Ia spune, Iustine ? De ce taci ?"

„Săritura mea ? Hm ! Ești grozav, Rovența ! Cîte îți mai trec prin cap ! Ce să-ți spun ? Dacă tu... în Noaptea de Ajun ai dat viață unui pește... eu, să zicem, am puterea... dacă mă gîndesc la cineva apare lîngă mine !"

„Mă iei peste picior ! Rîzi de un om trecut de cincizeci de ani ? !"

„Nu. Nici vorbă ! Să-ți dau un exemplu. Cînd am fost la Cîmpeni m-am gîndit la tata și în grădină, sub cireșul unde juca table cu prietenii... am simțit... La fel s-a întîmplat și cu Șerban, cel care l-a judecat pe tata, pînă la urmă a apărut și el. De ce te uiți așa ? !"

„Știu că rîzi dar nu-i nimic, o fărîmă de adevăr e în fiecare minciună. Hai să mai bem un pahar de vin să-mi limpezesc mintea. Noroc și să ai viață ! Adicăăăă... Stai ! Explică-mi să-nțeleg și eu cum vine chestia asta. Va să zică... Te gîndești mai mult timp la un ins și ăla apare cum l-ai fi strigat ?"

„Da... cam așa ceva..."

„Și pe mine nu m-ai strigat niciodată? N-ai zis cumva: «Rovența Ion ! Te chem pe numele tău adevărat, pe numele părinților tăi ? !»"

„Nu. Nu-mi amintesc... sau poate..."

„Dar acu' la cine te gîndești ?"

„La nimeni. Cred însă că am întîrziat și Dana e îngrijorată."

„Atunci de ce n-apare Dana ?"

„Înseamnă că te-am convins. Ha ! ha ! Nu știu... nu reușesc întotdeauna, așa cum nici tu n-ai reușit prima dată !"

„Da, e adevărat", și Rovența ia paharul de pe masă și în loc să-l ducă la gură rămîne cu el în mînă, îl privește îngîndurat, apoi tresare auzind vocea chelnerului care îl întreabă :

„Mai doriți ceva ?"

„Da... două cafele mari, să ne trezim și nota de plată", îi răspunde el cîștigîndu-și din nou buna dispoziție.

Un bătrîn, vînzător ambulant de lozuri în plic, se oprește lîngă ei. Are cîteva bilete prinse de gulerul hainei cu un cîrlig de rufe, le întinde însă un cerc de sîrmă pe care sînt agățate mai multe lozuri. Cei doi îl refuză. Bătrînul se uită lung la Rovența.

„Eu vă cunosc pe dumneavoastră !"

Rovența se răsucește mirat spre el.

„Sînteți artist !"

„Euuuu ? ! Ah ! Da ! Sigur că da ! M-ai recunoscut. Am jucat în rolul lui Algazel !"

„Îmi permiteți ! Mă numesc Ion Ioanid. Am lucrat la Adas. Acum vînd lozuri, pensia mică... Nu-mi amintesc de nici o piesă în care..."

„Nu-i nimic ! strigă Rovența vesel. Nu-i nimic ! Te iert ! Îți cumpăr un loz. Hă ! hă ! Știam că n-am noroc, dar nici chiar așa... Uite că ne-au sosit cafelele !"

Vînzătorul ambulant se îndepărtează. Iustin și Rovența beau în tăcere cafeaua. La masa alăturată cei doi bătrîni discută mai departe cu glas tare. Iustin nu-i vede, îi aude fără să vrea, are senzația unei indiscreții numai pe jumă-

tate vinovate. Rovența trage cu urechea și îi face semn cu ochiul, ca un copil care s-ar bucura de o năzbîtie.

„Maria a fost în casa lor mai întîi doică, apoi guvernantă. Ea l-a crescut pe Radu. Într-o zi le-a spus că vrea să se mărite. Toți au rămas cu gura căscată, o credeau bătrînă, dar ea n-avea decît patruzeci de ani. A plecat cu soțul ei, unul Carotescu, fost funcționar la primărie, atunci la pensie, a plecat într-o comună din apropierea Bucureștiului. După un an, Radu s-a dus în vizită la ea și i-a dus în dar un ceas vechi care mergea cu nisip."

„Cu sifon sau fără ?"

„Cu... Maria era slabă și jigărită. Carotescu stătea pe prispă, belfer și striga mereu : «Boneta ! Papucii ! Cafeaua !» Alerga săraca toată ziulica. După alți cîțiva ani, Radu a trecut din nou pe la ea. Bate la ușă. Nimic. Vede însă lumină în fereastră. După vreo două minute apare și Maria în prag. Îl primește fericită și îl întreabă dacă vrea o dulceață așa cum numai ea știa să facă. Nu s-a ridicat însă de pe scaun decît după ce a rotit ceasul care suna dintr-un clopoțel. În timpul ăsta a strigat-o o vecină. Nu s-a dus să vorbească cu ea, a rotit mai întîi ceasul. Radu nu înțelegea nimic. Fiecare mișcare era precedată de... Sifonul îmi face gaze !"

„Păi înainte mi-ai spus cu..."

„Nu-i nimic, acum fără... Radu o întreabă ce mai face Carotescu, dacă e cumva plecat d-acasă. «A murit, îi răspunde Maria. A cerut să fie ars iar cenușa lui e în ceasul ăsta. Cît a trăit m-am mișcat eu ca o sclavă, acum se mișcă el !»"

„Glumă sinistră ! Mai întîi aia cu planta, acum asta... Vrei neapărat să mă indispui, să mă scoți din sărite..."

„Nu, dragul meu, se poate ! Cum să te supăr eu tocmai pe tine ? ! Dar asta-i viața ! Uneori apare ca o glumă sinistră. Nu-i vina mea... Să-ți spun alta. Un bărbat din

Germania a plecat la vînătoare. Era iarnă. Viscol mare și zăpadă. Pe drum rămîne fără benzină, uitase omu' să-și umple rezervoru'. Face semn mașinilor care treceau pe lîngă el, să-i dea un kilogram de benzină pînă la prima stație. O oră, două, trei. Nimic. Începe să tremure. Intră în mașină, după un timp iese din nou și face iarăși semn. Stă toată noaptea în plin cîmp bătut de viscol. După unsprezece ore, ia puşca și își trage un glonț în cap. Pe un pachet de țigări au găsit scris : «Nu pot trăi într-o lume ca asta !» Acum ce mai ai de spus ?"

Vocile celor doi bătrîni de la masa învecinată nu se mai aud. Rovența își aprinde o țigară, trage cu sete fumul și se uită absent în jur. Deodată, sub reverele lucioase ale smochingului începe să se contureze un tremur ușor, pe față îi apare un zîmbet, apoi hohotește înăbușit, la urmă începe să vorbească cu vocea lui răgușită, ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva hazliu.

„Mă întrebam zilele trecute de ce nu plec de la tine. Aș putea să mă angajez undeva muncitor, paznic sau contabil, am vechime în cîmpu' muncii... Găsesc o cameră cu chirie și mă mut acolo. Eu însă prefer să fac pe împuternicitul unui bloc cu un salariu de cîteva sute de lei și să dorm într-un hol de trecere, în spatele unei draperii, alături de Florică. Cine m-ar crede dacă i-aș spune ? Știi de ce ?" și Rovența se apleacă pe masă și se uită atent în ochii lui Iustin.

„Spune !" îl îndeamnă Iustin la fel de calm, poate doar puțin obosit de fumul de țigară și zgomotul din restaurant.

„Nu mă pot despărți de tine... După ce am ieșit din închisoare, în loc să-mi tragi un picior în fund, pentru că am vrut să te bag la apă, tu m-ai primit în casă, mi-ai dat un pat și m-ai lăsat să dorm la căldurică. Ai auzit

ce povestea bătrînu' despre cel care a plecat la vînătoare, poate și eu ajungeam la fel, îmi puneam ștreangul de gît".

„Rovența ! Rovența ! Mereu trebuie să găsești ceva !"

„Nu mă iei în serios ! E adevărat. Și mie îmi place zeflemeaua. Hă ! hă ! D-aia ne înțelegem ! Am băut cam mult ! Vezi... tu ai umblat pînă acum pe la rudele tale pentru că aveai nevoie de o calfă bună. Poate eu... Hă ! hă ! Poate eu sînt tocmai calfa cea bună pe care o căutai. Sau altfel zis : dacă ai o undiță bună sau o pușcă bună vînatul e ca și prins, îl ai în palmă. Cine știe ? Poate eu sînt vînătorul care prinde oamenii în lațul lui ! Iustine ! Ascultă-mă atent ! Vreau să te ajut. Mă pun în slujba ta..."

„Cum vrei să mă ajuți, Rovența ? Și pentru ce ? !" întreabă surprins Iustin.

„Nu știu... sau poate știu, dracu să mă ia ! Hă ! hă ! Cred că n-ar trebui să mai beau ! Gata ! Paharul ăsta și plecăm !"

„Crezi că am nevoie de ajutorul tău ? !"

„Nuuu ! Doamne ferește ! Nu e vorba de... dar nu poți face ceea ce aș putea face eu..."

„Nu te înțeleg !"

Rovența trage din țigară, aruncă fumul cu putere și continuă să zîmbească în felul lui.

„Cum să-ți explic... Cînd eram copil mă duceam la Sia Ghicitoarea, îi dădeam un ban și mă învăța taina de a ști viitorul. Mai întîi spuneam o rugăciune. Ia să văd... ia să văd dacă o mai știu : «Mă rog ție dă-mi harul, învață-mă îndeletnicirea...» Stai, nu-mi amintesc. «Învață-mă îndeletnicirea, blîndețea sau cruzimea celui care lecuiește, celui care alungă vraja și blestemul, celui care descîntă și trezește din boală și rupe creanga uscată.» Cînd rosteam cuvintele astea aveam impresia că mă rugam cuiva... dar mă rugam și mie, adică mie însumi...

Apoi plecam la gîrlă să mă scald. Mitu, care înota mai bine decît noi toți, mi-a spus într-o zi că mișc brațele prea repede. «Mai întîi să faci pluta, a zis el, să te lași în voia apei pentru că trupul plutește singur, el știe mai bine ce are de făcut...» Cred că și tu ar trebui să faci la fel. Să te lași în voia apei și eu să rup creanga cea uscată pentru că altfel te pierzi, te înec..."

„Bravo, Rovența ! Bravo ! Felicitări. O aduci bine din condei. Un răspuns minunat !"

„Te faci că nu-nțelegi ! Hai ? ! Azi rămîn mereu de căruță. Poate eu te-nvăț «blîndețea sau cruzimea celui care lecuiește» și afli cine ești și ce trebuie să faci pentru a fi cine ești."

„Rovența ! Dragul meu ! Ești un om minunat ! Un suflet mare. Îți mulțumesc pentru grija și devotamentul tău, dar știu cine sînt și ce pot face ! Acum... să-ți răspund și eu tot cu o poveste. Într-o vară, am fost în vacanță la Păltiniș. Am cunoscut acolo un bătrîn pădurar care știa poteca ce ducea spre crestele înzăpezite, cuiburile păsărilor de noapte, scorburile și vizuinile animalelor, locul unde ard comorile în noaptea Sfîntului Ilie, poiana unde boncăluiesc cerbii, tufișul unde se întîlnesc cei trei arici care duc în dinți iarba-fiarelor, luminișul unde dansează Ielele în nopțile cu lună, unde se ascund spiridușii muntelui, unde să pui urechea pentru a asculta inima pămîntului și multe... multe altele. Nu era nimeni care să cunoască și să iubească pădurea așa cum o cunoștea și o iubea el. Cînd am plecat, am vrut să-mi iau rămas bun de la bătrînul pădurar. Nu l-am mai găsit. Unii spuneau că a dat foc pădurii și a dispărut... Rovența ! Nu vreau să arzi pomii pentru o creangă. Și eu iubesc pădurea... în felul meu..."

Rovența are același surîs ambiguu, e palid și ochii îi ard în orbite. Pare hipnotizat de puterea născută din el,

din adîncurile lui întunecate. Își pregătește lovitura, vocea lui se aude clar, ca un bici.

„Creanga uscată e Dana ! De ce ți-e teamă să recunoști ?"

Iustin tresare. Nu scoate nici un cuvînt.

„E mai mult decît milă, e jertfă și asta înseamnă distrugere, Iustine ! N-am de gînd să-i fac nici un rău. Doamne ferește ! Auzi ce crede ? ! Din contra, vreau s-o ajut. Eu provoc destinul, întîmplarea. N-am citit așa în carte ? Sînt Algazel ! Algazel din Bagdad ! și glasul lui crește treptat, aproape țipă. Profetul care a murit în 1328 ! Lume ! Lume !"

„Hei Rovența ! Măscăriciule ! Trezește-te ! Nu mai striga așa ! Se uită lumea la noi !"

„Asta și vreau ! Hă ! hă ! Lume ! Lume !"

„Te-ai îmbătat ! Hai să mergem acasă, am stat destul... Da. Acum ești iarăși Făt-Frumos ! Așa îmi placi. Tu m-ai invitat dar plătesc eu. Data viitoare e rîndul tău, la prima chenzină o facem lată. Îți promit."

Străzile sînt pustii. E frig. Cerul e înstelat. Zăpada topită în cursul zilei îngheață pe trotuare. Becurile cu neon aruncă o lumină vînătă. Undeva, un cîine latră degeaba. Cîteva vrăbii încearcă să-și găsească odihna într-un copac. Un tractor stă pe loc cu motorul aprins. Șoferul doarme. Poate așteaptă ninsoarea.

Merg în tăcere. Răsuflarea lor lasă în urmă cornete albe de aburi. Rovența ține masca agățată de elastic, pare un craniu decapitat ce se leagănă pe lîngă paltonul lui larg. Rîde singur sau tușește. Cine poate ști ? În spatele lor se aud pași grăbiți.

„Hei ! De unde veniți, hoinarilor ! li se adresează Dana luîndu-i de braț. V-ați bețivit amîndoi ! Mirosiți de la o poștă și abia vă mai țineți pe picioare !"

„Dar ce-i cu tine la ora asta ?“ o întreabă surprins Iustin.

„Te-am așteptat un timp, apoi am adormit... Uf ! Ce încet mergeți ! Am visat că mă strigai... erai undeva, dincolo de un rîu. Mă chemai disperat și m-am trezit. N-am putut să adorm, am ieșit să iau puțin aer...“

# 14

NINGE DE CÎTEVA ZILE, DE CÎTEVA SĂPTĂMÎni, de cîțiva ani. Casele, bisericile, arborii, trecătorii, totul se topește într-o pulbere fină și se transformă în fum. Întinderea nesfîrșită a zăpezii călăuzește ochii în neant și îndeamnă sufletul spre o lume de basm. Oamenii se rătăcesc prin oraș, confundă străzile, casele și cînd își văd chipul în oglindă nu se mai recunosc. Este

o stare generală de exaltare, bucurii nemotivate ce alternează paradoxal cu melancolii bizare, priviri hipnotice și insomnii.

• Orașul are aspectul unei cetăți asediate, grămezile de zăpadă se strîng la marginea trotuarelor, copiii ies din case pe ferestre, bărbații cu lopeți în mînă își adună puterile în această confruntare inegală cu natura. A început războiul împotriva Iernii. Mașinile și tractoarele iau omătul care se așază imediat în locul de unde a fost ridicat. Tramvaiele circulă anevoie. Trecătorii merg pe străzi prin adevărate tranșee, înaintează cu greutate printre fulgii care îi amețesc. Unii trăiesc crize de hărnicie, apoi cad repede într-o apatie somnolentă, merg orbi printre cristalele hexagonale, se retrag în casele lor și privesc din spatele ferestrelor neantul cenușiu de afară : lumea dezolantă învăluită într-un abur gros de ninsoare și ceață.

În fiecare zi, la amiază, soarele apare ascuns de un fum străveziu, trimite o lumină agonică, răspîndește o speranță searbădă, reflexe palide ale vieții reale într-un peisaj de nerecunoscut. Pentru cîteva ore ninsoarea încetează îngăduind tuturor cîteva clipe de odihnă, un armistițiu într-un război inegal. Ironic. Totul rămîne estompat într-o paloare spectrală lipsită de orice linie pe care privirea să se oprească. Străzile și parcurile își pierd conturul, par bombate, deformate, hohotind a rîs în această beție a zăpezii.

Ninge. Fulgii acoperă orice gest de revoltă, încearcă totuși să-l consoleze pe răzvrătit prin frumusețea lor : minuscule petice informe, odihnitoare și luminoase, prețioase pietre scumpe fără greutate, pulbere a stelelor într-o sticlire sacră, transparențe nedestinate atingerii omenești, alaiul ce duce trena și sceptrul făpturilor de vis...

Dacă urmărești mai mult timp căderea nesfîrșită a fulgilor trăiești o senzație de plutire, gîndești în gol, totul ți se pare fantastic, un somn cu ochii deschiși în care aluneci cuprins de plăcerea abandonului.

Uneori izbucnește cîte o furie dementă a viscolului care învrăjbește fulgii, îi biciuie, îi aruncă într-o parte și alta în galopul vijeliei. Vîntul iute îți taie respirația, dă fulgilor un impuls sălbatec. Lumea pare o vînturare, un dans nebunesc, un haos într-o beznă spoită cu alb care sufocă orașul și alungă orice nădejde de salvare. Și din nou ninge liniștit. Ninge calm. Muzical. Pretutindeni stăruie o tăcere nepăsătoare. Orgolioasă. Iarna îmbrățișează străzile cu mîini albe într-o iubire fecundă. Maternă. •

• Cîțiva fulgi i se topesc pe guler, firele postavului sclipesc în lumină. Stă cu mîinile sprijinite de masa înaltă din Expresul Lido. Mănîncă nepăsător, parcă ar mesteca plută. Deodată, simte pe față o privire străină. Ridică fruntea. Chipul unei fete îi zîmbește fără reținere, ca unui vechi prieten. Începe s-o caute prin memorie. Ea își trage farfuria în dreptul lui. Stau față în față.

„Nu-ți amintești ? Ioana ! Ne-am cunoscut într-o vară la Snagov. Am făcut baie dezbrăcați", izbucnește în rîs, își lasă capul în jos și părul lung îi acoperă pentru o secundă ochii, apoi smucește capul într-o parte și părul îi eliberează privirea.

„Da, sigur... îmi amintesc", și Iustin schițează un zîmbet dar obrajii parcă nu-l ascultă.

„Am vrut să facem dragoste... o mică neînțelegere ! A fost frumos ! Aș putea spune chiar foarte frumos, poate pentru că s-a sfîrșit așa..."

Își leagănă din nou capul și cîteva fire de păr îl ating pe față. Se cutremură la apropierea ei.

„De atunci n-am mai fost la Snagov. Vrei să-mi împrumuți cuțitul tău ? De ce nu mănînci ? Tata... și-a reluat munca. E tapițer. Se îmburghezise din ură față de burghezie. Bine că am terminat cu șnițelul ăsta ! Dă-mi un telefon ! Seara sînt întotdeauna acasă. Ieșim să dansăm undeva. Îți scriu numărul pe șervețel. Te-am pupat ! Hai ! De ce nu-mi dai un pusi ? Simt că te-aș putea iubi, ești trist și ai un aer romantic ! Totul ar fi O.K. ! Am plecat !"

Își face loc printre cei care mănîncă în picioare, apoi deschide ușa cu un gest smucit și trece prin dreptul vitrinei căutîndu-i ochii. Dispare brusc la marginea geamului. Surîsul ei îi stăruie în priviri. Simte un regret ca după o iubire ratată. •

• Runcanu își agață paltonul în cuier și se îndreaptă spre birou. Aude vocea șefului de cabinet din camera învecinată.

„Tocmai a sosit. Imediat. Aveți legătura !"

„Noroc, Simioane ! M-ai ghicit. Acum am picat ! Cum merge treaba ?"

„Am mobilizat forțele, spune Simion de la celălalt capăt al firului. Se lucrează în ture permanente, ziua și noaptea."

„Vorbește cu cei de la Baza de transporturi să-ți dea și ei cîteva pluguri și basculante."

„Bine. Mîine circulația tramvaielor va intra în normal, poate și troleibuzele pe arterele principale."

„La prima oră să fie scoase cel puțin trei sferturi din mijloacele de transport. Să nu uit... Vezi ce s-a întîmplat la Fabrica de becuri. Am auzit că sînt niște nereguli. Vreau să se termine odată cu asemenea abuzuri ! Altceva ?"

„Nimic special. Cînd isprăvim cu zăpada să bem împreună o ţuică fiartă cu zahăr, chimen şi coji de portocale ! Ce zici ?“

„S-o chemi şi pe Creaţa ! Ha ! ha ! A fost grozavă în seara aia ! Pune ţuica pe foc şi grăbeşte-te ! Nu ştiu dacă mai stau aici mult timp !“

„De ce ? !“

„Cred că voi fi transferat...“

„Vorbeşti serios ?“

„Treaba e ca şi aranjată ! Am lucrat atîţia ani... O clipă ! Mă cheamă cineva la celălalt telefon.“

Simion desface pachetul cu ţigări şi îşi caută bricheta. Aude glasul răstit al lui Runcanu : „Herescu ? ! Cum e posibil ? Herescu ? !“

„Alo ! Simioane ! şi vocea precipitată a lui Runcanu răsună din nou în receptor. Vino imediat la mine ! Am să-ţi comunic ceva important !“ ●

● „Parcă te pregăteşti mereu să înfrunţi pe cineva şi eu nu-mi dau seama pe cine şi pentru ce !“, spune Dana.

„Nu mă pregătesc pentru nimic. Hai ! Ridică-te şi ia medicamentele. De ce n-ai mîncat nimic din ce ţi-am lăsat ?“

„N-am putut. Nu mi-e foame.“

„Ce vrei ?“

„Am întins mîna, dar nu mai ştiu... Cred că am vrut oglinda. Da. Azi nu m-am pieptănat...“

În ultimul timp boala Danei s-a agravat. În fiecare zi îi spune lui Iustin s-o ducă la spital, dar îl priveşte de jos, ca şi cum şi-ar trimite ochii la pămînt şi s-ar uita la el de acolo, iar el parcă ar fi înălţat pe un piedestal ridicat de spaima saloanelor cu ziduri albe, a paturilor de fier şi a medicilor cu ochi indiferenţi şi reci. O îngrijeşte

singur. Îi pregătește mîncarea, îi schimbă așternutul, îi aduce doctoriile la pat, îi face injecțiile, o încurajează atunci cînd își pierde orice speranță. Face totul cu o răbdare încăpățînată, ca și cum ar depune pe ghișeul unei bănci imaginare, o poliță, încă o dovadă a unei investiții spirituale care îi va da dreptul cîndva să-și recupereze poliţele durerilor depuse și din care va primi doar un bilet pe care cineva va scrie : «Dacă poți o dată, poți orice, oricînd și față de oricine și tu ai dat dovadă că poți și de aceea să nu aștepți nimic de la nimeni. Nici o recunoștință. Ești singur !»

„Poate într-o zi ar fi bine să uiți... Nu. Nu intenționat. Să uiți întîmplător să-mi dai medicamentele. Ajută-mă, Iustine ! Ajută-mă ! Te implor !"

„Dana ! Încetează ! Ce-s prostiile astea ? !"

„Ascultă-mă și nu te enerva ! Îți vorbesc foarte sincer. Într-o noapte să nu auzi ceasul, să nu te trezești din somn și să nu-mi aduci doctoriile sau... încurcă prescripțiile, dă-mi o doză dublă și cînd te vei întoarce de la tribunal vei găsi totul rezolvat."

„Scenă ieftină, draga mea ! Ieftină și demodată. Numai în filmele proaste femeile cereau bărbaților să le otrăvească ! Zău, Dana ! E stupid !"

„De ce să luăm totul în tragic ? ! Nu glumesc chiar dacă zîmbesc. Sînt conștientă că n-am nici o șansă. Nu încerc să mă mint cu toate că doctorii... Vrei să nu mai știu de mine ? ! Să devin un animal care mănîncă și bea, un animal inconștient cu ochii goi, idioți ? ! Să nu mai răspund cînd cineva mă strigă ? ! Să nu-mi mai știu numele ? Asta vrei ? ! Mila e mai vinovată decît necruțarea ! Știi prea bine !"

Tace. Tremură pe dinăuntru. Nu se mișcă. Trăiește aceeași înlemnire din care își trage puterea de a rezista.

„Nu ești atît de bolnavă, spune el cu glas șoptit. To-

tul depinde de tine, de forța ta ! Trebuie, Dana ! Trebuie să ajungem pînă la capăt... nu putem alege !"

„Da, știu, dar nu mai pot ! Dacă nu mai pot, ce să fac ? Am nevoie de puțină... foarte puțină iubire. La fel cum spun femeile în filmele demodate... Nu plîng. Îți promit că nu plîng. Vezi în ochii mei vreo lacrimă ? Dacă vrei pot să rîd. Uite ! Rîd ! Rîd în hohote !"

Stau amîndoi în întuneric, întinși în pat, despărțiți și mai mult de bezna din cameră. Rovența și Florică au adormit de mult în odaia învecinată. Pendula își numără secundele. Sunetul ei devine enervant și alarmant. Parcă un animal îi mușcă pe rînd alungîndu-le odihna și liniștea. •

• Se înserează. E singur în birou. Pereții înalți, cu lambriuri din stejar negru, devin neprietenoși, camera pare o sală de așteptare dintr-o gară îndepărtată de provincie. Stă rezemat de canatul ferestrei și se uită afară. Ninge. Ninge fără sfîrșit. Cîțiva trecători merg înfrigurați pe Calea Rahovei. Biserica Domnița Bălașa își trimite turlele ascuțite în văzduh cerînd îndurare. În parcul de peste drum, copacii suportă cu demnitate zăpada ce se așază pe crengile îndoite de prea mult omăt. Un excavator strînge zăpada pe stradă și o aruncă într-un camion care îl urmează încet, par legați de un fir invizibil. În frizeria lui Jak e lumină, semn că mai are clienți.

Ar fi vrut să plece acasă, dar nu poate lucra în aceeași odaie cu Dana. Ridică din umeri, își vîră mîinile în buzunare și privește mai departe fulgii ce plutesc prin dreptul lampioanelor din parc. În seara aceasta trebuie să redacteze cîteva hotărîri, nu le spune niciodată sentințe, are senzația că o sentință presupune deja o condamnare. Ia ibricul lui Antim și își pregătește o cafea.

Cu ceaşca în mînă, începe să citească încă o dată dosarul Vişinescu : depoziţia telefonistei Maria Bejan, a inginerului Ciobanu, ultima declaraţie a lui Manoliu, interogatoriul lui Vişinescu, notele din timpul şedinţelor, concluziile procurorului şi memoriul avocatului Nadler. Subliniază fraze întregi, se opreşte asupra unui cuvînt, îşi face însemnări într-un caiet, răsfoieşte Codul penal şi îşi continuă lectura cu aceeaşi răbdare. Ajuns la ultima filă a dosarului, pune stiloul pe masă şi se sprijină de spetează fotoliului. E o linişte desăvîrşită. Zăpada de afară înăbuşă orice zgomot.

Manoliu : „Ce mai face judele Arghir ? Credeai că-s supărat ? ! Ha ! ha ! Nu-mi ies eu din pepeni aşa, cu una cu două... Sînt raţionamente superioare unor amănunte, unor fleacuri ! Hai, dragă ! Spune ceva şi înveseleşte-te !"

Procurorul Mitroi : „Aici sînt imprimate cuvintele fostului director Manoliu. I-a indicat o manevră greşită şi nu mai recunoaşte, ăsta-i adevărul. Enache a murit electrocutat din cauza lui, tovarăşe preşedinte."

Simion : „Ne cunoaştem de cînd eram copii, am locuit în acelaşi cartier... ne leagă multe amintiri... N-aş vrea să i se întîmple ceva !"

Clipele trec. Gîndurile se limpezesc singure. «Victima nu era obligată prin sarcinile de serviciu să execute manevra. Raport de cauzalitate între dispoziţia dată de autorul moral şi efectul produs. Circumstanţe atenuante : a comis infracţiunea sub imperiul unei tulburări, comportare bună înainte de săvîrşirea faptei. Concluzie : vinovat din culpă, n-a prevăzut rezultatul acţiunii sale deşi trebuia să-l prevadă.»

Se apleacă spre masă şi începe să scrie : denumirea instanţei, descrierea împrejurărilor în care s-a comis fapta, analiza probelor, temeiul de drept, soluţia dată. La

urmă, vrînd parcă să se verifice încă o dată, citeşte cu glas tare :

„În conformitate cu articolul 178 din Codul penal, inculpatul Manoliu Ion este pedepsit la un an şi opt luni închisoare şi despăgubiri civile pentru ucidere din culpă prin nerespectarea dispoziţiilor legale şi a măsurilor de tehnica securităţii".

Uşa se deschide încet. În prag apare Moş Ghiţă, portarul tribunalului. Stă cu şapca în mînă şi se uită la el. Îi spune ceva.. Nu-l aude. Îl roagă să repete.

„Tilifonu' tovar'şe Preşedinti ! Tilifonu' ! Sună de zecii minuti ! Vă rog să mă iertaţi..."

„Bine... Mulţumesc, Moş Ghiţă !"

Se duce în camera alăturată. Ridică receptorul. E Dana, îl întreabă dacă mai întîrzie. Îi răspunde ceva în grabă, apoi se întoarce în birou. Face cîţiva paşi prin cameră cu mîinile în buzunare şi cu privirea în jos. Ar fuma o ţigară. Regretă că nu i-a cerut portarului. Se apropie de uşă, o deschide şi se uită de-a lungul culoarului. Nu e nimeni. Are impresia că omul acela cu şapca în mînă nici n-a fost în faţa lui. Zăreşte o fîşie de lumină la capătul scărilor. Aşteaptă fără să ştie ce aşteaptă. Aude în el un glas care se izbeşte de pereţi şi răsună prin sălile pustii. „Hei ! Moş Ghiţă ! N-ai cumva o ţigară ? !" Strînge mîna pe clanţă, trage uşa, face cîţiva paşi şi se opreşte în dreptul geamului. În parcul de peste drum, un copac îşi scutură crengile troienite cu zăpadă. Fulgii sclipesc în lumina albastră a unui lampion. Nici un zgomot. Nici un trecător. Nici o fereastră luminată pe Calea Rahovei. Doar în frizeria lui Jak arde sfidător un bec puternic.

Citeşte mai întîi dosarul unui hoţ de buzunare, apoi al unui falsificator şi doar la urmă ia dosarul lui Şerban. «Acuzarea se bazează pe trei martori. Primul : Alexan-

drescu Petre, afirmă că i-a dat lui Șerban trei mii de lei pentru a-i obține suspendarea executării pedepsei. În fața instanței revine, spune că banii i-au fost înmînați lui Șerban de către o cumnată, la rîndul ei mărturisește că : „Nu știam cîți bani sînt în plic". Probă neconcludentă. O resping. Al doilea martor : Pușcariu Ion. I-a pus banii pe birou. Cînd căpitanul de miliție a intrat în casă, Șerban a strigat : „Tîrîtură ! Nu-mi înscena un flagrant delict ! Seria banilor o are în buzunar tovarășul căpitan !" Probă îndoielnică. Al treilea martor : Tăbîrceanu Ghiță, vînzător la Aprozar. I-a dat cinci mii de lei pentru că i-a promis „că-l va scăpa de pușcărie". A fost totuși condamnat. Familia a început șantajul și amenințările. Șerban le-a restituit prin mandat poștal cinci mii de lei. Fapt dovedit și recunoscut. Greșeală ireparabilă. „Mi-a fost frică să nu mă înjunghie. M-au avertizat de cîteva ori prin telefon", spune Șerban. Dacă i-a fost cu adevărat teamă, de ce n-a anunțat procuratura ? El, fost judecător, s-a speriat atît de repede ? Soția lui Tăbîrceanu afirmă că i-a dat banii la tribunal, „pe la ora prînzului", fiul ei, care a asistat, spune că era „dimineața, la prima oră". Contradicție. Pot să-l condamn pe baza acestui denunț ? Există mandatul poștal ! A recunoscut că le-a trimis banii. Mărturisirea poate constitui o dovadă împotriva lui ? De ce le-a trimis banii dacă nu era vinovat ? Mită ? Nedreaptă luare ?»

Vîntul se izbește în ferestre, lasă pauze lungi apoi se lovește din nou cu putere sporită. Zgîlțîie geamurile. Undeva o pendulă bate ora fixă. I se face frig, își strînge umerii și își încheie haina. Se ridică de la birou, se duce spre calorifer. Trece mîna de-a lungul tuburilor reci de fontă. Se sprijină cu spatele de calorifer. Fața imobilă, ochii ficși. «Nu pot să-l condamn, ăsta-i adevărul. E vinovat ? Da. Sînt convins că a luat banii de la Tăbîr-

ceanu. Mi-e teamă să nu repet greşeala pe care el a comis-o cu tata, cu mine, iar eu la rîndul meu, cu fiica lui. De ce am primit tocmai eu acest dosar ? Poate bufonul de Rovenţa are dreptate... Un fapt mărunt, clipa în care Scărlătescu a zis : „Bine c-am ajuns la pensie fără nici un bucluc», şi a luat de pe masă un dosar. Aş fi putut să-l răsfoiesc şi să-l refuz chiar atunci. Un amănunt şi mecanismul a fost pus în mişcare, un ceasornic întors din spate de un necunoscut. „Eu provoc întîmplarea !“ Prostii ! Rovenţa n-are ce căuta în gîndurile mele. Un joc stupid pe care trebuie să-l uit...» ●

● Strada e pustie. Ninge cu fulgi mici şi deşi. Plugurile de zăpadă nu se mai aud, parcă s-au împotmolit pe undeva şi zac acoperite de omăt. Merge cu paşi înceţi, cu mîinile în buzunare, cu privirea în jos. Nu întîlneşte urme pe trotuar. Se uită în jur. Nimeni. Încearcă să scape de orice gînd, să se liniştească, să se bucure de această noapte de iarnă. Ar vrea să schimbe un cuvînt cu cineva. Intră într-un bloc din apropierea tribunalului. Urcă la etajul patru şi apasă pe sonerie. Dinăuntru se aude muzică.

„Helloooo ! Ia te uită ! Intră, prietene ! Îmi pare bine că te văd. Ascultam nişte discuri pe care le-am primit chiar azi. Sînt cu nişte amici.“

„Nu eşti singur, Ticule ?“

„Nu. De ce ? Vrei să pleci ? ! Asta-i bună ! Hai, bătrîne, s-o asculţi pe Daianna Ross, cea mai bună cîntăreaţă de culoare. Nu fi copil ! Cum să pleci din casa mea ? !“

„Am vrut doar să te întreb...“

„Stai o clipă ! Le spun să se care. *I am sorry* şi gata ! Sînt două fete şi Sorin. Vino să le cunoşti !“

„Nu, nu te deranja... Un prieten are niște benzi cam demodate, poți să le imprimi cu muzică mai recentă ?"

*„Right !* Cînd treci ? Mîine după-amiază nu sînt de gardă, mă găsești acasă tot timpul. Vino să-ți mai povestesc din ale mele. Știi că m-am despărțit de Anca ?"

„Nu..."

„Scandal mare... Cum crezi că mi-a spus azi un bolnav în loc de anestezist ? Hai, dă-ți cu presupusul ! «Don doctor, nazistul !» Ha ! ha ! Iustine ! Te aștept mîine cînd ieși de la tribunal. Îmi promiți ? S-a făcut ! Stăm numai noi doi ! Ascultăm muzică cu ochii închiși. Cine vrea poate să și plîngă ! Victorie !" ●

● Din nou pe stradă. Vede vîrfurile ghetelor care parcă mărșăluiesc singure, ca o foarfecă ce își face loc prin zăpadă. E obosit. Are expresia celui care s-a oprit din fugă pentru a respira în voie de cîteva ori, ca apoi să gonească mai departe pe drumuri, urmărit de un singur gînd.

Se oprește într-o stație de tramvai. Stă un timp. Nu știe de cînd se află acolo. Începe să tremure. Tramvaiul nu apare. Pleacă mai departe. Nu se întreabă dacă strada pe care se află îl duce spre casă, dacă nu se îndreaptă într-o direcție contrară, sau dacă cel puțin picioarele își mai amintesc drumul pe care trebuie să-l parcurgă. Coboară de pe trotuar și merge pe urmele lăsate de o mașină. În fața lui e un necunoscut. După o vreme îl abandonează, nu pentru că ar avea altă țintă, ci pentru că se plictisise să meargă în urma lui. Nimic mînios în priviri, doar dinții strînși, buzele vîrîte înăuntru, aproape fără gură și pentru prima dată un gînd clar, așa cum ar fi luat în mînă un bulgăre de zăpadă și degetele ar fi aflat înaintea lui ceva și el ar fi trebuit să țină bulgărele

în palmă și să înainteze mai departe pe străzi pînă cînd ar fi avut întreaga lui înțelegere și zăpada s-ar fi topit de uimirea deplinei lui deslușiri : «Nici asprime și nici milă... Menirea mea, cu orice preț, menirea mea pentru care m-am străduit pînă acum.»

Se oprește în loc. Privește în jur. Zăpadă. Grămezi înalte de zăpadă. Case, garduri, stîlpi, totul pare sufocat sub nămeții albi. Străzile pustii îl duc prin locuri neștiute, prin cartiere străine. Frînturi de fraze, pagini scrise cu cerneală, vocea unui bărbat, o femeie pe un culoar, imaginea tatălui, toate îi aleargă prin mintea încețoșată de oboseală. Cuvintele viscolesc prin el. Îl lovesc. Cade. Se ridică. Pleacă mai departe mînjit de zăpadă pe haină, mînjit de voci și gînduri și de încăpățînarea lui fanatică de a merge pînă la capăt, fără a ști unde va fi capătul și ce va găsi acolo. De la un timp, de cîte ori se ridică din zăpadă parcă îl ajută cineva, îl apucă de umeri și îi șterge paltonul. Merge mai departe pe străzi, orbit de lumina neliniștii lui, lumină proiectată în zăpadă și reflectată de acolo însutit mai puternică.

O liniște din altă lume. Nicicînd întîlnită. Singurătatea albă îi umple inima de bucurie. O alee îngustă din grădina publică. Nu vede alte urme, parcă a intrat într-un loc tainic. Arbuștii își scutură umerii — spiriduși îmbrăcați în hlamidă — și pulberea fină sclipește multicolor în lumina lampioanelor. Nici un murmur nu se înfiripă. Nici o adiere nu atinge fulgii în căderea lor înceată. Totul plutește într-o paloare de vis.

Se așază pe o bancă. Stă nemișcat și ascultă liniștea. Parcă niciodată nu a trăit atît de intens senzația fizică a solitudinii. Cîțiva copaci, două-trei bănci și un felinar. O insulă în mijlocul unui oraș adormit. Prăbușit în uitare. Neliniștea își face apariția. O teamă inexplicabilă îi strînge mîinile și picioarele într-o îmbrățișare fantoma-

tică. De gheață. Îi este frig, ar vrea să tremure, să iasă din acest amestec ciudat de aţîţare şi oboseală, de curiozitate şi frică. Aude pe cineva respirînd. Întoarce capul. Pe bancă, lîngă el, doi bătrîni. Unul are capul înfăşurat cu un fular gros. I se vede numai jumătate din obraz, celălalt stă ghemuit, ascuns în gulerul înalt al paltonului. Primul zîmbeşte, pare un bătrînel simpatic, gata să intre în vorbă cu oricine.

„Am ieşit să respirăm puţin aer curat, zice el cu glas hîrîit. Ziua nu putem, dar noaptea venim aici. El e Albert ! Sîntem prieteni de patruzeci de ani... Nu aude prea bine, să-i vorbeşti mai tare. Hm ! Nişte bătrîni cu insomnii. De ce te uiţi aşa la mine ? ! Hhhîîîşşş !" şi rîde mai mult din piept, parcă ar fi bolnav de plămîni.

„Nu. Vă ascultam", răspunde nedumerit Iustin.

„Noi stăm destul de aproape, pe Bulevardul Dacia, ceilalţi însă..."

„Care ceilalţi ? !"

„Cum ? Nu-i vezi ? Uite-i colo !"

Priveşte în jur. Pe băncile din apropiere sînt mai multe persoane. Unele stau singure, altele cîte două.

„Iertaţi-mă. Cine sînteţi ? Nu v-am auzit venind ? ! Nu vă zăresc urmele prin zăpadă ! !"

„Sigur ! N-ai de unde şti. Cu toate că ai mai trecut prin această grădină. Ne-ai ocolit ! N-ai vrut să ştii de noi ! Hoţomanule ! Hhhîîîşşş ! Ne-ai tras chiulul !"

„Îmi pare rău, nu v-am văzut pînă azi. V-aş ruga totuşi să-mi spuneţi. Poate sînteţi... o părere, vreau să spun o închipuire. Cred că mă înţelegeţi ?"

„Da-da ! Te înţeleg ! Cum să nu te înţeleg ! Hhhîîîşşş ! Auzi, Albert ! Eşti o închipuire ! Hhhîîîşşş ! Pune mîna pe mine, pune mîna pe el ! Hai ! Încearcă ! Ce amuzant eşti, dragă domnule ! Regret că Albert nu participă la conversaţia noastră. S-ar distra şi el puţin. Îmi place

totuși cum te prezinți, ești *comme il faut.* Hhhîîîșșș ! N-ai auzit cînd am venit, nu vezi urmele prin zăpadă, la asta te referi ?"

„Da. Exact."

„*Mon ami, mon ami Pierrot !* Cunoști cîntecul ? Uite că m-am înecat. Astma nu-mi dă pace. Fir-ar să fie ! Nu pot nici să rîd. Mai bine de Albert care n-aude și nu vorbește. El nu tușește niciodată. E un avantaj, nu-i așa ? Uite că dă din cap, a înțeles ce-am spus. Dragul de el, *mon vieux camarade !* Deci, ziceam... Da-da ! Noi sîntem... cum să-ți spun, cei care nu ies ziua pe stradă."

„Vă feriți de cineva ? ! E o interdicție ? Nu înțeleg ?!?"

„Cum să-ți explic?... Femeia de colo a fost călugăriță, acum ține în brațe o păpușă și zice că-i copil. Cel care stă singur e Ion Serafim, marele actor de comedie, a rîs prea mult și acum, după primul cuvînt, începe să plîngă și cere iertare în lacrimi. Lîngă el e fostul general de brigadă, Ștefan Brădățeanu. Stă cu brațul ridicat și cînd doarme și cînd merge pe stradă. E mereu pregătit de atac. Îmi placi ! Hhhîîîșșș ! N-ai întrebat nimic despre mine și Albert. Iartă-mă că nu m-am prezentat. Profesorul Laurențiu Ioachim, el e procurorul Albert Iamandi. Prieteni de-o viață și celibatari convinși ! Hhhîîîșșș !"

„Mă bucur..."

„Ai un nume frumos. Da-da ! Nu l-ai rostit dar îl știu, domnule judecător Iustin Arghir ! E în puterea noastră de a afla... Eu am fost profesor de filosofie, am predat la facultate timp de douăzeci și doi de ani, cu mici întreruperi în timpul războiului. Specialist în filosofia greacă : Școala din Milet, Școala eleată. Socrate, Platon... Am o lucrare și despre Spinoza. Am plecat de la ideea... dacă în natură găsim ceva caraghios, prostesc sau vicios, este din cauză că noi vedem lucrurile parțial, dacă le-am cunoaște în ansamblul lor am constata că răul nu este rău

față de legile naturii, ci numai față de legile noastre. Foarte bine ! Eu însă am demonstrat că răul nu este rău nici față de legile noastre. Răul este chiar necesar, altfel am pieri ca specie. Cum ar ieși puiul din ou dacă n-ar sparge coaja ? Uneori e nevoie să depășești limitele..."

„Vă întrebasem..."

„Da-da ! M-am luat cu vorba. Scuză-mă ! Albert a fost procuror. Așaaa ! Puțin timp după ce a ieșit la pensie a simțit în urechi niște ghemotoace de hîrtie. Mă asculți ? Le scoate în fiecare dimineață dar noaptea se trezește cu timpanele înfundate. Acum nu mai aude nimic. E surd bocnă. Își bagă mereu degetele în urechi și smulge de acolo bucățile alea blestemate. Fir-ar ele să fie ale dracului !"

„Cum ? ! De ce ? !"

„N-ai înțeles ? ! Hm ! Naiv mai ești, dragă domnule ! Hhhîîîșșș ! Sîntem proscrișii orașului ! Damnații pentru neputință și lașitate ! Despre greșeala mea nu ți-am spus nimic, dar am și eu păcatul meu. Am susținut că răul e necesar, dar n-am spus nimic despre adevăr. Fără adevăr nu putem trăi, să știi de la mine. Dar asta nu-i singura mea vină, am făcut și altele, mult mai grave ! Și dumneata ai fi ajuns tot aici, ai fi fost în tabăra noastră. Te-ai eliberat însă la timp, hoțomanule ! Hhhîîșșș !"

Bătrînii din jurul lor se ridică de pe bănci și cu pași mărunți și tîrșîiți se apropie de el. Se opresc la cîțiva metri și se strîng în cerc. Stau la sfat, se agită în paltoanele lungi pe care le tîrîie nepăsători prin zăpadă, murmură cuvinte nedeslușite, se leagănă într-o parte și alta și bat din picioare să-și dezmorțească oasele înghețate de frig. Fețele lor rămîn mereu în umbră. Totul sugerează o farsă imaginată de un profesor de filosofie într-o noapte de insomnie. Bătrînii sînt cuprinși de o agitație inexplicabilă. Profesorul rîde cu capul ascuns în

fularul ce-i acoperă jumătate din obraz, Albert hohoteşte înfundat în gulerul înalt al paltonului. Iustin nu înţelege nimic. Ar vrea să afle pentru ce sînt atît de veseli, parcă toţi s-ar bucura de o victorie ce-i aparţine şi despre care n-a aflat încă nimic. Bătrînii se înclină în faţa lui şi dispar pe rînd pe una din aleile grădinii. Cei doi se pregătesc şi ei de plecare. Iustin le cere o explicaţie. Nu-l aud, îşi aranjează fularele la gît. Îşi apleacă puţin capul în semn de rămas bun, îi zîmbesc cu regretul celor care nu se vor mai întîlni niciodată şi braţ la braţ se îndreaptă spre aceeaşi alee. Iustin îi urmăreşte cu privirea. Doi moşnegi cu spatele adus, cu mersul poticnit şi peste ei căderea nesfîrşită a fulgilor de zăpadă.

În grădina publică ninge domol. E o tăcere din altă lume. Nici uimire şi nici spaimă. E obosit nu numai pentru că a dorit să înţeleagă ceva ce i se pare de neînţeles, dar şi pentru că s-a străduit să cîştige ceva ce i se pare dreptul lui şi de a se bucura cel puţin o dată, cîteva minute, de răsplata celui care simte că nu e departe de a ajunge la capăt. Stă drept, în picioare, orbit şi ameţit de învolburarea fulgilor. Plutire fără umbră, suspensie în ceaţă, trup fluid, oase de aer, carne fără substanţă, senin, naştere de sine.

Merge pe străzi. Se împiedică, intră în zăpadă pînă la brîu, rîde, se ridică şi porneşte mai departe. Faţa albă, buzele crăpate de frig, două lumini în ochi.

Ajunge acasă. Lampa din hol e stinsă. Rovenţa şi Florică dorm în spatele draperiei. Dana stă în fotoliu. Nu citeşte. Nu croşetează. Nu lucrează. Îl aşteaptă şi atîta tot. Ţine ochii îndreptaţi spre fereastră, parcă de acolo ar trebui să apară sau să primească o veste de la el. În clipa în care aude uşa tresare. Se ridică iute în picioare şi rămîne înlemnită.

„Să nu mă certi ! Te rog să nu mă certi că nu dorm la ora asta ! Să nu ţipi ! N-am reuşit... am luat două somnifere ! Crede-mă ! Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă. Nu sînt vinovată !"

„De ce te-ai speriat ? De ce ţi-e frică de mine ? !"

„Nu ştiu... nu ştiu ! Eşti schimbat, eşti altul ! Faţa, ochii... paltonul plin de zăpadă ! Ce s-a întîmplat cu tine?! Unde ai fost ?"

„...după ce am vorbit la telefon am lucrat, apoi am trecut pe la Ticu, m-am plimbat..."

„Eşti alb ca varul, îngheţat, tremuri tot !"

„Poate... dar nu mi-e frig. Mi-e bine, chiar foarte bine, Dana !

„Unde ai fost ?"

„În Grădina Icoanei..." •

• Ninge de cîteva zile, de cîteva săptămîni, de cîţiva ani. Casele, bisericile, arborii, trecătorii, totul se topeşte într-o pulbere fină şi se transformă în fum. Întinderea nesfîrşită a zăpezii călăuzeşte ochii în neant şi îndeamnă sufletul spre o lume de basm. Oamenii se rătăcesc prin oraş, confundă străzile, casele şi cînd îşi văd chipul în oglindă nu se mai recunosc. Este o stare generală de exaltare, bucurii nemotivate ce alternează paradoxal cu melancolii bizare, priviri hipnotice şi insomnii. Un om hoinăreşte pe străzi de o zi, de o noapte, de două.

# 15

INTRĂ ÎN CABINET ȘI ÎI SPUNE ASISTENTEI că vrea să vorbească cu „tovarășu' doctor Petru Solomon". Stă în picioare, cu servieta în mînă și se uită la bolnavii înșirați pe scaune care așteaptă rîndul la consultații. Știe că va fi primit imediat. Asistenta apare în ușă și îi face semn să intre. Merge cu pași apăsați. Îi întinde doctorului o mînă mare, puternică, spune că îl

înlocuiește pe „locotenentu' Mehedinți care e bolnav", și se așază în fotoliu. Rezervat, corect, impenetrabil.

„Am controlat carnetele șoferilor... și pentru că tot eram aici, ce mi-am zis : «Hai să trec și pe la tovarășu' doctor !», zîmbește prietenos, ține servieta pe genunchi.

„Foarte bine ați făcut, îi răspunde doctorul. Vreți să vedeți registrul flotanților ?"

„Da-da ! Și dacă aveți ceva necazuri cu cei care nu-și fac controlul periodic, sauuu cei cu domiciliu nestabil, sauuuu cei cu boli profesionale și venerice ! În sfîrșit, toate greutățile pe care le aveți în muncă. Ha ! ha ! Întreprindere cu fluctuație mare și noi avem datoria... Unșpe chestionare ! Ce să vă mai spun ! Știți prea bine !"

Doctorul Petru se ridică de la birou, ia un dosar dintr-un dulap și începe să-i dicteze cîteva date pe care Voican le scrie sîrguincios într-un carnet ținut pe genunchi, obicei deprins pe timpul cînd fusese agent de circulație. Buzele lui rostesc fără glas denumirile bolilor, uneori rămîne nedumerit cu creionul în mînă, apoi se avîntă asupra foii de hîrtie și apasă cu rîvnă creionul bont. Se miră, scoate sunete ascuțite printre buzele țuguiate, amenință cu capul și ridică ochii spre doctorul Petru, privindu-l uimit, parcă ar spune : «Cum e posibil ? !» Scrie mai departe, subliniază cîte un cuvînt, semn că va interveni de urgență asupra celui căruia i-a notat numele. La urmă, doctorul o cheamă pe asistentă și o roagă să-i aducă „situația bolilor profesionale și venerice trimisă ieri la minister." Asistenta iese. Amîndoi o așteaptă în tăcere. Moment de liniște. Petru dă semne de nerăbdare, a fost întrerupt din consultații și obligat să se ocupe de «birocrație». Voican se uită atent la el, îi simte nemulțumirea, zîmbește cu toți dinții lui negri din cauza tutunului, apoi zice cu glas încet, ca și cum i-ar destăinui o taină :

„Hm ! Acum mi-am amintit ! Ca să vezi ! Noi... noi avem cunoştinţe comune, don doctor !"

„Noi ? ! Cunoştinţe comune ? !" întreabă surprins Petru, remarcînd acel *noi* şi faptul că nu mai folosise *tovarăşu'* de pînă atunci.

„Iustin Arghir ! Adică tovarăşu' judecător Arghir ! Ho ! ho ! Vedeţi că n-am greşit !"

„Da ! Sîntem prieteni... De unde aţi aflat ?" şi îl priveşte atent : fruntea nu prea înaltă dar lată, ochii mici, ascunşi în orbite, pometi puternici, obrajii ciupiţi de vărsat, parcă ciopliţi dintr-un material dens ; ceafa groasă, scurtă, prelungită de-a dreptul din trunchi ; glasul nuanţat, plin de modelaţii, cînd gros, cînd subţire ; expresie mobilă în ciuda aspectului «greoi» ; ştie să asculte şi în special să întrebe ; poate fi simpatic, încearcă să te convingă folosind toate procedeele, dar cînd nu reuşeşte îţi impune.

„Hîî ! Auzi vorbă ! Ce nu ştim noi ? ! Meseria, don doctor ! Meseria ! A lucrat o vreme şi aici, în întreprinderea asta !"

„Da. Exact !"

„Eu nu-s, don doctor, ca ăia care stau în borcan. Hm ! Umblu, miros, cercetez... Muncesc în anchete de ani de zile. Fără glumă ! A avut o dandana. Nuuu ! Înainte. Sigur, acum cîţiva ani. Soţia lui Rovenţa... îl ştiţi ? A murit... şi pentru că tovarăşu' Arghir era vecin de apartament cu dînsa, l-am invitat de cîteva ori la noi. Pînă la urmă totul s-a terminat cu bine. Nu l-aţi mai văzut ?"

„Nu. Înainte ne întîlneam mai des. Într-o vară a plecat la mare, şi-a luat acolo serviciu şi de atunci..."

„Ştiu ! Ştiu ! strînge buzele şi le apasă cu degetul, semn de absolută confidenţă. Şofer pe o basculantă !"

„Îl cunoaşteţi bine ! Chiar foarte bine !“ spune insinuant Petru.

„Aaaa ! Nu. Aşaaa... Întîmplător ! Şi de atunci nu... nu l-aţi mai...“

„Am auzit că a fost numit judecător. M-am bucurat pentru el.“

„Sînt sigur că Aron v-a adus vestea !“

„Da. Aţi ghicit. Îl ştiţi şi pe el ? !“

„Tovarăşu' Arghir e preşedinte de tribunal, spune Voican, parcă n-ar fi auzit întrebarea. Daaaa ! Răspundere mare ! Nici vorbă ! Acum să vă spun ceva, tot sînt aici şi ne-am... vreau să spun că ne-am înţeles bine. Are necazuri. Necazuri serioase !“

„Despre ce e vorba ?“

„Soţia... adică nu-i era soţie, dar locuiau împreună.“

„Dana ! Am cunoscut-o... era cam bolnavă.“

„A murit...“

„Cum ? ! De ce ? !“

„Se pare că s-a omorît. Nu se ştie exact.“

Petru îşi ia privirea de la el. Ochii lui rămîn în gol. Clipe lungi de tăcere.

„Sînteţi surprins !“ îl aude doctorul după o vreme.

„Nu m-am aşteptat. A lăsat vreo scrisoare, vreun bilet ?“

„Nu. Nimic. Ne-am gîndit la Rovenţa...“

„A avut vreun amestec ? !“

„Este o ipoteză.“

„Iustin era preocupat de sănătatea ei, a îngrijit-o mult timp...“

„Tocmai acest aspect voiam să-l discut cu dumneavoastră don doctor. Nu v-a spus niciodată... eraţi prieteni, nu v-a spus vreun cuvînt din care să înţelegeţi... Eu ştiu... ceva... Cînd aţi discutat cu dînsul ultima oară ?“

„A venit într-o seară...", și Petru nu-și termină fraza.

Asistenta intră în cabinet. Are un mers înțepat, pare deranjată de acest «musafir» spre care trimite o privire sfidătoare printre genele acoperite cu un strat gros de rimel. Pune dosarul pe masă și iese grăbită vrînd să-i sugereze că pacienții așteaptă la rînd afară. Petru începe să răsfoiască dosarul.

„Lăsați, don doctor! Lăsați hîrțoagele! Vorbeam despre un prieten de-al dumneavoastră! Birocrația poate să mai aștepte cînd e vorba de sufletu' unui om! Dacă vrei găsești întotdeauna o neregulă și harș! un proces-verbal de amendă. Da! Că unii numa' d-astea-s buni. Hodoronc-tronc îți pică pe cap taman cînd ești mai ocupat și dacă nu-ți ia cîteva sute, zice că nu și-a făcut datoria. Hă! hă! Spuneați că tovarășul Arghir a venit într-o seară..."

„Da. Acum cîțiva ani a venit... și doctorul Petru face vădite eforturi să-și amintească. Eram cu două cunoștințe. M-a rugat să vorbesc cu un coleg, un chirurg, în cazul în care Dana ar fi fost operată... Nu înțeleg de ce vă interesează aceste amănunte, tovarășe căpitan Voican?! Parcă așa mi-ați spus că vă numiți?"

„Da. Voican Vicențiu, răspunde el repede ridicîndu-și ochii mici și privindu-l atent printre pleoapele strînse. La școală îmi spuneau Veve!" continuă el rîzînd.

„Discuția noastră seamănă cu un interogatoriu! Cred că ați venit aici..."

„Se poate, don doctor?! Se poate? Dacă voiam să vă iau un interogatoriu vă chemam la noi! Era mai simplu. Nu? Vorbeam și noi, așa, despre niște cunoștințe comune! În fond... v-am adus o veste. Nu-i așa?"

„Da. Nu știam nimic despre... Am însă impresia că dumneata îl suspectezi pe Iustin."

„Eu ? ! Eu să-l suspectez pe tovarăşu' judecător Arghir ? ! Doamne fereşte ! Auzi vorbă ! Cum puteţi spune una ca asta ? !" şi Voican îşi îndreaptă ochii spre ţigările de pe birou, apoi începe să caute prin buzunare.

„Vreţi o ţigară ?" îl întreabă Petru.

„Nu. Mulţumesc. Nu le găsesc p-ale mele. Dacă insistaţi... nu refuz un Kent. Noi, don doctor, tot pe Rovenţa îl bănuim, dacă ar fi să bănuim pe cineva. E un potlogar şi un şiret fără pereche, dar de data asta... cum să zic, moartea doamnei Dana nu seamănă cu moartea doamnei Rovenţa. Înţelegeţi ? Aţi putea să-mi spuneţi că nici nu trebuie să semene. Aici e şpilu' ! Cînd cineva comite o faptă oarecare, chiar dacă nu este o infracţiune, tot la ea recurge în cazul în care vrea s-o repete. E vorbă de o psihologie elementară. Aşa că nu-l putem agăţa deocamdată pe Rovenţa. Hm ! V-am luat vorba din gură. Iertaţi-mă ! Spuneaţi că a venit într-o seară la dumneavoastră şi v-a rugat..."

„Dana era în spital, reia discuţia Petru fără prea mult entuziasm. I-am spus lui Iustin că dacă va fi operată să nu aibă nici o grijă. Era nervos. Mi-a atras atenţia să fim foarte atenţi, să nu i se întîmple ceva. A plecat. Apoi s-a întors. A crezut că vreau să-l scap... În sfîrşit, nu ne-am înţeles prea bine..."

„A zis cumva : «Aş vrea să scap ?»"

„Nu. Adică... I-am repetat că voi face tot ce e posibil pentru ca Dana să fie în afara oricărui pericol. Îmi vorbea de un accident în timpul operaţiei şi de multe altele. Nu pricepeam ce zice, aşa că l-am lăsat..."

„Pericol, accident", repetă Voican, apoi strînge şi mai mult pleoapele, din ochii lui mici nu mai rămîne decît o lamă subţire cu reflexe de oţel.

„La urmă totul s-a lămurit, n-a mai fost nici un dubiu."

„A fost totuşi un dubiu ? !"

„Provocat de neînţelegerea noastră. De ce îmi răstălmăciţi cuvintele ? De atunci au trecut cîţiva ani, nu v-aş putea garanta că v-am relatat totul exact..."

„Da-da ! Timpul şterge din memorie multe amănunte. Vă înţeleg. Din prea multă grijă îi era teamă de un accident, şi Voican parcă ar fi spus : «Mi-e destul», apoi pentru el : «Te îndoieşti de bunele intenţii ale unui chirurg numai cînd te îndoieşti de intenţiile tale şi aştepţi un accident, oricare ar fi el, numai să scapi», şi din nou cu glas tare : Şi eu am anchetat un caz asemănător. Un doctor anestezist îşi sfătuia soţia să-şi facă operaţie. În cele din urmă a convins-o. Se pare că i-a pus prea mult cloroform şi nu s-a mai sculat de pe masa de operaţie. Cînd vrei să despici firul în patru, don doctor, găseşti ce vrei şi faci din negru alb şi din alb negru... sau dintr-un cuvînt alcătuieşti un dosar. Numai să vrei sau să ai un ordin în acest sens..."

Petru îşi ia privirea de la Voican care a pierdut aerul bonom de la început, îşi sprijină coatele de fotoliu şi caută o poziţie mai comodă : chipul tras, nasul acvilin, părul cărunt, bogat la tîmple, privirea inteligentă, degete lungi ce-i ies de sub manşetele albe ale halatului. «Cînd voi înţelege că un dialog înseamnă o dispută, o permanentă pîndă şi luptă ? Nu poţi rămîne relaxat cînd vorbeşti cu cineva. Nu există pace între doi oameni care îşi confruntă ideile. Cînd voi renunţa la această permanentă politeţe şi bunăvoinţă ? Cînd îmi voi dezlipi de pe frunte eticheta pe care singur am scris : „Am cedat din amabilitate. Poţi trece peste mine !" În fond, ce înseamnă să ai personalitate ? O atitudine de încredere în propriile puteri care îl obligă pe celălalt să-şi spună : „E cineva !" Şi acest

căpitan are o personalitate ascunsă sub aerul unui oarecare.»

„Tovarăşe Voican ! spune doctorul Petru cu glas tare. V-am vorbit despre Iustin Arghir nu pentru că mi-ar fi fost teamă de o amendă... cum aţi insinuat."

„Poate nu m-am exprimat eu bine, don doctor, şi faţa lui pierde brusc expresia de veselie de pînă atunci, muşchii parcă îi alunecă spre bărbie şi obrajii îi devin din nou de piatră. Vă rog să mă iertaţi. Nu sînt de acord cu cei care folosesc metode de intimidare. Şi mi-am găsit ! Cu cine ? Cu dumneavoastră, don doctor ? Păi ce ? Vă speriaţi atît de repede ? Hă ! hă ! M-am referit la alţii, nu la..."

„Am vrut să înţelegeţi, i-o taie scurt Petru, cît de preocupat era Iustin de sănătatea Danei. Nu era în stare să-i facă nici un rău, din contra... Cred că v-am spus destul. Sînt surprins că îl anchetaţi ? ! Un om deosebit, un suflet ales..."

„Ooooo ! Don doctor ! Se poate ? Cine s-a gîndit la o anchetă ? Cel care se ocupă de acest caz vrea să-şi explice... a cui e vina ? A ei, pentru că era bolnavă, sau... al celui care a împins-o la un asemenea gest ?"

„Ce vreţi să spuneţi ?"

Voican se lasă în fotoliu, pieptul lui bombat şi haina cu nasturi de metal se mişcă sacadat în ritmul respiraţiei puternice. Tace. Se uită în jos, semn că discuţia a ajuns la un punct sensibil.

„Nu trebuie să arunci pe cineva în prăpastie, reia el convorbirea cu tonul celui care povesteşte ceva fără nici o legătură cu cele discutate înainte. E suficient să-l determini printr-o sumedenie de fapte mărunte, aparent nevinovate, «să-i înlesneşti» cum spune legea, sinuciderea. Dacă a recurs la un asemenea gest a avut motive... Da !

Tovarășu' judecător Arghir este un om deosebit. Aveți dreptate ! Am vorbit cu dînsul de cîteva ori... cînd cu cazul doamnei Rovența. Da-da ! Are un suflet ales, cum ați spus dumneavoastră. Poate din asta i se trag toate ponoasele. De omu' bun se leagă necazul ca boala. ...Iacaaaa ! Ne-am luat cu vorba și am uitat de... iepurii noștri. Așa zicea tata. Creștea iepuri și toată ziua vorbea numai despre ei. Deci..."

# 16

DA ! IE ADIVARAT ! MI-AŢ ZÎS SÎ NU VĂ cumpăr di mîncare... Dą păi cum putem io sî vă las pi 'mneavoastră să flămînzîţ ? Noooo ! N-am io inima ceia !"

Ana ţine în mîna dreaptă o sacoşă, iar în stînga mai multe pachete şi pungi. Închide uşa cu piciorul şi zîmbeşte triumfătoare, cu toată faţa ei lată şi ochii oblici ascunşi de pleoapele iritate de conjunctivită.

„Le-am luat di la un ţaran din piaţă. Sînt proaspiti ! Inimă di porumbel. Hai să ne-mpăcăm, don notar, hai sî faşem paşi. Hai, zăuuu ! Uitaţi-vă-ţi la ele cît sînt di buni ! Culese cu roua pi eli. Brînzî di vaci ! Tot di la ţarani, ţî sî topeşti în gurî. Di şi nu vă mai hodiniţi oleacă pi căldura aiasta ? ! Mai daţî-le la naiba de hîrţoagi ! În fieşte zî un memoriu. Di pomanî, don notar ! Di pomaaanîîî ! Tot nu vă iartă. Uiti că am obosît di cînd stau cu aistea în mînă. Cum ? ! Am tras cu ochiu' ? Păi şi dacă ? Am văz't şî io, că era scris cu literi de-o şchoapî. Şi ? ! Şi crimî am făcut ? Cum si nu văz, cum sî nu auz ? Sînt şî io om ! Io n-am dreptu' sî trăiesc ? Io n-am personalitatea me, cum zice don şăf ? ! Curioasă ? Intrigantă ? Şe-i aşeia ? Aha ! Una din şelea şi umblă cu pîra ! Aoleo ! Auziţi, oameni buni, oameni buni din notariat ! Auzîţi şi-mi zîşe ! Io ţîn la 'mneavoastră, vă respect, vă aduc mîncare cu sarsanaua di la piaţî şî drept mulţămiri... Io ? Io Ana Densuş ? ! Io am suflet de cîni ! Suflet ticălos ! Pi mini nimini nu m-o ocărît aşa pînă acuş ! Io ? Cari nu mai ştiu şi sî fac pintru salariaţii notariatului, io am suflet murdar ? ! Văleu ! Văleu, măiculiţă ! Scoalî-ti din mormînt şî ie-mă cu tini ! Am visat rău azinoapte, mi-o picat gîlşeavă, ştiem cî nu scap... Şi-i aia meschinî ? Iar una pisti bot ! Lovitî cu chetri la drum' mari ! Îmi cad roşiile pi gios ! Trămur tătî ! Cum di vorbiţi aşa cu o biatî fimei, şe mai bunî funcţionarî, evidenţiatî şî cu fotografii şasî pi şasî la panoul di onoari ? Cum ! Ei bine ! Fie şe-o fi ! Mă duc la don şăf şî mă plîng. Bag o reclamaţii. Şî sî audî pînă la minister cum a fost bagiocorît un om al muncii ! Noooo ! Nu mă las nici în ruptu' capului ! Mă duc şi mai sus ! Pînî sus di tăt ! Nu iert pi nimini cînd mă umileşti careva. Pi nimini ! Orişine ar fi iel !"

Iese din birou trîntind ușa cu putere. Notarul, cu un gest calm, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, scoate batista din haina așezată pe spetează scaunului, își tamponează fruntea, vrea s-o pună la loc dar vede ceva pe parchet și rămîne cu privirea îndreptată în jos. O roșie căzută din sacoșa Anei, o roșie mare strivită pe jumătate de picioarele ei nervoase. O muscă se rotește de cîteva ori pe deasupra roșiei, apoi se așază în mijloc. Mișcă grăbită trompa prin țesutul sîngeriu. Parcă ar fi ochiul Anei, un ochi uriaș cu pleoape congestionate și o muscă în loc de pupilă. Un ochi care căzuse dintr-o sacoșă plină cu alți zeci de ochi. Se ridică de la masă, se apleacă, o ia de jos, o aruncă în coșul de hîrtii. Se întoarce, își pune batista în buzunarul hainei, și are senzația că a scăpat definitiv de Ana. Citește ultima frază pe care o scria în clipa în care a fost întrerupt, și își vede mai departe de lucru.

Dactilografele stau de vorbă. Azi, 14 august, 196' ușa notariatului s-a deschis mai rar. Vînzările, succesiunile, titlurile executorii, adopțiunile sînt amînate pînă la toamnă. Doar cîțiva pensionari au cerut autentificarea unor acte, dar și aceștia au venit de dimineață. După ora zece funcționarii s-au ascuns prin birourile mai răcoroase. Soarele dogorește în ferestre, trece cu ușurință prin pînza decolorată a transperantelor. Aerul e încins, miroase a praf de arhivă amestecat cu petrosin.

La ora douăsprezece încuie sertarele, împăturește paginile scrise, le pune în buzunar și iese pe ușă știind că pînă la ora patru e liber. Ar bea un pahar de apă rece sau o bere, așa cum l-a sfătuit de dimineață meșterul cizmar Stelian. Ajunge la restaurantul din Piața Galați. Mesele sînt așezate pe trotuar, protejate de soare cu ajutorul unor umbrele colorate. Jardinierele, montate pe cîte un piedestal, formează o prelungire a restaurantului

în plină stradă. Trecătorii abia mai au pe unde să se strecoare. Se așază la o masă. Se uită în jur. Peste drum, un grup de oameni așteaptă autobuzul la umbra unui copac. Par niște păsări uriașe cu aripile obosite care se odihnesc înainte de a-și lua zborul. Aerul tremură încins deasupra asfaltului. Linia de tramvai e de argint. Sticlește în soare. În piață un țăran strigă : „Castraveții ca băieții ! Ia, neamule ! Ia, neamule !“ Țigăncile moțăie cu capul sprijinit de coșurile cu flori.

Cere o friptură și o bere. În stînga, la o masă alăturată, doi studenți stau de vorbă. În dreapta, două femei în vîrstă discută cu glas ridicat. Una din ele nu aude prea bine.

Primul student : „Ceea ce ne deosebește este imaginația. Filmul e o continuă invenție, numai așa spectatorul...“

Al doilea student : „Eu cred că cel mai greu e să povestești cu aparatul de filmat“.

Primul student : „Dar și povestea trebuie transfigurată, repovestită. Nu-i așa ? În fond arta e o realitate modificată. O minciună plauzibilă și dacă ajungi la ironie ești cineva !“

Chelnerul : „Friptura și berea“.

Notarul : „E rece ?“

Chelnerul : „Friptura da, berea nu... Pe căldura asta...“

Prima femeie : „În timpul războiului, cred că era prin patru'j' doi, a plecat în Germania și acolo a rămas. Nu s-a mai știut nimic de el. După cîțiva ani l-au declarat mort.“

A doua femeie : „E vorba de Friedrich ?“

Prima femeie : „Păi de cine îți vorbesc eu, dragă, de-o oră ? !“

A doua femeie : „Da ! Da ! Acu' am înțeles. Spune mai departe. Te ascult. Știam că avea doi copii.“

Prima femeie : „O fată și un băiat. Pe fată o chema Eleonora, îi spuneau Eli. A terminat liceul și a intrat la facultate. Într-o vară s-a dus la mare. Acolo a cunoscut un tînăr din Hanovra... Nu pune prea multă sare, nu face bine la rinichi !"

Primul student : „Sînt împrejurări în care realitatea inventează singură, îți dă mură în gură cîteva minute de film adevărat. Gagul netrucat ! O scînteie inteligentă a vieții pe care dacă ai norocul s-o culegi..."

Al doilea student : „Cum să prinzi tocmai momentul în care se produce ?"

Prima femeie : „Au corespondat vreun an. În vara următoare a venit din nou. Dragoste mare ! O cere de nevastă."

A doua femeie : „Cum ? ! Așa repede ? !"

Prima femeie : „Păi ? Crezi că mai e ca pe vremea noastră ? Ai rămas în urmă cu politica ! Hi ! hi ! Ți-am spus să nu mai pui atîta sare !"

A doua femeie : „Bine-bine ! De operație tot nu scap. Și maică-sa a fost de acord s-o dea ?"

Prima femeie : „Edith a suferit la gîndul că va pleca, așa cum a plecat și Friedrich în patru'j'doi, dar cine se poate lupta cu amorul ? ! Nuntă, petrecere, cheltuială... Tinerii de azi nu se mai mulțumesc cu vin prost, vor numai la trei sferturi ! Au venit și rudele din Sighișoara. Ce mai ! Veselie, fericire ! Cine știa, cine știa ce se ascunde..."

A doua femeie : „Ce se aude ?"

Prima femeie : „Am zis : ce se ascunde ! ?"

A doua femeie : „Aha ! Ce ? Spune !"

Prima femeie : „Stai să vezi și să nu crezi ! A doua zi după nuntă... băiatul din Hanovra stătea la masă și mînca niște potroace... Deodată, bine dispus, scoate din portofel o fotografie și spune : «Să vă arăt familia mea !»

Sau cum o fi zis pe nemțeasca lui. De ce clănțăni așa ? Mă enervezi !"

„Proteza nu-mi dă pace. Cînd sînt agitată îmi iese din gură."

„Da. Ideea nu e rea. Gagul netrucat !"

„Nu ți s-a întîmplat să rîzi văzînd pe cineva alunecînd sau să te uiți într-o vitrină..."

La colțul străzii apare o mașină, stropește cu apă asfaltul prăfuit.

„Să știi că tîmpitul ăla nu va opri !"

„Nu cred. Are conducere automată din cabină."

„Dacă e automată e defectă. Te asigur !"

„Neamțu' îi arată fotografia mai întîi lui Eli. Un grup. Doi bătrîni și în jur familia. Îi spune cum îl cheamă pe unul, cum îl cheamă pe altul, ce face ăla mic, ce face ăla mare... Apoi întinde fotografia și mamii-soacre. Edith rămîne înmărmurită. Albă la față cum e farfuria ! Cine crezi că era la mijloc ? ! Acum să te văd dacă ghicești ? !"

„Hei ! Ce faci ? Ești nebun ? Oprește ! N-auzi ! Oprește !"

Țipete, scaune răsturnate, sticle sparte. Înjurături de tot soiul. Mașina își întinde evantaiul de apă pe sub mesele restaurantului și îi udă pe toți cei care n-au apucat să-și ridice picioarele.

„Vezi, Alecule ! Dacă am putea filma scena asta ! Panica lor și nepăsarea doamnelor și a celui care stă singur la masă..."

„Spune ! Nu mă fierbe așa că-mi pierd proteza !"

„Era Friedrich ! Cel care plecase d-acasă. Își făcuse acolo o familie. Eli, fiica lui de aici, se căsătorise cu fratele ei. Înțelegi ? Hazardul !"

„Fiți amabil. Sîntem studenți la cinematografie... Alecule ! Fugi și oprește mașina. Dă-i un pol și spune-i șofe-

rului să mai treacă încă o dată pe aici. Eu pregătesc între timp aparatul. Iertați-mă. Aș vrea să filmez... tocmai îi spuneam colegului meu despre gagul netrucat bazat pe întîmplare. Mi-ați face un imens serviciu. Cred că lucrați în domeniul artei, un om atît de calm nu poate fi decît pictor sau sculptor !"

„Notar... în pauza de prînz ! Vreți să mă udați încă o dată ? Atunci gagul despre care vorbeați nu mai e gag. Întîmplarea nu mai e întîmplătoare. Te contrazici !"

„Nu... Dați-mi voie să vă explic. Clipa în care se produce gagul este o farsă a vieții și n-o pot prinde decît printr-un..."

„Ajungi la vorba mea. Gluma devine regizată. Nu se poate fără trucuri ! Ce să-i faci ?"

„Da, aveți dreptate. Credeam că îmi va fi de folos, dar nu poate fi repetată. Aș vrea totuși să filmez această scenă... dacă îmi permiteți. Nu vă temeți ! Apa nu va ajunge pînă la dumneavoastră !"

„Și acum ce face Eli cu neamțu' din Hanovra ?"

„Maică-sa nu i-a spus nimic. Era un fapt împlinit. Așteaptă să plece la Friedrich să afle și el, să se răzbune pentru necredința lui. E convinsă că nici Friedrich nu-i va mărturisi băiatului. Ia te uită ! Ia te uită ! Tinerii de colo vor iarăși să ne ude ! Am înțeles prima oară, dar să se repete gluma, asta mi se pare..."

„Nu cred că vor îndrăzni !... Ca să vezi ! Din toate fetele cîte sînt pe lumea asta trebuia s-o aleagă tocmai pe soră-sa ? ! Ce părere ai ?"

„Nu știu ce să zic, draga mea. Întîmplarea nu are nici o cauză..."

„Însă poate fi provocată."

„Uite ! Uite ! Tînărul acela cu aparatul în mînă ! A căzut sub roata mașinii !"

• În cofetărie e răcoare. Miroase a vanilie și flori moarte. Într-un colț zbîrnîie un ventilator. Notarul cere o înghețată. La o masă alăturată un copil citește dintr-o carte. Chelnerița îi aduce înghețata. Copilul își continuă lectura: „Iepurele este un animal mamifer, își hrănește puii cu lapte. Are blana de culoarea pămîntului. Este rozător și fuge în zigzag pentru a nu fi prins de vînător."

«Se urcase pe scara mașinii, voia să filmeze de acolo. I-a alunecat piciorul. Roata din spate l-a răsucit de cîteva ori. Stropii de apă nu s-au oprit, spălau mai departe strada de parcă ar fi avut nevoie de un drum curat care să-l ducă în moarte.» Lasă banii pe masă, pune înghețata în fața copilului și iese din cofetărie. Căldura de afară îl oprește în prag. Se uită la ceas. Mai are o oră și jumătate pînă la începerea programului. Merge agale spre Parcul Ioanid.

„Domn notar ! Domn notar ! strigă madam Clementina ieșind din Magazinul de remaiat ciorapi și confecționat centuri medicale și sutiene. Am pus o cafeluță pe foc ! Știam că veți trece pe stradă și... Se poate ? Nu mă deranjați ! E plăcerea mea. Un bărbat ca dumneavoastră ! ...Luați loc pe scaunul ăsta. N-aveți nici o grijă, nu le-ați mototolit, pasiunea dantelelor... deformație profesională ! Hi-hi-ho-ho ! Voiam să vă întreb... Mă scuzați. Am dincolo o clientă, între timp putem vorbi. Mai amară, mai dulce ? Așa e foarte bine ! Și eu o beau la fel."

Mare, grasă, cu gesturi iuți, obraji fardați, ochi negri ce i se rotesc mereu ca la o păpușă mecanică, madam Clementina este în permanentă mișcare. Intră și iese din spatele unei perdele unde se află o cabină pentru probe.

„Și cum vă povesteam, domn notar, zice madam Clementina ascunsă de perdea. Răposatu', bărbată-miu, Dumnezeu să-l odihnească în pace, mi-a lăsat o casă la Călărași. Silică, frate-su, are o nevastă, Ofelia... o scorpie

nu alta, de cîte ori mă duc la ea... Breteaua pică bine, cum o simțiți sub braț ? Dacă vă strînge îi mai dau drumu', am lăsat rezervă. Care va să zică sîntem doi moștenitori : eu și Silică. Bine că nu-i și Ofelia, dar și ea se împrofitează... Păi cum vine chestia asta ? ! Silică să primească atît de mult și eu, nevastă devotată... Testament ? Nu. N-a lăsat nimic ! Nu s-a gîndit și la bătrînețele mele ! Că-i spuneam : «Hai Iorgule ! Hai și pune casa pe numele meu că, dacă te prăpădești înaintea mea, toate rudele vor tăbărî ca cîinii pe mine». Așa ! Ți-ai găsit ! Nimic. Eu spuneam și el se făcea că n-aude, n-a vede ! Și uite acum ! Cupa ! Vedeți ce cupă are ? ! Prinde tot sînul și-l înalță de parcă aveți douăj' de ani. Hi-hi-ho-ho ! Mai strîns ? Cum vreți, dar să nu vă jeneze la mișcări. I-am făcut doamnei Scarlat, știți soția doctorului Scarlat de la Urgență, i-am făcut unul cu dantelă pe margine și răscroit mult în față pentru o rochie de seară... merge și aplicat, direct pe rochie, cu două funduliță sau două floricele, cum sînt ale primite din pachet. Iertați-mă, domn notar..."

Trage perdeaua, zîmbește, face o mișcare arcuită din șoldurile mari și cînd se răsucește își dă seama că din locul în care stă notarul poate zări «clienta» dezbrăcată. Îi face un semn cu ochiul, chicotește complice, își aranjează o șuviță de păr în oglindă și smucește la loc perdeaua.

„Vai ! Vai ! Să nu credeți, doamnă Ene, că s-a văzut ceva ! Nuuu ! Absolut nimic. Domn notar e o persoană discretă. Vă pot garanta. Deci... are și spilcuitu' ăla de Silică drept la moștenire ! Bravoooo ! Uite pîrlitu', ce noroc pe capul lui și ce noroc pe capul Ofeliei, că eu pe aia am boală ! Aha ! Dacă aveam un testament îi arătam eu cotul... Mai serviți o cafea. Încă o breteluță și sînt gata, domn notar ! La spate se prinde foarte bine,

nici o grijă, nici o grijă... Mîine seară, doamnă Ene, puteți să treceți să-l luați. Va fi gata. Vă asigur ! Pupic dulce și vă aștept. Nu uitați mohairul pe care mi l-ați promis ! Ufff ! Bine că am rămas numai noi doi. Hm ! Ați tras cu ochiul ! Îmi pare rău că nu sînt mai tînără, vă puneam gînd rău, dar nici acu' nu-i prea tîrziu ! Hi-hi-ho-ho ! Ah ! Am uitat să vă spun ! Cu cine credeți că am vorbit azi despre dumneavoastră ? Nu știți ? Cu Ana Densuș ! Mi-a spus că a-ți certat-o ! Domn notar, să rămînă între noi ! E o femeie periculoasă, foarte pe-ri-cu-loa-să ! Zice că peste o săptămînă o numește la registratură în locul doamnei Zamfir. Cine știe pe ce se bazează, pe cine are în umbră ? Că vezi pe cîte unu' pe care nu dai doi bani și cînd colo... Să vă spun ceva, dar... Pst ! Mormînt ! Nici o vorbuliță ! M-a rugat să-i fac un sutien. Este și ea, vezi doamne, cineva și nu poate... Zis și făcut ! Clientul e stăpînul nostru. Dau să-i iau probă. Ași ! Ți-ai găsit. Că nu se dezbracă nici s-o pici cu ceară. Stai, femeie, stai să-ți iau măsurile, aici e magazin specializat pentru centuri medicale și sutiene. Nu-i chiar așa ! Eu nu-s fiește-cine ! Ași ! Ba una, ba alta, pînă la urmă am convins-o. Dublu mamifer ? ! Nu știu. Rozătoare și fuge în zigzag ? ! Cam așa merge cînd are două sacoșe în mîini ! Hi-hi-ho-ho ! Ce șugubăț sînteți ! Dar să vă feriți de ea, domn notar ! E om însemnat de diavol. Hrănește puii cu lapte ?! Hi-hi-ho-ho ! Și casa de la Călărași ! Exact ! Nu știu, nu mă pricep în chestii de notariat. Cine trage perdeaua ? Eu ! Ce se ascunde în spatele ei ? Nu știu. Da. Poate aveți dreptate. Nu. Stropitoare n-am ! Domn notar ! Domn notar ! Nu mai pot de rîs ! Hi-hi-ho-ho ! Încetați ! Nu mai pot ! Uitați ce-am pățit ! Vai ! Vai ! Mi-a sărit bretelița ! Nu vă uitați. Mi-e rușine ! Hi-hi-ho-ho !"

**Bunul gospodar se cunoaşte şi după cum păstrează recolta ! Trimestrele trec, dar pentru unii restanţele rămîn. Să generalizăm în agricultură experienţa celor care au obţinut recolte superioare. Un control şi... 49 de abateri. Dumitru Ciută împlineşte 70 de ani, soţia, fiica şi ginerele îi urează la mulţi ani şi fericire ! Nagasaki : Apel în favoarea dezarmării nucleare şi sistării cursei înarmărilor. Noi tipuri de motoare navale produse la Reşiţa. «Trebuie să se dea dovadă de mai multă exigenţă în aplicarea legilor, în pedepsirea celor vinovaţi, combătîndu-se încă practica aplicării pedepsei la voia întîmplării, pentru lucruri minore, şi lichidîndu-se orice caz de trimitere în judecată a celor nevinovaţi.»**

Glasul languros al spicheriței străbate încăperile vaste ale aeroportului. Cuvintele rostite într-o limbă străină par o melodie ce plutește pe deasupra călătorilor care stau pe bănci, fumează sau picotesc cu ochii deschiși. Afară, lumina reflectoarelor se topește neputincioasă la numai cîțiva pași. Avioanele își desenează cu greutate siluetele lor elegante, nu se mai desprind de la pămînt, cele care sînt în zbor dorm pe perna pufoasă de aer. Totul pare sufocat sub clopotul alb al ceții.

În salonul oficial e cald. Aerul e înăbușitor. Miroase a fum de țigară, colonie ieftină și așteptare plictisită. Chelnerul așază pe masă cele două pahare de Martini. Un funcționar al aeroportului îl anunță pe Simion că avionul pentru Praga nu va decola la ora stabilită, ține să completeze : „vizibilitate zero", apoi iese în tăcere.

Simion își aprinde o țigară, constată că e ultima, e tentat să mototolească pachetul rămas gol dar îl lasă neatins, cu aceeași stăpînire și control în fiecare gest.

„Ce ai aflat despre doctorul Dragnea ?", întreabă Simion gustînd din băutura de culoare vișinie.

„Un tăinuitor... colecționar de obiecte vechi, îi răspunde Iustin dispus să-i povestească «un caz aparte». Dragnea nu cumpăra lucrurile pentru a le vinde. Le păstra, le repara, le curăța, apoi le clasa după niște criterii proprii : ceasornice, pendule, lămpi, tabachere, ochelari, bijuterii..."

„Nu știa că provin din furturi ?" îl întreabă Simion cu fața ascunsă în fumul de țigară.

„Știa... dar se făcea că nu știe ! La el am văzut prima colecție de lornioane și tabachere."

„De unde avea bani să le cumpere ?"

„Fusese medic, avea economii, și Iustin continuă cu un aer amuzat. Profitul lui Dragnea este numai de ordin spiritual. Infracțiunea de tăinuire comisă de el nu are

una din laturile componente, cum zicem noi : «Obținerea pentru sine a unui folos material»" — și Iustin pare interesat de acest individ deosebit în lumea delincvenților.

„Bijuterii de valoare ?" întreabă nepăsător Simion.

„Brățări, cercei, vreo două safire și briliante, toate de duzină... Mi s-a părut mai interesantă colecția lui de tabachere, vreo optzeci, din aur, argint, metal obișnuit... Pe una era gravat anul 1876, pe alta era scris numele lui Herescu."

Simion pare surprins. Îi caută ochii. Același nume fusese rostit de Runcanu în ziua în care îl chemase la el.

„Mi-am amintit de un vechi politician care a murit prin cincizeci, continuă Iustin. Moartea lui a fost învăluită de un oarecare mister. M-am gîndit să-i citesc dosarul. Ce părere ai ?"

Simion ridică paharul. După prima înghițitură expresia lui pare total schimbată, ca și cum vermutul ar fi avut un efect miraculos. Te-ai fi așteptat să vorbească. Tace. Iustin gustă din băutură, lasă paharul pe masă, se sprijină de rezemătoarea înaltă a fotoliului și nu dă prea mare importanță faptului că nu a primit nici un răspuns.

„Și ce ai de gînd să faci cu Dragnea ?" îl întreabă Simion cu glas neutru.

„Dacă vor fi probe suficiente... nu-i văd o bătrînețe prea fericită !"

„Da, cred și eu...", spune la întîmplare Simion.

„Poate Runcanu ar vrea să afle amănunte în legătură cu moartea lui Herescu, revine Iustin. Au fost prieteni."

„De unde știi ?"

„...numele lor apăreau mereu în ziare. Herescu și Runcanu !"

„Da, e adevărat."

„Papaşa ! Iartă-mă ! Am impresia că îmi ascunzi ceva ?"

„Nu, nu, dragă Iustine ! Poate sînt cam agitat. Călătoria asta, faptul că am lăsat-o pe Elena bolnavă... Azinoapte n-am dormit decît trei ore. Nu mai sînt ca la douăzeci de ani cînd eram gata să fug la capătul ţării... Ziceai că vrei să citeşti dosarul lui Herescu ?"

„Da. Un timp nu s-a spus nimic despre dispariţia lui, apoi s-a anunţat că a murit. Poate Dragnea îşi va aminti de la cine a cumpărat tabachera lui Herescu."

„Crezi ?"

„Rămîne de văzut. Ajung însă la un martor care l-a cunoscut pe Herescu."

„Un hoţ de buzunare."

„Tocmai ! Cum a reuşit să-i fure tabachera ? ! Prind un fir... nu ştiu unde voi ajunge, poate nu voi afla nimic..."

Simion tace. Ia pachetul de ţigări, îl strînge în pumn cu o mişcare înceată, preocupată, apoi îl pune în scrumieră de parcă acum ar fi venit momentul să facă acest gest, nici mai înainte şi nici mai tîrziu, apoi îşi îndreaptă ochii spre el.

„Vezi tu, Iustine... Te-am înţeles cînd ai cerut reabilitarea tatălui tău, te-am înţeles cînd mi-ai spus că-l judeci pe Şerban, şi Simion se opreşte, parcă i-ar spune : «Te-am lăsat de fiecare dată să faci cum ai crezut de cuviinţă», apoi continuă. Eşti mereu tentat să te întorci în trecut, eşti obsedat de o anumită perioadă în care s-au comis... e adevărat, s-au comis greşeli şi abuzuri, dar să nu crezi că de fiecare dată s-a încălcat legea. Herescu a murit într-un accident stupid de maşină, cel vinovat şi-a primit pedeapsa. Acum pleci de la o tabacheră şi vrei să scormoneşti un dosar. Nu ţi se pare exagerat ? !"

„Herescu a fost ministru de justiţie !..."

„Da-da ! Știu ! Ai însă impresia că în fiecare dosar se ascunde o ilegalitate, așa cum alții vedeau atunci peste tot numai dușmani. Este un mod de a gîndi..."

„Nu, Papașa ! Cred că m-ai înțeles greșit. Sînt convins că și Runcanu ar fi interesat să afle noi amănunte legate de moartea prietenului său. Mi se pare normal ! Nu ?"

„Dă-mi voie, dă-mi voie ! Tu ai fost cîndva lovit, ai suferit o nedreptate, această cicatrice... Cum să-ți spun ? Cred că ți-a modificat felul de a gîndi, de a simți, modul în care privești lumea. Dragă Iustine, încearcă să vezi altfel viața. Trăim alte timpuri. Nu ne putem întoarce mereu înapoi crezînd că în spatele fiecărui gest se ascunde o neregulă. Tu uiți să privești înainte de dragul de a privi în trecut. Am încredere în tine, Iustine ! Te consider partenerul meu în cursa pe care am început-o amîndoi pe șantier. Nu-ți spun cine conduce treburile, fiecare să-și vadă de munca lui, mai ales cînd e vorba de justiție. Runcanu cred că n-ar fi de acord cu părerea mea, el e mai rigid..."

Iustin tace îngîndurat.

„...poate ai dreptate, Papașa, răspunde Iustin. Poate sînt preocupat de trecut mai mult decît e necesar... dar nu e vina mea, fiecare faptă poartă încă o amprentă mai veche. Sîntem foarte aproape de evenimentele care ne-au marcat. Nu le putem ignora numai din dorința de a trece mai departe, la repezeală. Tocmai pentru că trăim o altă perioadă putem înțelege mai bine ce s-a petrecut în urma noastră."

Simion caută prin buzunare un pachet de țigări. Nu găsește. Se ridică, deschide o servietă, scotocește prin lucrurile de acolo descoperă un pachet și se așază în fotoliu.

„Așa e cînd pleci în grabă !" ține el să explice.

Iustin privește ceața de afară. O lumină roșie, puternică, pulsează în apropiere. Aude chibritul care se aprinde cu o mică explozie în tăcerea de acolo, apoi întoarce privirea spre Simion care nu se grăbește să vorbească, după cîteva minute spune cu glas încet :

„Dealtfel... de ce vrei să citești dosarul lui Herescu ? Ce motiv ai ?"

„Nici unul ! Din curiozitate..."

„Iustine ! Îți vorbesc foarte deschis. Știi că nu te-am mințit niciodată ? Uite care e situația. Runcanu a fost atunci martor în procesul lui Herescu... De curînd a trecut în altă muncă. N-ar fi bine ca numele lui să fie amestecat în acest proces... nici cel puțin ca martor. Tu știi cum se interpretează..."

Iustin pare surprins de cele auzite.

„Fii atent, Iustine ! Fii foarte atent ! Mai întîi Manoliu, acum Runcanu ! În curînd va veni rîndul meu. Ce zici ?" și Simion încearcă să zîmbească.

„Glumești, Papașa ! Glumești ! Dacă n-aș avea încredere în tine nu ți-aș spune tot ce gîndesc... Zilele trecute am citit într-o carte că «moștenim iluziile și decepțiile părinților noștri, iar viața e singurul dascăl ce ne poate învăța ceva». Eu știi ce am moștenit ?"

„Spune !"

„Frica !"

Simion rămîne nemișcat, îl privește în ochi.

„Frica ? !"

„Da. Își face mereu apariția, o simt ascunsă adînc în mine și nu pot scăpa de ea. Tu, Papașa, ești tocmai garanția de care am nevoie pentru a-mi alunga teama, nesiguranța. Clipele în care îmi zic : «Și ăsta minte ! Și ăsta mi-e dușman !» Nu pot să trăiesc așa, Papașa ! Nu pot ! Vreau să nu-mi fie frică atunci cînd deschid un dosar,

indiferent al cui este : Manoliu, Herescu sau mai știu eu cine... Mă înțelegi ?"

„Și nu este așa ?"

„Ba da... de aceea nu vreau să mă oprești !"

„Eu ? ! Eu te opresc ? Exemplu cel mai bun a fost Manoliu ! Crezi că nu puteam să intervin ?"

„Puteai. Știu."

„Ai fost cam sever."

„...a făcut recurs. A cerut suspendarea pedepsei."

„Cu Șerban ce-ai hotărît ?"

Iustin tace. Privește afară, nemișcat, cu mîinile strînse, apoi întoarce ochii spre Simion.

„L-am condamnat... Erau probe certe. N-am putut face altfel. Am conștiința împăcată. «Grădina Icoanei ! De ce nu pot uita noaptea aceea ? !»"

Simion stinge țigara, fumul dispare treptat la capătul aprins, apoi spune cu glas încet :

„Cînd ne-am întors de la Sinaia. Îți amintești ? Mi-ai spus că nu ți-am cerut niciodată nimic. Ți-am răspuns să nu te grăbești, poate va veni o zi în care îți voi cere cu adevărat ceva. Acum... cred că nu mă vei refuza ?"

Clipele trec. Nu răspunde. Palid, obrajii supți, gura strînsă. Gîndurile îi fug în altă parte, apoi spune cu glas istovit :

„...cînd lucram într-un subsol, la o magazie de piese auto, după ce-am fost retrogradat de Meșteriu, a venit cineva și m-a chemat la minister. Mi-a spus să mă prezint la examen. «O simplă formalitate și veți fi numit judecător în București», a zis cel mare de acolo. Tu ai intervenit ? Vreau să spun... ție îți datorez ?"

„Nu-mi face plăcere să discut despre asta. Credeam că ți-ai dat seama."

„Da. Am înțeles de atunci... Am avut nevoie de o confirmare."

L-am rugat pe Runcanu, continuă Simion. I-am explicat cine eşti şi prin cîte ai trecut..."

„Deci... Datorită lui Runcanu sînt acum preşedinte de tribunal ? !"

„Da."

Iustin respiră adînc, parcă sufocat, apoi rămîne nemişcat, cu ochii de piatră. Îşi simte gura uscată. Ia paharul şi bea pînă la ultima picătură. Se uită în jur. E singur. Încearcă să scape de orice gînd. Pereţii de sticlă îi dau senzaţia unui acvariu imens. Ridică ochii. Tavanul e tot din sticlă...

• ...un luminator cu geamul murdar, acoperit cu frunze putrezite, zăpadă şi praf, un luminator prin care se strecoară o lumină bolnavă. Uneori are senzaţia că cineva se uită la el cu faţa lipită de geam, cu ochii ascunşi printre gunoaiele de acolo. Cînd ridică privirea nu vede pe nimeni. Rămîne însă cu senzaţia că e pîndit mereu de un străin, senzaţie ce se transformă cu timpul în teamă, parcă cel care îl urmăreşte ar fi aflat o taină despre care el nu ştie încă nimic.

Uşa se deschide cu putere. Se loveşte în stelajul de fier. Lemnul rănit de fier, o cicatrice albă pe uşa neagră. Cîţiva paşi apăsaţi pe ciment. O hîrtie aşezată pe masă. O voce răguşită, întreruptă de o tuse tabagică : „Ai un arbore cotit pentru Buceag ?" „Nu." „Dar nişte segmenţi !" „Nu." „Ce măru'mă-si n-or fi aducînd ăia de la aprov'znare ? !" „O pompă de benzină ? Ce zici ?" „Da." „Bine. Dă-mi-o !" Se ridică de pe scaun, picioarele se îndreaptă spre raft, ca şi cum ar fi ştiut mai bine decît el unde să-l ducă, parcă mersul ar fi aflat înaintea lui unde să-l oprească. Întinde mîna. Ia piesa şi se întoarce pe acelaşi drum. O

așază pe scîndura ce-i desparte, o tejghea rudimentară unde unul cere și altul plătește, și el gîndește : «Eu plătesc de cînd mă știu fără să știu pentru ce, pentru cine și pînă cînd ? !» Se uită lung la bărbatul care stă în fața lui, are pe obraji o pînză străvezie, pătată pe alocuri de ulei și frunze putrezite, și își zice : «Luminatorul e de vină, luminatorul ăla de sus !» O tuse urmată de o hîrîială și un scuipat și chipul celui pe care îl privește dispare din acest cuplu imaginar al celui-care-cere și al celui-care-plătește. „Semnează !" spune el cu glas tare și doar la urmă își recunoaște vocea. O mînă puternică, cu unghii negre, lasă o urmă neagră pe foaia albă de hîrtie. Cîteva cuvinte și altă tuse care îi congestionează ochii. „Frigul din atelier, mama lor... Te așteptam să mîncăm împreună. Am adus niște cîrnați făcuți în casă..." „Bine." Pași pe ciment. Ușa izbită în stelajul de fier. Zgomot de motoare. Ușa închisă și huruitul tăiat ca de o foarfecă.

Din nou liniște. Din nou singur, cu mîinile sprijinite de masă, cu privirea în jos, căutîndu-l pe cel de care are nevoie și care parcă se ascunde mereu în întunericul din el. Nemișcat. Cu ochii închiși. O clipă numai. Poate există o tehnică a minții omenești prin care în străfundurile ei întrebările sînt examinate, respinse sau acceptate, tehnică pe care o ignorăm și atipim tulburați și nemulțumiți, iar după o vreme trăim o nouă dispoziție, ca și cum creierul ar fi simțit nevoia de a se curăța de toate necazurile și în minutul următor, în locul crizei, apar liniștea și tăcerea, adică resemnarea ce te împinge mai departe, așa cum ai plonja într-o apă fără să știi să înoți, fără să știi că această tehnică a minții într-o zi nu va mai da rezultatele de pînă atunci și vei reacționa anapoda sau te vei îneca, pentru că aveai în tine toate tăcerile și spaimele de care ai crezut că ai scăpat. Și el deschide ochii și începe să trăiască o altă clipă a vieții.

Muncește ore întregi aplecat asupra hîrtiilor. Muncește cu o încordare tăcută și neabătută prin care încearcă să se dezobișnuiască de a mai gîndi, de a pluti în pulberea uitării. Deodată, amintirea la locul unei imagini care i se conturează răsturnat, așa cum ar asista la un film care ar rula fără ecran și fără aparat. Îl cunoaște de cînd fusese în audiență, în urmă cu cîțiva ani cînd încercase să intre în justiție. Îl aude vorbind. „V-am trimis două scrisori, tovar'șe Arghir ! N-ați vrut să veniți decît atunci cînd am trimis un delegat. Ha-ha !" Jovial, amabil, complet schimbat. „Cred că ați aflat ? Peste o săptămînă se va ține examenul. O simplă formalitate. V-am promis tot sprijinul. Nu ! Nu avocat ! Magistrat ! E altceva ! Cu totul altceva ! O țigară ? O cafea ?"

Îl măsoară atent cu un aer calm. Detașat. Nu încearcă să afle ce se ascunde în spatele cuvintelor. „Am analizat într-o comisie cazul dumitale, continuă el. S-a comis un abuz, e adevărat... Ați avut și cîteva ghinioane. Hm ! Cum se întîmplă uneori în viață. Hm ! Fă-mă, mamă, cu noroc... Ha-ha ! N-ați fost primit în facultate pe motiv de dosar, ați dat un alt examen și ați intrat, după ce ați terminat, la vreun an, ați fost exclus din birou pentru că tatăl fusese arestat... Vremurile de atunci ! Hm ! Le știm cu toții ! Ce să mai dezgropăm morții ? Vă găsesc totuși o vină ! De ce ați tăcut atîta timp ? !" Se uită la el cu ochi imobili, apoi zice : „Aceeași întrebare mi-ați pus-o și rîndul trecut. V-am spus atunci... dacă aș fi venit înainte, l-aș fi găsit aici — arată spre scaun — pe cel care a hotărît înlăturarea mea din avocatură. Ar fi fost inutil ! În loc să remarcați greșeala comisă, vă este mai ușor să subliniați tăcerea mea !"

„Nu. V-am întrebat așa... voiam să știu ! Nimic special ! Nimeni nu contestă greșelile de atunci !"

„Acum însă... sînteți dumneavoastră aici..." și arată din nou spre scaun.

„Adică ?"

„Mi-ați spus să mă prezint peste doi ani la examen", apoi pentru el : «Nu-i nimic, nu-i prea mult, niciodată nu-i prea mult. Eu sîntem doi și suportăm.»"

„V-am promis tot sprijinul ! Nu am voie să vă spun, totuși... se apleacă spre el și șoptește : Veți avea un post de judecător în București. La Tribunalul sectorului doi. Ce ziceți ? ! Mai mult decît atît nu se putea ! Hm ! Credeam că... veselie... visul împlinit... Ha-ha !"

Nu-l mai aude. Stă în fotoliul tapisat cu pluș roșu. Spatele drept, crispat, palmele strînse, reci. Parcă ar fi răbdat mult timp de foame și acum s-ar fi dezobișnuit să mănînce, parcă n-ar fi avut mult timp o bucurie și acum s-ar fi dezobișnuit să rîdă. S-a întîmplat brusc, fără efort, azi, acum, în fața celui care așteaptă de la el un răspuns. Nu e preocupat de motivul real pentru care a fost chemat, se pomenește socotind cîți ani au trecut de cînd a terminat facultatea, de cînd a început să aștepte, apoi să-și ceară dreptul și iarăși să aștepte. Nu se întreabă pe unde a umblat, ce meserii a practicat, ci : «Cîți ani au trecut ?» Ca și cum printr-o minune s-ar fi găsit pe creasta unui munte, s-ar fi odihnit într-un fotoliu tapisat cu pluș roșu după ce a urcat o zi, două, sau o viață întreagă și acum nu se întreabă la ce înălțime se află, încearcă să-și amintească de cînd a început să urce, în ce zi a pus primul pas. E îmbrăcat cu o cămașă albă, soarele blînd de toamnă îi încălzește plăcut fața. Vîntul îi șuieră încet pe lîngă urechi. Nu-și aduce aminte cînd a spus : «Fie ! O fac și p-asta ! Adică întîmplarea în care am acceptat ceea ce nu era de acceptat... pentru că de atunci am cedat mereu !»

Nu rostește nici un cuvînt. «Nouă, zece sau doisprezece ? Sau de la început, sufocat de frică. Dar de ce

n-am țipat ? ! De ce am rămas mereu cu gura legată cu o batistă ? ! Răul vine din afară, sau din mine ? Cît din mine și cît din afară ?» Și deodată spune cu glas tare :

„În ce an sîntem ?"

Bărbatul de la birou se uită la el cu ochi mari, surprinși, apoi zîmbește și la urmă izbucnește în rîs. Își închipuie că glumește.

„A trecut doar un an și mă anunțați că voi fi încadrat ca judecător... iar examenul va fi o simplă formalitate ? !"

„Da ! Trebuie să ținem cont de formele cerute de lege !"

„Cum vă explicați ? !"

„Ce ? !" mirat, intrigat.

„Schimbarea dumneavoastră ? ! Ce s-a întîmplat ? !"

„Ei ? Parcă nu știți, tovarășe Arghir ? ! Ce dracu ? !" bine dispus, parcă i-ar spune : «De ce faci pe prostul cu mine ?»

„Ați primit vreun telefon ? Sau... o indicație ?"

„...cred că nu e necesar să intrăm în amănunte !" glas schimbat : «Hai să încetăm joaca, băiețaș !»

„Dacă v-aș spune că nu știu nimic, v-aș convinge ?"

Tace. Îl lasă să vorbească mai departe, să afle ce știe.

„Cred că există o singură explicație. Cineva de sus a intervenit pentru mine !"

„Ei ! Vedeți ! Și zău... nu cred că trebuie să insistăm ! Important este că vom soluționa cazul dumneavoastră ! Nu-i așa ! De rest ne ocupăm noi ! D-aia sîntem puși aici, tovarășe Arghir !"

„Sigur, e treaba dumneavoastră... dar ceea ce ieri era legal, azi se dovedește perimat ? ! Cu toate că dumneavoastră ați spus : «Nu interpretez legile, ci le aplic» ? !"

„Nu e nimic ilegal ! Examenul se va ține..."

„«Ca simplă formalitate !» Așa ați afirmat ! Deci... ceea ce acum un an era obligație absolută, azi a devenit

o simplă formalitate ! N-am stat de vorbă cu altcineva, ci cu dumneavoastră... aici şi în acelaşi loc !

„Tovarăşe Arghir ! Nu vă înţeleg ? ! Ştiu că aţi trecut prin multe greutăţi, acum veţi primi ceea ce vi se cuvine !..."

„Care mi se cuvenea în urmă cu aproape zece ani !" glas sec.

„Hm ! Mai bine mai tîrziu decît niciodată !" îngăduitor, face eforturi să nu-şi piardă răbdarea şi buna dispoziţie.

„Mai bine atunci cînd trebuie decît mai tîrziu ! Mi se pare, adică... nu mi se mai pare nimic surprinzător, vreau totuşi să înţeleg modul dumneavoastră de a gîndi ! Hotărîrea pe care aţi luat-o n-a rezistat nici cel puţin un an. Adevărul de atunci s-a spulberat ! Cînd a fost neadevăr, atunci sau acum ?"

„Un an ? ! Ha-ha ! Adevărurile sînt în mişcare dialectică, tovarăşe Arghir ! continuă el să glumească. N-aţi ştiut asta ? !"

„Ştiam că este adevăr... tocmai pentru că rezistă în timp ! Vi se pare atît de firesc să-mi spuneţi azi ceva, mîine altceva ? ! Un simplu telefon să vă modifice poziţia... Viaţa mea depinde... Vă daţi seama de incertitudinea în care trăiesc ?... pe care n-o am nici în rău, nici bine ? ! Totul a devenit o simplă formalitate. O aparenţă ! Înţelegeţi absurdul în care mă obligaţi să supravieţuiesc ? ! S-ar putea... după ce închid uşa, hotărîrea dumneavoastră să se schimbe şi să-mi spuneţi să vin peste trei ani !"

„De ! Ştiu şi eu ? ! Dacă mai insistaţi, veţi aştepta împlinirea celor doi ani şi convocarea comisiei..."

„Nu mai înţeleg nimic ! Şi tocmai de la dumneavoastră, cel care conduceţi justiţia, care faceţi dreptate «respectînd» legile ! Ce să mai aştept de la ceilalţi ? !.."

Răbdarea i-a ajuns la capăt. Îşi aprinde o ţigară ; zîmbetul de pe faţă a dispărut, îngăduinţa de pînă atunci

s-a transformat într-o așteptare mocnită ce poate exploda în orice clipă.

„Știu că doi ori doi fac cinci, continuă Iustin fără să-l privească, parcă ar vorbi singur. Nu de azi și nici de ieri, dar n-am știut că doi ori doi fac șapte sau opt ! Am încercat să-mi bag în cap acest calcul intenționat greșit, dar mi-e greu de fiecare dată... Nu trebuie să-l acceptăm ! Înțelegeți ? ! ridică ochii spre el ; fără înverșunare, cu dorința de a fi cît mai clar, chiar dacă nu-l va convinge. Trebuie să facem în așa fel ca doi ori doi să facă din nou patru ! Altfel nu se poate... nu se poate trăi ! Un timp accepți să fie cinci, chiar șapte, dar nu accepți la infinit, ești obligat să intri din nou în logică, în firesc... nu mă refer numai la dreptul stabilit prin lege, ci la dreptul moral al fiecăruia peste care nu trebuie să trecem ! Ceea ce azi e fals și impostură, mîine nu poate deveni adevăr și realitate ! Minciuna rămîne minciună ! Altfel ne răsturnăm în vid..."

Ușa se deschide cu putere. Se lovește în stelajul de fier. Lemnul rănit de fier, o cicatrice albă în ușa neagră. Se oprește în loc ametit de zgomotele din atelier, dezorientat de lumina ce cade vertical prin luminatorul murdar. Parcă se află într-un teritoriu cald și protector, creat de liniștea din magazia lui. Își îndreaptă privirea spre masa din spatele tejghelei. E acolo, ca de obicei, îmbrăcat cu pulovărul cărămiziu închis pe gît. Nu-și ridică fruntea și nu-și îndreaptă ochii spre el, cu toate că ușa se lovise în stelajul de fier, sunase ca o pocnitură de pușcă și păpușa de tablă ar fi trebuit să se miște, să vorbească, să meargă printre rafturile magaziei. Îl măsoară atent. Se întreabă de ce nu-l ascultă. La urmă face doar atît : „Aha !" și își dă seama că cel de la masă, în pulovărul cărămiziu, era el, adică El era el. Nu e surprins. Face cîțiva pași și se oprește. Își sprijină coatele

de scîndura ce-i desparte. „Numai eu, cel de al doilea, numai eu îl văd." Se uită la el ca și cum ar fi ieșit din el și s-ar privi din afară.

După un timp își zice : „Acum știu ceva... adică am înțeles cîte ceva, dar n-am înțeles tot ce trebuie."

Poate a înțeles că un om are atîtea păcate și virtuți cîtă putere are pentru a le duce, poate a înțeles că trebuie să rămînă singur fără să-i fie teamă de singurătate, poate a înțeles că nu-i este îngăduit să renunțe, poate a înțeles că drumul e pe dinăuntru, dar uneori s-ar fi așezat pe o piatră și ar fi cerut cuiva, dacă ar fi avut cui și ar fi înțeles că poate să-i ceară ceva, să-l lase să se odihnească o vreme, să uite de el, dar să nu-l uite definitiv.

Îl tot măsoară pe cel din fața lui, ar vrea să rîdă nu de el, adică de el însuși și nici de alții care poate au rîs de el, ci să rîdă împreună, ei doi, să rîdă de dragul rîsului și al veseliei. Apoi își zice : «Este cel pentru care a trebuit să achit polița de-o viață... Acum am achitat-o.» Totul s-a petrecut în drumul de la ușă pînă la masă. În clipa următoare e pe scaun. Începe să rîdă, să rîdă în hohote.

O adevărată explozie de bucurie... ●

...pereții de sticlă, tavanul tot de sticlă. Vocea spicheriței. Huruitul unor avioane care se pregătesc pentru decolare. Glasul lui Simion : „Cum de m-au găsit și aici ? ! Dacă n-ar mai fi și telefoanele astea !" și își notează ceva într-un carnet. Iustin îl privește absent. Aeroportul capătă viață. Ceața se ridică încet. Pe culoar răsună mai mulți pași. Apare Runcanu, însoțit de cîțiva bărbați. Mărunt, slab, pometii roșii și obrajii palizi ai omului mereu neodihnit. E îmbrăcat cu un palton elegant, cămașă albă,

costum de culoare închisă. Se oprește în loc, apoi se îndreaptă spre cei doi.

„Noroc bun ! Ce faceți voi ?"

Simion și Iustin îi întind mîna. Runcanu se așază în fotoliul de lîngă ei. Cei care îl însoțesc rămîn deoparte, vorbesc în șoaptă.

„Am auzit lucruri bune despre tine ! i se adresează el lui Iustin. Ești intransigent ! Exact ce ne trebuie ! Cu Manoliu... se vor aranja lucrurile. Vezi ce faci cu cei de la Arena acoperită. Ai aflat că s-a prăbușit cupola și au murit doi oameni ?"

„Da. Am primit dosarul", răspunde calm Iustin.

„Zăpada neobișnuită din anul ăsta ! Sigur ! Erau însă obligați să prevadă și această eventualitate !"

Simion dă din cap aprobativ.

„Îmi pare bine că-i vei judeca tu ! Nu mi-ar fi plăcut să intre pe mîna vreunui molîu. La fața locului, cu toți salariații ! Trebuie să terminăm cu astfel de greșeli. Sînt convins că vei fi la înălțime."

Directorul aeroportului se apropie de el și îi spune ceva.

„Peste cît ? Zece minute ? Foarte bine ! Nu. Nimic de băut ! Doar un pahar cu apă minerală !"

Gesturi măsurate, rostire iute, privire ageră, severă, ochii în permanentă mișcare, obișnuit să rezolve rapid orice problemă.

„Ce se aude cu doctorul Dragnea ?"

Iustin tace.

„Un tăinuitor de obiecte furate !" intervine Simion, apoi întoarce privirea spre Iustin.

„Da... da...", gîngăvește el.

„Altceva ?"

„Nimic deosebit ! Nu-i așa, Iustine ?" răspunde Simion în locul lui.

„Nimic, nimic deosebit", repetă el cu glas scăzut.

„Foarte bine ! Foarte bine ! şi Runcanu gustă din paharul cu apă minerală. Ne cheamă la avion. Cînd ne întoarcem să-l iei de mînă pe Simion şi să veniţi la mine. Bem o bere ! Noroc !"

Îşi strîng mîna. Runcanu este deja în fruntea grupului. Simion şi Iustin fac împreună cîţiva paşi. Nu-şi vorbesc. Se opresc în dreptul unei terase de unde se deschide întreaga perspectivă a pistei de aterizare. Ochii lor se întîlnesc. Simion întinde mîna.

„Îţi mulţumesc, Iustine. Îmi pare bine că m-ai înţeles" şi dispare pe scara unde au coborît şi ceilalţi.

Singur. Ceaţa se risipeşte bătută de vînt. Cărucioarele cu bagaje se îndreaptă spre avioanele care îşi ambalează motoarele. Simion apare în urma grupului. Îl caută cu privirea şi îi face semn cu mîna.

Rămîne acolo un timp. Nemişcat. Nu vede avionul care decolează. Îşi trimite ochii de-a lungul întinderii acoperite cu zăpadă, spre orizontul care se îndepărtează treptat pe măsură ce aburul alb şi lînos se topeşte sub razele unui soare istovit ce iese din ceaţă.

# 18

CLIPA ÎN CARE PLEOAPA LENEȘĂ SE RIdică încet de pe ochi, lumina invadează blînd ființa ce se desprinde din firele subțiri ale odihnei și se trezește treptat — iese la suprafață cu mișcări de pasăre ce plutește în aer — dintr-un somn lung și tiranic. Prima imagine pe care o vezi înainte de a afla dacă ești treaz sau visezi, cînd brațele străine, nemișcate, așteaptă răbdătoare ca inima să-și accelereze pulsațiile, respirația să intre în

ritmul obișnuit și nervii să alerge pe sub oasele frunții pentru a înțelege că ceea ce zărești nu e o nălucire, ci o fereastră cu plasă din sîrmă, nici cel puțin cu gratii, o plasă cu romburi din sîrmă ruginită. Ochii i se rotesc în jur. O ușă. Patru pereți albi. Două paturi cu saltele în dungi. Și din nou fereastra. Un salt înapoi, o întoarcere vertiginoasă în copilărie. Imagini fugare : ogari albi alergînd după o jivină ireală, parfumuri rătăcitoare, sunete bizare bătute de vînt și din nou în camera albă și un refuz total în fața unei groaze geometrice, la început romboidală, apoi pătrată. O teamă de nestăpînit. O teroare albă. Spaima de claustrare între patru pereți dușmănoși, reci și o fereastră cu plasă din sîrmă. Frica de singurătate după ce te-ai trezit dintr-un somn lung care a alungat viața din tine și nevoia de viață și de un glas blînd care să te primească din lumea viselor.

Încearcă să afle unde se găsește. Ascultă cu tot trupul, cu toată pielea, ascultă în ea și afară. O ființă-ureche și speranța ei că nu e părăsită.

Ușa se deschide încet. Fața i se luminează de zîmbetul unei nădejdi nemotivate. Iustin apare în prag. Îi zîmbește la rîndul lui, ca și cum ar fi știut că o va găsi trează, iar Dana ar fi știut că primul om care va intra în odaie va fi el. Se așază pe pat. O privește cu o îngrijorare ascunsă și îi vorbește cu un aer degajat, parcă nu s-ar fi petrecut nimic deosebit și s-ar fi întîlnit ca în fiecare dimineață.

„Dormi de două zile, îi spune el cu un ton în care reproșul se amestecă cu gluma. Ți-au făcut analizele... n-ai nimic grav. Te vei însănătoși, Dana. Ți-am spus de atîtea ori !"

Întinde brațul spre el. Îi simte mîna caldă. Nu-și vorbesc. Ochii ei sînt inundați de lacrimi. Întoarce capul.

Rămîne nemișcată, parcă nu mai respiră. De pe culoar se aud zgomote.

„De ce au pus plasa de sîrmă ?“ întreabă ea cu glas șoptit.

„Cred că... a fost o secție de contagioși... așa am auzit. Ieșeau pe fereastră și se duceau în grădină.“

Din nou liniște. Din nou glasuri pe culoar. Apa trece cu zgomot prin conducte. Totul e învăluit în mirosul de tinctură de iod și alcool.

„Rovența și Florică vor să te vadă... n-am scăpat de ei... Sînt afară.“

Tace. Nu-și întoarce ochii. Aceeași apatie. După o vreme îi spune :

„M-a căutat cineva de la teatru ?“

„Doamna Zoe a trecut aseară pe la noi. A luat două costume. Era foarte mulțumită. Te-a felicitat ! Pentru celelalte i-am spus să vină peste cîteva zile... Ți-a urat sănătate...“

Parcă nu l-ar fi auzit. Iustin se uită la chipul ei palid. Părul răvășit pe pernă îi descoperă gîtul, sîngele pulsează în dreptul carotidei, singurul semn de viață.

„De ce mă minți ? Știi că nu mai ies de aici !“ spune ea într-un tîrziu.

Ușa se deschide cu putere. Rovența și Florică împing un cărucior cu farfurii. Dana tresare. Întoarce iute capul și se uită la ei uimită.

„Ce-i cu voi ? ! De unde l-ați luat ?“ îi întreabă Iustin.

Rovența nu-i răspunde. Are un aer preocupat. Așază pe noptieră o cană cu lapte și o farfurie cu micul dejun. După ce își termină „misiunea“, trage după el căruciorul care zdrăngănește printre paturi și spune cu un glas grav :

„Angajați temporar pe post de brancardier... în orele libere facem voluntar și munca de soră medicală ! și izbucnește în rîs. Dana ! Filiera e pusă la punct ! Ca-n

filmele polițiste ! Florică la bucătărie, eu aici și Iustin dirijează operația. Îți dai seama, Dana, ce pot face trei bărbați pentru tine ? !" și ridică mîna de parcă ar fi declamat în fața unor spectatori.

Dana zîmbește. Rovența împinge căruciorul spre ușă, apoi se oprește și se uită lung la Dana. Are în ochi o lucire iscoditoare. Apoi spune cu glas șoptit :

„N-ai nici o grijă, Dana ! Te întorci acasă... Suferi de boala sfinților dar te ajută cineva. De asta să fii sigură... chiar dacă ești născută în zodia patimilor !" și vocea lui se stinge brusc, plină de emfază, voit teatral, încercînd încă o dată să-i facă să rîdă.

„Hai, Rovența ! Termină ! Coboară de pe scenă ! Du căruciorul la loc, ia-l pe Florică și... așteptați-mă în grădină !"

Florică se apropie de Dana, îi sărută mîna și îi urează „multă sănătate". Rovența își ia rămas bun. Dana, amuzată și în același timp nedumerită de cuvintele lui, se uită întrebător la Iustin. După ce ușa se închide în urma lor, Iustin spune :

„Nu-l știi ? ! Glumele lui aiurite ! Nu-l lua în seamă. Hai, bea !" și îi întinde cana cu lapte.

Iustin îl vede din nou pe Rovența aplecat spre căruciorul cu farfurii în care parcă se află cîte un pumn de țărînă, un cărucior care se mișcă între două cuptoare, într-unul ne naștem, în altul murim, bulgărele de pămînt nu are la dispoziție decît timpul cît parcurge acest drum, o mișcare obsedantă de mii de ani, cu mii de farfurii, fără sens sau doar cu sensul unei treceri de la un cuptor la altul și în sfîrșit un gînd clar, ca o perdea transparentă prin care vede chipul Danei cu o farfurie în mînă, gînd suprapus pe alt gînd, imagini difuze, imagini-gînduri, o combinație curioasă a minții : «Acest joc fantastic al vieții din care nu putem ieși ! Nu știm ce-i ade-

vărat și ce nu, o iluzie în iluzie care se spulberă în clipa în care speri că ai pus mîna pe ea», apoi imaginea-gînd se topește, vede buzele Danei mișcîndu-se, nu o aude, aleargă prin sunete, culori și cuvintele se rînduiesc de la sine într-o frază pe care o repetă de cîteva ori : «Cine-i Rovența ? Cum de n-am aflat pînă acum ? ! Cum pot exista ființe atît de straniu alcătuite ? Ce taină ascund și ce rost au printre noi ? !»

„De ce taci, Iustine ! Ce-i cu tine ?"

„Nu. Nimic... Cred că ar trebui să plec. Ce să-ți aduc data viitoare ?"

• E singură. Se uită pe fereastră. Ninge încet, cu fulgi mari care se topesc imediat ce ating pămîntul. Un parc cu alei întortocheate și pomi desfrunziți. La marginea parcului un zid înalt din cărămidă, un fel de cetate părăsită cu un aer dezolant. Doi bărbați sapă un șanț. Închide ochii. Aude tîrnăcopul izbind pămîntul, apoi lopata scrîșnește printre bulgării înghețați. Sunetele se repetă cu un ritm constant : opt lovituri de tîrnăcop și șase lopeți hîrșîite prin țărîna densă. Mai multe persoane stau adunate pe o peluză cu iarba uscată de ger, nu departe de fereastra ei. Doamnele poartă pălării cu voal pe față, domnii au cravate negre iar la butonieră cîte o garoafă albă. În fața lor, un podium înalt și un jilț masiv cu rezemătoare sculptată în lemn pe care e așternută o catifea purpurie ce cade în falduri pînă jos în iarbă. Domnii își scot pălăriile și salută doamnele cu gesturi ceremonioase. Apoi toți își îndreaptă privirile spre jilțul de pe podium. Parcă ar asista la o îngropăciune oficială după un ritual necunoscut. Clipele trec. Așteaptă pe cineva. Un bărbat începe să vorbească. Nu-l aude. Încearcă să afle de ce au aerul acela conspirativ. Toți îl ascultă în

tăcere, unii își lasă fruntea în jos parcă vinovați de o greșeală știută numai de ei. Nu îndrăznește să deschidă geamul, se teme să n-o zărească spionîndu-i. Un bătrîn, îmbrăcat modest, apare de pe o alee. E salutat cu mult respect. Bătrînul își îndreaptă privirea spre jilț, apoi ridică ochii spre fereastră. Încremenește. Se uită la ea. Nu mai are nici o îndoială. Nu poate fugi. Nu e în stare de nici un gest, de nici o împotrivire. Îi face semn, ca și cum ar vrea să-i spună ceva. Deschide geamul cu mișcări temătoare și se apleacă. Vocea bătrînului o oprește înainte de a face primul gest. „Nu ești pasăre, fiica mea ! Nu fi îngrijorată ! Rovența are dreptate. El știe mai bine decît voi toți. Ai boala sfinților !"

Toți dispar pe rînd. În mijlocul peluzei a rămas doar scaunul înalt. Imaginea i se pare ruptă dintr-o amintire. Un tablou pe care l-a văzut cîndva și acum i-a apărut în minte, apoi își zice : «Roșu și verde, catifea și iarbă, dacă iarba ar fi iarbă și roșul ar fi roșu și eu aș sta într-un scaun în mijlocul unui parc spre bucuria și liniștea mea... nu sînt pasăre dar pot deveni...»

Opt lovituri de tîrnăcop și șase lopeți scrîșnite în țărîna înghețată. Doi bărbați sapă un șanț. Tîrnăcopul izbește pămîntul, lopata scrîșnește în bulgării de piatră. Unul ridică ochii și se uită la o fereastră. O femeie îl privește din spatele unei plase de sîrmă. O măsoară îndelung. Scuipă în palmă și își vede mai departe de treabă. •

Zgomote, pași. Vocea autoritară a sorei : „Cele două paturi sînt pentru dumneavoastră", și iarăși zgomote, agitație. Două femei vorbesc în șoaptă și își aranjează lucrurile pe noptieră. Povestesc o întîmplare petrecută în urmă cu ani, cînd cei care nu voiau să se „înscrie" erau

luaţi cu maşina şi duşi cîţiva kilometri depărtare de sat şi lăsaţi noaptea pe cîmp. „Cîte unu'... exact cum arunci nişte saci umpluţi cu paie de care nu mai ai trebuinţă... Şi după ce Nica s-a întors în sat s-a ascuns într-o magazie, că atît îi mai rămăsese şi îşi sugea deştele. Unii ziceau că se deprinsese p-acolo pe unde fusese să nu mănînce nimic. Într-o dimineaţă iese Nica în poartă. Daaaa. Exact în poartă ! Cum te văd şi mă vezi acuş. Un schelet ! Un călugăr ! L-am luat binişor de mînă şi l-am dus în magazie şi i-am spus : «Stai aicişa, don învăţător, să deretec olecuţă !» Am schimbat paiele de pe pat, i-am pus o velinţă, l-am spălat şi i-am tăiat părul cu o seceră, foarfecă n-aveam la-ndemînă. După ce totu' a fost gata i-am zis : «Cînd eram copil m-ai învăţat să scriu şi să citesc şi mi-ai dăruit o carte. O ştiu şi acum. *Harap Alb*.» «Da, a zis el. Ai venit pentru că n-ai uitat binele d-atunci, d-aia ai venit. Şi pentru *Harap Alb*.» Şi a rîs. Atunci m-am dumirit io că nu se ţicnise, aşa cum ziceau babele din sat. Voia să moară în satu' lui, acolo unde se născuse ca fieştecare om, dar se vede treaba că pămîntul îi mai dădea un răgaz şi el musai trebuia să-şi zdrobească singur oasele..."

Paşi, zgomote, uşa trîntită, minute de linişte, voci şoptite : „Doamna de alături doarme de cînd am venit ? Ce-o fi avînd ?" şi din nou sunete, imagini sufocate sub pleoapele închise, un vis, întuneric, lumină şi iarăşi beznă, un robinet deschis, şuvoiul de apă, paşi, alte şoapte şi glasul celeilalte femei.

„Eu draga mea, sînt filatoare."

„Filatoare ?"

„Categoria patra, la «Mătasea populară»."

„Spune aşa, soro !"

„Sînt din Scroviştе şi am o consăteancă şi consăteanca aia ie şefă de raion la restaurantul Nisetru, colţ cu

Moșilor. Acu' îți spun matale ca unei mame. Aia zice că cîștigă mai mult decît mine ! Și atunci te-ntreb pe mata, te văd femeie în vîrstă : ce să fac ? La țară orișicum nu mă mai întorc !"

Tăcere prelungită, tuse, piele scărpinată cu unghiile. „Știu și io ce să zic ?... Fii-mea s-a orientat, cum zice ea. S-a făcut ce ți-am spus. Baston nu i-a dat, atît îi mai trebuia, să meargă cu ștremeleaga aia... Face semne la mașini și suflă în fluier. Fă-te și tu la fel. Ai veston pe gratis..."

Ușa deschisă cu grijă, papuci tîrșîiți pe ciment, exclamații de bucurie. O voce străină : „Cînd te-ai internat, Todiriță ?" „Acuși. Cu tovar'șa filatoare. Stai aicișa pe pat, cumnată." Vocea străină : „Ce te doare ?" „Capul și urechea. Îmi țiuie ceva în ureche și corospunde în țîța dreaptă ! Zău. Nu-ș ce am de la o vreme." Vocea străină : „Eu sînt la ananghine, Todiriță !" „Ți-au găsit cancer, fă ? !" Vocea străină : „Nuuuu. M-a ferit Dumnezeu de boala racului. Ies mîine din spital și n-am foi, sînt doar în salopetă, așa cum m-a luat Salvarea. Tu n-ai niște foi, Todiriță ?" „N-am, cumnată, decît foile cu care am venit, nu mi-am luat rezervă, am zis că nu mă duc la bal." Vocea străină : „Tu n-ai putea, soro, să-i ceri fii-ti, stă aici la oraș ?" „Eu, cumnată, de cerut nu-i cer nimic, nici un capăt de ață, da' și dacă i-aș cere ea are numa' foi de milițiancă și nu te-aș vede juma' țivilă și juma' militară ! Te-ai îmboierit rău de nu vrei să mai porți șalopeta !" Vocea străină : „E colorată și cu floricele. Nu ies, soro, cu ea în lume, ori-și-ce-ai-zice !" „Dar ia spune-mi ! Cum ai tu salopetă înflorată ? Că-i martoră și tovar'șa filatoare, la fabrică numa' d-astea poartă !" Vocea străină : „Uite-o, Todiriță, și nu mă omorî cu zile ! Uite-o pe mine !"

Hohote de rîs, tuse înfundată, glasuri bolborosite.

„Asta-i pijama, făăă ! Nu şalopetă ! Doamne ! Ne ia Ăl-de-Sus minţile, ne împleticim limba şi tu rămîneai fără nădragi. Asta numa' din pricina unui cuvinţel..." Vocea străină : „Să-ţi zic şi eu una, să nu rămîn de proastă. Văd că te uiţi la mine cum se uită găina în lemne ! O ştii pe Frusina ?" „Aia de are două fete la Galaţi ?" Vocea străină : Da. Vine acasă fii-sa de Paşti. Frusina credea şi ea, vezi doamne, că-i aduce ceva, aşa, că nu intră în casă cu mîna goală taman de sărbători. «Bine ai venit, maică», zice ea. «Bine te-am găsit», zice fii-sa. «Uite, Florica, sor-mea, îţi trimite complimente.» Frusina se uită la ea nedumerită şi zice : «Dă-le Mariei, că-i mai tînără, să se ducă cu ele la hora de duminică». Credea că sînt niscaiva mărgele... Uite ! Uite că am trezit-o pe doamna !"

O asistentă intră în cameră şi se apropie de patul Danei. „Camera opt. Doamna doctor Procopiu !" rosteşte ea cu glas rece, fără nici o altă explicaţie, şi pleacă trîntind uşa. Înlătură pătura şi se aşază pe marginea patului. Ochii mari, obosiţi, faţa albă. Stă nemişcată minute în şir, apoi îşi îmbracă halatul cu gesturi istovite. Se îndreaptă spre chiuvetă. Îşi vede chipul în oglindă. Îşi aranjează părul. Lîngă ea, mai în spate, îl vede pe Iustin. Are senzaţia că oglinda îi desparte definitiv, parcă lucirea ei metalică ar fi rupt o frînghie invizibilă ce i-ar fi legat pînă acum. Se uită în ochii lui. Îşi ia rămas bun înainte de a pleca spre o ţintă necunoscută.

Iese din odaie urmărită de privrile iscoditoare ale celor două femei. Un culoar lung acoperit pe jos cu linoleum albastru. Miros de creolină. Merge încet, cu paşi greoi. E ameţită. O doare capul. Se opreşte în dreptul unei uşi. Citeşte de mai multe ori plăcuţa cu litere roşii care îi joacă în priviri : „Dr. Procopiu T." Doar la urmă îşi dă seama că a ajuns. Scaunele sînt ocupate de cîţiva

bolnavi. Rămîne în picioare. Se sprijină de perete. Îl simte rece sub palmele încinse. O asistentă îi spune să aştepte în atelierul de Ergoterapie şi îi arată o încăpere alăturată. Face cîţiva paşi şi se aşază pe un scaun. Mai multe femei, tinere şi bătrîne, lucrează în faţa unor mese acoperite cu hîrtii, cartoane şi sfori. Unele cartonează dosare, altele leagă nişte cărţi. Toate se mişcă încet, par abulice. Se uită atentă la ele. O tînără blondă, cu părul tuns băieţeşte şi cu ochelari, îi vorbeşte vecinei „despre civilizaţia egipteană şi legătura ei cu elementele fantastice din cultura aztecă." Cealaltă, o femeie de peste patruzeci de ani, o ascultă absentă în timp ce mîinile i se mişcă singure, deprinse cu lucrul, parcă detaşate de trupul inert. O bătrînă, cu mustaţă, îmbrăcată pestriţ, perforează nişte coli de hîrtie pentru a fi legate şi de fiecare dată spune : „caprifoi, iasomie, crizanteme". O altă femeie, uscată la trup, măruntă, cu chipul brăzdat de multe ticuri care îi dau un aspect grotesc, stă lîngă un difuzor agăţat de perete şi ia note dintr-un discurs rostit la radio. O adolescentă, frumoasă, povesteşte cu glas tare despre visele ei erotice.

Sora supraveghetoare, o femeie voinică şi cu aer cabalin, se plimbă printre mese. Se opreşte în dreptul Danei. O prinde de umeri cu un gest protector şi o întreabă : „Aţi mai fost internată la noi ? !" „Nu", răspunde ea stingherită. „Nu-i nimic. O să vă obişnuiţi. În atelierul nostru... bolnavii îşi dobîndesc prin muncă vechile lor deprinderi, spune ea cu un timbru profesional. Nu vă mai uitaţi la ele ! şi arată cu un gest larg al braţului. Dacă veţi fi repartizată aici, ne vom înţelege bine. Vă asigur, şi chipul ei e fulgerat de un surîs prietenesc ce-i schimbă total expresia. Vă supăraţi dacă vă cer un serviciu ? Liniaţi-mi caietul... am nevoie pentru un tabel.

După modelul primei pagini. Va trece timpul mai repede, pînă veţi fi chemată de doamna doctor..."

Ia caietul, creionul, rigla şi se uită neîncrezătoare în ochii sorei, parcă tot ce se întîmplă cu ea face parte dintr-un şir întreg de „încercări" misterioase, bine calculate, rafinate, din care la urmă cineva va trage o concluzie pe care dealtfel o bănuieşte. E suspicioasă, temătoare, peste tot o înconjoară numai pericole. Sora îi mulţumeşte şi pleacă. Deschide caietul, trage prima linie şi se opreşte încremenită. Din clipa aceea face parte dintre ele. Îşi roteşte privirea în jur, încearcă să-şi spună că nu e adevărat. Pete albe îi plutesc prin faţa ochilor. O ameţesc. Îşi caută mîna stîngă, îşi strînge încheietura, locul în care zvîcneşte pulsul, vrea să ia act de existenţa ei vie, reală. Încearcă să rîdă. Nu izbuteşte. Îşi revine treptat. Aşază rigla pe coala albă de hîrtie şi începe să tragă cu atenţie liniile.

La difuzor se transmite muzică populară. Femeia aceea măruntă închide carnetul şi se aşază lîngă ea fără să-i dea nici o atenţie. Pe culoar se aud voci şi paşi. Îşi fac apariţia mai mulţi studenţi şi studente conduşi de un doctor înalt, impozant şi cu barbă cenuşie. Fiecare student se îndreaptă spre cîte un bolnav, stă de vorbă cu el şi încearcă să-i stabilească diagnosticul.

Simte lîngă umăr o prezenţă străină. Ridică privirea. O tînără îmbrăcată cu un halat alb : faţa rotundă, ochii migdalaţi, părul negru, expresie comună, zîmbet îngăduitor pe care îl adresezi unui copil sau unui nătîng. Îi vorbeşte. N-o aude. Ar vrea să-i spună ceva legat de o „confuzie", dar nu izbuteşte. Studenta repetă : „Liniezi caietul ?" Dana apleacă puţin capul în semn de răspuns, citeşte în ochii ei convingerea că „este ceea ce sînt toate de acolo". Începe să alerge, goneşte prin ea, calcă sub tălpile desculţe o bănuială ce se vrea transformată în

certitudine. Își smulge ochii din ochii fetei ca și cum și-ar scoate gîtul dintr-un laț care ar fi strîns-o pînă la durere. Tace. Se uită spre caiet. Vede liniile trase pînă atunci. Simte în ceafă respirația ei fierbinte. Aude un corn de vînătoare ce cheamă cîinii, ea însăși un animal fugărit, hăituit, iar la capătul unei poteci apare din nou fata îmbrăcată cu un halat alb care o întreabă cu glas blînd : „Liniezi-caietul ?"

Își vede mai departe de treabă. Îi dă de înțeles că vrea să rămînă singură. Mîna însă n-o mai ascultă. Creionul și rigla par dirijate de cineva străin care îi joacă o festă, și ea își spune : «E numai sugestia... sugestia transmisă de studentă și frica mea !» Liniile nu mai sînt paralele, devin oblice. Din ce în ce mai aplecate, cu o distanță mare între ele. Par fluide, ca și cum ar aluneca în colțul caietului : picături subțiri ce se preling pe un obraz alb. Tremură pe dinăuntru. Încrederea și speranța se frîng treptat. «Dacă am înnebunit cu adevărat ? ! Nu de azi și nici de ieri ? ! Dacă Iustin nu mi-a spus nimic și eu n-am vrut să recunosc așa cum nu recunoaște... De ce m-au adus aici ? Sora mi-a spus să aștept... Nu cumva e un truc ? Trebuia să fiu consultată de doamna doctor...» Ai uitat ? Nu. N-am uitat ! Se numește Procopiu. Ieri am fost la domnul doctor Elias, iar acum trei zile la domnul doctor Angheluță. Bine. Foarte bine ! Ai o memorie strașnică ! Dar de ce nu poți trage două linii paralele ? Pentru că două linii nu pot fi niciodată paralele. Un răspuns inteligent dar... Uite ! Tremuri și mîna nu te mai ascultă ! Vrei să desenezi un măr ? Așa ! Foarte bine ! Vezi că ne înțelegem ? Pune-i și o codiță, a fost rupt din pom. Acum să-mi spui cît fac cinci ori cinci ? Douăzeci și cinci. Bine. Mă bucur că putem comunica. La început te-ai speriat de mine. Sînt studentă, mă numesc Cătălina, fac practică în spital. Stăm de vorbă, așa, ca două prietene. Cum te

numeşti ? Nu te grăbi. Fii calmă, încearcă să te concentrezi. Eu am douăzeci şi trei de ani. Tu ce vîrstă ai ? Fă un calcul, mai întîi trebuie să ştii în ce an te-ai născut... Nu ştiu. Nu-mi amintesc. Nu-i nimic ! Trecem la altceva. Desenează o casă cu acoperiş din ţiglă roşie. N-am culori. Bravo ! Raţionament logic. Deseneaz-o fără culori. Îmi pare rău că nu ştiu cum te cheamă, mi-ar fi plăcut să-ţi spun pe nume, asta ne-ar fi apropiat. Ţi-ai adus aminte cîţi ani ai ? Nu mai tremura aşa ! Uite ce palidă eşti ! Nu-ţi fac nici un rău ! Schimbăm două vorbe... bîrfim ca două prietene, avem o vîrstă apropiată. Nu ! Eşti mult mai tînără decît mine. Nu mai am de mult anii tăi, de cînd eram... terminasem liceul. Bine ! Nu te mai gîndi la asta. Aş vrea să-mi desenezi conturul ţării. Excelent ! Nu cred că aş fi reuşit atît de bine. Perfect ! Acum să-mi spui în ce ţară trăim ? Cum ? Nu ştii ? De ce nu încerci să fii mai calmă ? Noi folosim mereu cuvîntul «relaxare» pentru că un trup destins poate gîndi mai bine. Să recapitulăm. Cum te numeşti ? Ce vîrstă ai ? În ce ţară trăieşti ? Nu ştiu ! Nu ştiu unde m-am născut ! Nu ştiu cîţi ani am ! Nu ştiu cum mă numesc. Nu mai ştiu nimic ! Nimic ! Nu mai înţeleg nimic din tot ce mă înconjoară ! Totul mi se pare întors pe dos, dat peste cap... Te rog să mă laşi singură ! Ai milă ! Vreau să mă liniştesc ! Vreau să rămîn cîteva minute cu mine. Vreau să plîng...

O soră intră în salon şi strigă cu glas ascuţit :

„Dana Munteanu ! La doamna doctor Procopiu !"

• Stă lungită în pat, cu ochii îndreptaţi spre fereastră. E obosită. Parcă o nevoie tiranică îi cere meru să-şi distrugă puterea. Doarme un timp. Intră într-un vis lung, odihnitor. Cînd deschide ochii îl zăreşte pe Iustin desenat

pe fundalul geamului cu sîrmă. O rază puternică de soare îi incendiază chipul, faţa lui pluteşte într-un abur şovăitor. Pare o floare imensă, o narcisă nimbată de un soare ieşit din minţi.

„Gata ! Plecăm acasă."

Dana se uită la el nedumerită. Iustin pare fericit şi în acelaşi timp trist, cele două stări suprapuse îi dau un aer bizar, parcă ar fi dobîndit ceva extrem de preţios şi în acelaşi timp ar fi pierdut cel mai important lucru din viaţa lui.

„Mi-au spus să te iau acasă."

„Cine ? !"

„Doctorii."

„Nu-mi ascunzi nimic ? Te rog, Iustine ! Spune-mi adevărul..."

# 19

LUMINILE COLORATE ALE UNEI FIRME STRĂbat perdeaua transparentă, două litere uriașe se conturează pe zidul din fața lui, apar obsedant după o pauză de cîteva secunde. Încearcă să-și imagineze cuvîntul. Nu izbutește. Literele dispar, apoi se desenează în același loc. Jocul e reluat de la capăt. Întoarce privirea sîcîit de acest rebus improvizat pe un perete. Nu e prea bine dispus. Pentru Simion o călătorie a însemnat întotdeauna „pro-

misiunea unei bucurii", senzație născută încă din copilărie, atunci cînd bunica îl lua de mînă și îi spunea : „Plecăm în centru să vedem jucării", sentiment transformat de-a lungul anilor într-o „nevoie de a descoperi", ceea ce îi provoca o anumită veselie, curiozitate și libertate interioară știută numai de el. Acum însă, nici una din aceste stări nu și-au făcut apariția. Se simte parcă frustrat de o plăcere, nu înțelege de ce și asta îl indispune și mai mult.

Îl așteaptă fără să se gîndească la nimic. Privește în jur. Un apartament elegant dintr-un hotel : mobilă obișnuită, mochetă groasă, tapet înflorat, o plantă decorativă într-un colț, totul rece, „funcțional". Runcanu apare îmbrăcat cu un halat gros care îi împlinește pieptul îngust și îi acoperă umărul stîng puțin atrofiat. Se așază în fotoliu. Își aprinde o țigară. Pare mulțumit, refrișat. Are un aer degajat. Cînd se află în preajma unui străin e reținut, ascultă în tăcere, vorbește puțin, știe cît valorează un cuvînt. „Știința politicii, spune el, este știința comportamentului." În compania prietenilor îi place să glumească, evită glumele grosolane, rîde zgomotos și nu refuză un pahar cu vin. Cu Simion se simte bine, rezerva lui dispare total. Îi vorbește despre ședința la care participase cu cîteva ore înainte. Simion îl ascultă absent. E istovit după o noapte de nesomn și o zi obositoare.

„Sînt din nou în apele mele, Simioane ! spune el radios. Puțină doctrină nu-i strică, inginerului ! Ha ! ha ! Am văzut ce ochi ai făcut. Aici se pun altfel problemele..."

„Tu cînd vorbești ?"

„Mîine. După delegatul polonez, apoi plecăm la expoziția de la Brno. Poate încheiem vreun contract. Acolo vei fi în domeniul tău, aici ești doar observator, și pe fața lui uscată, cu pomeți roșii și obrajii palizi, apare un zîmbet vag. Doar cînd am început să călătoresc am simțit

cît eram de stîngaci... nu mă refer la felul în care stăteam pe scaun, ci la modul în care gîndeam. Acum lumea mi se pare mai mică, mă simt egal cu ei și de multe ori... Hm! Iar o să zici că sînt orgolios ! Bem ceva ?"

„E cam tîrziu. Voiam să-ți spun... am stat de vorbă..."

„Cu cine ?"

„Cu Iustin."

„Bine-bine ! Mai întîi să ne încălzim puțin oasele ! spune el aferat. Pe frigul ăsta ar merge un coniac franțuzesc ! Ce zici ? Plătesc eu ! Zgîrcitule ! Alo ! Recepția ? Camera trei sute opt..."

Simion se uită la el, îi simte superioritatea lipsită de ostentație, născută din firea lui și exteriorizată fără efort, ascendent pe care Simion i l-a acordat convins fiind — după o lungă perioadă de încercare — că îl merită. De multe ori s-a întrebat cum poate acest om dezavantajat fizic — aparențele ne joacă feste în pofida logicii — să aibă atîta energie, îndrăzneală și voință de afirmare. Tocmai un asemenea individ — și-a răspuns el — mărunt și slab poate fi dotat, prin compensație, cu calități excepționale. Au format un cuplu care s-a născut dintr-o veche prietenie, verificată de-a lungul anilor, respectată de amîndoi, sensibili fiecare la susceptibilitățile celuilalt. În convorbirile lor Runcanu spunea „să fim înțeleși" ceea ce înseamnă că Simion putea să aibă o opinie contrară. Cu vremea, această frază fusese înlocuită cu „este necesar", iar apoi cu „nu vreau să aud că n-ai executat" ! Relațiile dintre ei s-au răcit. Un an nu și-au vorbit, apoi Runcanu a revenit la formula folosită la început și a adăugat „pentru a evita orice neînțelegere". În altă zi, la un pahar de vin, după o vînătoare de fazani, i-a spus : „Fără tine, Simioane, nu mă simt întreg !"

„...și două pahare, vă rog !" îl aude Simion spunînd.

Runcanu pune receptorul în furcă și surîde mulțumit.

„De ce nu-ți scoți haina ? Fă-te comod !"

„Mi-e bine așa."

„Cum vrei... Parcă ziceai ceva..."

„Da. Am discutat cu Iustin."

Simion îi povestește pe scurt convorbirea avută la aeroport. Runcanu îl ascultă atent. Își trece șnurul halatului printre degete. Pe fața lui nu se poate citi nimic.

„Și cum a rămas pînă la urmă ?" întreabă el cu glas sec.

„Va judeca numai procesul doctorului Dragnea. Tăinuitorul de obiecte furate."

„Te-a întrebat ceva despre Herescu ? Știa că am fost prieteni ?"

„Da. Voia să citească dosarul. Bănuia că te interesează noi amănunte în legătură cu moartea lui."

„Noi amănunte ? ! După atîția ani ? !"

„I-am spus că n-are nici un rost să fii chemat ca martor. Tocmai acum ! Sînt convins că a înțeles. Contez pe Iustin."

Runcanu tace. Nu-l contrazice, nu-l aprobă. Nu spune nimic din ceea ce Simion presupunea că va auzi, apoi zice :

„Ar fi bine să-l trimitem pe Arghir la un curs de specializare în Italia. Un an. Acolo vin juriști din toată Europa. Să vadă și băiatul ăsta lumea..."

Cineva bate la ușă. Apare un chelner, ține în mînă o tavă cu o sticlă și două pahare. Le așază pe o măsuță cu gesturi elegante. Destupă cu dexteritate sticla și toarnă în pahare sub privirile lor admirative. Mai adaugă puțin, apoi se apleacă și părăsește apartamentul cu pași rari și demni. Runcanu zîmbește satisfăcut și citește eticheta de pe sticlă :

„*Courvoisier XXX de luxe !* Ha ! ha ! O să-ți placă ! Te asigur. Pentru ce vrei tu, Simioane !"

„Pentru succesul tău în noua funcție !“ și amîndoi ciocnesc paharele.

Runcanu începe să-i povestească despre conferința pe care o va ține a doua zi. În fond, vorbește despre el așa cum face întotdeauna dar ponderat, fără nimic supărător. La un moment dat, se oprește, bate din palme — gestul lui obișnuit cînd își amintește ceva —, se duce în dormitor cu pași grăbiți și se întoarce cu două țigări de foi.

„Tragem un trabuc și ne culcăm ! Bine ?“

Mai discută o vreme. Orologiul din turn bate de jumătate.

„Uite ! Ne apucă miezul nopții, și Simion se ridică, îi urează noapte bună și pleacă. Runcanu rămîne în fotoliu. Își fumează mai departe țigara de foi. Se uită la cele două litere care apar pe zid la același interval. Ar vrea să mai bea puțin coniac dar renunță, se teme ca ulcerul să nu-i provoace vreo surpriză. Se îndreaptă spre fereastră. Privește afară. Piața e pustie. Mașinile stau aliniate ca într-un joc de copii. Cade o ploaie măruntă și deasă. Asfaltul strălucește sub lumina lampioanelor. Orologiul din turn bate ora douăsprezece. Din spatele cadranului apar mai multe figurine care trec în șir. Cortegiul lor e însoțit de o melodie cîntată de clopote. Ultima siluetă e Moartea, semn că o zi din viața noastră a trecut. Oboseala îi cuprinde trupul. Trage draperia. Se dezbracă și se lungește în pat. Rămîne cu ochii deschiși, cîteva puncte luminoase se văd în dreptul geamului. Închide pleoapele. Refuză orice gînd. Alunecă repede într-un somn odihnitor.

Se trezește în plină noapte cu palmele strînse pe stomac. Tremură scuturat de un frison. Întinde mîna și încearcă să aprindă veioza. Răstoarnă ceva, apoi lumina invadează odaia. Nu știe unde se află. Nu recunoaște nici

un obiect. Se uită speriat într-o parte și alta, apoi își amintește și își lasă capul pe pernă. Respiră adînc. Își dă seama că are o criză de ulcer. Regretă că nu și-a luat medicamentele de acasă. Nu știe ce să facă. Să cheme un medic ? Să-l sune pe Simion ? Rămîne nedecis în pat. Vede țigările ; e tentat să-și aprindă una. Renunță. Această interdicție îl enervează și mai mult. Se duce în baie și bea puțină apă, speră să-l mai calmeze. Se întoarce în pat și încearcă să se liniștească. Durerile slăbesc treptat din intensitate. Trupul i se destinde. Gîndurile îi dau ocol.

• „În ziua de 9 august, cînd s-a produs accidentul, ați fost împreună, îi spune procurorul. Aș vrea să-mi povestiți ce ați făcut pînă în acel moment ?"

„Obișnuiam să ne plimbăm... De două ori pe săptămînă ieșeam la șosea. Aveam același traseu. Ne duceam în parc, ne așezam pe o bancă în fața lacului, stăteam de vorbă și ne întorceam pe la Statuia Aviatorilor pînă în Piața Victoriei. Herescu lua o mașină... de multe ori pleca pe jos, locuia în apropiere."

„În seara aceea unde v-ați oprit ?"

„La intersecția Bulevardului Ana Ipătescu cu linia tramvaiului douăzeci și șase."

„Herescu se simțea rău ? Dădea semne de slăbiciune ?"

„Nu... Era bine. Chiar vesel."

„Suferea de inimă ?"

„Avea o sănătate șubredă, se văita de multe ori."

„V-ați luat rămas bun."

„Da."

„Ați auzit zgomote, țipete și v-ați întors".

„Da. Herescu era urcat într-o mașină pentru a fi transportat la spital."

„Șoferul pretinde că Herescu traversa strada, i-a venit rău, și s-a sprijinit de mașina oprită în stație. Unde vă aflați în acel moment ?"

„Eram la vreo cincizeci de metri. Șoferul părea neliniștit după felul în care se mișca."

„Îl chem îndată. Aș vrea să vă confrunt cu el."

„O confruntare ? !"

„Sînteți surprins ? Cînd se constată existența unor contraziceri în declarațiile persoanelor ascultate în aceeași cauză, se procedează la confruntarea lor... Așa spune legea. Îmi pare rău, tovarășe Runcanu, că vă răpesc puțin timp. Sînteți însă unul din martorii principali."

Procurorul deschide o ușă laterală și îi face semn să intre... Apare un bărbat mai în vîrstă, nu prea înalt, chipul distins, părul roșu, mare, zbîrlit. Rămîne în picioare. Runcanu se uită atent la el. Aude întrebarea procurorului, dar nu răspunde... ●

...amfiteatrul unei facultăți. Băncile urcau în scară pînă în dreptul ferestrelor incendiate de un soare blînd de toamnă. Cineva, de la masa celor care conducea adunarea, l-a invitat la tribună. A făcut cîțiva pași, a urcat pe un podium și s-a oprit în dreptul unui pupitru înalt. Stă drept, nemișcat. Privirea concentrată, fața puțin ridată, parcă îmbătrînit printr-un miracol în cîteva secunde. Stăpîn pe el. Nimic mînios. Nici iritare și nici ură. Își învinge un clocot ascuns. Se află în golul lăsat de cel care vorbise anterior și de nepăsarea celor care urmau să-l asculte dacă ar fi dorit să-l asculte. Trecerea lenește și chinuitoare a timpului dilatat înaintea primelor silabe rostite în public. Capul smucit într-o parte, o singură dată, parcă ar fi vrut să vadă ceva peste umăr, în spatele lui.

N-a început să vorbească, aşteaptă să se facă linişte. Poate tace şi pentru că e îngrijorat. Azi nu-şi îngăduie să greşească. Orice alt bărbat ar fi ocolit prilejul de a apărea în mijlocul adversarilor, dar unui bărbat care aşteaptă prima ocazie pentru a dovedi cine este şi ce poate să facă, nu îi este îngăduit să scape această şansă, altfel şi-ar fi pierdut încrederea în el şi n-ar mai fi vorbit niciodată în public, nici chiar lui însuşi şi de aceea îşi spune : «Nu te grăbi. Acum nu te grăbi. Trebuie să cîştigi ! Prima condiţie e să nu te grăbeşti», şi strînge în mînă carnetul în care îşi notase cîteva idei.

„Vreau să..." şi după primele cuvinte fraza se frînge la jumătate, surprins că-şi auzise vocea, parcă n-ar fi fost a lui şi nu el, ci cuvintele s-au speriat de ele însele şi de apariţia lor în lume şi ar fi dorit să intre în răsuflarea ce le ţinuse pînă atunci, apoi cuvintele se rînduiesc firesc, rostite cu un glas ferm, convingător pentru cei care l-ar fi auzit dacă l-ar fi ascultat. „Vreau să vă vorbesc despre programul pe care îl prezintă partidul nostru în aceste alegeri. Primele alegeri libere !" Şi vocea lui răsună mai tare, ajunge pînă la cei din ultimele rînduri care se trezesc dintr-o somnolenţă mai veche în care au plutit cu ochii adormiţi, precum nişte păsări dezorientate care n-au ştiut pe crengile căror idei să-şi odihnească trupurile vlăguite de un zbor prea lung şi o neîncredere permanentă. „Cine-i ăsta ? ! Cine-i tînărul ? !" se întreabă între ei. „Păi, n-ai auzit ? Delegatul lor ! Unul din ăia ce strigă pe stradă !" „Aha ! Ia te uită ! Ia te uită ! Încă nu şi-a şters caşul de la gură şi..." „I se spune Studentul !" „Da-da ! Mare îndrăzneală ! A venit să ne lămurească ce-nseamnă comunism ! Hm ! Tocmai aici, la noi ! Piticul ăsta !" „Pst ! Vorbiţi mai încet ! Ce dracu ! Se aude pînă-n faţă ! Staţi să vedem ce spune ! Sînt sigur că se va face de rîs cu braşoavele lui !"

Antipatia unora, ostilitatea altora, toate adunate l-au provocat, nu atît încît să uite că la început nu trebuie să spună ce e mai important şi nici să folosească expresii uzate. Trăieşte bucuria de a se exprima fără teamă, în spatele cuvintelor nu se mai află nimeni care să-i şoptească : „Asta să spui ! Asta să nu spui !“ E satisfacţia celui care după atîţia ani de tăcere vorbeşte liber în faţa unei adunări, rosteşte exact ceea ce gîndeşte, fără cenzura inconştientă a spaimei ascunsă în el, spaimă de care se descătuşase definitiv. Este convins că acţiunile lui nu vor mai fi simple reacţii, ci el va decide asupra împrejurărilor, a vieţii lui şi a vieţii altora. Toţi îl ascultă atenţi. Unii îşi dau coate, se miră „cît de bine se exprimă, chiar elegant pentru unul ca el“. Glasul lui răsună puternic în liniştea din amfiteatru. E îndrăzneţ dar nu trufaş, intolerant cu unele fapte din trecut.

Se opreşte şi respiră în voie. Parcă şi ceilalţi răsuflă uşuraţi. Cei de la masă vorbesc în şoaptă agitaţi, se sfătuiesc puţin derutaţi. Chipul bărbatului care conduce adunarea pare o mască a urii oarbe, pătimaşă, încărcată cu o neputinţă mînioasă. Tac. Şi ei. Şi el. Ei aşteaptă să renunţe, îi dau un răgaz, o ultimă şansă. Lui însă îi este mai uşor să fugă spre ei decît de ei şi chiar să aibă pe faţă un zîmbet nepăsător. Se aude o voce ironică, aşa cum i-ar fi vorbit unui copil sau ar fi vrut să se amuze pe seama lui.

„Aş dori să-mi răspundeţi la două întrebări. Care sînt libertăţile de care se vor bucura oamenii dacă... veţi cîştiga alegerile ?. Şi care sînt garanţiile ?“

Se uită prin sală. Se bucură la gîndul că poate primi deschis privirile celor adunaţi acolo : «Asta-i ce-am vrut pînă acum şi cred că n-am cerut prea mult de la ziua de azi. Dar nu te grăbi ! Încă nu te grăbi ! Să nu crezi că ai terminat !»

„Nu vreți să ne răspundeți... sau nu puteți ? !"

Cei de la masă zîmbesc, apoi rîd acompaniați de cîțiva din primele rînduri. Hohotesc satisfăcuți. Are senzația că o lumînare îi încălzește plăcut gleznele. Carnea și oasele par îmbibate în fosfor. Arde încet, arde mocnit pe sub haine, ca un chibrit uriaș.

„Toate libertățile ! răspunde el cu glas puternic. Cuvînt, presă, religie, adunare ! Garanții ! Vom guverna noi, cei care vom avea nevoie de ele !"

„Nu generalități. Exemplu !" strigă unul din sală.

„Exemplu ! Eu însumi ! Faptul că n-am ezitat să vin aici să vorbesc. Este o garanție în plus că între idee și faptă nu există nici un dezacord. Aceasta este credința mea pentru care am luptat pînă acum și nu mă voi abate niciodată de la îndeplinirea ei !"

Toți tac. Cel care conduce ședința se ridică de pe scaun și începe să vorbească. E ironic, cu un aer de violență uzată asemănător parfumului unui cireș înflorit căruia de mult i-au căzut florile. Bătrînul politician știe că abilitatea nu este singurul merit de care trebuie să dea dovadă, recurge la insinuare, la argumente logice, spune o anecdotă, încearcă să-i amuze, totul să pară o glumă, o farsă generală adresată unui intrus, iar la urmă zice : „Bine-bine ! Idealuri măreție ! N-am ce zice... Pînă veți pune mîna pe putere, pînă veți ajunge să guvernați. Nu ne puteți păcăli ! Îmi pare foarte rău, dar la vîrsta mea..."

Alți vorbitori, alte voci. Unele dure, acuzatoare, fețe congestionate, înfuriate, altele pline de îndoială, chipuri imobile, cenușii. El stă pe scaun cu spatele drept, crispat, încă palpitînd. Flacăra a ajuns acum la genunchi, se ridică spre stomac, poate de acolo plecase încă de la început. Arde cu jumătate de trup. Dacă atunci s-ar fi uitat cineva la el și i-ar fi văzut expresia și-ar fi spus : «A avut curajul să aștepte acest prilej și în special puterea

de a nu-l pierde, de acum încolo nu va mai pierde nimic.» Şi el gîndeşte : «N-ai terminat. Nu crede că ai terminat înainte de a termina şi nu pleca din tine ! Nu te odihni şi nu răsufla înainte de a sosi clipa în care să răsufli.»

Cineva anunţă o pauză. Îi fac loc. Se feresc de el, parcă treziţi dintr-o transă, speriaţi că-l ascultaseră. Un tînăr îi iese în cale, îl priveşte insistent, îi strînge mîna şi pleacă. Rămîne singur. Coboară cîteva trepte, îşi lipeşte coatele de trup, are nevoie de senzaţia concretă a fiinţei lui care iese din carapacea voinţei, din tensiunea de pînă atunci. Se opreşte în dreptul unei ferestre. Faţa începe să i se destindă, capătă o anumită blîndeţe pîndită din umbră de o exaltare, o nechibzuială şi detaşare ieşite din luciditatea ce-l luminează pe dinăuntru. Îşi sprijină fruntea de geamul rece şi priveşte în jos, spre stomac. Vrea să afle de ce arde ? Apoi îşi zice : «Asta-i tot ce am cerut de la ziua de azi şi acum nu sînt decît nervii şi ulcerul care îşi face de cap. Parcă am un iepure în burtă ce-mi roade măruntaiele ! Ulcerul şi, nimic altceva ! Dar de ce ard ? !»

Un culoar slab luminat cu pereţi strîmţi, vopsiţi cu negru, cu verde, cu roşu... intoleranţa fizică a izolării pentru cel care a trăit doi ani în închisoare, a cărnii în faţa ordinelor strigate cu ură a cuvintelor-simbol care aleargă prin el ca printr-o apă tulbure. Se sprijină de perete, simte insuportabila şi scîrboasa moliciune a zidului de plastilină în care îşi îngroapă mîinile. Se fereşte de parcă ar fi atins un şobolan. Înaintează mai departe. Drept. Se leagănă doar în el. Are în ochi lumina de la capătul culoarului, un loc unde trebuie să ajungă cu orice preţ. Înţelege că sîngele din el nu se vrea învins. Vîlvătăi îi cuprind toracele, arde precum o torţă. Un trup-torţă. În sfîrşit, alb. Frigul şi binecuvîntarea culorii albe, a zidurilor cu faianţă. Patru bărbaţi care îl privesc cu atenţie. Cu

ochi albi. Se răsucesc cu spatele la el, stau în dreptul unei cochilii rotunde ce pare din carne, ca şi cum dincolo de perete s-ar fi ascuns nişte femei care şi-ar fi descoperit doar rotunjimile. Deodată, aude glasul unuia dintre ei : „Uite ! Arde carnea pe tine ! Nu vezi ? ! Noi sîntem nişte politicieni neghiobi, aşa ai insinuat în cuvîntare, dar acum ai nevoie de ajutorul nostru ! Vrem să-ţi stingem flacăra ce-ţi arde trupul. Apa din chiuvetă nu curge, trebuie să recurgem la... Aşa ! Mai sus ! Cît mai sus ! Jetul spre gît, acolo unde pulsează ! Foarte bine ! Şi dumneata, monşer ! Chiar dacă... Nu. Nu te ruşina ! Uşurează-te pe el ! Şi el ar fi făcut pe tine. Ha ! ha ! Vom scăpa de toxinele din noi, iar el nu va risca să se transforme în scrum. Magistral ! Ma-gi-stral ! Acum, domnii mei, să ne concentrăm jetul spre piept ! Ha ! ha ! Sîntem patru furtunuri ! Nostim ! Nu-i aşa ? Patru furtunuri care sting un trup inflamabil, periculos pentru toţi. Cînd eram copil făceam asemenea concursuri ! Bravo, domnilor ! Bravo ! Vă felicit ! Acum ne simţim mai bine ! Am scăpat de toată «abjecţiunea» din noi pe care dînsul a sugerat-o... «reziduurile unei politici învechite !» Ha ! ha !"

Izbuteşte totuşi să ţipe : „Încetaţi ! Nu mă umiliţi ! Nu mă batjocoriţi !" Apoi se răsuceşte spre chiuvetă, îşi sprijină trunchiul în mîini şi vomează pînă la epuizare. N-a mai fost nimic, n-a mai ştiut de el. Fără să respire, fără să trăiască, fugit, abandonat din viaţă. Vede în chiuvetă ceva nedesluşit, forme celulare în continuă mişcare ce desenează conturul unui cap de iepure care îi măcinase pînă atunci stomacul. Imaginile se topesc pe rînd. Zăreşte cîteva pete de sînge. Confeti roşii răspîndite la întîmplare şi din nou glasul lui : «Nu-ţi fie teamă ! Ai scăpat». Ghemuit, cu capul în jos, genunchii moi, lucid, perfect lucid, se uită la picăturile de sînge şi vorbeşte mereu, vorbeşte încontinuu pentru a nu uita de el, pentru a înlă-

tura leşinul ce-i dă ocol ca un animal înfometat. «Azi am spus tot. Azi am spus tot ce aveam de gînd să spun. Înţelegi ? De ce nu pricepi odată ? !» Ochii sticloşi, buzele umede. Şuvoiul de apă pe cap, pe ceafă. Uimire de sine şi bucurie ajunsă la extaz.

Se sprijină de chiuvetă, se ridică şi se reazemă cu spatele de perete. În faţa lui — cei patru bărbaţi, de care parcă uitase. Se uită la ei. Îi vede ca prin ceaţă. „Cred că-i bolnav", zice primul. „Sănătos nu-i. Dar aţi înţeles ce-a vrut să spună ?" intervine al doilea. Vrea să dărîme totul !" „E bolnav ! Nu vezi, monşer ?" revine primul. „E un comunist fanatic ! spune al treilea care tăcuse pînă atunci. Va ajunge o personalitate ! E un bun orator !" „Asta-i bună ! Mai degrabă un mic tiran !" i-o taie al doilea. „Hai că m-ai omorît, monşer ! Unul ca el o personalitate ! Ha ! ha !" „Ascultă ce-ţi spun ! Va fi un om de seamă... dacă se vor schimba vremurile vei mai auzi de numele lui ! E inteligent şi destul de cult... pentru unul ca el." „Terminaţi, domnilor, şi daţi-mi o ţigară ! Vremurile nu se vor schimba ! Vă asigur ! Nu vom pierde ! Vor cîştiga alegerile doar dacă vor măslui voturile. Ăsta e... ăsta e un agitator prăpădit ! Un bolşevic ! Un politruc bolnav ! Nu vedeţi ce-i în chiuvetă ? Şi mai pretinzi că va ajunge mare mahăr ! Ha ! ha !" „Ar fi bine să anunţăm pe cineva să-l ia de aici." Cel de al patrulea, cu păr mare, roşu, n-a scos nici o vorbă. L-a privit tot timpul cu atenţie.

Doi indivizi îl prind de subsuori. Trupul inert. Picioarele moi răsună tîrîite pe scări. Capul pe spate, privirea înainte. Un zîmbet eliberat. Triumf. Izbîndă definitivă. Confirmată de teama lor. Înfrîngerea spaimei de a fi în-

frînt. O uşă. Altă uşă. Un culoar întunecat. Cîteva trepte. Alt culoar. Alte trepte. Multă lumină. Şi trotuarul străzii. Îl sprijină de zid şi îl lasă acolo. Îşi ridică ochii. Vede cerul şi îi e destul.

• Poate fiecare îşi construieşte viitorul, care stă ascuns în noi încă de la început, în felul său, îşi pregăteşte nu numai trupul şi cugetul care vor fi ale lui peste zece sau douăzeci de ani cînd va fi conştient de el, dar se pregăteşte şi pentru faptele şi cursul irevocabil de mai tîrziu al faptelor şi al rezultatelor pe care mintea şi simţirea încă nu le prevede dar peste un timp le va discerne şi le va urma. Ascensiunea lui Runcanu a fost ca o formulă chimică sau o reţetă de neimitat în care s-a condensat totul : copilărie, şcoală, puşcărie, primele semne ale libertăţii, primele semne ale afirmării. Fiul unui funcţionar dintr-un anticariat din Galaţi devenit apoi arhivar, a citit încă de la zece ani cărţile pe care tatăl lui i le aducea pe furiş „pentru o săptămînă". Timid, orgolios, extrem de ambiţios, complexat de statura măruntă şi trupul slab, citea pînă noaptea tîrziu din Tucidide, Homer şi Dante, iar la şaisprezece ani din Platon. După ce a terminat liceul s-a angajat în port. Respins la concentrările din '40 ca „necorespunzător fizic", e arestat pentru cuvintele rostite la Clubul sindicatelor, fostul club al socialiştilor unde devenise membru activ. Stă doi ani în închisorile din Caransebeş şi Tîrgu-Jiu, iar în '46 primeşte diverse sarcini în timpul alegerilor. Cînd a spus că vrea să-şi continue studiile cineva i-a răspuns : „Dacă vei avea nevoie, vei primi o diplomă. Acum îţi cerem să rămîi aici." Nu i-a ascultat. S-a înscris la cursurile fără frecvenţă. S-a prezentat la fiecare sesiune de examene şi a obţinut note mari. Lucra în pro-

vincie, într-un raion din Bărăgan, activist în agricultură, responsabil cu propaganda. Pregătea colectivizarea.

Înaintarea lui a fost ascunsă într-un abur discret, așa cum sînt toate începuturile. Respecta întocmai directivele primite, uneori dădea dovadă de prea mult zel și trebuia temperat, alteori aplica instrucțiunile «în funcție de condițiile fiecărui individ». Poate acesta a fost motivul pentru care a fost trimis într-o «comisie de băieți muncitori care să lucreze pe lîngă regiunea de partid». Amănunte, primele cărămizi puse la o temelie imaginară dar înălțată cu grijă, străduanie și inteligență. Și cînd comisia și-a terminat lucrările, el a fost cel care a prezentat raportul în fața primului secretar al regiunii. Mărunt, slab, chipul palid, a subliniat avantajele colectivizării, măsurile ce trebuie luate, etapele parcurse, necesitatea cointeresării materiale și raportul cu industrializarea. A surprins mai întîi pe cei cu care lucrase pînă atunci și care îl considerau «un băiat de treabă, dar cam retras și orgolios». La sfîrșit, primul-secretar a zis doar atît : „Cine-i tînărul ?" S-au întrebat în lanț pînă s-a găsit unul dintre ei să răspundă : „E activist în raionul Zimnicea. Un om de nădejde și cu studii." I s-au pus cîteva întrebări. A răspuns, nu cu un ton autoritar, dar cu acel aer de autoritate născută dintr-o certitudine interioară pe care o cîștigase de-a lungul timpului cu prețul unui șir întreg de încrîncenări, mai întîi cu slăbiciunile proprii, apoi cu slăbiciunile celorlalți și chiar cu duritatea lor. Știa că acest prilej nu se va ivi a doua oară — lege nescrisă învățată de el — dar mai știa un lucru care, dacă ceilalți l-ar fi aflat, ar fi crezut că glumește. Se găsea de pe acum în fruntea lor, chiar a celor de față, o simțea în el, știa că îi va reprezenta ; era credincios lui însuși și cauzei pentru care lupta. Trebuia doar să aștepte.

După o lună a fost trimis la Universitatea muncitorească din București și la absolvire a fost transferat în Capitală. Curînd toți au simțit un ascendent inexplicabil, o superioritate provenită nu dintr-o severitate excesivă și nici dintr-un orgoliu găunos, ci din partea ascunsă a ființei lui care îl făcea să se adreseze tuturor cu prestanță, înțelepciune și clarviziune. Uneori era dur, s-a corectat imediat, semn că din străfundurile sufletului său răbufneau cîteodată forme pe care încă nu le cunoștea. Distant, eficace, „umbra" lui izvora din independența cîștigată mai întîi asupra lui, apoi față de ceilalți care îl considerau „protejat de cineva de sus". Colegii șușoteau pentru că nu suportau excepția, tergiversau lucrările, găseau motivări neîntemeiate, făceau propuneri irealizabile, raportau date false și la urmă i-au întins chiar o cursă. Se afla în locul unde banii puteau fi ușor obținuți nu direct dar prin forme legale, dacă ar fi fost „curajos și isteț", adică lipsit de scrupule, dar pentru el moralitatea și exigența creșteau concomitent cu banii și lucirea monezilor nu o dădea metalul sau hîrtiile de o sută, ci sudoarea din ele mirosită pe timpul cît lucrase în port. Nu era simpatizat, pentru că nu avea prea mulți prieteni. Rece, chiar sever, reprima minciuna, lașitatea și delațiunea. Și dacă nu se temea că își va pierde postul, nu-l interesau banii, concediile gratuite, călătoriile în străinătate, atunci ce scop avea ? Care îi era ținta ? Pentru că el avea totuși o țintă.

Nimeni nu-i găsea «slăbiciunea». A fost acuzat că tatăl lui ar fi fost proprietarul anticariatului și nu „funcționar" cum a declarat, i s-a reproșat că nu a respectat recomandarea partidului și s-a înscris la o facultate unde se predau ore — înainte de reforma învățămîntului — de «filosofie idealistă». Cînd i s-au cerut explicații a răspuns ca un om care își cîștigase dreptul de a nu

minți, de a nu se teme și de a admite ceea ce i se opune. „Nu regret că am învățat despre Kant și Hegel — a spus el — pentru că Marx s-a inspirat de la ei, regret că cei care m-au acuzat n-ar putea spune despre cei doi mari filosofi decît că sînt niște idealiști... după buchea unor cărți."

La scurtă vreme i s-a propus să fie numit într-o funcție superioară sau să treacă în diplomație. El a cerut cîteva zile pentru a se decide. În aceeași seară a acceptat o invitație la un dineu. Cînd a intrat în salon a fost remarcat cu ușurință. Își transformase «infirmitatea» într-o calitate. Siguranța gesturilor, a privirilor, inteligența replicilor, au făcut pe cîțiva bărbați să se adune în jurul lui. După puțin timp i-a părăsit, a salutat un cunoscut, a trecut de la un grup la altul, a ieșit dintr-o încurcătură «plănuită» de soția unui prieten și a fost prezentat lui Orezeanu, personajul cel mai important de acolo. Orezeanu suferea de dropică, o boală cu simptome curioase, după șase luni își schimba total înfățișarea, se umfla atît de mult încît nu știai dacă este el sau altul. Se ducea la spital și după zece zile se întorcea la lucru. Dacă aveai prilejul să vorbești cu el înainte și după internare, erai tentat să te prezinți crezînd că sînt două persoane diferite. A discutat cu Orezeanu, au ciocnit o cupă cu șampanie, apoi s-a retras pe terasă. Privea parcul și aleile care străluceau sub lumina lampioanelor. Lîngă el a apărut Hulubaș, un bărbat înalt și slab, prieten bun cu Orezeanu.

„Ești foarte prudent, Runcanule!", a zis Hulubaș rîzînd.

„...nu mă pripesc, e adevărat. Poate de aceea părerile mele au fost pentru unii incomode... iar pentru alții necesare."

„Ce este necesar, dragul meu?", ricanează Hulubaș.

„Ceea ce trebuie să ducem la bun sfîrşit", îi răspunde el pe acelaşi ton ; apoi, după o pauză : Bunicul meu, care luptase la Mărăşeşti, avea o vorbă : «Ţara mea dacă se înşală sau are dreptate rămîne întotdeauna ţara mea». Eu aş putea spune : «Justă sau injustă voi duce la bun sfîrşit sarcina primită şi voi suporta consecinţele ei pînă la capăt»."

„Deci... recunoşti un adevărat activist numai după efortul de a renunţa la propria sa părere ?"

„Da. Există o «personalitate» superioară personalităţii noastre care se afirmă numai prin renunţarea fiecăruia dintre noi."

„Am auzit că ai şi nişte scrieri în acest sens ?"

„Lucrez de mai mulţi ani în propagandă... nimic nefiresc."

„Iartă-mă, Runcanule, dar în practică nu prea aplici aceste idei ! şi Hulubaş îşi trece limba peste buzele subţiri şi se uită atent în ochii lui, parcă tot timpul n-ar fi urmărit decît să ajungă aici. De multe ori ai dat o interpretare personală unor dispoziţii", şi zîmbeşte insinuant, apoi rîde piţigăiat.

Runcanu tace.

„În urmă cu... vreo trei ani, continuă Hulubaş, am cunoscut un vechi activist... nu-ţi spun numele, care a dărîmat toate statuile foştilor demnitari. Înţelegi ? Cum vedea o statuie pe cal... d-aia, cum îi zice ?"

„Ecvestră !" precizează Runcanu.

„Da. Exact ! Cum vedea o statuie ecvestră, un bust, sau mai ştiu eu ce piatră cioplită, dădea ordin şi a doua zi n-o mai găseai acolo ! Cînd a murit ce crezi că i s-a găsit în curte ? ! Hai, spune ! Să vedem dacă ghiceşti ? Propria lui statuie ! E adevărat, nu prea mare, dar era totuşi o statuie. Mi-e teamă, dragă Runcanule, din prea multă principialitate să n-ajungem şi noi la fel. Ha ! ha !

Îi voi sugera lui Orezeanu să te invite pe la el ! Cred că l-ar interesa un schimb de idei..."

Au părăsit terasa, au intrat în salon și s-au alăturat unui grup.

După o lună a fost „numit" în construcții. Satisfacție pe fețele unor colegi. Stăpîn pe sine, și-a văzut mai departe de treabă. A înaintat cîteva memorii, n-a primit nici un răspuns. Se începuse construirea Arenei acoperite, o sală cu șase mii de locuri care putea fi folosită pentru spectacole, reprezentații sportive, adunări populare și expoziții industriale. Un edificiu unic în țară, cu o cupolă imensă. Muncea pînă seara tîrziu. Era obosit, slăbise și paliditatea i se accentuase. Duminica stătea de vorbă cu Victoria, îi controla lecțiile lui Sorin, apoi se ducea în birou, citea, își făcea note și se culca liniștit. Văzuse în trecut cîtă minciună poate suporta omul, se maturizase în cîteva primejdii — în închisoare și în timpul alegerilor din '46 —, voia să afle cît adevăr pot suporta ceilalți și cîteodată se întorcea un pas înapoi. Acum se afla în plină săritură, fără pămînt sub picioare, viața trăită pentru alții fiind singura viață ce merita a fi trăită.

După doi ani, puțin timp după inaugurarea Arenei acoperite, a primit o scrisoare prin care era anunțat că este transferat în Administrația orașului. A citit de cîteva ori hîrtia în care i se spunea să se prezinte la Sfatul Popular al Capitalei. În primul moment a avut sentimentul unei fragilități absolute, ca și cum tot ce-l înconjura ar fi fost de hîrtie și s-ar fi prăbușit la orice mișcare.

N-a dormit toată noaptea. A plecat de acasă în zori. S-a prezentat la noul loc de muncă. I s-a arătat un birou. A cerut să fie lăsat singur. S-a așezat pe scaun, a măsurat curios biblioteca, masa, fotoliile, călimara de

argint și privirea i-a ajuns în dreptul mîinilor lui albe. Avea senzația că sînt de ipsos. A respirat adînc și a chemat șeful de cabinet. Din ziua aceea și-a văzut liniștit de treabă.

După o altă perioadă, într-o zi de toamnă, a fost chemat la conducere. A plecat fără grabă, îngîndurat, mai mult curios decît surprins. A fost condus de-a lungul mai multor coridoare, la urmă a intrat într-un cabinet spațios, cu ferestre înalte, o masă lungă de ședințe și un birou elegant în spatele căruia l-a zărit pe Orezeanu. Se întorsese de curînd din spital, scăpase de dropica lui. Arăta așa cum îl văzuse ultima oară. Amabil și în același timp distant, interesat de cazul lui dar fără să depună mult zel, i-a spus :

„Acum cîțiva ani ți s-a propus, Runcanule, să fii numit aici. Nu ne-ai răspuns !"

„N-am avut răgazul necesar, am fost trecut în construcții, apoi în administrație", i-a replicat el prompt.

„Da. Au fost niște sesizări... a trebuit să le verificăm."

„Ce mi se reproșa ? !"

Nu i-a răspuns, și-a aprins o țigară, a ridicat ochii spre el și l-a privit îndelung.

„E prima țigară pe care o fumez după o lună. Hm !... Tot felul de năzbîtii. Ce nu se poate spune despre un om inteligent și orgolios ? !", și a zîmbit, vrînd parcă să atenueze remarca.

„Ați primit memoriile mele ?"

„Da. Toate. Și pe cele prin care te plîngeai de «tratamentul» aplicat și pe cele... teoretice ! Pot să-ți spun doar atît... după părerea mea, bineînțeles. Sînt de acord că la un moment dat apar adevăruri stingheritoare, dar nu putem recurge tot timpul la soluții impuse de necesitate... Oamenii obosesc, nu mai convingi pe nimeni..."

Telefonul sună strident. Orezeanu ridică receptorul, la auzul unei voci tresare imperceptibil și își schimbă poziția, apoi zice cu glas încet : „A venit. E aici, în biroul meu. Am înțeles." Pune receptorul în furcă, rămîne o clipă nemișcat, apoi spune :

„Sîntem chemați."

Un culoar larg cu mochetă groasă, pași înfundați, uși capitonate, o scară, un lift, cîteva etaje mai jos, alt culoar, doi funcționari care stau de vorbă în șoaptă, și, în sfîrșit, o ultimă ușă. Intră într-o încăpere spațioasă cu multă lumină. La un birou impozant, un bărbat mai în vîrstă. Citește. Nu-și îndreaptă privirea spre ei decît în momentul în care îi simte în apropiere. Ochii de culoare închisă, o cută adîncă între sprîncene, fața mult ridată, colțurile gurii lăsate în jos, umerii aduși. Se uită la el o singură dată, cu acea putere de a intui oamenii de la prima vedere, apoi le face semn să se așeze. Își lasă bărbia în piept și continuă să citească. E o liniște desăvîrșită. Se aud doar paginile răsfoite. Își ridică brațul, își aranjează o șuviță de păr cu un gest domol, apoi își sprijină mîna de fotoliu. Privirea lui pleacă și revine într-un dialog mut, cuprinzător, parcă ar vrea să-l cunoască mai bine fără ajutorul cuvintelor. La urmă i se adresează cu un glas profund.

„Îmi place curajul dumitale. Sînt de acord cu anumite propuneri, cu excepția celor prea dure. E unul din defectele dumitale. Intenționez anumite schimbări mai generale. Am nevoie de dumneata ! Vei fi transferat aici !"

Le întinde mîna, semn că audiența s-a terminat.

• Singur, într-o cameră de hotel. Lungit în pat, cu veioza aprinsă. În jurul stomacului un cerc fierbinte. Un

timp nu se mai gîndește la nimic, parcă ar fi adormit cu ochii deschiși, apoi zărește cîteva puncte luminoase ale firmei de afară ce străbat prin draperie. Are senzația că luminile pulsează în ritmul junghiurilor provocate de ulcer, revin cu aceeași frecvență. Coboară din pat. Trage draperia. Piața e pustie. Asfaltul lucește sub ploaia mărunță și deasă. Ar vrea să respire aerul curat al zorilor care parcă se nasc din turnul cu ceas. Ceva neștiut îl oprește să deschidă geamul. Nu încearcă să înțeleagă, e prea obosit. Vede sticla cu coniac între ferestre. Nu-și amintește cînd a pus-o acolo. Zîmbește fără rost. Se duce în baie, face un duș, se bărbierește și la urmă își dă pe față cu apă de colonie. Încearcă să-și schimbe dispoziția. Se simte ceva mai bine. Cînd se întoarce în dormitor vede fereastra spălată de lumina vineție a dimineții. Nu se gîndește la nimic, nici cel puțin la conferința pe care o va ține peste cîteva ore. E golit de orice sentiment. Se îmbracă cu mișcări lenețe. Se apropie de oglindă și încearcă să-și facă nodul la cravată. Își vede chipul cu cearcăne adînci și negre, fața palidă. Mîinile îi tremură. Se răsucește și își strînge la întîmplare nodul de la cravată. Face cîțiva pași prin cameră, apoi se așază într-un fotoliu. Afară se aud primele mașini care încep să circule. Pe culoar trec pași înfundați în mocheta groasă. Ascultă zgomotele dintr-un hotel care se trezește la viață. Apoi totul dispare din jurul lui. ●

„Dumneavoastră, tovarășe Runcanu, spune procurorul, vă aflați la cincizeci de pași de locul accidentului. Ați auzit țipete și..."

„Mi-am întors capul..."

„Daţi-mi voie ! Eraţi cu spatele în clipa în care Herescu a fost accidentat ?"

„Da... Mi-am întors repede privirea şi l-am văzut pe Herescu lîngă maşină."

„Bine. E clar, conchide procurorul Paladian ! şi se adresează şoferului. Unde te aflai şi în ce poziţie ? Aici e desenat locul accidentului."

„Eram lîngă refugiul staţiei de tramvai... tramvaiul 26. Oprisem maşina în faţa stopului. Aici ! arată el pe desen. Dinspre Piaţa Victoriei a traversat o persoană şi cînd a ajuns în faţa mea s-a clătinat puţin şi..."

„Între timp semaforul s-a schimbat pe verde ! Tramvaiul a pornit !"

„Da. Era pe verde. Eu am băgat în a-ntîia şi..."

„Ai dat drumul la motor !"

„Nu. V-am spus de atîtea ori ! Nu m-am mişcat din loc !"

„Poate ai crezut că «persoana» va pleca din faţa ta ?"

„Nu. S-a sprijinit de botul maşinii şi a căzut !"

„Pe lîngă... sau pe botul maşinii ? !"

„Pe maşină... apoi, pentru că leşinase..."

„După ce l-ai lovit sigur că a leşinat !"

„Nu. Nu l-am lovit ! Am spus de la început şi voi susţine mereu, chiar şi în faţa judecătorului : Nu l-am lovit ! I se făcuse rău, sînt convins că era bolnav !"

„Bine-bine ! Şi după ce a căzut pe asfalt ?"

„L-am ridicat şi l-am dus la Urgenţă."

Procurorul tace cîteva clipe. Îşi aprinde o ţigară.

„Vreţi să-i puneţi vreo întrebare ? i se adresează el lui Runcanu. Articolul 88 din Procedura penală îngăduie persoanelor confruntate să-şi pună reciproc întrebări."

Runcanu îl priveşte atent pe şofer. Minutele trec. Procurorul aşteaptă calm, aruncă fumul de ţigară şi priveşte undeva nepăsător. Cineva deschide uşa şi îi

spune la ureche : „A sosit nevasta lui Herescu", apoi iese în tăcere.

„Aș vrea să-l întreb...", zice Runcanu cu glas încet, apoi se oprește brusc, se întoarce în urmă cu cîțiva ani, aleargă prin el, prin toate amintirile — pînze transparente pe care le înlătură în fuga lui prin cîmpiile aducerilor-aminte — și se oprește în luna, în ziua în care se afla în spațiul acela strîmt cu pereți albi de faianță. Aude același țipăt disperat : «Încetați ! Nu mă umiliți ! Nu mă batjocoriți !» și o altă voce îi răspunde : «Ăsta-i doar un agitator prăpădit, un politruc bolnav. Nu vedeți ce-i în chiuvetă ? Și tu pretinzi că va deveni mare mahăr ! Ha ! ha ! Ar fi mai bine să anunțăm pe cineva să-l ia d-aici !» Cel de-al patrulea n-a scos nici un cuvînt.

Procurorul îl întreabă ceva, cuvintele îl lovesc în timpane, apoi îi aude glasul :

„Continuați, tovarășe Runcanu ! Ați vrut..."

„Nu. N-am nici o întrebare..."

„Bine. O ultimă chestiune. În momentul în care ați întors privirea, Herescu căzuse pe caldarîm, așa cum ar fi fost lovit de aripa mașinii, sau era aplecat, în poziția celui care s-ar fi sprijinit de mașină ? Gîndiți-vă bine ! E foarte important ! De afirmația dumneavoastră depinde condamnarea lui !"

• Orologiul din turn bate de șapte ori. După puțin timp, Simion intră în cameră. Îl găsește pregătit. Coboară cu liftul, traversează holul spațios al hotelului și ajung în restaurant. Runcanu comandă un ceai, nu mănîncă nimic, ar dori o cafea dar îi e teamă să nu-i facă rău. Simion îi spune ceva. Îl ascultă absent. După ce termină micul dejun ies din restaurant. Portarul le

deschide ușa masivă de la intrare. Se opresc pe scări. Lapoviţa toarce fire subţiri prin dreptul privirilor. Ceasul din turn bate de jumătate. Piaţa întinsă, înconjurată de clădiri austere, pare încă adormită în această dimineaţă de iarnă. O maşină opreşte în dreptul lor. Simion îi spune : „Hai ! Ce faci ! De ce ai rămas aşa ?“ Coboară treptele. Ştergătoarele de parbriz se mişcă enervant, îl ameţesc, în orice clipă s-ar putea prăbuşi. Întoarce ochii. Drept, rezemat de canapeaua moale, obrajii palizi în contrast cu pometii roşii. Expresie de piatră.

„Deci, Arghir... se ocupă de cazul Herescu ?“ spune el cu glas sec.

Simion îl priveşte surprins.

„Nu ! Va judeca doar procesul doctorului Dragnea... De ce mă întrebi ? Credeam că ai înţeles ? !“

„Da-da ! Ai dreptate ! Mi-ai spus aseară... Uite că am ajuns ! Să-mi ţii pumnii, Simioane ! E rîndul meu să urc la tribună !“

Runcanu zîmbeşte ; radiază aceeaşi forţă şi încredere.

# 20

E CALD, AMIAZA UNEI ZILE TORIDE DE VARĂ. Stă rezemat de uşa magazinului. Mîinile în buzunare. O ţigară în gură. Ridică ochii. Caută cerul. Vede acoperişul de sticlă din pasajul Vila Gros. Îşi plimbă privirea de-a lungul ferestrelor de la etaj. O muşcată şi cîteva hortensii ofilite care n-au văzut niciodată soarele. Doi copii slabi, cu ochii cercănaţi, se joacă într-un balcon. Unul povesteşte ceva imitînd vocea mamei : „A fost

odată ca niciodată. Ce mai faceţi, domnule ?" Le zîmbeşte, ridică din umeri, aruncă fumul de ţigară şi îşi ia privirea de la ei să nu le tulbure joaca. Ar vrea să se ducă la ştrand, să facă o baie, să se răcorească. «E primul an cînd n-am văzut marea ! Zac aici pe asfaltul încins, în sera asta !... Am impresia că tot oraşul e o seră uriaşă unde cresc flori ofilite şi trăiesc copii bolnavi. Cineva a furat cerul ! ar zice poetul. Ha-ha ! Trebuia să rămîn în teatru, acum eram cineva...» O pisică trece pe lîngă el, are mers elastic, trufaş. Se îndreaptă spre o ţintă precisă, dispare pe un geam spart de la subsol.

„La ce oră ziceau ăia că aduc marfa la prăvălie ?" îl întreabă dinăuntru Marie-Jeanne, casieriţa.

„La unu ! îi răspunde Aron cu jumătate glas, apoi adaugă : Ma-ga-zin !"

I-a atras atenţia de mai multe ori să nu folosească cuvîntul „prăvălie" pentru că el nu este „vînzător", lucrează într-un magazin special cu obiecte de artă : tablouri, covoare, mobilă veche şi un mic sector cu băuturi şi ţigări străine. Are toate motivele să nu se considere un „simplu gestionar" ci un „specialist", pentru că ştie să deosebească doar după înălţimea firului de lînă un covor Buhara de unul Afgan, sau un Aximnster de un Tornay. Nimeni nu l-ar putea păcăli arătîndu-i un scrin Chippendalle care în realitate este un Ludovic XVI, iar cînd un bătrîn i-a spus că tabloul cu flori de la intrare este un Andreescu a ştiut să-i demonstreze că este un Luchian. «Ah, da ! Cînd eram comisionar la Consumul alimentar universal din Obor, acolo era într-adevăr o prăvălie ! N-aş contrazice pe nimeni ! Cînd vindeam coşciuge în dugheana lui Stelică Zaporojeanu, Coroana cu flori, era o prăvălie. Dar aici?!»

Tot dialogînd cu el, zărește la capătul pasajului doi bărbați, «doi civili», care nu par amatori de obiecte de artă și nici provinciali care vor să piardă vremea pînă la plecarea trenului. Trage din țigară, aruncă fumul pe nas, își scoate mîinile din buzunare, își agață degetul gros în gaica pantalonului — așa cum văzuse într-un film — și, fără să-și ia privirea de la ei, spune printre dinți cu glas încet: „Marie-Jeanne! Atenție la «balamale»". Fata tresare, își întrerupe lectura dintr-un roman de Al. Dumas, se ridică de pe scaun, se apropie de un raft, scoate de acolo un teanc de bancnote, le vîră în sîn, se întoarce legănîndu-și șoldurile pline și începe să facă niște socoteli în borderouri. Aron rămîne nepăsător în prag. Cei doi *civili* se opresc în fața lui. Se retrage surprins, ca și cum atunci i-ar fi zărit. Îi invită înăuntru cu un gest elegant al brațului. Le zîmbește afabil ca unor vechi clienți, și din trei pași se află în spatele tejghelei pregătit să primească comanda, gata să le vîndă orice ar dori. Se uită în tăcere la el, își rotesc privirile în jur, apoi unu i se adresează cu un ton grav, oficial:

„Sînt căpitanul Voican, și ridică mîna spre buzunarul interior al hainei vrînd să-i arate legitimația, dar nu-și duce pînă la capăt intenția. Locotenentul Joița, de la Economic, și arată spre cel care ține o servietă sub braț. Un control... un scurt control în scripte!"

„Vă rog! Poftiți! Luați loc! spune Aron cu o amabilitate reținută, nu vrea să pară speriat și nici lingușitor pentru că ar însemna același lucru, ci doar «simpatic», așa cum se poartă cu toată lumea. Marie-Jeanne! strigă el. Prezintă-i, te rog, tovarășului locotenent... iertați-mă, nu v-am reținut numele?", spune el ieșind din spatele tejghelei.

„Joița! Serviciul Economic!"

„Aha ! Da ! Sigur ! Tovarășul locotenent Joița ! Cine n-a auzit de dumneavoastră și de tovarășul căpitan Voican ? ! Apoi, din nou, către casierița ce-l ascultă în picioare pregătită să-i îndeplinească instrucțiunile : Marie-Jeanne ! Scoate toate actele de casă și prezintă-le tovarășului locotenent Joița. Absolut toate : borderouri, facturi, deconturi... și ultimul inventar ! Hm ! Noi nu sîntem magazin de încălțăminte sau frigidere, se adresează el lui Voican. Aici se vînd obiecte de artă ! Lucruri rafinate ! Avem cumpărători aleși ! Acum două ore am vîndut unei artiste... o cunoașteți pe Clara Panait care a jucat în *Rața sălbatică* a lui Ibsen ?"

„Nu !" răspunde sec Voican, bine înfipt în picioarele lui groase și scurte, nădușind sub pălărie, ca un buldog care ar lăsa un cățelandru să-și facă puțin de cap înainte de a-și înfige colții în el.

„...I-am vîndut o oglindă venețiană cu soclu și ramă de cristal ! și Aron arată cu mîna locul de pe zid unde fusese oglinda, luîndu-l martor ; apoi se retrage în spatele teighelei de parcă acolo ar fi avut mai multă prestanță. Patru mii de lei ! Pa-tru ! spune el cu glas răspicat. Aici vin oameni grei, cu bani, granguri și soțiile lor... Nu din ăia, niște... niște terchea-berchea cu un sutar în mînă... și ăla schimbat ! Uff ! Ceva rece s-ar potrivi pe căldura asta ! Nu mai dă Dumnezeu o ploaie să ne răcorim și noi sufletele ! Ha ! ha ! De aici nu vedem cerul decît seara și dimineața ! Stăm în sera din pasajul Vila Gros ! Creștem ca niște flori rare ! Ha ! ha ! O țigară, tovarășe căpitan Voican ? Un Kent sau un Pall-Mall ? Nu mă ascund ! Sînt clienți care ne mai lasă și nouă cîte un pachet... să ne mai îndulcim amarul. De ce să mint ? Aaaa ! Se poate să stați în picioare, tovarășe căpitan ! Luați loc ! Aici ! În scaunul Ludovic XVI. Ha ! ha ! La umbră ! Aici ! La umbra fetelor în floare ! Ha !

ha ! Cum spunea scriitorul ăla care a scris o carte într-o odaie tapisată cu plută, să nu audă nici cel mai mic zgomot... Mai bine ar fi venit aici, în sera noastră ! O bere Tuborg sau un Johnnie Walker ?"

„Tovarăşe Aron ! i se adresează căpitanul Voican, aşezîndu-se comod în scaunul cu picioare subţiri care parcă se îndoaie sub greutatea trupului său robust. Aş vrea să te întreb ceva", zice el cu glas sec privindu-l fix cu ochii lui mici, ascunşi în orbitele cărnoase.

„La ordine, să trăiţi ! Cum strigam noi la Cotul Ciorii unde am făcut armata în timpul studenţiei ! Acolo erau nişte bordeie în pămînt, folosite de nemţi, în fiecare dimineaţă strigam : Să trăiţi !..."

„Stai ! Stai ! Opreşte-te ! M-ai înnebunit de cap !"

„Iertaţi-mă ! şi Aron se roteşte mereu în jurul lui Voican de parcă ar vrea să-l ameţească. Eu sînt gazdă şi dumneavoastră oaspeţi... în mijlocul unor obiecte de artă ! Sînt obligat să vă tratez... Ai zis ceva, Marie-Jeanne ? Da ! Sigur că da ! Bonurile pe care le-ai făcut de dimineaţă... chiar dacă nu le-ai înregistrat. Ştii cîtă treabă am avut ! Absolut tot ! Nişte apă minerală, tovarăşe locotenent Joiţa ? Nu ? Bunnnnn ! Cum doriţi, nu sîntem în gară să ne grăbim ! Ha ! ha !"

„Am auzit, continuă Voican cu acelaşi aer posac, stînd cu pieptul scos, cu capul înfipt direct în trunchi şi cu mîinile strînse pe burtă, am auzit că te-ai fi exprimat... în sfîrşit, că noi sîntem negri ? !"

Aron tace sprijinit de tejghea. Zîmbeşte. Simte pericolul dar nu se teme, îşi zice : «A început să latre şi vrea să mă muşte... să mă muşte de fund !» apoi, cu glas tare :

„Un tăietor de lemne muncea într-o dimineaţă în curtea unui gospodar. Hîrş-hîrş trăgea el cu ferăstrăul. Vine stăpînul şi îi spune : «Băi, Pătrule !» Erau de prin

părțile Ardealului. «Băi, Pătrule ! Ți-a murit soacra !» El — nimic. Hîrș-hîrș. Lucrează mai departe. «Băi, Pătrule !» spune gospodarul mai tîrziu. «Ți-a murit nevasta.» El nimic. Hîrș-hîrș. «Băi ! Tu n-auzi ? !» Sare omu' la el. Tăietorul mai trage de două ori din ferăstrău, se oprește, își șterge sudoarea de pe frunte — Aron îl imită — se uită lung și zice : «La început munca și la urmă plăcerea !» Ha ! ha ! Așa zic și eu, veștile bune sau rele, bîrfa unora, să le lăsăm la urmă, să așteptăm rezultatul analizei tovarășului Joița."

„Hai-hai ! Nu te face că nu-nțelegi ! Nu mă lua pe mine cu bancurile și nu încerca să mă aiurești !", mormăie Voican în barbă, cu ochii ațintiți spre el, gîfîind de căldură. Ai zis că noi sîntem negri !"

„Cum vine asta... noi sîntem negri ?" repetă nedumerit Aron.

„Așa cum ai auzit !"

„Adică, vă rog să mă iertați... Dumneavoastră sînteți negru ?"

„Da."

„Cum, da ? Eu vă văd alb !"

„După cum ai zis... sînt negru. Și eu... și tu, îi răspunde blînd Voican. Noi sîntem negri iar... cei care cumpără de aici sînt albi !" continuă el enigmatic, stînd răsturnat în scaunul cu picioare subțiri.

„Aha ! Face scurt Aron. Ca-re-va-să-zică... ăia plini de bani sînt albi și ceilalți negri ! Dacă pricep eu bine ?"

„Da. Exact. Așa ai spus !"

„Nu."

„Ce nu ?"

„N-am spus eu una ca asta pentru că nu sînt negru... Sînt alb ! Ha ! ha ! Uitați-vă la mine ! Nu mă pot plînge de nimic. Dacă vreau pot să stau într-un fotoliu Renaștere spaniolă sau Ludovic al XVI-lea !"

„Ce-i asta ?"

„Scaunul în care stați dumneavoastră !"

Voican se uită în jur cu bărbia în piept.

„Eu am oricînd o țigară bună. Un Marlboro sau un Kent... din care v-am servit și pe dumneavoastră. Ce motiv aș avea să mă consider negru ? Să mă puneți în față cu turnătorul ! Apoi cu ton schimbat : Don căpitan ! A venit momentul să ne îndulcim sufletele, zice el vesel. O bere Tuborg sau o tărie ?"

„Joița ! Ai găsit ceva ?" întreabă el ca și cum n-ar fi auzit întrebarea.

„Nu. Nimic deocamdată !" îi răspunde preocupat locotenentul din celălalt colț.

„La început ai zis că mă cunoști ? Cum că... ai fi auzit de mine ?" i se adresează Voican lui Aron care toarnă dintr-o sticlă scoasă de sub tejghea.

„Știu eu ce vă place, dom căpitan ! spune Aron drept răspuns. Mai aveam cîteva picături de tărie americănească ! *White horse !* Au rămas doar copitele unui cal alb, în traducere liberă. «O fi mare Eminescu, dar e bun și Aron-escu !» Așa strigam cînd vindeam înghețată la mare ! Ha ! ha ! Gustați ! Am un păhăruț și pentru tovarășul locotenent Joița."

Voican întinde mîna lui groasă și scurtă, ia paharul, miroase băutura, se strîmbă, o încearcă mai întîi cu buzele, apoi o dă peste cap de parcă ar zice : „Fie ce-o fi !" Se congestionează la față începînd de la gît, roșeața urcă treptat spre frunte, apoi se albește de la frunte spre gît și încet-încet își recapătă vechea lui culoare. Ridică bărbia, pare schimbat, a pierdut din aerul morocănos de pînă atunci, nu e nici binevoitor, parcă i-ar spune : „Hai ! De ce nu vorbești ? !"

„Da. Eu vă cunosc pe dumneavoastră", zice Aron cu același zîmbet pe obraji, care nu e un zîmbet adevărat,

ci o permanentă bună dispoziție, ca și cum s-ar amuza mereu de ceva știut numai de el.

„Ai fost pe la mine la secție ?", îl întreabă Voican uitîndu-se atent, urmărindu-i impasibil mișcarea de du-te-vino de la el la Joița, această pantomimă prin care Aron încearcă să-i slăbească vigilența ; nu se lasă amețit de un „cățelandru", cum îl numește în gîndurile lui.

„La secție ? ! Eu ? ! M-a ferit... Dumnezeu e român și ține cu mine ! Ha ! ha ! N-am avut de-a face cu organele ! Nici cea mai mică încurcătură... și am gestiune de cinci ani. Sînt curat ! și Aron ridică mîinile. Ați văzut cum zic ăia în filmele polițiste !"

„Păi... atunci de unde ! Ai un foc ? Aha ! Ce brichetă frumoasă !"

„Cu gaz ! V-o dăruiesc. Ține trei luni !"

„Ziceai că..."

„Da. Am un prieten care mi-a vorbit despre căpitanul Voican și nu pot fi doi ca dumneavoastră ! Ha ! ha ! Iustin Arghir ! L-ați chemat de mai multe ori pe la secție... cînd cu tărășenia, cu moartea doamnei Rovența !"

Pe fața lui Voican nu se mișcă nici un mușchi, ochii îi rămîn încremeniți.

„Aha ! Da-da. Îmi amintesc !" și pentru prima oară obrajii lui se încrețesc în jurul gurii într-un zîmbet.

„Înainte mă duceam mai des pe la el, îi dă mai departe cu gura Aron. Acum sînt ocupat. Stau aici tot timpul, îmi oftic sufletul de dimineața pînă noaptea. M-am însurat. Obligații de familie, știți, ca tot omul... dar... e adevărat ?"

„Ce ? !" sare fals surprins Voican.

„E adevărat că a ajuns președinte de tribunal ? !"

„Da", îi răspunde el indiferent.

„Să mă ferească sfîntul să intru pe mîinile lui ! Ha ! ha ! Prieteni buni dar la o adică, știți, frate, frate dar

brînza-i pe bani... și mă trezesc la zdup. Încă un păhăruț și gata !"

„Ceva nou, Joița ?"

„N-au calculat cheltuielile de ambalare și spezele de transport", îi răspunde vocea groasă din colț.

„Mai stăm, mai stăm ! Dă-i drum' mai departe. Nu ne grăbim în prăvălia lu' tovarășu' Aron."

„Magazin special cu obiecte de artă !" îl corectează el în glumă.

„Cum vrei ! Cum vrei ! Mi-e totuna ! îi răspunde Voican amabil. Povesteai despre..."

„Da. A pătimit nițeluș din cauza... mă refer la moartea doamnei Rovența. Îl chemați mereu pe la secție. Ba una, ba alta... Într-o vară am plecat amîndoi la mare. El lucra șofer pe o basculantă, eu responsabil la Olimp. Ehei ! Ce viață am dus acolo ! Mîncărică, băuturică ! Ha ! ha ! Încă un păhărel, don căpitan, și gata. Așaaa ! Cînd m-am întors într-o seară acasă mi-a spus că l-ați căutat, adică așa, pe motiv că nu v-a anunțat cînd a plecat din București. Eu rîdeam, cum rîd mereu, am o deviză : «Cine nu rîde moare curînd !» Nu-i așa ?"

„Da. Și mie îmi place să rîd ! Hă-hă ! Și cînd rîzi la urmă e și mai bine !"

„E adevărat... E adevărat !... Și eu îi spuneam lui Iustin că nu-i liber pen'că, ziceam eu : «Ești obligat să mergi pe unde ți se spune, să te oprești cînd îți ordonă și să faci : Cu-cu ! Sînt aici, căpitane !»"

„Te refereai la mine ? !" întreabă Voican cu un ton schimbat.

„Da, să trăiți ! Recunosc. Dar ziceați că știți de glumă și nu vă supărați, că numai prostu' se supără. Nu-i așa ?"

„Sigur ! Sigur ! Dă-i mai departe ! Dă-i mai departe !"

„«Cu-cu ! Sînt aici, căpitane ! Pe șantier !» ziceam eu. Și pînă la urmă a plecat cu un picior în fund. Cine vrea

un angajat care are o tinichea de coadă şi... colac peste pupăză se mai interesează şi organele de el ? !"

„Da-da ! Îţi place să rîzi ! N-am ce zice !"

„Credeam că vă interesează, altfel de ce m-aţi fi întrebat ? Eu pot să tac. Tac mîlc. Aşteptăm hotărîrea tovarăşului Joiţa de la Economic şi tac. Gataaaaa. Peşte!" şi Aron îşi strînge buzele cu două degete.

„Hai-hai ! Nu mai face pe nebunu' cu mine ! Eşti un băiat simpatic altfel nu-ţi lăsam noi un magazin ca ăsta... Ziceai că eraţi la mare..."

„Da. La mare... soare, cald, plajă, fete... berechet..."

„A venit şi soţia lui... adică Dana ?"

„Da. Aflase adresa de la dumneavoastră... Parcă nu ştiţi, dar vă faceţi aşa... Niznai ! ha ! ha !"

„Şi nu ţi-a spus nimic despre ea ?... Că ar vrea să se despartă dar nu poate... Cînd o femeie se ţine scai după tine îţi vine să... La furie eşti capabil de orice. Ce nu zice omu' ? Nu ? Mai spui ceva de rău, mai sudui ! De ce taci ?"

„Iustin vorbea frumos despre Dana, continuă Aron cu un ton schimbat. Îi spuneam că un om puternic cum este el... Da-ha ! Să ştiţi că Iustin Arghir este un om foarte puternic, dar amabilitatea lui este luată de unii drept slăbiciune şi doar la urmă înţeleg că au în faţă un om care nu poate fi învins uşor. Asta-i tocmai surpriza pe care o provoacă ! Poate... poate ar fi mai simplu să-i spună omului în faţă : «Te bag în mă-ta !' Cu mine să nu te porţi aşa !» În sfîrşit... e firea lui. Îi spuneam atunci : «Nu trebuie să te opreşti în loc pentru o furnică, o arunci în apă şi treci mai departe». Ştiţi ce mi-a răspuns, tovarăşe căpitan ! «Şi eu simt uneori nevoia să-i fac vînt în apă celui de lîngă mine, în fiecare din noi zace cîteodată o fiară, un criminal şi nu vei afla niciodată cum izbutesc să mă stăpînesc. Dacă aş proceda

altfel, din ziua aceea n-aș mai putea trăi cu mine.» N-am uitat cuvintele lui, pentru că... Am discutat pînă noaptea tîrziu, apoi ne-am dus pe plajă, ne-am așezat pe nisip și ne-am uitat la valurile mării..."

„A spus că în fiecare din noi..."

„Da, răspunde Aron cu înflăcărare. Îi reproșam că își ascunde neputința în teorii, cum face orice intelectual, altfel ce motiv ar fi avut să nu se despartă de Dana ? Fugise la mare din cauza ei ! Nu-mi dădeam seama că tocmai ăsta era un semn de putere... adevărata lui putere !"

„Într-adevăr, tovarășu' Iustin Arghir e un intelectual... Astea erau teoriile lui ?"

„Nu m-ați înțeles... sau nu vreți să mă înțelegeți, tovarășe căpitan ? ! spune încruntat Aron, apoi își trece mîna peste față și în clipa în care degetele îi ajung în dreptul bărbiei veselia îi apare din nou, parcă și-ar fi pus o mască invizibilă. Îmi vine să rîd ! Rîd mereu ! Ce să fac ? ! Am citit într-o carte, stați să-mi amintesc. Da ! «Cînd un om inteligent — ca dumneavoastră, tovarășe Voican — se străduiește să nu înțeleagă ceva, izbutește mai bine decît un prost, dar e greu, aproape imposibil să convingi pe cineva decis să găsească doar piedici pentru a pricepe ce-i spui.» Ha ! ha ! Mai am puțină memorie, sau... Eu știu ? Cînd am răgaz îmi notez cîte un gînd pe o bucată de hîrtie."

„Și eu fac la fel", și Voican zîmbește pentru a doua oară în decursul acestei discuții.

„Și dumneavoastră ? ! Ia te uită ! Nu credeam că..."

„Da... și eu ! Am notat tot ce-ai spus ! Cuvînt cu cuvînt..."

Aron zîmbește. Nu știe ce să creadă. Sîngele i se urcă în cap. Veselia de pînă atunci i se topește pe obrajii încinși. Nu înțelege nimic. I se pare o glumă. Voican

se uită la el cu ochii lui mici și își zice : «Cățelandru' a început să schiaune !»

„Unde ați notat ? ! întreabă Aron consternat. Nu văd nimic... nici o hîrtie ?"

Voican se răsucește în scaunul cu picioare subțiri spre locul unde se afla «economicul» și casieriţa.

„Joiţa ! Vrei să-mi aduci declarația lu' tovarășu' Aron ?"

Aron se uită uimit spre locotenentul care se apropie de el cu o coală de hîrtie scrisă mărunt cu cerneală.

„N-am trecut tot ce-a spus, eram ocupat și cu scriptele... dar ce a fost important am notat."

„Ei ? ! Ce faci, tovarășe Aron ? N-o semnezi ? ! Se poateeee ? ! Eu credeam că ne înțelegem ca doi prieteni!"

„Am rugat-o pe domnișoara, intervine Joiţa, să-mi arate poșeta și buzunarele de la rochie..."

„Nuuuuu. Nu, dragă Joiţa ! face Voican ridicîndu-și trupul masiv din scaun, îndoindu-și mijlocul. Nu e cazul unei percheziții corporale ! Ar trebui o persoană de același sex. Nu-i așa ? Noi respectăm legea ! Cred că ești de acord, tovarășe Aron ? Cum ? ! N-ai semnat încă declarația ? Ce-ai găsit în scripte, Joiţa ?"

„N-am calculat cheltuielile de ambalare, spezele de transport... n-au aplicat taxa de unu la sută pentru comision... am găsit bonuri nescăzute în borderouri, și multe altele ! O amendă grasă sau trimiterea în judecată pentru neglijență", încheie locotenentul după ce enumerase «abaterile» îndoind de fiecare dată cîte un deget în palmă.

„Ei ? ! Ce zici, tovarășe Aron ? ! Ai auzit ce te așteaptă ! Bravo ! Bravo ! Îmi place omu' deștept. Așa ! Semnează ! Foarte bine ! Cînd cineva e de treabă și noi... Joiţa ! Eu zic... eu zic să-l ierți de data asta, adică să-i aplici o amendă, acolo, cîteva sute de lei. Noi sîn-

tem omenoşi... A doua oară însă... Eiiii ! A doua oară dacă se mai întîmplă, schimbăm calimera. Ha ! ha ! Bun ! Foarte bun *whisky*-ul ăsta ! şi Voican răstoarnă pe gît paharul, împăturește coala de hîrtie, îşi pune pălăria pe cap şi îşi îndreaptă ochii spre el. Îmi pare rău că-ţi aduc o veste proastă. Mai întîi munca şi la urmă... veştile, parcă aşa ai zis ? Dana a murit. Încercăm să aflăm..."

„Glumiţi... sau vreţi iarăşi să..."

„Nu. Îţi vorbesc foarte serios, tovarăşe Aron. Nu ştim nimic ! Nu acuzăm pe nimeni... mai ales un judecător, preşedinte de tribunal ! Am o dispoziţie pe care o execut şi atîta tot. Gata, Joiţa ? Ai scris procesul-verbal ?"

# 21

În VIAȚA LOR N-A INTERVENIT NIMIC NOU, totul se desfășoară la fel ca înainte. Seara, după ce Iustin se întoarce de la tribunal, se adună cu toții în camera Danei. Joacă *rummy* și canasta, beau ceai, ronțăie cîte un biscuit, se uită la peștii din acvariu, ascultă muzică la picup — discurile sînt aceleași, în special *Liturghia* lui Ceaikovski — sau Rovența citește cu glas tare dintr-o carte. Teatru n-au mai jucat din Seara de

Ajun. O destindere ofilită ce apare de obicei după o mare încordare sau prevestește o nouă tensiune, destindere în care gesturile, vocile, cuvintele au o rotunjime și generozitate, toți plutesc într-un abur de ușurință abandonată. Iustin fuge uneori de lîngă ei, așa cum ar ieși dintr-o pastă informă a existenței în care cojile de viață sînt amestecate cu sîmburii mirositori și atîțători ai sensurilor profunde și el își spune : «Poate asta-i calea... renunțarea la sine, poate nu realizezi nimic decît după ce ai renunțat la tine, dar eu nu pot ieși din mine, sau poate tocmai această strădanie de autoanulare reprezintă dăruirea, iubirea... Mă uit la ei și uneori nu-i mai văd. Rîd, vorbesc, glumesc și dacă aș pune mîna pe ei s-ar spulbera sub degetele mele... Sîntem alcătuiți din materie și spirit dar salvarea noastră nu e posibilă nici în materie și nici în spirit, atunci ne refugiem în noi, ne ascundem sub piele așa cum ne-am vîrî capul în nisip, apoi apare saturația de tine însuți, de pielea și mirosul tău, ființa de ființă și în ultima clipă se naște spaima de a nu mai fi nimic... Care-i drumul ? !»

„Hei ! Iustine ! E rîndul tău ! Nu joci ?"

„Da ! Joc ! Să iau o carte..."

• Așa s-a terminat prima perioadă după întoarcerea Danei de la spital și poate nu s-ar fi terminat niciodată dacă ar fi putut vorbi cu glas tare, dacă în clipele de încordare ar fi strigat, dar dincolo, de partea cealaltă a ușii, erau cei doi și în special Rovența.

Zilele de liniște și calm alternează cu cele pline de nervozitate : crize de gelozie, teama de a nu muri, idei obsedante, toate o fac uneori să-și abandoneze lucrul — costumele pentru teatru — și să stea singură în cameră, fără lumină, cu jaluzelele trase. Se roagă în

genunchi, cîntă melodii învățate în copilărie, murmură rugăciuni. Gîndurile și gesturile ei au nu numai două fațete, ci zece, toate contradictorii care se generează și se distrug reciproc. Seara, după ce Florică și Roventa se duc la culcare, rămîn singuri. Pași întretăiați, gesturi suprapuse, atingeri întîmplătoare, un ciorap așezat din neatenție pe o cravată, un sîn dezgolit, patul cu așternut alb, foșnitor, poveștile banale spuse înainte de a adormi, voci șoptite, mereu șoptite, iar la urmă rămîn ca două scoici albe, golite, agonizînd pe o plajă pustie. În unele nopți, Dana își ia o carte, acoperă veioza cu un ziar, se așază pe covor, lîngă pat și începe să citească. Iustin încearcă să adoarmă, somnul îi fuge iute. O aude rostind încet cîte un cuvînt pe care îl repetă pînă la disperare lăsîndu-l fără nici un sens. Paginile foșnesc, sunetele îi biciuiesc răbdarea. Cineva îi trece unghiile de-a lungul fiecărui nerv. Nu-i spune nimic, orice cuvînt ar putea declanșa o discuție, o criză. Tremură sub plapumă, își astupă urechile dar o trepidație măruntă și continuă îi străbate tot trupul. Atunci, încearcă să-i vorbească, s-o liniștească, să-i dea asigurări, să-i spună că e sănătoasă, că nu are nici un motiv de teamă. Ea se rotește spre el, îl privește cu ochi mari și îi spune cu buzele tremurînd : „Nu încerca să mă minți ! Nu mai am nici o salvare ! Ți-am spus de atitea ori ! Nu-ți mai cer să mă iubești, ci doar să-mi dai o mînă de ajutor... să nu ajung ca cele de la spital. Ai văzut-o pe tînăra blondă ? I-ai văzut ochii ? Eu n-am putere ! Singură n-am curajul ! O dată am încercat... acum e rîndul tău să mă ajuți!"

Totul e spus cu glas încet pentru că dincolo e Roventa. Voința lor plutește într-o pîclă a neputinței. Cuvintele sînt scrîșnite, stoarse de înțelesul lor adevărat, frazele uneori eliptice, alteori dure, brutale. Și el își spune : «Doamne ! Ce se va întîmpla cu noi ? Prea

multă înțelegere te frînge, te împinge cu fruntea la pămînt. Timoraţii sînt niște laşi odioşi ! Asta sînt ! Nimic altceva ! Teama de a nu face rău şi răul pe care-l faci din teama de a nu face rău !...»

Suferința ei vine din întunericul pe care îl simte de mai mult timp în ea, încă înainte de a-şi fi presimţit sfîrşitul pe care nu-l neagă, ci îl urăşte pînă la demenţă... ceva din chinul ei, din chinul primit de la părinţi sau de la părinţii cereşti care într-o joacă au lăsat asupra ei blestemul, aşa cum ai lăsa o piatră fără să ştii unde va cădea, în capul cui se va sparge şi cine va trece pe sub scaunul împărătesc, ceva din chinul ei este transmis şi lui Iustin. Ştie că va fi lovită, are ochii îndreptaţi spre cer, zăreşte bulgărele acela de foc ce se îndreaptă spre ea dar nu se fereşte, îl aşteaptă şi îşi zice : „Sînt pregătită, mai devreme sau mai tîrziu tot va veni, dar îţi mai cer un răgaz, mai dă-mi o ultimă şansă pentru că nu ştiu dacă îi voi mai cere vreodată ceva. Îndură-te ! Acum !" Şi ea se uită spre unicul trandafir din glastră, se uită cu ochi mari, nemişcaţi, uimită pentru speranţa primită. Trandafirul înflorise. Acum. Cînd nu mai avea nici o nădejde.

Vorbeşte despre un copil aşa cum ar vorbi despre o mîntuire, o răscumpărare a durerii de pînă atunci şi a împlinirii unei bucurii ce-i înmugurise în pîntece. Se sfătuieşte cu Rovenţa şi stă nemişcată în pat pentru a nu i se întîmpla ceva „tocmai la început cînd e atît de mic". Iustin îi ascultă planurile de bunăstare şi fericire : o casă, o cameră pentru copil, un cărucior, „iar cînd va fi mai mare o sanie... nu ştiu dacă ţi-am spus, de cîte ori văd un copil încep să plîng". Şi glasul ei cald este urmat de glasul lui care îi repetă automat cuvintele în timp ce ascultă în el alt glas, slab, abia auzit, dar al lui, venit din cel în care mai credea, e ade-

vărat, plin de îndoieli : «Eu sînt încă eu, chiar dacă... vreau să spun că nu e totul pierdut. Îi este frică de moarte, mie însă mi-a fost frică să trăiesc. Slăbiciunea mea a fost puterea mea, dacă aș fi înțeles asta mai de mult... nu știu ce va urma dar nu e totul pierdut...»

Dana simte uneori că mîna îi alunecă pe frînghia de care se agățase pînă acum, degetele îi sînt din ce în ce mai nevolnice, nu are însă putere să strige, să cheme pe cineva în ajutor, pe Rovența, singurul care așteaptă să-și audă numele rostit cu glas tare și pîndește în spatele ușii cu urechea lipită de lemn. Îi vorbește lui Iustin despre căsătorie și fața ei rotundă, surîzătoare — în lumina palidă a lămpii — pare un tablou al împăcării, al fericirii. Iustin o ascultă în tăcere. •

• Așa a trecut perioada a doua după venirea Danei de la spital. A sosit noaptea în care cu pași mărunți, furișați, a ieșit din odaie, s-a dus la Rovența, l-a trezit din somn, a intrat în bucătărie, a aprins lampa, s-a așezat pe un scaun, a pus o carte pe masă și i-a spus :

„Știi că voi avea un copil ?"

„Da."

„Aș vrea să citești aici !"

„Aici ?" întreabă Rovența surprins.

„Da. Versetul ăsta !"

Rovența își apropie cartea și începe să citească cu ochii cîrpiți de somn și cu glas răgușit, ușor uimit, ușor bănuitor.

„«Înconjurat-am eu și inima mea ca să știu, și să socotesc, și să caut înțelepciunea și pricina și să cunosc fărădelegea nebunului și greșeala și rătăcirea...»"

„Mai departe."

...„«Și o să aflu pre ea mai amară decît moartea...»"

„Stai ! Deci... înțelepciunea va fi mai amară decît moartea !"

Ochii lui Rovența îndreptați spre ea într-o străfulgerare, atît cît s-o vadă o dată, și ea cu privirea dincolo de el, apoi se întoarce brusc și îl vede în fața ei, rezemat de speteaza scaunului, puțin dat pe spate pentru a citi fără ochelari, ca orice prezbit, cu pleoapele strînse, părul alb, răvășit, colțurile gurii lăsate în jos.

„Mai departe... citește mai departe !"

„«...pentru că muierea e laț vînător, inima ei mreje și legătură sînt mîinile ei ! Cel bun înaintea Domnului se va izbăvi de ea, iar cel păcătos se va prinde de ea.»"

„Ce-ai înțeles, Rovența ? Care-i tîlcul ?"

O anumită necruțare în glas, nerăbdare și teamă. Suflă greu, gîfîit, un animal trezit din somn de un coșmar, o voce, o presimțire și o grabă pentru respingerea unei nenorociri înainte de a fi prea tîrziu. Rovența o măsoară fără uimire, parcă ar fi aflat înaintea ei că într-o noapte vor sta de vorbă.

„Nu știu... nu știu ce să-ți spun..."

„Sînt acolo mai multe întrebări : Care-i greșeala, rătăcirea și fărădelegea nebunului ? Cine e cel căzut în lațul și mrejele muierii ? Cine e cel bun care se va izbăvi de el ? Cine e cel rău ? Și ce-i mai amar decît moartea ?... De ce nu-mi spui, Rovența ?"

Tace.

„Te rog, Rovența ! Te rog..."

„De ce vrei să afli ?", și pentru prima dată iese din amorțeala lui, în ochi i se aprind două puncte roșii.

„Pentru că știi răspunsul... tot timpul ai știut... Te-ai purtat frumos cu mine și mi-ai adus flori cînd n-ai avut bani să-ți cumperi țigări. Îți mulțumesc. Acum, însă, răspunde-mi !"

Pieptul îi saltă, o goană prin ea și prin neputința de a se minți sau de a accepta de a fi mințită. El vrea s-o tragă de mînă din drumul ei, din pierzania pe care o simte în nări ca un parfum de flori ofilite și de aceea zice :

„Uite ! Aici spune : «Cine știe înțelepciunea ? Cine știe dezlegarea ?» Deci... nimeni n-a aflat taina !"

„Nu-i adevărat, Rovența ! Amîndoi știm dar ne facem că nu știm ! Tu aștepți doar prilejul care se va ivi, pentru că știi să aștepți și-l vei izbăvi pe cel bun. Nu-i așa ?"

O mînie rece, calmă, cuvintele rostite clar și el nu-i spune adevărul, n-o împinge în prăpastie dar o lasă să se apropie de ea.

„Știi ce-i mai amar decît moartea ? întreabă Dana.

Tace. Îi privește chipul alb, gura cu un zîmbet, ca un strigăt de spaimă și voluptate pentru ceea ce vede de la marginea rîpei.

„Spune !"

„Cînd ți se prăbușește ultima speranță !... N-o să am niciodată copil ! Nu sînt însărcinată ! Am crezut, tot timpul am crezut că voi primi iertarea și n-am primit-o... n-am primit-o..." ●

● A sosit noaptea, ora, clipă de care amîndoi au încercat să fugă în lungile lor zile de încordare — dar într-un fel au așteptat-o — și poate chiar au dorit-o pentru că au simțit că este de neînlăturat și pentru că sperau nemotivat în mîntuirea și binecuvîntarea ei.

Trece pe lîngă draperie. Aude glasul lui Rovența : „Mîncarea e pe aragaz. Trebuie doar s-o încălzești. Dacă vrei pot să te ajut !" Nu-i răspunde. Se oprește în fața ușii care duce spre camera Danei. Nu apasă pe clanță. Vrea să fugă pe stradă, să rămînă singur pînă în zori,

să doarmă pe o bancă într-un parc. Deschide totuşi uşa. Ea stă în fotoliu : o străină palidă cu privirea în gol. Ţine pe genunchi o revistă deschisă la jumătate. Are o expresie transpusă. E frumoasă. Şi el o priveşte îndelung, surprins, mai puţin cambrat în sine, cu un sentiment de admiraţie şi tandreţe şi o vană nădejde într-o seară liniştită. Veioza îi luminează chipul dintr-o parte. Conturul frunţii, al nasului şi al bărbiei se pierde treptat, ca şi cum ar privi-o printr-o pînză transparentă şi faţa ei ar avea darul de a sparge marginile cîmpului vizual şi de aceea nu-i poate mîngîia cu ochii hotarele obrajilor înconjuraţi de un nimb luminos.

Îi spune ceva la întîmplare, mai mult să-şi audă glasul şi s-o aducă lîngă el, în cameră, în viaţă. Dana tresare, întoarce iute capul şi îi zîmbeşte. Îşi îndreaptă ochii spre revistă şi începe s-o răsfoiască, apoi zice cu glas stins :

„Am găsit aici un horoscop... sînt născută între două zodii, între două planete... dar nu pe pămînt", şi surîde cu duioşie, fericită.

Se uită la ea. Ce a spus e perfect logic dar azi pare altfel, cu totul altfel. «Niciodată n-a arătat aşa ! Doamne! Ai grijă de noi !»

Se duce în bucătărie. Mănîncă singur, în picioare, mestecă absent o bucată de pîine. Aude din ce în ce mai rar vocile lui Rovenţa şi Florică. Bea un pahar cu apă şi se apropie de fereastră. Strada e pustie. Cade o ploaie deasă amestecată cu fulgi de zăpadă. Lămpile sînt legănate de vînt. Lumina lor e beată. Se întoarce în odaie. Dana stă nemişcată. Revista i-a alunecat pe covor. Se uită în jos. Parcă priveşte în ea, răsucită înăuntru, ascultă ecoul ce se ridică din străfunduri, loviturile subterane ale unui necunoscut ferecat în galeriile întunecate ce se surpă la strigătul ei.

Nu-i adresează nici un cuvînt. Nu se mișcă prin cameră. Se dezbracă cu gesturi încete și parcă tot timpul citește pe pereți: „Să treci de această noapte!" Stă lungit în pat. Aude o sumedenie de albine care îi dau tîrcoale și îl țin treaz. Nu poate adormi. Îi ascultă răsuflarea precipitată. Un animal aleargă pe poteci necunoscute și el stă ascuns într-o scorbură din care îi vede doar trecerea vijelioasă și sălbatecă. Ar înceta de a mai fi dacă acesta ar fi prețul pentru a îndepărta nesansa.

Se trezește iute. Își întoarce capul și se uită în sus. Vede o dantelă albă cu două găuri la mijloc. Imaginea se deslușește treptat. Tresare. I se face frică. Simte cum sudoarea îi țîșnește prin toți porii. Fețele lor sînt la o palmă depărtare: una albă, cu ochi mari, negri, cu cearcăne adînci, gura strînsă, buzele vîrîte înăuntru, cealaltă de culoarea unui copac fulgerat cu obrajii încremeniți în încercarea lui de a zîmbi.

„Dormi?" îl întreabă ea.

„..."

„Voiam să știu dacă ai adormit..."

Nu-i răspunde. Nu-și găsește glasul. Se ridică puțin și își sprijină capul de zid, semn că o ascultă dacă vrea să-i spună ceva. Ea pleacă de lîngă el, face cîțiva pași prin cameră, se împiedică de mobilă, apoi se întoarce, ca și cum n-ar fi găsit ceea ce ar fi căutat. Se așază pe covor și începe să vorbească despre ea, despre ei, face iarăși planuri și se gîndește la ziua în care își va relua «munca pentru teatru». Din prima chenzină va cumpăra niște perdele. „Astea s-au rupt! Uite ce găuri mari au! Parcă sînt mîncate de șoareci și lilieci...", și rîde scurt.

O ascultă atent, spune de cîteva ori: „Da. Așa va fi. Așa vom face." Ea stă mai departe pe covor, rezemată de pat, întoarsă jumătate spre el. Tac amîndoi clipe în șir. Deodată, se lasă în genunchi, își sprijină coatele de

pat și se uită la el cu ochii fără pupile, cu un aer grav, violent dar fără agresivitate, parcă ar fi trăit o stare în care crisparea ar fi intrat într-o formă a calmului, a încrîncenării învinse.

„Știi... cînd am fost la Snagov, acum cîțiva ani... Îți amintești ?"

„Da."

„Vîsleam în barcă și tu înotai pe lîngă mine... te-ai apropiat de rame, parcă așteptai să te lovesc. Mă provocai ! E adevărat ?"

„Da."

„Nu ți-am spus pînă acum dar și eu... Am auzit pe cineva... îmi spunea să te izbesc... Am țipat și tu ai plecat înotînd spre mal. Îți amintești ?"

„Da."

„Voiam să murim. Așa cred... Încă de atunci !"

Întinde mîna spre el, îl apucă de braț, parcă ar fi fost deja în apă și el s-ar fi aflat pe mal și l-ar ruga s-o salveze, s-o smulgă din întunericul din ea, din fluxul care o trage în adîncuri. Se uită la ea, are ochii umezi. Și ea se uită la el de jos, din locul în care a lunecat. Îl strigă. Buzele ei rostesc ceva fără glas. Îl privește ca și cum s-ar închina lui. Acum e pregătită pentru a rosti ceea ce avea de rostit, întoarsă din rugă, împăcată, izbăvită.

„Ar fi bine dacă ai termina ce-ai vrut să faci atunci și ce-am vrut și eu împotriva ta. Te rog ! Ajută-mă ! Te rog !"

„Îmi ceri iarăși..."

„Da... Te rog ! Nu mai pot să trăiesc cu mine ! Înțelegi ? !"

Cade. Are senzația că pămîntul fuge de sub el și cade în adîncuri. În beznă. O simte la picioare. Își mîngîie obrajii de tălpile lui și îl conjură. Nu plînge. Nu

plînge. Repetă aceleași cuvinte în care revine obsedant : „Ajută-mă !“ El stă lungit în patul de lemn, cu capul lipit de zid, răstignit de suferința ei, cu picioarele parcă însîngerate de sărutările ei. Se oprește. Buzele îi sînt pline de salivă și cuvinte roase, fără sens. Se uită la el printre firele de păr răvășite. Ea încă în genunchi, în absurditatea în care a intrat, istovită, neînduplecată. El tremură. Ascultă un glas pe care îl îngînă rostind : «Poate acum... poate acum vei întinde mîna așa cum ai făcut-o de atîtea ori cînd nu m-ai uitat... chiar dacă am crezut de fiecare dată că m-ai uitat... poate n-ar fi prea tîrziu nici acum...“ Stă aplecată peste picioarele lui albe în care își îngroapă sînii pînă la durere și vocea ei în șoaptă, mereu în șoaptă, vocea ei spălată de ploi și viscole :

„Stai în genunchi, lîngă mine !“

„Nu... Nu în genunchi !“

„Bine. Atunci spune o rugăciune... sau poate vrei să chemăm pe cineva ? Să strigăm pe cineva în ajutor ?“

„Nu ! Să nu chemi pe nimeni !“

„Să-i spunem lui Rovența să ne citească... Am găsit un verset în care...“

Îl ia martor pe Dumnezeu, de parcă ar fi fost lîngă ea, un bătrîn sosit în clipa aceea în casă. Nimic însă n-o ajută să renunțe. Mai este și carnea, sîngele, viața și toate trebuie strivite de un cuvînt. Întoarce capul spre el. Îl vede în pat, nemișcat, cu trupul întins, țeapăn aproape dezbrăcat. Începe să-l sărute pe picioare, pe coapse, pe mîini. Rămîne încremenit, flagelat de îmbrățișările ei care o conduc spre cuvîntul de care are nevoie și care îi apare pe buze printre sărutări :

„Ești sterp ! N-o să ai niciodată un copil !“

Îl lovește o dată, brusc, cu latul palmei, apoi încă o dată și repetă fraza apăsînd pe ultimul cuvînt. Atunci

o vede cu adevărat, o aude dar nu simte durerea. Cîteva clipe uită cu desăvîrşire că mai există.

...îl priveşte în faţă, pentru prima oară după atîta vreme. Întinde mîna, prinde fularul înnodat şi i-l ia cu o mişcare înceată, nici măcar brutală. Colegul de clasă, voinic, negricios, se uită la el uimit, îi este greu să accepte că cel învins de nenumărate ori, lovit în recreaţie cu fularul, azi a îndrăznit să-l înfrunte. E încrezător în puterea lui şi nevolnicia celuilalt, ca şi cum în orice clipă ar putea să-şi recapete fularul şi să-l izbească încă o dată peste faţă. El îl apucă de cămaşă, îl trage puţin şi îi spune răspicat, de parcă în toţi aceşti ani n-ar fi făcut altceva decît să rabde şi să aştepte momentul în care răbdarea şi aşteptarea au ajuns la margine : „Stai ! Opreşte-te ! Totul are o limită ! M-ai lovit mereu... Acum a venit rîndul meu, nu te lovesc, dar vreau să-ţi spun că nu te iubesc ! Înţelegi ? N-am zis că te urăsc, dar nu te iubesc... pe tine şi pe toţi cei care m-aţi lovit pînă acum..."

Dana se uită la el speriată, îi repetă cuvintele, le simte ca pe un adevăr de nesuportat ce-i biciuieşte faţa. Se sufocă. Nici patimă, nici viaţă. Nu mai e nimic. Nemişcaţi, fără suflare, înstrăinaţi într-o singură clipă. El ascultă un glas, o poruncă ce trebuie îndeplinită : „Acum du-te !" şi iarăşi : „Acum du-te !"

Iustin iese din cameră.

**«„Curajul este una din trăsăturile de bază ale unui otelar. Sînt situații cînd oricîtă pregătire și putere de muncă ar avea acesta, dacă îi lipsește curajul, n-a făcut nimic.“» Arhipelagul Solomon a cerut admiterea în O.N.U. Cursa înarmărilor, o aberantă competiție a distrugerii : arsenalele de bombe nucleare aflate pe planeta noastră sînt suficiente pentru a distruge fiecare oraș de pe suprafața pămîntului de peste șapte ori. Planul este îndeplinit ritmic la toți indicatorii și la toate sortimentele. Într-o fermă de lîngă Tokio s-a născut un vițel cu șase picioare. Temeiul înfrățirii : Satu Mare : O unită familie muncitorească. «Să se respecte legile în dublu**

**sens : aplicarea riguroasă a prevederilor legale împotriva celor care le încalcă şi evitarea oricărui abuz."»**

E frig. Zăpada îngheaţă biciuită de vîntul iute şi aspru. Lampioanele se aprind prin parcurile pustii. Trece prin faţa Muzeului Antipa şi se îndreaptă spre Statuia Aviatorilor. Merge încet, cu mîinile în buzunare, cu ochii îndreptaţi înainte fără să vadă nimic. Zăpada trosneşte sub tălpi. Calcă pe cioburi de sticlă, pe liniştea lui.

Azi, pentru prima oară, n-ar fi vrut să se ducă la Simion. Cînd i-a auzit vocea la telefon : „Acum am sosit ! Te aştept deseară pe la noi. Am veşti bune pentru tine !" a tăcut, apoi a zis : „Bine", şi iar a tăcut şi a rămas mult timp cu receptorul în mînă sperînd că va găsi un pretext pentru a-şi amîna vizita. O maşină cu sirenă trece în goană pe lîngă el. Tresare. Gîndurile îi fug spulberate, se întorc înzecite şi năvălesc în globul de aer ce a rămas în urma urletului strident al maşinii, fulgerat de lumina becului rotitor ca un ochi diavolesc. E din nou linişte. Şi în el şi pe stradă. O doamnă, cu o căciulă mare de sub care i se văd doar ochelarii, merge cu paşi legănaţi, caraghioşi, e trasă de un buldog voinic care o smuceşte într-o parte şi alta adulmecînd tulpinile pomilor. Aude acorduri de chitară. Se uită în jur. Nu e nimeni. Prin parcul părăsit nu se văd decît băncile acoperite cu zăpadă şi leagănele copiilor prin care urlă viscolul. Ar vrea să întîlnească un grup de tineri care să cînte pe alei. Cele cîteva note nu se mai repetă. «Cine ştie ? Poate de la restaurant, de la Rond», îşi zice el. Ajunge în dreptul unei santinele îmbrăcată cu o şubă cu guler mare, căciulă cu urechi şi cizme de pîslă. Stă nemişcată în ghereta de scîndură. Se uită lung în ochii lui. Îl simte singur. Nimeni nu poate fi mai singur decît o santinelă într-o seară de iarnă geroasă. Ar dori să-i

spună ceva, la întîmplare. Se îndreaptă spre el. Își aruncă ochii spre ceasul de la mînă și îi spune: „E șapte! Cînd îți vine schimbul?" „Mai am olecuță pînă ies din post și șinși luni pîn'la liberare, îi spune soldatul zîmbind, ca și cum al doilea lucru ar fi fost mai important pentru el. Mulțumesc dumneavoastră de-ntrebare!" Își ia rămas bun și pleacă. Merge pe sub pomii bătuți de viscol, pe lîngă un zid înalt. «În ultimul timp ezit din ce în ce mai rar... sînt lucid în momentele de încordare cînd de obicei îmi pierdeam capul și mă bîlbîiam. Nu de la înțelegere la trăire, ci invers, ca și cum trăirea m-a învățat și mi-a spus unde am ajuns.»

Silueta înaltă a Statuii Aviatorilor se pierde pe cerul întunecat. Cojocul alb al zăpezii îi acoperă umerii și brațele întinse. Pe cap are o căciulă. Zăpada e ironică. Știe că va ajunge imediat în dreptul casei cu numărul douăzeci și opt. Urcă scara și apasă pe sonerie.

„Intră! Intră, Iustine! Ia loc! îi spune aferat Simion care, împreună cu Elena, face ordine printre pachetele și geamantanele înșirate prin casă. Uite ce ți-am adus! O mașină electrică de bărbierit! Bronson! Are tot felul de drăcii — și Simion deschide capacul cutiei și îi explică cum funcționează. Și pentru Dana am ceva! Unde l-am pus? Era aici! Iată-l! Un disc cu muzică simfonică. Vrei să bei ceva? Martini? Să nu mă refuzi! La aeroport ai băut cu plăcere. Elena! Două pahare, te rog! Noi ne ducem în birou."

Simion are un aer schimbat, pare întinerit, plin de neastîmpăr, vesel și chiar ținuta lui e mai «degajată». Poartă un pulovăr pe gît și pantaloni evazați. Îi povestește despre Praga și expoziția de la Brno.

„Cred că rămîi cu noi la cină? îl întrebă Elena, intrînd în cameră cu două pahare pe o tavă.

„Stai ! Nu te grăbi ! intervine Simion scoţînd o sticlă cu vermut Martini dintr-un bar amenajat în bibliotecă. Poate ne ducem pînă la Runcanu. Îţi spun mai tîrziu..."

„Trei tacîmuri ! Să fim înţeleşi !" zice Elena ieşind din birou fără să mai aştepte răspuns.

Simion îşi reia povestirea în timp ce toarnă în pahare, îi spune că a încheiat două contracte la Brno şi îi dă amănunte în legătură cu aparatele care vor fi importate.

„Şi acum să-ţi dau lovitura ! zice el cu glas schimbat. Runcanu vrea să te trimită în Italia pentru specializare. O bursă de un an !"

„Vorbeşti serios ? ! Italia ? ! întreabă Iustin surprins. M-aş putea duce o săptămînă la Torino, la Doina, o fostă colegă de facultate măritată acolo !"

„Pentru succesul tău ! strigă Simion ridicînd paharul. «Să mai scoată şi băiatul ăsta nasul în lume !» a zis Runcanu, şi începe să rîdă lăsîndu-se comod în fotoliu. Să-ţi povestesc ce am făcut într-o zi la Praga. Aveam cîteva ore libere, m-am plimbat pe străzi fără nici un scop, mă uitam la oameni. Am intrat prin magazine, am vizitat un muzeu, o biserică... mergeam cu mîinile în buzunare, trăiam senzaţia că sînt din nou la douăzeci de ani ! Ştii ce grozav a fost ! Noaptea am visat... Hodoronc-tronc ! Am visat că puteam să-mi întorc capul la spate. Eram speriat dar în acelaşi timp rîdeam... rîdeam în hohote. M-am trezit rîzînd... Iustine ! Nu reuşesc să-ţi schimb gîndurile. Ce-ar fi să dăm o fugă pînă la Runcanu ?", spune el auzind zgomote prin casă, înţelegînd că Elena pune masa în sufragerie ; se îndreaptă spre telefon şi formează un număr.

Iustin lasă paharul pe măsuţa din faţa lui. Respiră adînc. Urmăreşte fumul de la ţigara rămasă în scrumieră. Simion trînteşte receptorul în furcă şi se aşază în fotoliu.

„E ocupat. Runcanu vorbește un ceas la telefon... au tăbărît prietenii pe el. Cum merg treburile la «judecătorie ?»"

„Bine... totul în regulă."

„Ce face doctorul Dragnea ?"

„A avut două termene... se administrează probele..."

„Hai să plecăm înainte de a ne prinde Elena, îl întrerupe Simion cu un aer conspirativ. Ieșim prin hol să nu ne audă. Luăm și sticla cu Martini. Sus ! Repede !", și Simion deschide încet ușa și traversează holul cu pași furișați.

Mașina înaintează cu viteză pe străzile pustii din zona lacului. Simion își aprinde o țigară și pune în funcțiune casetofonul. O melodie lentă, un cântăreț cu timbru cald, profund. Becurile de la bord luminează fața lui Iustin, pare preocupat, frămîntat, mușchii maxilarelor îi vibrează pînă la tîmple.

„Simioane !" zice el cu glas încet.

„Ce părere ai de muzica mea, Iustine ? Am adus niște casete noi ! La Praga am auzit un cîntec : «Draga mea, draga mea Clementine !» O melodie dintr-un film cu desene animate. De la o vreme sînt mort după desenele animate. Ție îți plac ?"

„Simioane !"

„Hei ! Dar ce-i cu tine ? ! Ce-ai făcut mutra asta ? !"

„Nu m-am ținut de cuvînt."

„Aaaa ! Nu-i frumos din partea ta, Iustine ! Nu-i frumos ! Uite-l p-ăsta cum conduce ! Merge pe două benzi. Cred că-i beat !"

„Am găsit un martor."

„Ce martor, Iustine ? Ce martor ? ! Noi de martori avem acum nevoie ? ! Ha ! ha ! De ce vorbești în dodii ? Profiți că sînt vesel ? Unde-i sticla ?"

„Vrei să bei ?"

„Nuuu ! La volan ? Cînd ajungem însă la Runcanu gustăm un păhăruț. Unu' mic ! E foarte slab. Tu m-ai învățat. La aeroport ai zis : «Hai să bem și noi un vermut Cinzano sau Martini». Tu ești de vină !"

Simion vorbește mai departe. Muzica îi acoperă uneori glasul, cuvintele lui nu mai ajung pînă la Iustin. Deodată, se răsucește spre el, îl măsoară îndelung și îi spune cu glas sec :

„Simioane ! Ascultă-mă ! Am citit dosarul lui Herescu !..."

Veselia lui Simion mai plutește un timp în jurul lor. Oprește casetofonul. Îi aruncă o privire scurtă. Conduce mai departe mașina, surprins, dar stăpîn pe el. Scutură țigara în scrumieră și zice printre dinți :

„De ce taci ? Spune mai departe !"

„L-am întrebat pe Dragnea de unde are tabachera lui Herescu, începe să povestească Iustin cu vădite eforturi. La început nu și-a amintit, apoi a zis : «Cred că de la Stanciu... Sper că mă voi bucura de clemența dumneavoastră», a adăugat el făcîndu-mă să înțeleg că nu mi-a dat pe gratis această informație. Pe Stanciu Ion, zis Bicicletă, l-am găsit cu ușurință, era închis pentru o altă infracțiune... un recidivist. S-a uitat la tabacheră, a întors-o pe o parte și alta și mi-a spus : «Nu știu ! Cine să aibă un cap așa deștept să țină minte toate fleacurile !» Am insistat. N-a vrut să-mi spună. L-am lăsat cîteva zile, apoi l-am luat iar la întrebări, în cele din urmă a zis : «Aaaa ! Stai că știu, don judecător. N-am furat-o ! Jur că n-am furat-o ! O am de la un mort !» «Cum de la un mort, Stanciule ?» l-am întrebat eu. «Așa bine. Am vîndut-o cînd a plecat ăl mic în armată, aveam nevoie de bani că altfel n-o dădeam. Îmi plăcea. Era

de argint ! O tabacheră boierească.» Acum să-ți spun pe scurt ce mi-a povestit. Într-o seară, se afla în parcul din fața spitalului de Urgență, stătea pe o bancă și mînca semințe. Nevastă-sa strîngea coșurile cu flori din Piața Filantropiei, se pregătea să plece acasă. Lîngă el, s-a așezat un bărbat ce părea suferind. Stanciu a intrat în vorbă și l-a întrebat : «Aveți ceva, domnule ?» El i-a răspuns : «Inima, nu mă simt prea bine», și a arătat cu capul spre spitalul de peste drum, ca și cum atunci ar fi ieșit de acolo.

Am verificat arhiva spitalului, am găsit registrul din ziua în care a decedat Herescu, 9 octombrie 195'. În fișa de consult era menționat : «stenocardie».“

„Ce-nseamnă ?“ întreabă Simion.

„Angină pectorală și astm cardiac. I s-a propus să fie transportat într-o clinică de specialitate. El însă a refuzat. Pe drum i s-a făcut rău. S-a așezat pe bancă. Poate a leșinat. Stanciu i-a furat tabachera și banii. A doua zi a fost găsit mort. În portofel era doar buletinul.“

Iustin se oprește. Simion tace, nu-i pune nici o întrebare, conduce mașina mai încet, preocupat de cele auzite. Strînge țigara între dinți. Fața îi e acoperită de fumul străveziu.

„Dacă într-adevăr ar fi fost victima unui accident de mașină, spune Iustin, cu același ton neutru, medicul care l-a consultat ar fi menționat în fișă. N-am găsit nici un cuvînt despre o lovitură, o rană, o urmă cît de mică !“

„După cîte știu... sînt doi martori care au văzut că Herescu a fost accidentat !“ îi replică scurt Simion.

„Da. Sînt doi martori. Unul l-a văzut pe Herescu «aplecat» pe mașină, al doilea... Runcanu.“

„Te îndoiești de sinceritatea lui ?“

„Nu. Pînă la proba contrarie.“

Simion nu insistă, oprește mașina în dreptul casei lui Runcanu. Nu coboară. Deschide puțin geamul de la portieră, aerul rece năvălește înăuntru și izgonește fumul gros de țigară.

„Probele cerute în apărare de Paladian...", continuă Iustin după o lungă pauză.

„Șoferul."

„Da. N-au fost aprobate !"

„Care anume ?"

„O expertiză prin care să se constate că mașina nu avea nici o urmă de lovitură. Este știut că tabla unui turism este atît de subțire încît orice izbitură, chiar dacă dai cu pumnul, lasă o urmă."

„Altceva ?"

„O copie a fișei de consultație din ziua de 9 octombrie. Nici această probă n-a fost aprobată de tribunal. De ce ?"

„Poate erau suficiente dovezile care justificau condamnarea lui", răspunde Simion din ce în ce mai antrenat în această «dispută».

„Dovezi suficiente ? Mă îndoiesc ! Primul martor a declarat că Herescu era «aplecat» pe mașină, deci n-a văzut scena în care s-a consumat accidentul, ci imediat după aceea, la cîteva secunde. Se poate presupune că lui Herescu i s-a făcut rău în momentul în care traversa strada și s-a sprijinit de mașina oprită în stația de tramvai."

„Iustine ! Nu ți se pare exagerată această coincidență ? ! Tocmai în clipa în care traversa strada ? ! Zău ! Nu mă convingi deloc !"

Iustin tace. Ar fi tentat să-i spună că răspunsul se află chiar în întrebarea pusă : «Întîmplarea», dar ar fi însemnat să-și amintească de Rovența și n-ar fi vrut să «apeleze» la el tocmai acum.

„Al doilea martor e Runcanu, continuă Iustin ca și cum n-ar fi auzit remarca lui Simion. Să uităm cine este... prietenul tău și salvatorul meu !"

„De ce salvator ?"

„Nu m-a ajutat el să intru în justiție ?"

„Da. Asta-i realitatea ! Nu cred însă că e necesară ironia ta !"

„N-am vrut să fiu ironic. Bine. Îmi retrag cuvintele. Deci... discutăm despre acest martor. În prima declarație spune că s-a despărțit de Herescu, a făcut cîțiva pași, a auzit zgomot și țipete și s-a întors spre locul în care era strînsă lumea. Deci... a văzut ce s-a întîmplat *după* ce s-a produs accidentul. «Herescu era urcat într-o mașină pentru a fi transportat la spital», a spus el. În a doua declarație, dată cu ocazia confruntării dintre el și Paladian, a afirmat : «Am văzut mașina izbindu-l pe Herescu cu aripa dreaptă.» Cum îți explici această contradicție ? !"

„Cauți nod în papură ?"

„Nu ! Din contra, Papașa ! Sînt foarte atent, părtinitor de atent cu fiecare detaliu în parte ! Nu e vorba numai de prietenia ce vă leagă sau de recunoștința pe care o am față de el... dar e situația mea în joc. Runcanu este foarte puternic și trebuie să știu pentru ce-mi asum acest risc..."

„Aaa ! Ești conștient de pericol !" spune Simion, mulțumit că a ajuns la concluzia pe care ar fi fost necesar s-o formuleze de la început.

„Mă credeai atît de naiv ? Dacă mă angajez în această dispută trebuie să fiu sigur pe ce afirm... Revin la Herescu. Dacă ar fi fost lovit de un obiect în mișcare, ar fi fost proiectat în afară, în nici un caz n-ar fi rămas «aplecat» pe capota mașinii, cum a declarat celălalt martor. Runcanu a afirmat că a fost lovit de aripa dreaptă

și a căzut lîngă roata mașinii, atunci de ce nu l-a azvîrlit la o oarecare distanță ? ! De ce nu l-a călcat cu roata din spate ? Cîteva întrebări au rămas fără răspuns ! Probele care au stat la baza condamnării lui Paladian pentru omor prin imprudență sînt destul de fragile !"

Simion tace, fumează mai departe.

„Nu i s-au acordat, continuă Iustin, nici cel puțin circumstanțe atenuante pentru că l-a transportat imediat la spital... fapt menționat și în hotărîre."

„Iustine ! spune Simion după un timp de gîndire. Nu mi-ai spus un lucru esențial. Cine dorea să vîre în pușcărie un șofer oarecare ? Pentru ce ?"

„Nu știu... poate voi afla, deocamdată însă..."

„...s-a înscenat procesul pentru a da o explicație morții lui Herescu ?"

„Nu ! Moartea lui Herescu e foarte limpede. Medicii care i-au făcut autopsia au spus : «Criză cardiacă a unui bolnav cronic de stenocardie». Altceva e la mijloc și nu-mi explic..."

„Și ce amestec are Runcanu în toată povestea asta ?"

„Nu știu... nu știu ce să-ți spun."

Tac amîndoi. Simion e agitat, nemulțumit. Se răsucește spre el și spune cu glas rece, dur :

„Nu sînt de acord, Iustine, să-l amesteci pe Runcanu în procesul ăsta ! Îl cunosc de prea mult timp. Știu cine este și cum gîndește. Îți spun fără ocolișuri. Fii atent, Iustine ! Foarte atent ! Nu te juca cu focul ! Sînt prieten cu el înainte de a fi cu tine și dacă ar fi să aleg între voi doi nu te-aș alege pe tine ! Îmi pare rău că sînt obligat... că mă obligi să-ți fac această mărturisire, dar nu vreau să te mint și nici să trăiești cu iluzia că te voi ajuta. De data asta vei rămîne singur... Nu azvîrli în apă tot ce ai mai de preț, strădania ta de atîția ani..."

Pe parbriz cad primii fulgi de zăpadă din această seară friguroasă. Pomii își clatină crengile bătute de vînt. Apare o mașină, două fîșii luminoase se lungesc pe caldarîmul acoperit pe alocuri cu zăpadă, par două panglici albe, uriașe, trena unei fantasme ce a trecut în goană pe lîngă ei. Simion își aprinde o altă țigară. Chibritul îi luminează pentru o secundă nările ce vibrează albe pe margini.

„Nu mi se pare curios și totuși... spune după un timp Iustin. Principiile morale de care facem atîta caz, se prăbușesc atunci cînd ajung la noi. Acceptăm teoretic absolut totul, «numai să nu vă atingeți de interesele mele !» Ipocrizie ? Boala se întinde ? Nu știu ?..."

„Ce vrei să spui ?"

„Se sperie de un mic amănunt care nici cel puțin nu-l implică direct, continuă Iustin ca și cum nu i-ar fi auzit întrebarea, ci doar «ar putea să-i producă neplăceri la o nouă avansare ? !» Hm ! Ce s-ar întîmpla dacă — în funcția de conducere pe care o are — ar trebui să pună în joc întreaga lui carieră ? Prin ce este «reprezentativ» dacă nu reprezintă și nu apără interesele celorlalți ? ! Cum își poate asuma riscul unei soluții noi ? ! Ce să mai așteptăm de la cei mărunți care prin funcția pe care o au își acoperă abuzurile... unii din provincie care au senzația că sînt stăpîni absoluți, numai pentru că au fost puși acolo de către Partid ? !"

„Nu generaliza ! Sînt și oameni cinstiți !"

„Încerc să-i apăr de cei care nu sînt !"

Nu vorbesc o vreme. Stau amîndoi în mașină și privesc ninsoarea de afară.

„În anul trei de studenție am făcut practică la procuratură, spune Iustin. Acolo am aflat că o persoană cu funcție politică nu poate fi chemată în judecată decît dacă au fost «obținute» anumite aprobări... Am rămas uimit ! Știam că toți sîntem egali în fața legii și nu există

imunitate juridică decît pentru membrii ambasadelor. Așa citisem eu în cărți... Hm ! Făceam «practică», învățam să «citesc realitatea și să uit cărțile !» Am cerut amănunte, mi s-a spus ceva în legătură cu «intangibilitatea parlamentară din țările capitaliste», apoi a pretextat că are un proces și a plecat... Știi ceva despre ?..."

Simion face un gest vag cu mîna, o negație care putea fi luată și ca un îndemn de a continua.

„Am încercat să-mi explic... În condițiile luptei de clasă au fost necesare anumite garanții pentru cei care au avut activități politice... puteau fi expuși unor mașinațiuni. Să zicem că sînt de acord ! Acum pericolul a dispărut, nu mai sînt necesare acele «mijloace de apărare». Înainte era o justiție de clasă, acum clasele au dispărut și justiția trebuie să fie justițiară. Legea îi apără pe toți, cu o singură condiție : să ai încredere în lege și cei care o aplică ! Nimeni nu poate interzice unui judecător să-l cheme pe Runcanu — indiferent ce funcție ar avea — pentru a da anumite lămuriri într-un proces. Așa gîndesc eu ! Se folosește alt procedeu : tu îmi ceri mie și eu ar trebui să închid ochii, mai ales că și tu și eu... depindem de el ! Crezi că e normal, Simioane !"

„Ți-am spus părerea mea ! De ce insiști ? !"

„Pentru că... mi-e greu să admit, și Iustin își trece mîna pe față, încearcă să se stăpînească. Dacă... noi trei vedem un om înecîndu-se. Ce facem ? Ne aruncăm în apă să-l salvăm, sau rămînem pe mal să nu ne udăm cumva hainele... să nu ne murdărim «ascensiunea politică» ? !"

„Ironia ta mi se pare deplasată, Iustine ! Iar cel din apă e deja mort !" sec, dur.

„Dar eu vă arăt că trăiește ! Sînt șanse să-l salvăm... să fie liber !"

„Pe dracu !" mormăi Simion, parcă ar refuza să-l înțeleagă, să-l asculte.

„Nu mă lăsați nici cel puțin pe mine să mă azvîrl în apă ! Firește ! V-aș trage și pe voi, sîntem legați..."

● «...eram tînăr judecător — îi povestea Scărlătescu —, sosisem de curînd să-mi iau postul în primire într-un oraș de la marginea țării. Șeful regiunii avea o mare pasiune : vînătoarea. Într-o duminică am fost și eu invitat alături de celelalte notabilități ale orașului. Totul era pregătit : gonacii, puștile, băutura, cabana unde trebuia să mîncăm... lipseau doar cîinii. Am întrebat un coleg. Mi-a spus că șeful fusese hăituit de nemți în timpul războiului și picioarele i-au fost sfîșiate de niște cîini lupi. De atunci, cînd auzea lătratul unui cîine tremura de furie dar și de... spaimă ! Am ieșit în cîmp. Ne-am așezat în linie de tragere. Se auzeau gonacii. Se apropia vînatul. Pac-pac ! Unii mai nimereau, alții, ca mine, agiamii, trăgeau p-alături. La sfîrșit, cine să caute vînatul ? Cei tineri au început să cotrobăie prin tufișuri. Se întreceau între ei care să-i aducă șefului mai mulți iepuri ! Eu stăteam deoparte, nu știam obiceiul. Ăia se îmbulzeau, intrau prin bălțoace, își rupeau hainele și toți îi aduceau numai șefului, ca și cum ceilalți n-ar fi tras. El primea vînatul cu multă bucurie. Era fericit ! Se uita la mine din cînd în cînd, parcă îmi spunea : «Hei ! Tu de colo ! Ce faci, bobocule ! așa îi numea pe cei de curînd sosiți. Tu nu alergi după vînat ? !» M-a invitat încă o dată, m-am făcut iarăși că nu știu obiceiul și el s-a făcut că nu mă vede... După cîteva luni a trebuit să-mi cer transferul...»●

„Cînd am vorbit în seara aceea despre Manoliu — reia discuția Iustin — ai zis : «Nu-ți spun cine conduce treburile». Ce-ai înțeles prin asta, Papașa ?"

„Cred că am fost destul de clar !“ și Simion își strînge haina, semn că i s-a făcut frig.

„Adică... tu și Runcanu reprezentați Partidul, iar eu Justiția și trebuie să ascult de voi ? !“

Nu-i răspunde. Aprinde motorul. Iustin are impresia că vrea să plece, să încheie discuția. Simion pune în funcțiune radiatorul. Își strînge umerii, se strînge în haină dispus să-l asculte mai departe.

„Și voi, și eu sîntem doar niște simpli oameni ! Indivizii nu se reprezintă decît pe ei, colectivități da, ele pot...

„Ai și devenit egalul nostru ? !“ mormăie în barbă Simion.

„Da ! Așa mă consider ! Altfel n-aș putea munci și n-am de gînd să alerg în locul cîinilor după vînat !...“

„Nu-nțeleg ! Despre ce e vorba ?“

„E o altă poveste... Dacă nu-ți convine ceva : «Ești dușmanul Partidului !» Așa se proceda în urmă cu cîțiva ani ! Acum însă nu se mai poate, Simioane ! Nu se mai poate ! Trebuie să eliminăm «ecranul politic protector» dintre noi și realitate ! Altfel modificăm realitatea, o deformăm și ceea ce vedem... este anapoda, iar cu timpul și noi devenim oameni-anapoda ce pot fi confundați cu niște idei-anapoda !... Tu ai adăugat atunci : «Fiecare să-și vadă de treburile lui, mai ales cînd e vorba de justiție !»“

„Păi vezi ! sare puțin încurcat Simion. Te contrazici !“

„Asta aș vrea ! Pe Manoliu puteai «să-l pierzi». De Runcanu nu vrei să mă ating ! Toate principiile tale morale și politice se opresc la el. «Pînă aici» !“

„Nu-i răspunde nici acum. Fumează și privește absent pe stradă, parcă i-ar spune : «Crezi ce vrei !»

„...nu pentru că situația ta ar depinde de Runcanu, continuă Iustin cu același ton egal, în dorința de a înțelege mai bine raporturile dintre ei. Sigur ! Ești mîna lui dreaptă, poate interesele tale ar fi afectate dacă el n-ar

mai fi acolo unde este... dar nu asta te determină să-l aperi ! Îl admiri Papașa ! Ai un adevărat cult ! Nu îngădui nimănui să-ți știrbească încrederea pe care o ai în el ! E adevărat ?"

„Da... Îl cunosc de mult timp ! Îți repet : sînt prieten cu el înainte de a fi cu tine !"

„Nu admiți că a greșit !... Nu te îndoiești !..."

„Vreau să-ți amintesc și eu ceva, Iustine, îl întrerupe Simion. Cînd ai fost în seara aceea la noi și am discutat despre Manoliu, mi-ai spus : «Vreau să cred în tine Simioane... altfel tot efortul meu nu ar avea rost și aș renunța în clipa asta». Este exact ?"

„Da."

„Poate și eu am nevoie să cred în cineva, altfel n-ar avea nici un sens..."

„Da. Ai dreptate... ai dreptate..."

Fulgii au acoperit parbrizul. Nu se mai vede nimic. Parcă au rămas înzăpeziți în propria lor neliniște și așteaptă pe cineva să-i salveze, să-i scoată de acolo și să le spună ce cale să apuce.

„Ce ai de gînd să faci ?" îl întreabă Simion.

„...cred că voi redeschide procesul", răspunde după un timp Iustin.

„Procedează cum vrei ! Ești liber !" închide motorul și coboară din mașină.

Iustin îl urmează. Traversează strada. Simion urcă scara și apasă pe sonerie. Clipele trec.

„Ei ! De ce ați întîrziat ?" spune Runcanu deschizînd larg ușa.

„De unde știai că venim ?"

„Te-am sunat acum o jumătate de oră. Elena mi-a spus că ați dispărut fără urmă și am bănuit... Nu vă mai ștergeți atît, e doar zăpadă. Ați adus și băutură ? Bravo !"

Iustin nu mai fusese pînă acum în casa lui Runcanu. Din hol se deschide un living spațios cu mobilă puțină, aproape gol, cu un covor mare în care pașii se înfundau fără zgomot. O lumină discretă lasă umbre lungi. Casa pare locuită doar de el. E o liniște deplină. O cunoscuse la Simion pe Victoria, soția lui, știa că are și un copil, Florin, nu le simte însă prezența. Runcanu îi conduce în birou. O odaie mare, pătrată, mobilier rustic : un pat îngust acoperit cu un covor țărănesc, două lăzi de zestre, o masă și o bibliotecă ce se întinde pe un zid întreg. Pe măsuță o farfurie, tacîmuri și o cană cu apă, semn că uneori mănîncă aici. Lîngă fereastră o colivie goală de înălțimea unui om. Simion îi povestise că Runcanu își adusese din străinătate o pasăre, după puțin timp murise. Runcanu le face semn să ia loc. Scaunele de lemn, netapisate, cu rezemătoare înaltă, puțin incomode, fac parte din același mobilier. Iustin e surprins de interiorul auster al celui pe care Dana îl numise «marele Runcanu». Simte o oarecare timiditate în fața acestui bărbat mărunt, cu o autoritate ce pleacă dintr-o forță ascunsă, nativă. Gesturi calculate, vocea înceată, studiată, dar fără să fie afectat, nimic ostentativ, mai degrabă discret, sugerînd modestia ; expresie lipsită de căldură, dar nu aspră, poate datorită părului des, cărunt și a sprîncenelor groase din spatele cărora ochii lui negri au o fixitate stranie din care cu greu te poți descătușa.

Simion pare mai liniștit. Iustin aruncă o privire prin bibliotecă : Marx, Lenin, cîțiva filosofi germani, cărți de istorie, sociologie, mișcare muncitorească, revoluția franceză...

„Ți-ai ales ceva ?“ îl întreabă Runcanu urmărindu-i privirea.

„Nu încă... citeați din...“ și arată spre cartea de pe birou.

„Nu... Cînd ați sunat mă uitam pe un articol publicat în '47 de *Revista socialistă* din Paris. *Munca alienată*, a lui Marx, articol descoperit abia acum", și Runcanu face o pauză, le aduce cîte un pahar și se așază pe scaun.

Iustin toarnă din sticlă. Timiditatea de la început i-a dispărut. E din nou sigur pe el.

„Puțin ! Un deget, i se adresează Runcanu. Și mie îmi place Martini. În ultimul timp ulcerul mi-a făcut zile amare."

Runcanu e îmbrăcat cu o haină de casă făcută dintr-un material gros care îi împlinește umerii înguști și pieptul slab. În picioare poartă niște sandale uzate prin care se zăresc degetele lungi și talpa lată, puternică, oarecum disproporționată cu trupul firav, ca și cum ar fi avut nevoie de o legătură mai mare cu pămîntul din care își primește energia.

„Vorbeam despre articolul... Te interesează, Simioane ?" îl întreabă el simțindu-l absent.

„Da-da ! Te ascult !"

„El spune acolo că... *prioritatea* trebuie acordată satisfacerii «nevoilor animale», hrană, locuință, îmbrăcăminte, iar *întîietatea* să revină «activității generice a omului de a crea după legile frumosului». Activitatea de folos colectiv, precizează el, nu se poate exercita din plin decît după satisfacerea nevoilor primare. Se pune o întrebare. Ce consideri că are prioritate ? Omul, adică instruirea, cultura ? Sau dezvoltarea ? Există vreo diferență între întîietate și prioritate ? După părerea mea, suprapriioritatea trebuie acordată educației, formării profesionale, artei și culturii în general... Dacă vrei, îți împrumut revista", i se adresează el lui Iustin.

Îi mulțumește aplecînd puțin capul. Aproape că uitase pentru ce a venit. Beau în tăcere. Casa e învăluită de o

liniște aproape nefirească. Nu se aude nici o ușă, nici un glas.

„Ai aflat, Iustine, că vreau să te propun pentru un curs de specializare în Italia ?"

„Da... mi-a spus Simion."

„O bursă de un an ! Te pui la punct cu limba, cunoști lumea... Dar ce-i cu tine, Simioane ? De ce taci ? Ce s-a întîmplat ? ! Nu mai fredonezi melodia «Clementina ! Dragă Cle-men-tina ? !» Nu ești în apele tale !"

„Runcanule ! începe el să vorbească cu greutate, parcă negăsind cuvintele. Înainte de a veni la tine am discutat cu Iustin... a citit dosarul și vrea...", apoi se oprește și își aprinde o țigară cu gesturi febrile.

„Ce dosar ? Fii mai clar !"

„Dosarul Herescu ! și trage cu sete primul fum. Intenționează să redeschidă procesul !" spune el cu efort.

Runcanu rămîne nemișcat. E surprins de vestea primită. Își revine însă imediat. Pe fața lui apare un zîmbet agățat în colțul gurii. Lasă încet paharul pe masă, apoi spune calm, cu un aer curtenitor :

„Pot să știu de ce, Iustine ?"

Tace. Își caută o poziție mai comodă. Ridică privirea și se oprește în ochii lui Runcanu, apoi se aude rostind cu glas încet, stăpîn pe el.

„Am citit din curiozitate dosarul lui Herescu. Știam că ați fost prieteni. Sînt acolo niște lucruri neclare..."

„Aha ! face Runcanu degajat. Și tu, tînăr judecător cu elan și curaj, consideri că trebuie să afli adevărul. Foarte bine ! Foarte bine ! Dacă îmi amintesc eu bine, dragă Iustine.... Fumezi ?"

„Nu. Mulțumesc."

„Nu vrei o havană ?"

„N-am fumat niciodată."

„Încearcă... din curiozitate."

Iustin îl refuză zîmbindu-i, nu vrea să devină ridicol tocmai acum.

„Dacă îmi amintesc eu bine, continuă Runcanu oferindu-i o havană lui Simion, procesul s-a încheiat cu o hotărîre a unui tribunal, o hotărîre difinitivă. Cum s-ar mai putea «redeschide» dosarul ? !"

„În cazul în care vor ieși la iveală fapte care dacă ar fi fost cunoscute atunci de instanță ar fi dus neîndoios la vinovăția sau nevinovăția cuiva... atunci se poate cere revizuirea procesului."

„Mi-ai reprodus un articol din lege ?"

„Da."

„Și ce fapte, mă rog, neîndoielnice, cum ai spus, au apărut acum ?", spune Runcanu cu același ton îngăduitor.

„Un martor și un înscris provenit de la Spitalul de Urgență", îi răspunde Iustin sigur pe cele afirmate dar parcă regretînd că este nevoit să-i aducă la cunoștință aceste amănunte.

Simion intervine și îi dă pe scurt explicațiile necesare, apoi se ridică și face cîțiva pași prin casă. Iustin îl vede pentru prima oară nervos, ieșit din „ponderea și măsura" lui binecunoscute. Runcanu stă nemișcat în scaunul de lemn care îl obligă la o poziție rigidă : spatele drept, brațele strînse la piept, bărbia ridicată, capul puțin pe spate, privirea înainte. Meditează în tăcere, fără grabă, fără panică.

„De la o tabacheră la un martor și de la un martor la un document, spune el cu o anumită ironie și admirație. Perfect ! Perfect gîndit ! Și mergînd mai departe pe acest drum... de la document la cei care au asistat la accident, adică la mine, pentru că și eu... Îmi placi ! Joci tare, Iustin Arghir ! N-am ce zice ! Vrei să urci mai sus ? !"

„Credeți că pentru asta ?...“ îl întreabă el surprins, remarcînd că îi rostise numele întreg, ca un prim semn al distanței ce a apărut între ei.

„Ah ! Nu ! Nici vorbă ! Am zis și eu așa... Te știu onest !“

„N-ați fi procedat la fel ?“

„Oooo ! Sigur că da ! Noi toți vrem să aflăm adevărul... dacă mai e ceva de aflat.“

„Poate nu va fi nevoie de mărturia...“ și Iustin nu găsește cuvîntul potrivit, «dumneavoastră» ar fi fost prea rece, iar dacă l-ar fi tutuit, ar fi comis o gafă.

„Iustine ! zise Simion oprindu-se în fața lui după ce se plimbase prin cameră. Te-am rugat înainte de a pleca la Praga... trebuie să afle și Runcanu, te-am rugat să nu-l amesteci în acest proces. Nu e indicat să fie citat într-un proces de crimă, chiar și involuntară. Mai ales că e vorba de Herescu, cunoscut de toți. S-ar interpreta...“

„Simioane ! Ești avocatul meu ? ! Lasă, dragă, băiatul să ne explice !“ intervine Runcanu cu același ton de îngăduință și superioritate, dar pentru prima oară simte o oarecare îngrijorare provocată de tînărul acesta înalt și slab care a început să-l sîcîie cu intransigența lui.

Telefonul sună strident. Iustin tresare. Singurul care rămîne impasibil e Runcanu. Ridică receptorul cu un gest calm, apoi zice cu glas tărăgănat :

„Alo ! Da. Tu ești, Elena ? Ți-l dau“, și îi întinde receptorul lui Simion care îl ia cu o mișcare iute, enervat că îl deranjează tocmai acum : cîteva replici, își iau rămas bun, apoi se adresează lui Iustin.

„Te-a căutat Florică. Era alarmat. Spunea să te duci imediat acasă ! Elena n-a înțeles prea bine. Se bîlbîia...“

Iustin încearcă să-și imagineze ce s-a întîmplat în lipsa lui. Simion și Runcanu se uită la el. Iustin se ridică, vrea să plece.

„Spune-i şoferului să te conducă pînă acasă, zice Runcanu în hol. Dacă e ceva grav, dă-ne un telefon", apoi îşi iau rămas bun şi cei doi se întorc în birou.

Imediat ce uşa se închide în urma lor, Simion începe să vorbească cu glas ridicat.

„Nu m-am aşteptat ! Te rog să mă crezi Runcanule ! Nu m-am aşteptat tocmai de la el să-mi facă figura asta ! I-am explicat... şi iată rezultatul ! Cel puţin dacă ar folosi cuiva ! Şi-a pierdut vremea scormonind în trecutul familiei, acum în trecutul dosarelor ! Stîrneşte praful ! Atîta tot ! Îmi pare rău că ţi-am propus acum cîţiva ani să-l încadrăm în justiţie. Poate cei care l-au scos atunci au avut motive reale..."

Simion toarnă în pahare, bea cu sete, e nemulţumit de comportarea lui Iustin, jenat în faţa lui Runcanu pentru greşeala comisă. Runcanu tace încruntat. Seninătatea de pînă atunci a pierit de pe faţa lui. Ţigara de foi în gură, bărbia în piept, privirea ascunsă sub sprîncenele groase, alb la faţă, istovit în cîteva clipe.

Nu vorbesc un timp. Liniştea din casă devine obositoare. Simion simte cum îi apasă umerii, tîmplele.

„Şi dacă are dreptate ?", zice mormăind Runcanu, fără să-şi ridice ochii spre el.

Simion îl măsoară insistent. Aşteaptă amănunte. Se uită la omul acela mărunt care stă în scaunul de lemn. Are impresia că asistă la un joc, la o glumă şi în clipa următoare îi va spune adevărul.

„Da ! Aşa cum ai auzit ! Dacă are dreptate ?", şi îşi îndreaptă ochii spre el, apoi scutură calm ţigara în scrumieră.

„Nu te înţeleg, Runcanule ? ! Ce vrei să spui ? !", întreabă nedumerit Simion.

Tace iarăşi o vreme. Ochii goi. Parcă nu mai respiră. Trupul lipsit de viaţă. Aude acelaşi glas care strigase de

atîtea ori în el : „Încetați ! Nu mă umiliți ! Nu mă batjocoriți !“ Îl vede pe Simion stînd în picioare, așteptînd o explicație.

„Ți-am povestit ce mi s-a întîmplat la Iași în '46... în timpul alegerilor ?“ spune el cu glas stins.

„Mi-ai spus ceva... fără amănunte“, și Simion se așază pe o ladă făcîndu-și loc printre ziarele și revistele de acolo.

„Am fost trimis să țin o cuvîntare. Cel care trebuia să mă însoțească s-a îmbolnăvit. N-am anunțat Județeana, m-am dus singur. O imprudență. După ce am vorbit și am răspuns la cîteva întrebări... mi s-a făcut rău. O criză de ulcer. Simțeam că ard pe dinăuntru... M-am dus la closet, am vomat sînge pînă mi-am întors stomacul pe dos. Eram terminat, ce mai... Patru inși, patru necunoscuți, s-au urinat pe mine. Înțelegi, Simioane ? Pur și simplu m-au batjocorit ! Aș fi preferat să mă cotonogească, să mă calce în picioare, dar să mă umilească în felul ăsta ! ?“

Simion îl ascultă înmărmurit, răsuflă cu zgomot printre dinți. Țigara arde singură în scrumieră.

„Nu i-am urmărit, n-am cerut pedepsirea lor, cu toate că meritau. Uneori se poate ascunde plăcerea de a te răzbuna... M-am ferit, aș fi scăzut în fața propriilor mei ochi... Cînd eram bolnav și stăteam în pat simțeam însă că miros a urină... după atîția ani parcă nu ieșise din mine.. “

Ia paharul și bea încet. Mîna nu-i tremură. Simion îi urmărește fiecare mișcare. E atît de stăpîn pe el încît îl sperie. Nici acum cînd povestește această întîmplare ce l-a marcat pe toate viața, nici acum nu pare emoționat, sau are puterea de a nu se lăsa emoționat.

„În seara în care l-am condus pe Herescu... Ce s-o mai lungesc. Paladian, șoferul, era unul din cei patru...

atunci n-a scos nici o vorbă, poate de aceea mi-am amintit mai uşor."

Aruncă fumul de ţigară, pe faţa lui nu se poate citi nimic e doar mai albă decît înainte şi pometii vineţi.

„L-am recunoscut în biroul procurorului, continuă Runcanu cu acelaşi glas măsurat. Am tăcut. Şi el şi-a dat seama cine sînt. L-am rugat pe procuror să întrerupă confruntarea. Nu voiam să fac nimic de capul meu. M-am dus la Orezeanu şi i-am povestit totul. La urmă mi-a spus doar atît : «Trebuie să-şi primească pedeapsa. Indiferent pentru ce va fi trimis în închisoare... Nu poate să ne scape !»"

„Sigur... trebuia pedepsit, dar pentru fapta comisă atunci, spune Simion ieşind din muţenia lui. Acum era vorba de un accident..."

„Aşa i-am spus şi eu... şi Runcanu tace o vreme, încearcă să-şi amintească ceva, apoi continuă cu aceeaşi voce rece, fără nici o nuanţă. Ceilalţi trei au fost închişi la vremea cuvenită pentru alte fapte, a rămas doar Paladian. În anul în care a murit Herescu nu mai era indicat să se deschidă un proces politic. De curînd fusese o amnistie generală. El trebuia totuşi pedepsit. Nu-i aşa ?"

„Bine, dar..."

„Orezeanu a insistat !"

„Poate voia să găsească un ţap ispăşitor pentru moartea lui Herescu ?"

„Nu ştiu... La început n-am fost de acord. Mi-a spus că e o sarcină, că orice duşman trebuie să dea socoteală pentru faptele comise. Era nervos, dropica lui îl umflase mult, trebuia să se interneze. «Lupta politică are nişte reguli precise, Runcanule ! a zis el. Intransigenţă faţă de duşmanii declaraţi şi izolarea celor bănuiţi»... Şi, în fond, dacă stau bine şi mă gîndesc, Paladian provocase... într-un fel sau altul, moartea lui Herescu !"

„Ai văzut cu adevărat cînd Paladian l-a lovit pe Herescu ? Fracțiunea de secundă în care mașina l-a izbit ? Împrejurări de genul ăsta se petrec atît de rapid încît avem senzația că am văzut ceea ce am vrut să vedem..."

Runcanu respiră adînc. Nu-i răspunde. Caută un chibrit, țigara de foi se stinsese, singurul semn al neliniștii lui.

„Simioane... De tine nu mă feresc. M-am întrebat de multe ori ce s-a întîmplat atunci ? Dacă Herescu s-ar fi simțit rău mi-ar fi spus să rămîn cu el, să chem o mașină să-l ducă acasă, sau ar fi încercat să se rezeme de un zid. Nu s-ar fi încumetat să traverseze strada. E aproape imposibil ca tocmai în clipa aceea să se fi declanșat criza..."

„Dar nu este exclusă nici această ipoteză !"

„Puțin probabil. Unu la o mie !... Admit însă că ai dreptate. Bine. Dar în acest caz nu s-ar fi sprijinit tocmai de o mașină ! Nimeni nu caută protecție într-un obiect pe care îl știi din reflex că se poate deplasa în clipa următoare. În situații de genul ăsta acționăm instinctiv. Niciodată nu m-aș rezema de un autobuz sau un tramvai ! Nu-i așa ?"

„Mașina lui Paladian era în stație ! Stătea pe loc !", îi replică scurt Simion.

„Era însă o mașină ! Nu un gard ! Nu pretind că a fost lovit foarte grav, dar pentru un om în vîrstă, un om bolnav de inimă, e suficient un mic șoc pentru a-i produce o criză cardiacă. Am cunoscut un caz... fratele lui taică-miu a murit pentru că o mașină a trecut în viteză pe lîngă el și a claxonat. Spaima i-a declanșat criza ! Nu i-a atins nici un fir de păr !... Cert este că din toată tărășenia asta Herescu și-a găsit moartea !"

Runcanu se oprește, e puțin obosit, pare mulțumit de explicația dată.

„De ce nu s-au cerut relații de la Spitalul de Urgență ?“ întreabă Simion.

„N-ar fi lămurit cu nimic situația. Într-adevăr, Paladian l-a transportat pe Herescu la spital. Medicii i-au recomandat să se interneze, el însă a refuzat. Dar criza era deja provocată de șocul accidentului. Efectul s-a produs mai tîrziu... peste cîteva ore a decedat pe o bancă într-un parc. Ajungem la aceeași concluzie : șocul determinat de accident i-a declanșat o criză de inimă ce i-a adus moartea. Exact ce era menționat și în certificatul de deces.“

Simion întinde mîna spre pahar, bea pînă la fund, apoi îl așază pe măsuță. Își lasă istovit brațele să cadă pe lîngă scaun ; în trupul lui voinic, cu umeri puternici, parcă se dă o luptă pentru a afla ce s-a petrecut în seara aceea.

„De ce te-ai dus la Orezeanu dacă erai convins de vinovăția lui Paladian ? Ți-a fost teamă să iei singur o hotărîre ?“

„Da, poate...“

„Sau... nu erai sigur că el provocase moartea lui Herescu ?“

„Da... poate și asta a fost în mintea mea“, răspunde automat Runcanu fără să-și ia ochii din ochii lui Simion.

„Te înțeleg. De o parte nevoia unei revanșe, de altă parte bănuiala că l-a ucis pe Herescu. Runcanule ! Părerea mea este... îți spun deschis. Cînd l-ai văzut pe Paladian în biroul procurorului ți-ai spus : «Mi-ai căzut în mînă, puișor». Și eu aș fi gîndit la fel. Apoi ai simțit nevoia unei acoperiri și te-ai adresat lui Orezeanu care... ți-a dat mînă liberă. Orezeanu avea nevoie de un țap ispășitor... legăturile sînt mult mai complicate și eu nu văd acum decît o parte din ele. «Herescu, fostul ministru de justiție, trebuie să se bucure de o judecată dreaptă», o fi

spus Orezeanu și multe altele... Te înțeleg, Runcanule, dar nu te admit..."

Simion se oprește, respiră adînc, pare obosit. Runcanu simte și el nevoia unui „armistițiu" în această dispută, dar nu dă semne că ar abandona-o.

„Runcanule ! continuă Simion trecîndu-și mîna peste față de parcă ar încerca să-și adune gîndurile. Tu ai reprezentat pentru mine... cum să-ți spun... Te-am simțit întotdeauna superior prin cultură, pregătire... Pe mine m-a preocupat tehnica, tu aveai teoria, doctrina, ideile... Erai teoreticianul ! Am acceptat să fiu «mîna a doua», cum sînt medicii la operație. Să știi că nu-i deloc ușor, fiecare are orgoliul și demnitatea lui și puțini spun : «Îl las pe el înaintea mea». Îți mărturisesc pentru prima dată, n-aș fi vrut să-ți spun niciodată dar... ai însemnat pentru mine mai mult decît crezi... Ți-am citit cu sfințenie toate articolele pe care le-ai scris despre individ, libertate, adevăr, justiție, democrație. Îți amintești ?"

Runcanu dă din cap, e incapabil de a rosti vreun cuvînt.

„La Praga, după ce ai coborît de la tribună, am fost mîndru că sînt prietenul tău. Mă înțelegi, Runcanule ? Mă înțelegi ?... Dacă ai fi fost altul acceptam orice explicație, dar de la tine am pretenții mai mari. Trebuia, Runcanule, să eviți orice neclaritate ! Paladian putea fi pedepsit numai pentru fapta comisă. Atîta tot ! Știi ce mi-a spus Iustin ? «Dacă am vreun dubiu achit.» E vorba de libertatea unui om, oricine ar fi el..."

Runcanu tace. Broboanele de sudoare i se preling de pe frunte pe obraji. În jurul lor o liniște de biserică.

„Nu vreau să te contrazic, spune după o vreme Runcanu cu glas stins. Numai cel vinovat se apără, Simioane. Nu ești prea departe de ceea ce am simțit atunci... N-am vrut să mă prezint la proces, tocmai pentru că nu eram

convins de totala mea obiectivitate. N-am dormit nopți în șir și după ce a fost condamnat îmi apărea mereu în gînduri... Orezeanu însă a insistat, mi-a spus că în primul rînd e vorba de moartea unui om politic, vechi socialist și în al doilea rînd de cele petrecute cu mine în '46. Tu știi prea bine, Simioane... în decursul vieții mele, începînd din ziua în care am fost arestat, am fost condus de principiul că trebuie să duc la bun sfîrșit orice mi-ar cere Partidul. Orezeanu are într-un fel dreptate... Lupta politică cunoaște niște reguli pe care sîntem obligați să le respectăm întocmai. Dacă se înșală sau nu, este Partidul meu : voi suporta consecințele acestei decizii pînă la capăt !"

Vocea lui Runcanu răsuna de data asta mai puternic în liniștea de acolo, în camera cu mobilă puțină, austeră, rece, apoi rămîne împietrit în scaunul de lemn, cu umerii aduși în față, puțin gîrbovit parcă de răspunderea ce și-o asumă, cu ochii dilatați în orbitele întunecate de sprîncenele groase, bărbia ridicată, privirea pierdută undeva.

Simion se uită atent la el. I se face frică.

„Și... de ce să nu-l lăsăm pe Arghir să-și facă datoria ? spune Runcanu după o vreme cu un glas schimbat de parcă și-ar fi regăsit puterea. Dacă Paladian este nevinovat va fi eliberat din închisoare, iar Orezeanu va fi..."

„Înlocuit de tine !"

„De ce nu ? !"

„Asta urmărești ? !"

„Nu știu ce va ieși pînă la urmă..."

„Vorbești serios, Runcanule ? !"

„Hm ! Nu vezi că rîd. Cum aș putea dovedi că Orezeanu mi-a dat această indicație ? N-am nici un martor !"

„Și ce ai de gînd să faci ?"

„Nu știu... Îl voi anunța pe Orezeanu. A fost ideea lui. Să găsească o soluție..."

# 23

ROVENȚA E BOLNAV, DE CÎTEVA ZILE STĂ ÎN pat. În fiecare dimineață Florică îi aduce o ceașcă cu lapte și două cornuri. După ce mănîncă îl ajută să se spele, să se bărbierească, îi scutură așternutul și la urmă îi spune : „Eu plec după treburi". Rovența îi mulțumește din priviri și rostește cu glas stins : „Nu uita să cumperi un ziar."

Rămîne singur. Ascultă sunetele inelelor de metal pe sîrma întinsă în mijlocul holului : un lanț tras pe ciment de picioarele unui ocnaș. Se uită în jur : tavanul afumat, hainele agățate de cuiele bătute în perete, un tablou uitat acolo de cineva, fotoliul cu brațe rupte în care doarme Florică și draperia din atlaz roz pătată la mijloc de mîinile lor. Camera lui : o „carceră" într-un tren care oprește numai în stațiile mici și pustii. Sus, draperia e desprinsă dintr-un cîrlig, formează o buclă, parcă cineva s-ar uita pe acolo la el, l-ar spiona în clipele de odihnă. Un sentiment de tristețe și singurătate îl cuprinde ca un îngheț care îi strînge tot trupul, apoi își zice : «Și eu ce rost mai am ? Aș sta mereu cu plapuma în cap și mi-aș asculta respirația. De ce nu mă rog lui Dumnezeu ? Parcă ar trebui să mă adresez ăluilalt... nu-i spun pe nume, cel care a pus la cale tot felul de mișelii, adică să-mi vorbesc mie. Nu pretind că am stat de pomană, nu m-am plictisit pînă la vîrsta mea. În ultimul timp am renunțat la mine în folosul lui Iustin... dar tot eu l-am vîndut. Doamne ! Dacă e vreo greșeală eu sînt cel care a păcătuit ! Iau totul asupra mea ! El n-are nici o vină, să nu-l întoarceți din drum ! A plătit la vremea cuvenită pentru toți din familie, restul voi plăti eu. Puneți în contul meu chiar dacă am săvîrșit și spre folosul lui, sau poate n-am săvîrșit nimic și mă laud eu... Oricum, pe registrul lui scrie „achitat". Uite ! Las notă scrisă aici, pe ultima filă a cărții. Ce tremură ! Ce-mi tremură mîna și creionul ăsta bont parcă nu vrea să scrie. Așa ! Acum totul e în ordine. Chitanța e la loc sigur. Și iar mă întreb ? ! Cum se poate ascunde în mine atîta mișelie și iubire ? ! N-am înțeles nimic ! Absolut nimic sau poate tocmai ăsta-i rostul. Sînt Algazel! Hă ! hă ! Profetul care provoacă destinul ! Am început să cred cu adevărat că sînt Algazel și trăiesc în 1327 pen-

tru că a murit în 1328. Deci... mi-am prezis că mai trăiesc încă un an... tot e bine, nu mi-a sunat ceasul !..."

„Hei, Rovența ! Mă auzi ?"

„Spune. Ce vrei ?"

„Vine don doctor ! L-am întîlnit pe scară și i-am luat-o înainte."

„N-am nevoie de el. Știu ce am..."

Doctorul, un bătrînel cu un costum demodat și cu ochelari cu ramă subțire de aur, îl consultă cu atenție : îl palpează, îl întoarce pe o parte și alta și zice cu glas gros, ce contrastează cu trupul mărunt :

„Ți-ai făcut analizele ?"

„Da. Sînt pe noptieră."

Se uită la ele peste ochelari, strînge buzele, apoi își îndreaptă ochii spre el și îl măsoară nedumerit. Nu spune nimic. Pufnește pe nări de cîteva ori, își închide servieta și la urmă zice printre dinți :

„Nu știu de ce mă chemi ? ! N-ai nimic. Analizele sînt în regulă. Doar tensiunea e puțin mărită, dar de la o vîrstă... Parcă te-ai săturat să mai trăiești... ți s-a făcut silă de viață."

„Nu. Mai trăiesc un an."

„De unde știi ?"

„Știu eu", și face un semn cu mîna vrînd să-i dea de înțeles că nu-i poate explica.

Doctorul își ia paltonul de pe scaun și iese din spatele draperiei. Florică îl conduce, încearcă să-i spună ceva, să-și ceară iertare, apoi îi înmînează banii lăsați de Iustin într-un plic. Se întoarce cu pași repezi la Rovența.

„Ce-i cu tine ? ! Ce-i cu tine, Rovența ? ! De ce a zis așa don doctor ?"

„Nu știu... treaba lui."

Tace un timp. Se uită la părul lui alb răvășit pe pernă.

„Şi ce faci tu după ce plec io ? De citit nu mai citeşti, iar ziarul nu-l deschizi nici pentru pagina cu morţi ? !"

„Mă gîndesc... mai stau de vorbă..."

„Cu cine ?"

„Cu o tînără. Vine pe la mine şi îmi spune verzi şi uscate. Cînd pleacă zice : «Nu ţi-a mai rămas decît puţin... foarte puţin» — şi Rovenţa încearcă să-i imite glasul. Şi eu îi spun : «Minţi ! Minţi, frumoaso !» şi mă strîmb la ea.

„Vreo vecină ?"

„Nu. Nu-i de pe aici. Odată m-a întrebat : «Eşti vinovat ?» Şi eu i-am răspuns : «Nu !» Şi ea a zis : «Eşti vinovat nu numai pentru ce ai făcut, ci pentru ce n-ai făcut, adică ţi-ai irosit viaţa.» Şi eu am zis : «Da. Ai dreptate. Sînt vinovat că mi-am irosit viaţa. Asta-i cel mai mare păcat !» Hm ! De fiecare dată îmi aduce un dar... ba o floare, ba un covrig. Are suflet bun, îi zic Persida, seamănă cu o iubită de-a mea din tinereţe. Ultima dată ce crezi că mi-a adus ? O decoraţie !"

„O decoraţie ? !"

„Aşa cum îţi spun !"

„Eşti sigur ?"

„Păi ce ? ! Nu ştiu ce-i aia o decoraţie ? ! Vrea să-mi recapăt încrederea în mine. Mă ajută să plec."

„Unde vrei să pleci, Rovenţa ?"

„Ştiu eu..."

„Nu-mi spui şi mie ?"

„Nu... Poate e un semn trimis de cineva, un act de liberă trecere peste vămile plătite de Persida înainte de venirea mea... sau poate eu voi plăti ce am de plătit. Cine ştie ?"

„Arată-mi-o și mie, Rovența ! Te rog ! Arată-mi decorația."

„Nu... nu pot. O am aici, la piept, sub pijama..."

„Hai ! Nu mai rîde de mine ! Mereu mă iei peste picior ! Și acum tot de prostii te ții. Hei ! Rovența ! Mă auzi ?"

„Hm ! Te aud, acum lasă-mă. Du-te..."

„Vrei să mănînci ceva ? Pun să fiarbă niște cartofi... cum îți plac ție. Cu sare sînt o minune ! Hei ! Rovența !"

Nu-l mai aude. Cuvintele bolborosite de Florică mai răsună un timp în «carceră», apoi dispar și ele. Îl vede pe Iustin, se apropie de el, îi pune mîna pe umăr și îi spune cu glas șoptit : „Peste un timp vei ajunge un bătrîn elegant, cu farmec și parșivenie, hîrșiit în ale vicleniei fără a fi viclean. Puternic, în special puternic ! Dar mai-nainte vei pătimi, poate din cauza mea..." Iustin nu-i răspunde, deschide poarta și dispare treptat din privirile lui. E tot în pat. Zărește lumina albă a unei zile de iarnă. Simte în nări aerul rece de afară.

„Rovența ! Am deschis fereastra. Don doctor a zis că n-ai nimic. Vino în bucătărie să mănînci ! Cartofii au fiert, nu te mai aștept !" strigă Florică parcă obosit să tot insiste

Rovența înlătură cu un gest calm plapuma de pe el, se trage la marginea patului, caută papucii cu picioarele lui osoase și își îmbracă halatul înflorat. Parcă ar fi un costum de teatru. Se duce la bucătărie cu pași mici, tîrșîiți în papucii rupți. Trage pe nări mirosul cartofilor fierți, ochii îi joacă de bucurie, cînd începe să mănînce pofta îi piere ca prin minune. Mestecă absent, îngîndurat. Florică îi povestește o întîmplare petrecută în bloc. Aude doar o singură frază : „Nu te mai ocupi de treburile casei, Rovența ! Te vor da afară și nici sutarele alea n-o să le mai cîștigi !"

Bea un pahar de apă şi pleacă în camera Danei. Se aşază într-un fotoliu şi îşi strînge halatul în jurul genunchilor. Expresia lui pare total schimbată, e cuprins de o veselie neobişnuită. Se uită la peştii din acvariu care se strecoară cu eleganţă printre plante. «Poate şi eu sînt un peşte şi d-aia mă simt bine numai cu ei ! Un peşte care a stat o vreme în această lume ce nu-i a mea şi acum trebuie să mă-ntorc printre ei.» Gîndurile îi fug în altă parte. Vede. Caută. La urmă îşi aminteşte că e sub pat. «Da-da, e acolo, sub pat», şi îşi recapătă buna dispoziţie. Se uită mai departe la plutirea domoală a peştilor, le dă să mănînce, se amuză văzîndu-i cum îşi fură hrana, îi strigă pe nume. îi dezmiardă. «Acvariul ăsta e opera mea. Unii au fost bolnavi, alţii au fost morţi, iar eu i-am... Betta splendens trăieşte.» O caută printre plante şi zîmbeşte într-un fel aparte, fericit dar şi ironic. Nimeni n-ar fi putut deslusi sensul. Se ridică din fotoliu. Parcă refăcut după boala lui misterioasă, caută un creion şi o hîrtie, scrie ceva cu litere lăbărţate, pune biletul lîngă acvariu şi aşază pe el plasa de prins peştii. Rămîne nemişcat, cu ochii îndreptaţi spre acvariu. Sîngele îi fuge din obraji, buza de sus îi tremură uşor, încearcă să zîmbească, aşa cum face întotdeauna cînd trăieşte o emoţie puternică. Aude în el o şoaptă, un strigăt, apoi îşi apleacă încet capul. de parcă s-ar înclina în faţa cuiva. Zîmbetul i se conturează mai bine, semn al unei înţelegeri, al unei imagini reale printre imaginile ireale din mintea lui. Încearcă să spună ceva, să se adreseze cuiva, nu ca un ultim cuvînt, ci pentru a rosti un gînd din scurta lui călătorie prin lumea apelor ; pune literele cap la cap şi rosteşte cu voce înceată, ca şi cum ar fi trebuit să audă cineva ce s-ar fi aflat lîngă el : „Bătăuşul roşu ! Ce păcăleală ! Ce glumă ! Dar poate ăsta-i rostul meu pe lume ! M-am bătut toată

viața pentru mine, egoist scîrbos și ticălos ce-am fost și n-am aflat tihna decît în ziua în care am renunțat la mine spre folosul lui Iustin. Hm ! Cred că nu-i un păcat atît de mare dacă spui cuiva să plece, dacă îl ajuți cu un cuvînt, nici cel puțin cu fapta ? ! Eu sînt cel rău... eu am fost cel rău găsit dintr-o mie pentru a-l elibera pe cel bun și astfel mi-am aflat rostul dar și ispășirea ! Răul nu e întotdeauna rău. Nu prin mînie, ci prin rîs se ucide. Am început să vorbesc ca un profet ! Hm ! Sînt Algazel ! Hă ! hă !" și rîsul lui gros îi saltă pieptul și se aude puternic în liniștea din cameră.

Respiră adînc, trece cu privirea pe deasupra acvariului și zărește strada. Ninge cu fulgi mari. Se ridică din fotoliu și începe să caute ceva. Nu găsește. Se oprește în mijlocul odăii Cercetează în jur cu privirea. A uitat unde a pus-o. În urmă cu cîteva minute își amintise. Da ! Acum știe. Iese din camera Danei, trece prin hol, intră în «carceră» și trage draperia în urma lui. Ascultă zgomotele din bucătărie. Florică spală vasele. I se face sete, o sete greu de suportat, înghite în sec și își vede mai departe de treabă. Ia hainele agățate de perete și le așază pe pat. Ultimul este smochingul. Surîde în grabă. Ar fi vrut ca în fața lui să fie o fereastră, să vadă cerul, sau o icoană. Zărește însă un tablou, o reproducere. Se lasă în genunchi. Se sprijină cu mîna de marginea patului și începe să caute pe dedesubt. Găsește niște pantofi vechi. Se ghemuiește și mai mult. Întinde mîna și caută în dreapta și stînga, simte sub degete praful gros. Nu renunță. A pus-o în ziua în care a venit la Iustin. Cîteva șanuri, un bocanc, o hîrtie și doi galoși găuriți. Nu e ceea ce caută. E sigur că o va găsi. Se vîră și mai mult sub pat. Mîna lui tremură prin întunericul de acolo, pipăie parchetul, parcă ar tatona drumul necunoscut pe care va apuca, ar lovi bezna unui teritoriu neștiut care nu se lasă străpuns de brațul

lui, ar rîcîi pămîntul dintr-o groapă, ar bate într-o scorbură fără putință de salvare. Nimic. Nu găsește. Se întinde pe burtă și intră pînă la brîu sub pat. În obscuritate. Ca într-o groapă. Lasă afară doar picioarele desculțe, albe, cu gleznele proeminente, descărnate. Seamănă cu lujerul a două flori bătute de un vînt înghețat. La urmă găsește valiza și o trage de mîner afară.

# 24

DESCHIDE UȘA, ÎȘI AGAȚĂ PALTONUL DE cuier și îl strigă pe Florică. Nu primește nici un răspuns. Se îndreaptă spre bucătărie. Nu găsește pe nimeni. Se oprește în loc. Încearcă să audă vreun zgomot. Se duce în cealaltă odaie. Casa e pustie. Lucid, nici cel puțin grăbit să afle un răspuns la întrebările ce-i trec de-a valma prin minte, străin de orice sentiment pentru a alunga orice presimțire. Doar puțin îngrijorat. Teama îi

dă tîrcoale. Se întoarce în hol. Trage draperia. Așternutul e gol, plapuma aruncată într-o parte, papuci la capătul patului. Halatul înflorat — costumul de saltimbanc — e singurul obiect care a rămas agățat de perete. Simte în nări un miros străin, potrivnic. Își sprijină mîna de tăblia patului și o strînge cu putere, parcă ar vrea să tragă o frînghie care să-l oprească din drum, să-l aducă înapoi. «Dacă ar fi murit era aici... poate l-au dus la spital. N-a putut să plece, era bolnav ! Atunci unde e ?» Ascultă atent, cu toți nervii încordați. Are senzația că Rovența va apărea dintr-o clipă în alta. Nimic. Nici un sunet. Nici un indiciu. Aude din nou glasul lui Simion : «Te-a căutat Florică. Era alarmat. Spunea să te duci imediat acasă. Se bîlbîia...» Intră în cameră și se oprește în dreptul geamului. Se uită de-a lungul străzii. Parcă întreaga ființă i s-a transformat în două pupile uriașe care cercetează orice umbră, orice ungher întunecat, orice semn care să-i dărîme o bănuială sîcîitoare ca un sunet persistent, un strigăt ce vine de departe, nedeslușit, o plîngere ce se dorește captată de cele două pupile care se tîrăsc pe stradă, prin cameră, prin colțuri.

Stă mai departe în picioare. Secundele sînt lungi, șerpuitoare, ca niște feline și el plutește în pîclă ; aude un rîs ațîțător, senzual, cu buze fardate ce descoperă niște dinți cariați, o imagine apropiată, ca un gros-plan cinematografic apărut fără nici un sens în mintea lui. Se mișcă prin odaie; se sprijină de masă, de scaune. Caută un obiect, orice ar fi putut să-i spună ceva. Vede un fular pe covor. Îl ridică cu o mișcare atentă, ca și cum ar fi putut afla de la el unde este Rovența. Se așază pe scaun, trece fularul printre degete și gîndurile parcă i se deslușesc. «Peștii mor urcînd la suprafață, e felul lor de a cădea», gînd ce parcă nu-i aparține, ca și cum memoria i-ar juca o festă și ar fi scos la iveală

această frază citită într-o carte mai demult, sau ar fi rostit-o cîndva Rovenţa şi doar acum i-ar fi înţeles sensul. Ca şi cum ar fi deschis brusc fereastra şi viscolul de afară l-ar fi lovit în faţă.

Se duce cu paşi grăbiţi în hol. Caută prin pat, pe sub plapumă. Caută o urmă, un semn care să-i spună ce se petrecuse acolo în absenţa lui. Se opreşte. Face un pas înapoi. Încearcă să iasă din această stare. Îşi trece mîna peste faţă, parcă raţiunea l-ar fi părăsit pentru cîteva clipe iar acum s-ar fi întors şi odată cu ea îi apare primul gînd limpede : «De ce sînt îngrijorat pentru un farsor ? ! Cum e posibil ? !»

Se întoarce în cameră şi se aşază în fotoliu. Îl aşteaptă pe Florică, ştie că va veni. După o vreme, aude uşa de la intrare. Paşii lui Florică răsună prin hol. Se opreşte în prag. Iustin se răsuceşte spre el şi îl priveşte îndelung, vrea să afle totul înainte de a-i spune pentru a-i fi mai uşor. Florică răsuflă cu greutate, ca şi cum ar fi alergat pînă acum. Stau unul în faţa celuilalt, nemişcaţi, tăcuţi. Ochii lui Florică se ridică şi coboară, de parcă Iustin ar fi fugit pînă atunci şi el s-ar fi odihnit şi doar la urmă înţelege că el e cel care gîfîie. Tac mai departe. Unul pentru că ştie ce s-a întîmplat, celălalt pentru că presimte, dar refuză să accepte.

„Unde e Rovenţa ?"

„Nu ştiu. Şi-a luat lucrurile şi a plecat."

„Cum a plecat ? ! Era bolnav !"

„Nu ştiu. L-am căutat peste tot."

„Şi ?"

„După ce am spălat vasele nu l-am mai găsit. A lăsat două bilete. Unul e ăsta, scris pe o carte... pe celălalt l-am găsit lîngă acvariu."

„Citeşte."

„«Da-că a fost ce-va de fă-cut euam fost celcare»", silabisește cu greutate Florică ținînd cartea apropiată de ochi, stînd drept, ca un elev scos la tablă.

„Mai citește o dată."

„«Dacă a fost ceva de făcut eu am fost cel care...»"

„Atît ?"

„Da."

„Deci... a fost ceva de făcut și el..."

„Da."

„Cum, da ? ! Tu știi ce-a vrut el să spună în biletul ăsta ? ! Crezi că ai aflat înainte..."

„Nu înainte, după tine."

„Cum după mine ? Vorbește mai clar !"

„După ce ai plecat din odaie... în noaptea în care a murit Dana."

Nu-l mai aude. Repetă prosteşte în el : «Ceva de făcut. Ceva de făcut.» Florică așteaptă să fie întrebat. Se uită la Iustin, îi vede ochii arzînd în orbitele adînci. Fața lividă căpătase imaterialitatea florilor, un țesut din petală de trandafir alb. Face cîțiva pași, se apropie, întinde mîna și îl atinge pe umăr, ca și cum ar vrea să afle dacă mai e acolo, dacă mai trăiește, dacă poate să-l asculte, pentru că el are să-i spună ceva. Vrea să-i dea de înțeles, fără orgoliu dar cu mîndrie, că a venit rîndul lui pentru că nici Rovența nu știa că Florică știe, și poate de aceea n-a spus totul în bilet, bănuia că nu se va afla niciodată, bănuială îndreptățită, bine întemeiată și garantată chiar de către căpitanul Voican ; va trece mult timp pînă cînd se va afla totul și nici atunci nu se va ști dacă acela e adevărul. Poate Rovența a făcut ceea ce Iustin ar fi trebuit să facă dacă nu s-ar fi împotmolit în moralitatea lui și n-ar fi fost apărat de cel care îi șoptise de două ori : „Acum pleacă ! Acum

pleacă !" şi el a plecat din odaie şi a lăsat uşa deschisă, atît cît Rovenţa s-o vadă pe Dana din pat şi el la rîndul lui să fie văzut de către Florică.

„...şi s-a dus la ea cu paşi tupilaţi, spune precipitat Florică. Te puteai întoarce în orice clipită şi dacă l-ai fi întrebat : «Ce cauţi aici, Rovenţa ?» el n-ar fi ştiut ce să spună. S-a apropiat de Dana şi au vorbit în şoaptă. Dar nu prea mult. Eu îl vedeam prin crăpătura uşii, eram departe, nu auzeam prea bine. Dana a zis : «Ajută-mă !» şi Rovenţa s-a aplecat şi a mîngîiat-o pe obraz. Aşa ! Uite aşa cum ţi-arăt io acu'. Îi vedeam doar umărul şi mîna, pen-că stătea pe linia dintre uşă şi pervaz... Şi el i-a spus ceva, nu ştiu ce, vedeam însă, vedeam, adică simţeam că-l ascultă atent şi după asta ea a strigat speriată. Rovenţa s-a întors şi eu m-am răsucit în pat şi m-am lipit cu faţa de perete să nu afle că sînt treaz..."

„Stai ! Opreşte-te !", izbucneşte printre dinţi Iustin.

Capul în jos, bărbia în piept, umerii strînşi, lovit parcă în spate de o mînă necruţătoare. Răsuflă cu greutate. Faţa arsă de dogoarea din el. Zîmbeşte spre ceea ce vede dincolo de podea, de temelia casei, de scoarţa pămîntului. Se prinde de marginea şanţului şi zice, mai întîi fără glas, apoi repetă de cîteva ori pînă cînd buzele reuşesc să silabisească fiecare cuvînt :

„...ce i-a spus ? De ce a ţipat ? !"

„Nu ştiu... N-am auzit."

„Încearcă să-ţi aminteşti, Florică ! Încearcă !"

„..."

„Poate un cuvînt, sau numai o jumătate de cuvînt... sau un gest. Un amănunt, Florică ! Înţelegi ? Orice amănunt e foarte important pentru mine !"

„N-am auzit decît ce ţi-am spus. M-am întrebat şi eu... De ce ţi-e frică ?"

„Nu e vorba de frică ! Trebuie să aflu ce s-a întîmplat cît am lipsit ! I-a dat vreun medicament ?"

„Nu."

„I-a dat să bea ceva ?"

„Nu."

„Ești sigur ?"

„Da."

„S-a atins de vreun obiect de pe noptieră ?"

„Nu."

„Atunci... Repetă !"

„A mîngîiat-o pe obraz și i-a spus ceva. Atîta tot. Apoi Rovența a plecat de lîngă ea și eu m-am ascuns repede să nu afle că nu dorm. Cînd ai venit tu... cînd te-ai întors în cameră... Unde ai fost ?"

„Pe străzi..."

„Cînd ai intrat ai găsit-o moartă."

Alb. Coaja albă a unui mesteacăn. Pagini albe ce plutesc pe un rîu. Doi ochi albi saltă mereu ca o marionetă în spatele unei ferestre. Florică în picioare, înlemnit de ceea ce spusese, ca și cum atunci ar fi înțeles cu adevărat ce s-a întîmplat și Iustin în fotoliu, nemișcat, fără putere. Florică îi spune ceva. Iustin îi vede buzele mișcîndu-se, surd la orice sunet și deodată aude în timpane un arc plesnind, o coardă ce se lamentează prelung, care imită o harpă și doar la urmă își recunoaște glasul.

„De ce a scris... Atunci de ce a scris : «Dacă a fost ceva de făcut...» Ce a făcut ?"

O liniște deplină. Parcă din altă lume. Vîntul mișcă perdeaua pe la marginea ferestrei. Nu se aude decît răsuflarea lor.

Flori de liliac și caprifoi. Stinghiile unui gard. E copil și așteaptă o floare, un gest, o mînă întinsă spre el printre stinghiile gardului. Curtea cu flori e părăsită. Un străin vine noaptea, îngrijește florile, iar ziua dispare

și lasă grădina singură, pentru bucuria lui care o privește în fiecare zi prin gardul care crește pe măsură ce florile devin tot mai mari și mai frumoase.

„În biletul lăsat lîngă acvariu...", zice după o vreme Florică, fără să-și termine fraza.

„Care bilet ?"

„Asta ! Aici scrie : «Să le dați de mîn-care odatăpezi. Dc pre-pre-fe-rință seara. Dacă vreți să vă iu-bească, cie-că-niți în rama demetal. Au urechi bune ! Vă asigur. Dacă bă-teți mai tare poate-voiapare și eu. Cine știe ? ! Pro-fe-tul Algazel, fost con-tabil, fost împuterni-cit al blocului.»"

# 25

CĂPITANUL VOICAN ÎI POVESTEȘTE CUM AU fost furate cele două pături din mașina lui Ștefan, vecinul de apartament al lui Iustin. Un pretext e binevenit oricînd. Simte că procedeul e inutil, rutina e însă mai puternică. Iustin vede dincolo de el imagini răsturnate în care mînia, nedormitul, strigătele fără glas, neputința de a uita, toate l-au pregătit pentru această clipă. A presimțit că va veni, altfel ar fi trebuit să spună că nu

a trăit cu adevărat niciodată și soarta, norocul sau dreptatea au făcut totul în locul lui. Imagini disparate se strîng în el ca într-un album fotografic : noaptea în care a fost arestat tatăl, Andrei Arghir, dimineața în care a plecat de acasă, zilele în care a muncit ca șofer pe un șantier, orele în care același căpitan l-a interogat despre moartea doamnei Roventa, toate s-au adunat acum în albumul cu fotografii pe care îl răsfoiește în memorie. Neputința de a uita și a ierta, sinceră și dreaptă, izvorîtă din inimă dar îmblînzită de rațiunea ce cumpănește fiecare faptă cu înțelepciune și răbdare. În special răbdare.

Voican îi vorbește mai departe despre „furturile din automobile, cu chei speciale, comise de băieți tineri, dumneavoastră știți prea bine, unii de familie bună, cred că ați auzit de cazul, adică de fiul"... Iustin îl lasă «să-și joace rolul». Voican mișcă păturile cu eleganța unui toreador care ar flutura o pînză roșie printre coarnele unui taur. Pînza roșie ascunde însă lama subțire și ascuțită a sabiei. Pe fața pătrată și transpirată a lui Voican apare mereu un surîs blajin, e ușor jenat de «treaba ce o face». Nu pentru că el, un simplu căpitan de secție stă de vorbă cu un judecător, președinte de tribunal. Dar el știe ce va urma după această «discuție». Iustin nu se teme, nu e nici cel puțin prudent, parcă ar vrea să-l provoace, poate pentru că însăși prezența lui Voican e o provocare. Are încrederea în sine care a ajuns pînă la cunoașterea tainei ce te învață să faci din nepăsare un spectacol fără să lași să se vadă jocul. Îl întărîtă prin indiferență. Doi gladiatori dintre care unul nici cel puțin nu-l pîndește pe celălalt, o pantomimă ce prefigurează adevărata luptă. Voican pare un luptător în fața unui adversar care n-a sosit încă în arenă. Iustin are o lumină în priviri care ar fi coincis pe dinăuntru cu un ocean singuratic ce s-ar fi numit «nimic de prisos», nici un cuvînt sau o mișcare

inutilă, doar privirea fixă asupra mișcărilor celuilalt care ascunde ceva spunînd altceva.

Și cînd Voican a zis : „În ceea ce privește moartea doamnei Dana...“ Iustin a înțeles că abia acum a ieșit de sub coloanele arenei adevăratul subiect al „luptei“. Simte că Voican face ultimele rotiri cu pînza roșie, „rîndunici“, în fața unei umbre ce întruchipase cîndva o femeie.

„Pentru că doamna Dana a murit acasă... vreau să spun că n-a existat un certificat de deces, e necesară o analiză a împrejurărilor care au dus la acest sfîrșit. Aaaa! Dacă ar fi murit la spital, sau dacă ar fi fost de față un medic, atunci ar fi fost mult mai simplu. Dumneavoastră știți prea bine ! La autopsie s-a constatat că luase o mare doză de somnifere... Așa că...“

„Moarte naturală ?“

„De ? Eu știu ?...“

Voican respiră adînc, își trece mîna prin păr, nu își continuă fraza.

„Sinucidere... instigare la sinucidere sau crimă ?“ spune sec Iustin.

„Mi-ați luat vorba din gură ! Se oprește o clipă și își drege glasul pentru a cîștiga puțin timp. Ce știu eu... ce știu eu ce se petrece în sufletul omului ? Cine poate stabili exact gradul de vinovăție a fiecărui ins ? Poate doar dumneavoastră, sînteți judecător, dar eu... Eu caut faptele, probele ajunse în stadiul de tentativă... cel puțin tentativă.“

„Dar și intențiile, instigarea...“

„Da, e adevărat. E adevărat ! Dar cum să vă spun... N-am aflat nici pînă în ziua de azi ce a fost în sufletul lui Rovența pe care l-am suspectat de crimă... mă refer la soția lui. Rovența i-a dat chiar un medicament. A vrut s-o salveze. Așa a stabilit doctorul legist. Da-da ! Dar înainte ? Sau după ? Sau chiar în timpul în care o ajuta

să înghită pastilele sau picăturile... Ce era în mintea lui ? Pot eu să știu ? Dumneavoastră, tovarășe Arghir, sînteți judecător, om al legii, vă dați mai ușor seama... Eu însă mă întreb : «Cine a împins-o pe doamna Dana la un asemenea gest ? !» Sau poate n-a împins-o nimeni și singură... Mai știi ? Vă rog să nu interpretați greșit. Vreau să spun că dialectica vieții nu începe într-un singur da sau nu. Cred că mă înțelegeți ?"

„Dumneavoastră, tovarășe căpitan, gîndiți dialectic... gîndiți cu adevărat !"

„Oh ! Mă simt onorat. Eu mă bazez pe faptul că vinovatul iese întotdeauna ca șarpele la drum. Scoate el capul. Ha ! ha ! Puțini pot trăi în suflet cu o crimă... chiar și de felul acesta, aș putea spune, subtilă. Ah ! Nu ! Nu e cazul aici, mă refer la doamna Dana !"

Iustin se uită calm la el. E tentat să încerce cît este de reală libertatea lui în fața primului străin, care ar fi putut deveni un adversar de temut dacă i-ar fi intrat în palmele pe care le freacă foșnindu-și pielea aspră ce sună întocmai unei pînze de sac. Stă nemișcat, aproape că nu respiră, parcă îl privește la capătul unei linii care ar lega ochiul, înălțătorul și cătarea unei arme. Îl lasă să se apropie. Zice repede, direct, fără nici o urmă de ezitare, așa cum ar fi apăsat pe un trăgaci și cuvintele i-ar exploda în față :

„Și dacă eu am fost capabil de un asemenea gest ? Dacă eu sînt vinovat de... instigare la sinucidere ? !"

Un hohot gîlgîit, prefăcut, un rîs ce-l fulgeră din ceafa lui groasă pînă în tălpi, transmis trupului robust care se zguduie de parcă ar fi primit o lovitură în frunte. Ochii mici, umezi, cu gene galbene, ochi iscoditori, penetranți, trec de la uimire la bănuială, de la ironie la severitate. «Iese la drum, scoate capul», își zice el. Glasul egal, monoton, cu o nuanță de îngîndurare mohorîtă, in-

dignare mocnită provocată de bărbatul din fața lui care parcă se joacă cu el, bătrînul vînător de oameni, Pescarul. În năvoadele lui au căzut pești de elită ! „Ca peștii ce se vînează, ar fi zis Rovența, în mreaja rea, și ca păsările care se prind în laț, așa se prind fiii oamenilor în vreme rea, cînd cade peste ei fără veste." Iar Iustin i-ar fi răspuns : „Curajul vrea să rîdă".

„Auzi vorbă ! Tovarășu' președinte Arghir să... Nuuuu! Nici nu pot să repet. Ha ! ha ! Nu se poate ! Nooo ! Vă place să glumiți !"

„Eu nu glumesc prea des... tovarășe căpitan !"

„Dar de data asta... E la mintea oricui ! Cine a avut asemenea intenții se ascunde în el ca o vrabie uitată... era să zic de Dumnezeu ! Ha ! ha !" și obrajii ridicați de rîs spre pomeți cad brusc în jos, ca o mască înlocuită vertiginos de altă mască, de data asta cu mușchii împietriți, expresie gravă, dură, neîmblînzită, cu picături de sudoare, nu pe frunte sau pe gît ci pe nas și sprîncene, radiind o forță agresivă născută din voința și rezistența la loviturile și rănile primite în schimbul celor pe care le dăduse cu dobîndă.

„...dacă ar fi fost așa n-ați fi spus ! Hm ! N-ați fi avut curajul să-mi spuneți tocmai mie ! Ha ! ha ! E la mintea oricui. Nu ?"

„Nu ! Nu, tovarășe căpitan Voican ! Nu e la mintea oricui ! Vreau să-ți mărturisesc ceva... ce nu e la mintea oricui. Sînt convins că dumneata vei pricepe adevăratul sens al cuvintelor..."

Tace o vreme, apoi spune :

„Poți comite o crimă... sau o instigare la sinucidere dacă spunînd adevărul înseamnă a ucide ? Sau trebuie să minți cu nerușinare mai departe și să rămîi un om cinstit dar laș ? Ce părere ai ?"

Expresia nedesluşită din jurul gurii seamănă cu un surîs, o bucurie şi chiar o exaltare interioară. Voican nu înţelege prea bine întrebarea. Parcă n-ar mai simţi pămîntul sub tălpile groase ale cizmelor. Are senzaţia că alunecă. Zîmbeşte crispat, puţin fîstîcit, îşi freacă din nou mîinile şi pielea sună ca o coadă de şarpe ce alunecă prin iarbă. Îşi arată dinţii tociţi şi negri, apoi spune :

„Da. Aveţi dreptate. Nu e la mintea oricui. Bine aţi zis, don judecător !"

„Dacă ai tăcut un an, doi, zece... şi tot minţind sau minţindu-te te laşi stăpînit, trebuie într-o zi «să ucizi»... dacă spunînd adevărul înseamnă a ucide ?"

„De ? Ştiu şi eu ? ! Dacă ideea nu miroase a sînge e bine, altfel e crimă. Dar mai întîi... îmi dau şi eu cu părerea, mai întîi e necesar să afli care-i adevărul ăla ce ar merita..."

„Da, tovarăşe Voican. Ai spus foarte bine ! Ideea să nu miroasă a sînge şi adevărul să merite o asemenea faptă."

Voican îşi drege glasul mulţumit, se mişcă în scaun, îşi caută o poziţie mai comodă.

„Ce crezi, tovarăşe căpitan ? Ideea de justiţie... de dreptate ar merita ?"

Voican aude un strigăt prelung ce-i dăinuie în timpane, ca un ţiuit neliniştitor ce seamănă cu sirena maşinii cu care circulase în goană pe străzi. Parcă în fiinţa lui s-ar fi dat alarma şi ar fi încercat să înlăture gîndurile învălmăşite din pragul incertitudinii şi al retragerii din faţa celui pe care îl măsoară cu privirea în tăcere. Are aceeaşi expresie posacă. Încrîncenată.

„Eu... tovar'ş' preşedinte, începe să vorbească Voican de parcă şi-ar fi amintit că are să-i spună ceva important. Eu, tovar'ş' preş'dinte, am primit ordin să strîng nişte date în legătură cu moartea doamnei Dana. Le am

aici ! În dosar", și arată cu capul spre geanta pusă pe masă.

„Un dosar ? !"

„Da."

„Am deja... un dosar ? ! Vorbești serios ? !"

„De. Ce să fac ? Hîrtiile s-au adunat..."

„Ce hîrtii ?"

„Ei ! Parcă dumneavoastră nu știți ! și rîde săltîndu-și mult pieptul. Cînd vrea omul cu tot dinadinsul să găsească ceva... găsește ! Hă ! hă !"

„Și cine a vrut să găsești ?"

„N-am voie... Nu pot să vă spun. E ordin", și ridică din umeri.

„Și unde le-ai găsit, căpitane Voican ?" și Iustin arată spre *hîrtiile* din dosar.

„Prietenii, tovar'ș' preș'dinte ! Hă ! hă ! De la cine alții decît de la prieteni. Și-au amintit... ba de una, ba de alta. Și pînă la urmă am strîns un teanc !"

Iustin tace. Voican așteaptă. Se uită la el și așteaptă. Iustin ridică ochii spre el.

„Un interogatoriu în toată regula ? Nu-i așa ?"

„Nu ! Numai o simplă discuție asupra unui caz ! Tocmai asta voiam să vă spun, și Voican își trage scaunul mai aproape și se apleacă puțin peste birou. E vorba de pîinea mea. Zău ! Mă nenorociți ! Cineva m-a trimis la dumneavoastră și altcineva o să vă cheme și o să vă anunțe că... întrucît ați avut de-a face cu noi și înainte, mă refer la cazul Roventa și acum... Nu mai e cazul. Înțelegeți ?"

„Nu."

„Adică... e ceva suspect. Nu că ați fi vinovat. Nuuu ! Doamne ferește ! Dar e ceva dubios și pentru un judecător ca dumneavoastră nu e bine ! Totul trebuie să fie clar «ca lumina zilei», cum zice șefu' meu ! Hă ! hă !"

Iustin se lasă în fotoliu.

„Martori ! Probe ! Numai aşa veţi putea demonstra, tovar'ş' preş'dinte..."

„Ce să demonstrez ? ! De ce să mă apăr ?"

„Pentru că există un dosar !" îi replică scurt Voican, fără satisfacţie, vrînd chiar să-i dea «o mînă de ajutor».

„Martori ? ! repetă consternat Iustin. Eu să-i găsesc? !"

„Da."

„De ce nu-i căutaţi dumneavoastră ? ! Sînteţi cei mai indicaţi şi aveţi mijloacele necesare !" apoi în gînd : «Am început să mă apăr pentru ceva despre care şi eu şi el ştim că nu e întemeiat. Nu mă obligă să recunosc, dar mă obligă să mă apăr şi implicit să accept acuzaţia sau simpla bănuială.»

„Nu. Noi n-avem nici un interes. Hm ! Din contra !", şi Voican se sprijină de rezemătoarea scaunului, semn că nu vrea să spună mai mult.

Dacă pînă acum Iustin a fost calm şi a privit lucid întreaga situaţie, chiar amuzat — şi-a dat seama cît de aberantă este acuzaţia — în momentul în care a auzit cuvîntul „din contra" a înţeles ceva de neînţeles şi de neadmis, a simţit că încrederea şi puterea parcă i s-au transformat într-un fruct exotic consumat de buzele lor care au aruncat într-o parte şi alta cuvinte-sîmburi. Un glas îi vorbeşte de-a valma, în goană. Gîfîind. Nu înţelege nimic. Vede pe nasul lui Voican o picătură de sudoare ce stă gata să cadă. Îi vine să rîdă. «Ridicolul apare oricînd», îşi spune el. Voican îşi şterge cu mîna sudoarea. Picătura dispare.

„Eu, tovar'ş' preş'dinte, nu vreau să vă dau sfaturi... şi Voican îşi aprinde o ţigară, pare obosit. Dumneavoastră ştiţi mai bine decît mine cum să procedaţi ca totul să se termine cu bine. O mică neînţelegere, lucrurile se vor lămuri..."

„Ați spus că am nevoie de un martor ?"

„Da."

„Florică !"

„Nuuu ! Nu-i suficient ! Dacă într-un proces de divorț sînt necesari cel puțin doi martori, dar aici ? !"

„Dumneata anchetezi acest caz ?"

„Să ne înțelegem bine ! Nu e vorba de o anchetă ! Am avut ordin să vorbesc cu dumneavoastră. O discuție de la om la om... Atîta tot ! Nimic altceva ! După asta nu știu ce se va întîmpla. Nu mă bag, nu mă amestec..."

„Parcă ziceai ?..."

„Eu ? ! Am zis eu ceva ? ! Poate vi s-a părut !"

Iustin tace. Ridică receptorul, formează un număr și îl roagă pe Moș Ghiță, portarul, să vină la el. Așază receptorul în furcă, își sprijină coatele de birou, se apleacă puțin spre Voican și îi caută ochii.

„Noi ne cunoaștem de mult timp, tovarășe căpitan !"

„Da... A trecut oleacă de vreme !" zîmbește bănuitor.

„Înainte a fost vorba de «cazul Rovența», acum «cazul Danei Munteanu»... mîine va fi «cazul...» Mereu pe urmele mele ! Nu-i așa ? Făceam un pas și în spatele meu cine era ? Tovarășul căpitan Voican !" ton glumeț, zîmbet subțire pe față.

„De ! Așa a fost să fie !" ridică umerii și aruncă pupilele spre tavan, semn de neputință, sau : «Ce vine de sus nu poate fi oprit !»

„Înainte te-a trimis cineva... acum altcineva și «altcineva o să mă anunțe că întrucît am avut de-a face cu miliția și înainte și acum...»"

Moș Ghiță intră în birou, își scoate șapca.

„M-ați chemat, tovar'șe preș'dinte ?"

„Da. Așteaptă-mă puțin, Moș Ghiță !" și îi face semn să ia loc pe scaun.

„Înainte... lucram pe unde apucam, continuă Iustin. Acum sînt aici..."

„Da. Ştiu ! Răspundere mare ! Dosare cu duiumul ! Libertatea omului, nimic mai de preţ !" hîtru, şiret.

„Dumneata foloseşti însă aceleaşi procedee. Înainte era un abuz în serviciu..."

„Abuz în serviciu ? !" mirat, crede că jocul continuă.

„Da ! Ştii ce scrie 246 din Codul Penal ? «Îndeplinirea atribuţiilor în mod defectuos provocînd o vătămare a intereselor legale a unei persoane !»"

„Şi eu, ce ?..."

„M-ai implicat «în mod defectuos» în ancheta cazului Rovenţa şi mi-ai vătămat interesele : am fost dat afară din serviciu ! Abuzul se pedepseşte cu închisoarea, tovarăşe căpitan Voican !"

„Bine, dar eraţi martor..." se bîlbîie Voican.

„Iar acum, continuă Iustin «constrîngere prin ameninţarea unei persoane să facă sau *să nu facă* ceva prin darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromiţătoare». Adică : darea în vileag a morţii «suspecte» a Danei Munteanu ! Ştii ce articol am citat ?"

„Eu, tovarăşe preşedinte..."

„Şantaj ! Tovarăşe Voican !"

Voican păleşte, jocul s-a terminat, nu se aştepta să-i spună totul atît de limpede, parcă s-a speriat la gîndul că în faţa lui se află un judecător, iar el...

„Eu, tovarăşe preşedinte Arghir, repetă Voican, sînt un simplu ofiţer care îşi face datoria. Nu cred că se poate..."

„Asta-i că se poate ! Dacă s-a putut înainte... cineva crede că se poate şi acum ! La nesfîrşit ! Te rog să-i comunci şefului dumitale şi la rîndul lui să comunice şefului şi şeful şefului celuilalt şef... că eu, judecătorul Iustin Arghir, nu admit nici un şantaj şi nu mă sperie

nici o amenințare, chiar dacă pierd postul ăsta și ajung ce-am fost înainte !"

Se sprijină de speteaza înaltă a fotoliului, respiră adînc, încearcă să se relaxeze. Voican stă nemișcat, țigara arde singură în mîna lui. Iustin își ia ochii din ochii lui, îl vede pe Moș Ghiță, parcă ar fi uitat de el.

„Și încă ceva, tovarășe Voican ! Te-am rugat să nu mai vii pe la mine, indiferent de pretextul pe care îl găseai... denunțul lui Meșteriu, sau păturile furate din mașina familiei Ștefan. Cînd veți mai avea nevoie de mine, să-mi trimiteți o invitație oficială... și dacă e nevoie și mandatul de arestare... Mă prezint singur ! Nu e nevoie să vă deplasați cu mașina ! Dar cel care mă va chema să aibă strînse toate probele de acuzare, altfel nu stau de vorbă cu el ! apoi în gînd : «Oare nu procedez și eu ca Runcanu ? Mă apăr prin funcția pe care o am ? Nu ! Nu mă simt vinovat ! Și Runcanu se consideră la fel ! Mărturia lui mincinoasă a trimis în închisoare un om care *n-a ucis !*» Pentru a nu mai fi tentat să treci pe la mine... Moș Ghiță ! Dacă mai vine pe aici tovarășul căpitan Voican, să-i amintești că la cabinetul numărul nouă lucrează un judecător, iar legătura dintre organele de anchetă și tribunal este ținută de tovarășul procuror Mitroi, care îi va comunica tot ce este necesar ! Te rog să-l conduci !"

„Da. Bine ! Așa o să fac, tovarășe președinte !" spune bătrînul puțin încurcat.

Voican strivește țigara în scrumieră, își ia servieta, se duce la cuier, îmbracă paltonul și se îndreaptă spre ușă. Iustin se apropie de el. Stau față în față, se privesc îndelung.

„Sînt convins, tovarășe căpitan, că vei găsi hoțul care a furat păturile lui Ștefan !"

„Dau eu peste el ! spune Voican încercînd să-și revină. N-aveți nici o grijă !"

# 26

MERGE GREOI, PUȚIN APLECAT ÎNAINTE. Brațele lungi i se leagănă într-o parte și alta, șchioapătă de piciorul drept și e obosit după o zi întreagă de alergătură.

Ajunge în dreptul franzelăriei. Madam Onofrei, la fel de grasă și cu pieptul ridicat pînă la bărbie, îl zărește prin geamul prăvăliei. Se uită la chipul lui de copil bătrîn. Surîzător. Florică ar mînca un covrig. Vîră mîna în

buzunar, găsește o hîrtie de zece lei, dar nu vrea s-o schimbe. Preferă să mănînce semințe de dovleac. Pleacă urmărit de privirea curioasă a doamnei Onofrei care se umflă și mai mult, ca un porumbel cu coleretă, contrariată de omul acela nătîng care s-a uitat la ea și a trosnit în dinți o sămînță.

Trece pe sub niște castani umbroși. Respiră adînc. Ajunge în dreptul bisericii. Aude toaca de vecernie, își face o cruce și își vede de drum. Pe meșterul cizmar Stelian îl cunoaște de mai mult timp, i-a făcut cîteva comisioane și într-o iarnă i-a descărcat o căruță cu lemne. Se oprește în dreptul ușii deschise, scuipă peste umăr cojile unei semințe, își trage piciorul din pantoful care îl roade și zice cu glas prietenos :

„Bună ziua, jupîne !"

„Bună să-ți fie inima, Florică ! Da' ce-i cu tine ? Nu te-am văzut de-un car de vreme. De ce nu mai dai p-aici ? Mai am cîte o treabă cu tine !"

„De, jupîne Stelian ! M-am cam lăsat d-astea !"

„De care te-ai lăsat ?"

„De corvezi. Dă-i un ciocan !"

„Cui ?"

„Pantofului ăstuia, mă roade la spate. Măru' lui de pantof !"

„Aha ! Dă-mi-l ! Zici că te-ai făcut și tu salariat ? Oi fi stînd și tu la bloc ? ! Mai știi ? !"

„Io ? ! Io rămîn liber, jupîne ! Stau la un prieten și am treabă la iel !"

„Bine. Dacă-i p-așa e bine. Ia-l ! Cît să fie ceasu' ?"

„Pînă-n șapte ! Nu-i mai mult că la șapte am io o treabă într-un loc și e musai să fiu la țanc. Mulțumesc. Cred că n-o să mai roadă. Rămîi sănătos, meștere !"

„Noroc, Florică ! S-auzim de bine !"

Pleacă cu un aer mîndru. Nu mai șchioapătă. Traversează strada. Zărește în dreapta Schitul Darvari, vîră în gură o sămînță și înainte de a o strînge între dinți vede magazinul doamnei Clementina. Se oprește. Citește cu glas tare silabisind fiecare cuvînt : Ate-lier de re-maiat cio-rapi și con-con-fec-țio-nat cen-turi medi-cale și-su-ti-ene. Stă în mijlocul trotuarului și măsoară lung vitrina. «Ce-or fi ale șisu-ti-ene ?» Zîmbește hîtru. Se apropie și se apleacă într-o parte și alta. Încearcă să zărească ce se ascunde în spatele perdelei din magazin de unde se aud voci de femei. Un ceas arată șapte fără zece. Pleacă în grabă cu capul întors în urmă. Trece pe celălalt trotuar și se uită spre clădirea cu ferestre înalte, scară de piatră și intrare impozantă. «Asta-i ! Fir-aș al naibii dacă nu-i tocmai ce căutam», își zice el. Citește cu glas tare firma de afară : „No-ta-ri-at !" Mai jos e o plăcuță roșie pe care scrie : „Pro-gram de lucru. Două puncte. Șaișpe, nouășpe ? ! Întodeauna m-am încurcat în chestia asta ! Ce-i revine lu' șaișpe ? Da lu' noășpe ? El mi-a zis să fiu la șapte și eu voi fi la șapte punct ! Ce am io cu nouășpe ? !"

Urcă treptele, trece printr-un antreu, deschide o ușă și își zice : «Asta a fost casă boierească ! Nu glumă ! Așa casă mai zic și io !». Mestecă o sămînță și își trage puțin piciorul din pantof. Constată că nu-l mai doare, apoi îl vîră la loc. O femeie, care stă la un birou, îi privește curios trunchiul gros, umerii lați, picioarele scurte, capul ca o buturugă. Nu-i place cum se uită la el. Tace. Ar vrea să scuipe cojile de sămînță. Le strînge între dinți.

„Mîni ! zice femeia cu glas răstit. Mîni ! Az am terminat ! Închidem pisti șinși minuti !"

Nu spune nimic, rămîne nemișcat, puțin într-o parte, sprijinit doar într-un picior.

„Mă ! Tu n-auzi ? ! Gata pi ziua di az ! Mi-o fi distul!"

Vîră mîna în buzunar, scoate o sămînță, o duce la gură și se uită calm la femeia aceea nervoasă ce rupe foaia din calendar, semn că ziua a trecut și programul s-a sfîrșit. «Azi a fost paișpe august», își zice el.

„Măi omule ! Ești surd sau nu-nțălegi românește ? Di și mă necăjești ? Vinî mîni !" apoi pentru ea : «Taman azi te-ai găsît și tu să mă amărăști ! Di dimineață m-am șertat, știu io cu șini... iar acu' a trebuit să-i țîn locu lu' doamna Zanșir care s-o dus la garî».

Scoate sămînța din gură, o ține în pumn, face o jumătate de pas și spune cu glas bolborosit :

„Io n-am treabă cu notariatu'. Io caut pe cineva !"

„Pi șini cauț ? Spuni mai răpidi cî mă grăbesc ! N-am timp di sfadî ! Și dă-te-oleacî mai încolo ! Ce ti înghesui în sufletu' mieu ? Și ? La tribonal poți să.te apropii, orșîcum, di judecător ? !"

„Aici e tribunal sau notariat ? ! Că io la notariat am venit și firma de afară..."

„Hai-hai ! Lasî vorba cu mini ! Nu stau di povești. Pi șini cauți ?"

„...mi-a spus să vin la șapte să-l iau. Am văzut în magazinu' de colo, și arată cu capul, în magazinu' cu frînghii pentru țîțe, că e șapte fără zece și acuș poate o fi șapte fără cinci. Că de cînd vorbim n-a trecut mai mult de cinci minute."

„Băi ! Tu ești turc ? Ești țigan ? Di ci nu spui la șini vrei sî ti duci ? N-ai aflat și tu, nici măcar atîta lucru, cî atunci cînd intri într-o instituții di stat trăbui să spui șini ești, di undi vii și la șini ti duci. Șe ? Io să-i învăț pi tăți cum sî vorbească ? ! Auzi colea !" și femeia ridică din ce în ce mai mult tonul încurajată de tăcerea lui.

„Da'... 'mneavoastră, dacă îmi îngăduiți, cine sînteți ?" și se uită cu ochii lui mari, impasibili, poate doar curioși, ca și cum nimeni nu l-ar fi clintit din încrederea și con-

vingerea lui că trebuie să facă doar ce i-a spus : să-l aştepte la şapte. Atîta tot.

„Tu mă-ntrebi pi mini şini sînt ? ! şi femeia aceea mărunţă, cu faţa rotundă şi pleoapele roşii, se ridică puţin de pe scaun şi se sprijină cu mîinile de birou de parcă ar vrea să sară pe el. Cu şi drept mă întrebi tu ? Hai ! Pleacă d-aşi cînd îţi spun ! Greşesc înregistrarea actilor di notariat !"

„Atunci, da ! Sigur că da !" face Florică parcă lămurit, scoţînd pe furiş din buzunar o altă sămînţă de dovleac.

„Şe da ? !" întreabă femeia cu glas mai scăzut aşezîndu-se pe scaun, ca şi cum n-ar fi meritat atîta atenţie din partea ei care are treburi importante.

„Vreau să spun... că 'neavoastră sînteţi la poartă... adică sînteţi portăreasa notariatului şi d-aia mă întrebaţi..."

Nu-şi termină fraza. Femeia deschide gura, îşi arată dinţii negri la rădăcină, faţa i se congestionează, ochii i se măresc în orbite, şi în ultima secundă zice cu glas înăbuşit :

„Nu. Nu, drăguţă... Io nu sînt portăreasă. Io sînt tovarăşa Ana Densuş ! Dacă ai mai fi avut treabă p-aşi ai fi aflat şini sînt şi şe fac", apoi îşi ia ochii de la el cu un aer demn, ca şi cum nu s-ar fi putut coborî pînă la el.

Florică tace. Se uită la ea şi tace. Îşi mişcă pupilele după mîna ei care scrie lăbărţat. Întoarce puţin capul şi îşi răsuceşte gîtul, parcă ar vrea să ştie ce se află în registrul acela gros. Ana îşi vede liniştită de lucru. După o vreme, fără să-şi ridice capul spre el, zice în silă :

„Acum di ci nu pleci ? ! Di ci stai pi capu' meu ? Ia spuni !"

„Mi-a zis să vin să-l iau. Îl aştept. Cred că s-a făcut de şapte."

Ana lasă hîrtia din mînă, se apleacă puţin peste birou, îşi strînge pleoapele, clipeşte des, zîmbeşte şi zice cu glas mieros :

„Şi di ci nu vrei tu să-i spui lu' tanti Ana pe şini aştepţi ?"

„Pe don notar."

„Bine-bine ! Pe don notar ! Da' noi avem aişi şinşi notari. Plus don şăf. Pi cari din ei ?" zice Ana dîndu-şi seama că trebuie să adopte o altă metodă, să-i ia «cu binişorul» ; îşi aprinde o ţigară Mărăşeşti, trage cu putere, apoi aruncă fumul printre dinţi scoţînd un şuierat lung de satisfacţie. Vezi... Io am vorbit frumos cu tini. Dacă nu vrei sî spui, du-te acasă..."

„Nu pot ! Îl aştept pe don notar ! Pe don şăf !"

„Păi, păi di ci nu spui aşa, omule ? ! Dacă aflam di la început îţi dădeam un bilet, intrai, ti duceai la camera nouă, prima uşă la dreapta şi io îmi vedeam di treabă ! Păi, vezi ! Şine nu-l cunoaşte pi don şăf ? ! Ei ! Auzi colea ! şi Ana caută un bonier şi se pregăteşte de scris. Ai o treabă personală... sau de servişi ?"

„Nu. Ce să am io cu notariatu' ? Mi-a spus să vin să-l iau pen-că plecăm."

„Deci... personală. Foarti bini ! Foarte bini ! Vezi că ne înţelegem ? Şi ia spuni tu lu' tanti Ana, undi vreţi voi să plecaţi ? Adică aşa, pînî termin io di trecut datele în biletu' de intrare..."

„Unde plecăm ? Nu ştiu, şi Florică îşi vîră mîna pe sub tricou şi se scarpină pe umăr, apoi zice din nou : Nu ştiu. Plecăm, da' nu ştiu unde."

„Pentru mai mult timp... sau numa' pintru o zî ?"

„Nici asta nu ştiu."

„Aşaaa ! Acu' sî trec în bilet datele personale, zice Ana văzînd că nu poate să scoată nimic de la el. Cum ti cheamî ?"

„Florică."

„Bine-bine ! Florică şi mai cum ?"

„Florică F. Florică."

„Hm ! Îţi ardi di glumi ! Dă-mi bulentinu' !"

„Nu-l am. Îl ţin acasă... altfel îl pierd şi plătesc amendă... Pînă acu' am plătit de patru ori cîte două'ş'cinci de franci !"

„Şi F ăla ce-nseamnă ?"

„Tot Florică."

Tace. Încearcă să se stăpînească. Lasă buzele în jos, vrea să ducă stiloul la gură, după un vechi obicei, apoi scrie apăsat străduindu-se să nu greşească, să nu sară peste liniile înguste.

Florică scoate din buzunar o sămînţă, o aruncă în gură, o trosneşte între dinţi, o înghite. mărul lui Adam se ridică, se lasă. Faţa îi rămîne la fel de nepăsătoare.

„Da' nu mi-a spus undi plecaţi ? !" insistă Ana sperînd ca va afla totuşi ceva de la el.

Nu primeşte nici un răspuns.

„Bini ! Dacî nu vrei să-mi spui nu ti oblig... Gata ! Nu mai trec seria buletinului... adică am trecut una din burtă. Ha ! ha ! Îţi dau biletu' şî poţi să intri. Cu o condiţie. Aşa ! Hm ! Ca între preteni ! De cînd stăm de vorbă ne-am împretenit. Nu-i aşa ?"

„Dacă vreţi 'neavoastră..."

„Departe ? Plecaţi departe ? Poate don şăf pleacă definitiv şi atunci rămîne un post liber şi dacă se transformă postul di notar şăf în post de secretară şi ăla di secretară în post de funcţionară la registratură... Înţălegi? Îmi faşi un bine. Uite ! Ia biletu' ! Să nu zişi cî ti am cu şeva la mînă. Ie dreptul fieştecărui şetăţan care vrea să intre în notariat... Dar credeam că ne putem ajuta. aşa, ca între oameni."

Florică întinde mîna. Se uită atent la bilet, îl apropie de ochi, face : „Ţţţţ !“ apoi îl pune pe birou şi îl împinge uşor cu degetele lui mari şi groase pînă sub bărbia Anei care se uită lung la el.

„Cum ? ! Nu vrei ? ! Nu vrei biletu' di intrari ? !“

„Nu“, răspunde el la fel de calm.

„Mi-am căznit mintea, mi-am storcoşît crierii sî trec toati datili şî tu... drept mulţămire ?“

„Io n-am cerut nimic... Şi nici n-am vrut să intru. Îl aştept pe don notar Iustin Arghir.

„Păi ai zîs că-l aştepţi pe don şăf ? !“

„Ce ? ! Don notar Arghir nu-i şef ? Că el a fost şef pe unde a fost !... Cînd a plecat de-acasă mi-a spus să vin aici la şapte... şi dacă 'neavoastră m-aţi întrebat de vorbă mi-am zis că e bine... trece vremea mai repede. Auziţi ! Bate de şapte ! Mă duc iute la poartă... să nu iasă cumva pe altă uşă !“

# 27

LA CÎMPENI AU AJUNS LA PRÎNZ, DRINA LE întinde masa și îi ospătează. Ar fi vrut să-l întrebe ce i s-a întîmplat, dar prezența lui Florică — spre care se uită mereu bănuitoare — o oprește. Mănîncă în tăcere. Drina nu îi mai povestește nimic despre „proprietarul care vrea s-o evacueze din casă". Pendula din perete bate de trei ori. Drina își sprijină mîinile de masă, își îndreaptă ochii spre Iustin și zice :

„Am ceva bani economisiți... Să-mi spui dacă ai nevoie !"

Iustin tace. Încearcă să zîmbească, dă din cap de cîteva ori în semn de negație și în același timp de mulțumire. Dacă ar fi scos un cuvînt s-ar fi trădat.

„Nu mai ești acolo...", zice apoi Drina, nu ca o întrebare, ci așa cum ar fi constatat un lucru mai vechi pe care amîndoi îl știau.

„Nu", răspunde Iustin.

„Am bănuit... așa cum am bănuit că te-ai luptat pentru taică-tu...", și Drina rămîne cu ochii nemișcați, ca și cum ar fi ascultat un glas ce venea de departe și ar fi plecat în întîmpinarea lui.

Florică a mîncat încet, cu vechea lui nepăsare. Cînd i-a auzit vorbind a vrut să-i lase singuri. S-a tras de pe scaun cu o mișcare sfioasă. Iustin a luat gestul lui ca un îndemn de plecare.

„Mergem ! Mergem îndată, Florică !"

Drina se uită întrebătoare la Iustin, vrea să afle cine e Florică.

„Drina ! El știe o sumedenie de scamatorii. N-ai vrea să rîdem puțin ? Cred că e singurul lucru care ne-a mai rămas."

Bătrîna tace, clipește des.

„Hm. Poate... poate ai dreptate...", și pe fața ei mică apare un zîmbet crispat, parcă ar vrea să-și învingă plînsul.

• După-amiază s-au dus la gară. Au mers cu un personal care s-a tîrît toată noaptea. Dimineața au coborît din tren și au luat o Irtă spre satul Lucianca. Autobuzul i-a lăsat pe șosea, lîngă o stație electrică.

Merg în tăcere sub arşiţa soarelui. Iustin se uită la cele două umbre ce se întind prin iarba prăfuită de pe marginea drumului. I se par caraghioase. De la un timp e tentat să se amuze de tot ce i se întîmplă. Parcă nu mai e vorba de el şi viaţa lui, ci ar asista la un spectacol în care o umbră scurtă şi alta înaltă se îndreaptă spre o ţintă ce se îndepărtează mereu. Doi drumeţi caraghioşi în căutarea celui de al treilea, doi drumeţi care vor să dovedească ceva deja dovedit, care încearcă să înfrunte inevitabilul fără să se întrebe de ce au intrat în acest joc cu o regulă necunoscută. Iustin are senzaţia că a plecat de acasă de cîţiva ani. Totul a rămas în urma lui : trecut, copilărie, familie. Se despărţise de cel care fusese cîndva : student, şofer, judecător, notar... Ca şi cum ar fi intrat într-un ţinut ireal, într-un univers de poveste ameţitor în care *acum o lună* era identic cu *acum trei luni* şi *ieri* era suprapus cu *mîine* iar *acolo* şi *aici* nu mai reprezentau nimic. Spaţiul şi timpul se transformaseră într-o formă continuă precum drumul prăfuit pe care merg acum. Florică trăieşte într-un fel de ameţeală fericită, poate pentru că îl regăsise pe cel care în urmă cu cîţiva ani colindase şoselele. Vrînd să-l întrebe pe Iustin unde vor pleca după aceea, spune stîlcind cuvintele : „Şi după asta ce mai povestim ?“ Pentru el „Unde mergem ?“ devenise sinonim cu „Ce mai povestim ?“

Intră în sat. Drumul e mai puţin prăfuit. Soarele arde cu putere. Casele sînt cocoţate pe dealuri. Cîteva găişte stau la umbra unui gard cu ciocurile deschise şi aripile lăsate în jos. Un bătrîn se odihneşte pe banca de la drum. Iustin îl întreabă unde locuieşte familia Roventa. Bătrînul rămîne o clipă pe gînduri, se scarpină pe ceafă, apoi zice cu glas slab :

„Roventa ?“

„Da !“

„No ! Meri mata, rog frumos, pîn' la biser'că ! Pi mîna dreaptă dai di casa Areti."

„E mult pînă acolo ?"

„Olecuță și ajungi, rog frumos", și bătrînul rămîne nemișcat pe bancă, cu privirea înainte, sprijinit în bățul lui.

Au băut apă dintr-o fîntînă cu ciutură, au mai mers cîțiva kilometri și după o cotitură au zărit turla bisericii. La prima casă «pi mîna dreaptă» au bătut la poartă. Un cîine mic și slab începe să latre în spatele ulucilor. O bătrînă apare dintr-un șopron. Se apropie de poartă cu pași înceți. Se oprește în loc și îi privește cu ochi mici, iscoditori, mai mult veseli decît bănuitori.

„Sînteți sora lui Rovența ?"

„Io mi-s !"

„Aș vrea să vorbesc cu dumneavoastră. Am venit din București..."

„Din Căp'tală ? ! Hai ! No mereți 'nuntru ! și femeia deschide poarta și lovește cu piciorul în cîinele care tot latră. Nu-i bai ! Doar schiaună ! Hi, potaie ! Pasămite oți hi niscaiva jurnaliști ? Io mi-s Aretea din Lucianca ! Primu' primar comunist de după război ! Acu' la pensie. De ! Ca tot omu' schilodit de bătrînețe !" și femeia rîde subțire încrețindu-și mult fața.

„Nu. Nu sîntem jurnaliști, spune Iustin. Îl căutăm pe Rovența !"

„Îl căutați pe 'mnealui taman aicilea ? ! face bătrîna mulțumită că a aflat de ce au venit, dar în același timp parcă s-ar fi întrebat : De ce la mine ? Pe frate-miu, ăl mare ! Va să zică ! Palicaru' !" și rîde în hohote pentru o cauză știută numai de ea acoperindu-și cu mîna gura știrbă, lăsîndu-și doar ochii mici în care ard două lumini puternice. Feri, bă ! și împinge cîinele care i se gudură

pe lîngă picioare dînd din coadă. Îl caută pi stăpîntu ! Că iel mi te-o adus di prin străini ! Așa îi zic io !"

„Cui ?" întreabă Iustin încercînd să lege o vorbă cu ea.

„... 'mnealui ! Frate-miu ! Îi zic Palicaru' Hi-hi ! Pi unde-o fos' numa di drăcii s-o ținut ! Pisemne că tot dintr-o pricină asemănătoare ați vinit ? Io nu ieu pi nimeni pi răspunderea me ! Darmite pi iel ! No ! Acu' mereți în cas' ! Oți hi osteniți pi drum !"

Urcă scara. Trec pe lîngă florile de iasomie și crăițe din cerdac, ocolesc fasolea pusă pe jos la uscat și intră în casă.

Areta le aduce cîte o cană cu apă rece și îi îndeamnă să se odihnească. Vorbește repede, se mișcă iute, parcă bucuroasă de oaspeți, dar nemulțumită că va trebui să discute despre Rovența, repetă mereu *io* și *iel,* le spune ce îi leagă și ce îi desparte, împletește totul cu umor și înțelepciune.

„Iel, Palicaru', spune femeia, așezîndu-se pe un scaun și potrivindu-și mereu basmaua în jurul obrazului, gest care devenise tic, avea o vorbă : «Cît trăim dăm pisti tot numa' di găuri. Prima-i la naștere, a doua la mîncare, a treia la înmormîntare.» Hi-hi ! Află acu' mata, cini-i domnu' Rovența și di ci no prins cheag pînă la bătrîneți ! No ! Vă las să scoatiți din trăiști. Io mer' să fac ceva pită !"

Areta închide ușa. Cei doi rămîn singuri, apoi ușa se deschide cu putere și bătrîna apare din nou în cameră. Rîde icnit cu mîna la gură. Iustin își dă seama că bătrîna seamănă cu Rovența, are umor, e pusă pe șotii, fiecare cuvînt e plin de «tîlc».

„E di spaimă, nu alta ! Mi-o luăt Domnu' mințile ! Nu v-am zîs ? ! Îl aștept pe Gașpăr, nepotu' lu' Gașpăr ăl bătrîn di la Arad. Lucră la Combinat ! O zîs că vine cu o

fătucă în probă. Hi-hi ! Dacă mere treaba, la iarnă face nuntă mare cu muzicanți !" și rîde hîtru, face semn cu ochiul, merge de-a-ndaratelea și se strecoară prin ușa întredeschisă.

Seara, după cină, Iustin se duce pe prispă și se așază pe un scaun. Florică nu-l urmează. Știe că vrea să rămînă singur. Dintr-o cameră învecinată se aud voci. În ferestrele caselor răspîndite pe dealuri clipesc lumini. Răzbat acorduri de vioară și clarinet. Vîntul aduce miros de țuică fierbinte. Ard cazanele în poverne și mustul se înăsprește în butoaie. Oamenii chefuiesc, se bucură după o vară plină de osteneli.

Stă singur pe prispă. Aude pașii cuiva. Întoarce capul. Areta, îmbrăcată în hainele ei negre, se apropie de el. Ține mîna la gură, parcă vrea să-și ascundă veselia. Ochii îi sclipesc în întuneric. Tace. Se uită la el și tace. Se așază pe o laviță, oftează prelung, își îndreaptă privirea spre valea satului, apoi zice cu glas scăzut :

„Domnu' m-o întrebat di Rovența ?"

„Da. Aș vrea să știu dacă a fost pe aici ?"

„O fos'... și s-o dus..."

„Unde a plecat ?"

Dintr-o cameră învecinată se aude un glas subțire de fată ce rîde fericită.

„Io nu pot să știu. Dar di ci îl cați mata cu atît sîrg ? !" și Areta întoarce privirea spre el.

E rîndul lui Iustin să tacă. Nu știe ce să-i răspundă, parcă a uitat de ce îl caută. A plecat de acasă de o zi, două, de o lună, două, nu mai știe precis, pînă și scopul acestei călătorii îi este mai puțin clar, a rămas în urma drumului, esențial fiind drumul însuși. Deodată, se aude vorbind :

„Am nevoie de el."

„Vrun năcaz ? Vreo vină ?"

Iustin nu-i răspunde. Întunericul dintre ei parcă îl protejează de întrebările bătrînei. E tentat să-i răspundă : «Da. Şi nu ştiu pentru ce şi de cînd», apoi se aude spunînd cu un glas tare :

„Nu. Adică nu mai ştiu... Oricum, trebuie să-l găsesc."

Bătrîna îi simte încordarea. Îşi aranjează baticul în jurul obrajilor cu gesturi încete şi îşi face un nod sub bărbie, apoi zice :

„O fos' p-aci. O stat o lună, mi-o hălpănit toate rățîli... că-i plac rățîli pi varză şi s-o dus la Ion Grădină. Văr-su di la Gura Bran care-i pădurar acolo. Înseamnă că ştia că mata îi vei lua urma. "

„De ce crezi că ştia ?"

„Io nu-l ieu pi răspunderea me, dar nici proastă nu-s! Rovența n-ar fi zis undi mere dacă n-ar fi vrut să-i dai di urmă. Pricepi mata ?"

Iustin se uită lung la bătrînă, nu-i vede decît conturul chipului. O sumedenie de întrebări îi apar în minte, i se înghesuie parcă spre gură pentru a fi rostite şi lămurite. Buzele i se mişcă fără glas : «Atunci de ce a plecat ? De ce mă obligă să fac acest drum ?»

A doua zi, Areta le-a dat un pachet cu mîncare, le-a spus să ia trenul pînă la Braşov şi de acolo o Irtă pînă la Gura Bran. Le-a urat drum bun şi i-a condus pînă la poartă. Înainte de a se despărți, bătrîna s-a apropiat de urechea lui Iustin şi i-a şoptit :

„Fătuca lu' Gaşpăr o fos' bună-n probă ! Hi-hi ! Tari bună, zici el ! La iarnă face nuntă ! Să poftești şi mata ! Să-l iei şi pe frati-miu, Palicaru' ! Zi-i că-i frig o rață anume pentru el !" şi rîde icnit, duce mîna la bărbie, îşi acoperă gura cu degetele ei groase şi îl priveşte îndelung în ochi.

Rămîne în poartă. Se uită spre cei doi care dispar la capătul drumului. Nu pleacă de acolo mult timp, apoi îşi

zice : «Ăl mic n-o scos nici o vorbuliță. Phi ! O fi mut ! Pasămite pe ăștia doi i-am mai văz't eu într-un loc. Într-o carte sau pi pereții din biser'că ! E di spaimă ! De n-or fi fos' în casa me, aș fi zis c-or fos' năluci !»

Pe Grădină Ion l-au găsit dincolo de Gura Bran. Au urcat un drum forestier și au dat peste niște barăci construite în plină pădure. Cînd Iustin i-a spus că vine din partea Aretei din Lucianca, el s-a uitat lung, cu ochi absenți, parcă s-ar fi gîndit în altă parte, și a zis :

„Las'... las' acum ! Vorbim îndată... Le-am spus să anunțe doctoru' și uite că nu mai vine ! Mama lor ! M-au uitat !"

Mărunt, slab, fața uscată, ochii aprinși în orbite, se mișcă cu greutate în costumul verde de pădurar care parcă îi urmează cu întîrziere gesturile ; poartă cizme înalte de cauciuc în care intră pînă mai sus de genunchi. Pare frămîntat. Le arată o baracă, semn că pot dormi acolo, apoi pleacă cu pași repezi.

Iustin și Florică intră într-un dormitor cu vreo douăzeci de paturi cazone, paturile muncitorilor forestieri, azi plecați în sat, fiind duminică. Își aranjează lucrurile, scot pachetul cu mîncare primit de la Areta și își potolesc foamea. Beau cîte o cană de apă din izvorul din apropiere și se așază pe scara de lemn a barăcii.

Soarele alunecă în spatele muntelui. Lumina pîlpîie în crengile brazilor, cineva strînge între două degete fitilul aprins în fiecare vîrf de ram. Un ochi de pădure între două drumuri spălate de izvoare : unul urcă în munte, altul coboară în sat. Pe jos, așchii de lemn, albe și galbene, verzi și maronii ; un covor țesut din coajă de copac împletită în urzeala ierbii. Prin aer plutesc miresme de cetină, rășină și copac jupuit. Fumul se ridică încet din grămezile unde se prepară mangalul : cîte o cocoașă crescută

din pământ în care s-au ascuns spiriduşii muntelui pentru a-şi fuma pipa în liniște. În jur, lemne aşezate în stive.

Cei doi se uită spre baraca pădurarului. Nu vorbesc. Nu se mişcă. În ultimul timp Florică a devenit din ce în ce mai tăcut. Iustin l-a auzit de cîteva ori rostind ca pentru el : „Rovenţa !... Dacă îl găsesc pe Rovenţa !" şi acel „găsesc" semăna a răfuială. Iustin are pe obraji o concentrare crispată, parcă ar încerca să vadă — prin pereţii de scîndură ai barăcii — trupul chinuit al femeii care sparge liniştea pădurii cu ţipetele dinaintea facerii. E un ghem de nervi care ar fi sărit la primul semn făcut de cineva acolo. Un alt urlet, gîtuit de data asta, scos parcă de muntele care ar fi trecut prin coşmarul prefacerilor de la început. Iustin se ridică. Florică îl urmează. Se apropie de cabana cu ferestre mici şi obloane verzi. Îl strigă. O dată, de două ori. Pădurarul apare în uşă. Nu aude ce-i spune Iustin. Rosteşte cu gura aproape închisă : „M-au uitat ! Ticăloşii ! M-au uitat şi nu l-au trimis pe doctor !" Iustin îi vorbeşte. Ochii lor se întîlnesc într-un dialog mut de o secundă : cei ai pădurarului aproape nătîngi, ai lui Iustin nemişcaţi, scobiţi într-un chip de piatră ; unul sus, pe prispă, încă nehotărît în hotărîrea pe care o luase, înspăimîntat că va fi tată, celălalt calm, hotărît să facă tot ce-i va fi în putinţă. Îi face semn să se apropie. Iustin urcă treptele şi deschide uşa. O cameră cu lumină săracă. Femeia gîfîie în patul din colţ. Nu-i vede chipul. Zăreşte doar un maldăr de carne umflată la mijloc. Mai face un pas şi rămîne împietrit. Lovit în tîmple de alt urlet ce fulgeră grămada aceea informă. Ţine braţele prinse de tăblia patului, parcă ar vrea s-o tragă peste ea, să se strivească, să scape singură de chinuri. Pădurarul se mişcă cu gesturi sigure îndemnat de cineva ce i se adresează în şoaptă. Pregăteşte o lampă. Un lighean cu apă caldă. Două pro-

soape. Nu își amintește cînd i-a spus lui Iustin să caute un cearșaf, dar îl vede că i-l întinde și el ia cearșaful cazon cu o ștampilă la mijloc, din pînză aspră, fără a ști cînd îl va folosi. Stau amîndoi unul lîngă altul. Femeia în pat, el în picioare. Așteaptă clipa în care va trebui să se apropie de ea. Îi aude dinții scrîșnind, plămînii striviți de tortură, gîtlejul strîns de o mînă necruțătoare și urletul iese de parcă i-ar țîșni prin brațele ce tremură biciuite de durere. Doar picioarele îi stau nemișcate, apăsate dinăuntru de povara ce nu se mai vrea reținută, parcă împinsă spre viață de o voință ce nu-și are obîrșia în pîntecele femeii. Pădurarul își șterge sudoarea de pe față, se spală pe mîini, și se apropie de pat. Îi scoate cămașa femeii și o lasă fără nimic pe trup, cu balonul acela umflat între țîțele cu sfîrcuri roșii și picioarele parcă desprinse de trup pentru a ușura facerea. Ea nu-l vede. Nu știe cine este. Îl simte doar lîngă ea și se lasă ajutată. Muncile devin mai ușoare. Mișcarea de înainte și înapoi intră într-un ritm străvechi, în ritmul valurilor, în pulsul pămîntului. Glasul ei se aude întretăiat de glasul lui, parcă răgușit și el de țipetele ei. Copilul e acum cu capul la pragul vieții. Lovește lumea mai întîi cu creștetul. Își anunță Nașterea. Apoi se aud iarăși țipetele femeii, oasele îi trosnesc de parcă s-ar desprinde din ligamente, din bazinul prea mic pentru o viață ce se vrea descătușată. Apoi umerii, trunchiul, picioarele și din nou urletul pădurii. Al copacilor. Al fiecărui copac în parte. Copilul e plin de sînge. Nu știe ce va urma. E îndemnat nu de femeia ce uitase de el sau poate leșinase, e îndemnat de același glas care îi spune : „Acum faci asta și asta și scoate ce-a rămas. Taie sfoara ce îl leagă. Așa. Fără teamă. Strînge bine, cu nod și aruncă punga aia transparentă și spală-te pe mîini.“ „Apă !“ strigă el cu glas tare și parcă se sperie la auzul vocii lui. Iustin îi aduce ligheanul.

Şi din nou glasul acela : „Spală copilul !“ Şi pentru prima dată îl aude ţipînd în palmele lui, îi simte cum vibrează şi tremură şi ţipă. Şi iar aude glasul : „Dar femeia ? Dar femeia ?“ Şi el îi răspunde : „Acum văd şi de ea ! Acum e rîndul ei !“ Pune copilul pe cearşaful cazon şi în clipa aceea află de ce îl pregătise. Lasă copilul acolo scîncind, cu mîinile strînse la piept. Îşi întoarce privirea spre femeie. E alta. Parcă are alt chip, e mult mai frumoasă ca înainte. Sau poate el. Da. El e altul sau altfel. Îi şterge femeii sudoarea de pe faţă. Îi dă să bea un pahar cu apă. Face un pas înapoi. Îi e destul. Îi ştie pe amîndoi în viaţă. Nici cel puţin nu trage un cearşaf pe ea. Merge cu spatele spre uşă. Aude din nou glasul : „Acum pleacă ! Acum poţi să pleci !“ Şi el îi răspunde : „Am sînge pe mîini, sînt ud...“ Glasul însă îi repetă porunca. Mai rămîne o clipă cu ochii în ochii femeii. Nu-l întreabă nimic, e încă fără glas. Trece pragul şi închide uşa.

Iarbă. Aşchii de lemn. Copaci jupuiţi. Ochii orbiţi de lumina înserării. Pădurea. Mersul legănat, pămîntul ameţit. Împleticit. Coboară spre pîrîu. Alunecă printre rădăcini şi pietre. Îşi răneşte mîinile. Ajunge pe malul apei. Se uită la şuvoiul ce aleargă printre bolovani. Se lasă în genunchi. Bea apă direct cu gura. Se aşază apoi pe o buturugă. Stă cu bărbia în piept, chircit în el, fără nici un gînd — o piatră printre celelalte pietre din prundiş. Încearcă să iasă din osteneală, din strădania ce l-a proiectat în altă lume, spre alte înţelesuri. Trece un timp. Se ridică. Urcă panta. Ajunge la drum. Nu se opreşte în dreptul barăcii. Apucă în sus, prin pădure. Se împiedică în crengile rupte de vijelie. Cade de cîteva ori. Pleacă mai departe. Pe mîini are încă urme de sînge şi pămînt. Din cînd în cînd se opreşte şi îşi şterge palmele pe frunzele de ferigă şi alun. Parcă aceasta i-ar fi fost menirea,

să ducă prin pădure mici pete de sînge și pămînt. Mici pete de viață.

A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, pădurarul intră în dormitor și se apropie de patul lui Iustin. Îl trezește din somn și îi spune :

„M-ai întrebat de văru' Rovența ?"

„Da."

„E jos. În sat... la fina Paraschiva ! În casa de lîngă școală... cu viță", și pădurarul se rotește în loc, fără nici un alt cuvînt, și iese din cameră trăgîndu-și după el hainele largi și verzi.

Iustin stă în pat. Pe fața lui nu se poate citi nici surpriză și nici nerăbdare.

Florică e primul care se ridică din pat. Își strînge în tăcere lucrurile. Mîinile îi tremură cînd le întinde spre haina agățată de perete. Iustin îl privește pe furiș. De la un timp Florică trăiește o nerăbdare ce îi dă un aer grav amestecat cu o înverșunare pe care greu poate să și-o stăpînească.

Ies amîndoi din baracă. Îl caută pe pădurar, vor să-și ia rămas bun. Nu-l găsesc. Pleacă pe drumul care coboară în sat. Păsările cîntă bucuria unei noi dimineți. Răcoarea îi obligă să mărească pasul. Bocancii lor răsună înfundat pe drumul pietruit. Frunzele de stejar au prins rugina sfîrșitului de toamnă. Pîrîul șoptește prin apropiere. Razele sîngerii ale soarelui sclipesc în picăturile de brumă așezate pe firele de iarbă. Apare un camion, aduce muncitorii la lucru. Se retrag spre șanț, apoi își reiau tăcuți drumul. Copacii se răresc, semn că nu mai au mult pînă vor ajunge în vale. E mai cald. Florică se oprește și își descheie haina. Iustin nu pare grăbit. Nu se întreabă ce-i va spune lui Rovența cînd îl va întîlni. A făcut acest drum și acum va ajunge la capăt. Atîta tot. Nimic altceva. Îl aude pe Florică mergînd cu un pas în urma

lui. Tăcut. Casele din sat se văd în depărtare. În curînd vor ajunge în dreptul școlii și vor găsi o casă acoperită cu viță. Simte că pădurarul nu l-a înșelat. Pîrîul șerpuiește în apropierea șoselei. Se opresc. Se apleacă și beau însetați. Iustin își vîră tot capul în apă. Picăturile agățate în gene se transformă în mii de stele ce strălucesc în lumina soarelui. Aud clopotul din sat. Pare un semnal trimis către ei. Primele case apar răzlețite prin poieni. Ciinii îi latră printre uluci. Cîteva vite pasc pe un tăpșan. Un cocoș cîntă cocoțat pe o căpiță de paie. Un curcan își umflă cerceii roșii de la gît, se înfoaie și se rotește pe lîngă o curcă imaginară. Casele se înșiră de-a lungul șoselei. Pașii lor se iuțesc. Florică e acum în dreptul lui Iustin. Mersul lui pare mai sprinten. Bocancii sună sacadat. Un copil, urcat pe un gard, ține în mînă o morișcă de vînt. Un crainic ce le anunță sosirea. Iustin zîmbește. Își simte sufletul mai liniștit, chiar dacă vede o clădire cu cărămizi aparente și cineva îi spune : „Școala ! Ai ajuns la școală !" Merg mai departe. Florică e acum înaintea lui. Se opresc în dreptul unei case cu viță sălbatecă. Aude lîngă el respirația gîfîită a lui Florică. Se întreabă dacă nu cumva au mers prea repede. Știe doar că n-au alergat. Face cîțiva pași și se apropie de poartă. Vede banca de lemn lustruită de cei care au stat acolo în fiecare după-amiază. Se uită în curte. Pare pustie. Poate sînt plecați la lucru. Zărește un umbrar. Își îndreaptă privirea spre fereastra de la stradă, are senzația că cineva se uită la ei pe lîngă perdea. Chipul unei femei. Ca o străfulgerare. Ochii negri, fața palidă. Seamănă cu Dana. Perdeaua rămîne apoi nemișcată. În geam strălucesc acum razele soarelui. Florică bate în poartă. Din bucătăria de vară apare o femeie. Cînd ajunge lîngă ei, Iustin spune cu glas încet, prea încet pentru a fi auzit, apoi repetă :

„Bună-ziua ! Sînteți Paraschiva ?"

Femeia se uită cercetător la el, apoi își întoarce capul spre Florică, la urmă zice scurt :

„Da."

„Vin din partea lui Grădină Ion, pădurarul !"

„Ș-apăi ?"

„Îl caut pe Rovența."

„Iotă-l colo ! Sub umbrar !", zicea ea fără să ezite.

# 28

PORUMBEII ZBOARĂ ÎN CERCURI MICI DEASUpra lor. Bat puternic din aripi. Gunguritul lor blînd se amestecă cu scîrţiitul aspru al cocoşului de tablă de pe acoperiş. Vîntul mişcă frunzele de viţă ale umbrarului. Cercurile de lumină şi umbră se leagănă într-o parte şi alta. Două vîrtejuri : al porumbeilor şi al luminii. Şi ei la mijloc. Pămîntul se clatină.

Rovența stă sub umbrar cu o cană de vin în mînă. Nu pare surprins că au sosit. Pe față are același zîmbet. Le face semn să ia loc pe bancă. Iustin îl măsoară îndelung. Nu-l urăște. Simte doar o înverșunare mocnită ce s-a transformat într-o neașteptată împăcare asemănătoare cu aceea pe care o trăiești cînd ajungi la capătul drumului, iar cauza ce te-a îndemnat să pleci a rămas undeva în urmă, s-a topit în amintire.

Iustin se așază pe bancă, Florică lîngă el, cu aerul celui care și-a cîștigat drepturi egale. Rovența de o parte, ei doi de cealaltă parte a mesei. La mijloc o cană cu vin înconjurată de urme rotunde lăsate pe masa albă de lemn. Cercuri suprapuse. Simbolul orelor de singurătate în care Rovența a băut cîte o cană cu vin. Și încă nici un cuvînt. Clipele par dilatate. Totul a intrat într-un ritm aparte, porumbeii plutesc mai încet în văzduh. Florică respiră cu greutate, parcă s-ar fi oprit din fugă. Iustin ar vrea să întoarcă privirea spre el, să afle ce s-a întîmplat, dar nu poate să-și desprindă ochii din ochii lui Rovența.

„Paraschiva ! strigă Rovența cu un început de bucurie în glas. Servește musafirii cu vin rece ! Sînt însetați de pe drum !", și el se adresează mai mult celor doi vrînd parcă să le spună că știe *de unde* și *pentru ce* au venit.

Femeia apare în ușa bucătăriei, îl ascultă atent, apoi dispare la fel de tăcută. O tînără trece prin curte cu pași iuți. Iustin nu-i zărește fața, are pe cap un batic colorat. Vîntul foșnește prin frunzele de viță ale umbrarului. Petele de lumină și umbră se leagănă într-o parte și alta. Rotirea lor îl ametește. Miroase a iasomie și busuioc. Porumbeii fac volte în văzduh, apoi coboară în stol în fața bucătăriei, așteaptă hrana pe care o vor primi alături de găinile care se agită înfometate în curtea lor. Paraschiva aduce trei căni cu vin. Porumbeii bat din aripi speriați. Unul din ei, mai îndrăzneț, o urmează sub umbrar și se

așază pe masă. Ciugulește o firimitură de pîine. Iustin privește curios această scenă. Cuvintele par înlocuite de mici evenimente care ascund o taină. Fiecare gest capătă în el sensuri sporite. Au fost zile și nopți în care nu s-a gîndit decît la clipa în care se va întîlni cu Rovența. Clipa de față. Acum totul a rămas în urma lui. Rovența încearcă să mîngîie porumbelul, pasărea se ferește și zboară.

„Noroc și bine ați venit ! spune Rovența ridicînd cana. Aici se bea vin dimineața ! În loc de lapte !" și rîsul i se stinge într-o veselie stăpînită, mai mult forțată.

Iustin gustă puțin vin și pune cana pe masă. Cercul ei se alătură celor existente, semn că s-a integrat locului, a devenit părtaș orelor de odihnă în care Rovența a stat sub umbrar. Florică bea pînă la fund, broboane de sudoare îi apar pe frunte, își învinge cu greutate neliniștea.

„Cînd am fost la restaurant... Îți amintești, Rovența ?" începe Iustin să vorbească cu glas potolit.

„Da", răspunde el cu un aer voios.

„Ai spus că îmi ești prieten ! De ce, Rovența ?"

„Așa simțeam, Iustine. Nu te-am mințit."

„Dar m-ai trădat a doua oară !"

„Numai prima dată... cînd a fost vorba de moartea nevesti-mi, atunci te-am trădat. Acum e doar un pretext. Știi prea bine."

Vîntul mișcă din nou frunzele. Totul se clatină, apoi se așază la loc. Rovența duce cana la gură, bea încet, se șterge cu mîna și strigă :

„Paraschiva ! Încă un rînd ! Și nu uita că murim de foame !"

Femeia nu-i răspunde, vorbește cu cineva în bucătăria de vară, apoi intră sub umbrar cu trei căni pe care le

ține cu ușurință pe degete. Miroase a carne friptă. Porumbeii gunguresc pe streașină. Cocoșul de tablă scîrțîie pe acoperiș în căutarea vîntului.

„Cine mai e în casă ?" întreabă Iustin după ce femeia a plecat.

„Paraschiva și fiică-sa", răspunde Rovența ridicînd iarăși cana.

Florică răstoarnă vinul pe gît. Pînă acum n-a scos nici un cuvînt. Iustin întoarce ochii spre el, încearcă să-i zîmbească. Întinde mîna și îl strînge prietenește de umăr, îl îndeamnă să se liniștească, să-și păstreze cumpătul.

„Te caut de mult timp, Rovența", spune calm Iustin, așa cum ar fi stat de vorbă cu un prieten pe care nu l-a văzut de o vreme.

„Da, știu... adică bănuiesc", și Rovența ține cana în palme, ca și cum ar vrea să încălzească vinul prea rece adus din beci ; pare mai îmbătrînit, în ochi îi ard aceleași sclipiri.

„Cîndva... M-ai întrebat care e puterea mea ?..."

„Da. Îmi amintesc ! Hm ! La Restaurantul Moldova", intervine el parcă amuzat de această aducere-aminte.

„Ți-am spus atunci că... uneori e suficient să mă gîndesc la cineva și acela apare... M-am gîndit la tine, Rovența, și iată...", glasul lui Iustin pare schimbat, a pierdut blîndețea de pînă atunci.

„Știam că mă vei găsi... Nu m-am ascuns", și în tonul lui nu străbate nici o scuză. din contra, pare mai cutezător ca înainte.

„Atunci de ce ai plecat, Rovența ? !"

„Am căutat un loc unde să mă retrag la bătrînețe... Mai beți ! Nu face rău ! E un vin bun, nu te doare capul!"

„Rovența ! Nu-mi spui adevărul !" și Iustin se sprijină cu coatele de masă și se apleacă spre el ; ochii lor se întîlnesc din nou

Florică respiră cu greutate, încearcă să-şi înfrîngă furia şi ura.

„De ce ai fugit, Rovenţa ? continuă Iustin. De ce n-ai stat de vorbă cu mine înainte de a pleca ? !"

„N-ai mai fi venit după mine...", răspunde el cu glas stins.

„Şi eu trebuia să te caut şi să pierd totul ? !"

„Da. Aşa au scăpat de tine..."

„Deci... asta a trebuit să faci ?"

„Da. Asta *a trebuit* să fac."

Iustin tace o vreme.

„Florică mi-a spus că... ai stat de vorbă cu Dana înainte de a muri."

Rovenţa e surprins. Întoarce ochii într-o parte şi alta.

„Ce-ai vorbit cu ea, Rovenţa ? Ce i-ai spus ?"

Tace. Îşi strînge braţele la piept, parcă ar vrea să se apere de întrebarea lui Iustin.

„De ce nu-mi spui, Rovenţa ? !"

Iustin nu pare nerăbdător.

„Credeam că dormi", se adresează Rovenţa lui Florică.

„Nu ! Nu dormeam ! spune Florică, bîlbîindu-se din cauza furiei. Te-ai dus la Dana şi i-ai spus ceva şi ea a ţipat..."

Iustin încearcă din nou să-l potolească. Paraschiva intră sub umbrar. Aduce brînză şi pîine. E ajutată de o tînără a cărui chip rămîne ascuns de baticul înflorat. Aşază pe masă o farfurie cu slănină şi pleacă în grabă. Iustin o urmăreşte curios. Rămîn din nou singuri. Rovenţa ştie că va trebui să vorbească. Bea puţin vin, îşi drege glasul şi spune :

„M-am dus la ea pentru că o auzeam plîngînd. Mi-a spus s-o ajut să moară."

„El ucidea peștii !" izbucnește Florică tremurînd de nervi.

Rovența se oprește, nu e surprins. Ar fi tentat să-i spună : «Dar tot eu le dădeam viață». Preferă să tacă.

„I-ai spus să ia vreun medicament ?" întreabă Iustin.

„Nu."

„Vreun somnifer ?"

„Nu."

„A murit intoxicată... barbiturice... I-ai întins vreun tub, vreo cutie ?... Erau cîteva pe noptieră !... Sînt momente cînd un simplu gest e suficient. Poate doar i-ai arătat cu degetul ! Spune-mi sincer, Rovența ?"

„Nu. N-am făcut nici un gest ! Florică zice că m-a văzut. Îmi pare bine că am lăsat ușa deschisă, altfel s-ar fi crezut... Eu am un martor și tu ne ai pe noi..."

Iustin tace un timp.

„Și ce i-ai spus, Rovența ? De ce a țipat ?"

„Nu știu dacă a țipat ! ?"

„Ai îndemnat-o să se omoare ? Spune-mi drept, Rovența ?"

„Nu. N-am îndemnat-o..."

„Care au fost cuvintele ? ! Încearcă să-ți amintești !"

„«Puterea se află în tine și numai tu poți hotărî». Așa i-am spus."

„Și altceva ?"

„Nu știu dacă mă vei crede..."

„Spune !"

„«Eu ajut doar peștii care vor să moară. Tu poți ieși singură la suprafața apei !»"

„Și ea a țipat ?"

„Nu. Mai mult s-a speriat ! Apoi am plecat... m-am culcat. Ea a rămas singură. După ce te-ai întors ai găsit-o moartă."

Florică scînceşte ca un animal lovit. Iustin respiră adînc, strînge în pumni muchea groasă a mesei.

„Și de ce... de ce ai procedat așa, Rovența ?"

„Chiar dacă n-ar fi vorbit cu mine, ea tot acolo ajungea, Iustine ! Nu-ți dai seama ? Gîndul ăsta era de mult cuibărit în sufletul ei... Acum sînteți liberi. Și ea și tu...", și duce cana cu vin la gură, parcă își acoperă fața.

Vîntul clatină frunzele umbrarului. Privirea lui Iustin se tulbură. Îl vede pe Rovența ascunzîndu-se în apa unui acvariu, un pește care înoată printre plantele luminate de soare. Ochii i se limpezesc treptat. Aude un cîine care urlă în curtea învecinată.

„M-am întrebat de multe ori cine ești, Rovența ? De ce ai apărut în viața mea ? spune Iustin făcînd vădite eforturi pentru a rămîne stăpîn pe el. În urmă cu cîțiva ani «întîlneam» uneori... o fantasmă. Îl numisem Actorul. Prima dată l-am văzut în podul unei case... îmbrăcat într-un smoching. În Seara de Ajun ți-am spus că ești un actor foarte bun, apoi... la restaurant purtai smoching... Am fost surprins. Abia acum îmi dau seama că tu, Rovența, ești întruchiparea acelei fantasme ! Înțelegi ? Tu ești realitatea ! Actorul !"

Rovența e nedumerit, încearcă să zîmbească așa cum îi e obiceiul, apoi zice :

„Și ce a-nsemnat el pentru tine ?"

„Frica. Am crezut că m-am lecuit... că am scăpat de teama cu care am trăit mult timp în suflet. Tu însă ai fost mereu lîngă mine."

„Și..."

„Îmi jurai credință !"

„Și eu ce reprezint ? Tot frica ?"

„Nu. Ceva mult mai evoluat, mai rafinat..."

„Eu am vrut să fiu pentru tine, Iustine... să te prinzi de mine dacă vrei."

„Nu Rovența ! Ești altul ! Ție îți place teatrul, farsa, gluma, vorbăria, îți atribui calități de profet... și poți chiar să crezi că ai puteri... Tu dai viață peștilor ? Nu-i așa ? !"

„Da. E adevărat..."

„Provoci întîmplarea ! Ehei ! Iată ce formă interesantă a căpătat vechiul Actor care se numește Algazel ! Profetul Algazel ! Lume ! Lume ! Nu strigai așa ? !"

„Rîzi de mine, Iustine ?"

„Nu, Rovența ! Nu rîd."

Tace o vreme, apoi spune :

„Ziceai adineaori că sînteți martorii mei."

„Păi... nu-i așa ?"

„Atunci... trebuie să te întorci cu mine, Rovența !"

„De ce ?"

„Să depui mărturie în fața lui Voican și a celorlalți."

„Nu pot."

„Ce nu poți ?"

„Să merg cu tine..."

„De ce ? !"

„Păi tocmai d-asta am plecat..."

„Ascultă-mă atent, Rovența ! Te-am primit în casă cu toate că Simion m-a sfătuit să-mi văd de treabă... Nu aveai unde dormi, nici tu, nici Florică."

„Așa e ! Ai dreptate, Iustine !" sare Florică.

„Te-am găzduit, ai avut un pat, căldură, am pus o vorbă bună să fii numit administratorul blocului, să cîştigi ceva bani... am împărţit mîncarea cu voi. Am rîs de glumele tale. Te-am lăsat să te joci, cu mine, cu ceilalţi... Acum trebuie să încheiem socotelile. A venit şi ceasul ăsta ! Eşti martorul de care am nevoie ! Nimic nu mă va opri să te duc în faţa celor care vor trebui să te asculte. Nimic ! Mă auzi ?"

Rovenţa ridică ochii spre el. Tace.

Porumbeii se rotesc deasupra lor. Bat puternic din aripi. Imaginile se rostogolesc ca prinse de un vîrtej. Faţa lui Rovenţa se apleacă într-o parte şi alta, se învîrteşte într-un dans ameţitor. Un zîmbet deformat de o lentilă convexă. Apoi, Iustin aude în el un glas : «N-am pierdut încă totul, n-am pierdut...» Şi în urechi îi răsună alt glas, mai puternic, venit din afară. Întoarce privirea spre Florică, îi vede buzele mişcîndu-se, apoi îi aude cuvintele înveninate de ură.

„...Ziceai, Rovenţa, că poţi aduce viaţă ! De ce n-ai ajutat-o pe Dana ? !"

Rovenţa bea încet din cana cu vin, pare amuzat de încrederea lui. Rupe o bucată de pîine şi mestecă cu poftă. Florică aşteaptă.

„De ce, Rovenţa ? ! repetă bolborosit Florică. Ziceai că eşti..."

„Da, aşa am zis", răspunde Rovenţa cu gura plină.

„Atunci de ce n-ai ajutat-o pe Dana ?"

Zîmbeşte din nou. Are buzele unse cu grăsime. Nu ştie ce să-i spună. Nu-i trece nimic prin minte. Fiica Paraschivei le aduce o farfurie cu mere.

„Unde-i Dana, Rovenţa ? !" strigă cu glas gîtuit Florică.

Rovenţa îi spune fetei să se aşeze lîngă el, îi înlătură baticul de pe faţă şi îi face semn lui Florică s-o pri-

vească atent. Pare un scamator care le arată ultima lui născocire. Este tînăra pe care Iustin o văzuse cînd a sosit. Asemănarea cu Dana e izbitoare. Florică se apleacă mult peste masă şi o măsoară cu ochi încordaţi. Ceafa lui groasă e acoperită de sudoare. Cămaşa e udă pe spate de transpiraţie. Fata e surprinsă de insistenţa cu care o priveşte Florică. Se retrage puţin, îşi aranjează baticul şi zîmbeşte stingherită. Nu înţelege nimic din tot ce se petrece în jurul ei. Florică îşi întoarce ochii spre Rovenţa.

„De ce mă minţi ? !", şi vocea lui răsună clar în liniştea tulburată doar de gunguritul porumbeilor de pe streaşină, mai limpede ca oricînd.

Rovenţa rîde încet.

„De ce mă minţi, Rovenţa ? spune Florică gîfîind. De ce m-ai minţit atîta timp ? !"

Rovenţa stă sprijinit într-un cot, puţin pe spate, se uită sfidător la el. Ia cana cu vin şi bea savurîndu-i în tihnă aroma. O picătură se prelinge pe barbă. Îşi trece limba peste buze, apoi se şterge cu mîneca şi răsuflă mulţumit, ca după o masă bună.

Florică îi smulge cana din mînă. Vinul sare în lături. Stropii se întind ca nişte lacrimi mari pe masa albă de stejar. Începe să-l lovească în faţă cu cana. Rovenţa nu se apără. Zîmbeşte mereu. Cana se sparge. Amîndoi se rostogolesc în iarbă.

• Porumbeii zboară în cercuri mici deasupra lor. Bat puternic din aripi. Gunguritul lor blînd se amestecă cu scîrţîitul aspru al cocoşului de tablă de pe acoperiş. Vîntul mişcă frunzele de viţă ale umbrarului. Cercurile de lumină şi umbră se leagănă într-o parte şi alta. Două vîrtejuri : al porumbeilor şi al luminii. Şi ei la mijloc. Pămîntul se clatină.

# 29

UNCHIUL MATEI STĂ ÎN FOTOLIUL DE LA fereastră. Trupul lui mare, voinic, se revarsă peste drocturile desfundate, ține brațele sprijinite de mînerele de lemn și o ascultă absent pe Verona. Azi și-a lăsat treburile și a venit în sufragerie. Nu vrea să rămînă singur. Privirea gravă, obrajii căzuți, ochii tainici, expresia omului care și-a cucerit libertatea și liniștea la capătul unui imens efort și acum prețuiește liniștea și efortul.

Pare un animal bătrîn care stă ascuns în căldura unei odăi și în frunzișul vorbelor rostite de soția lui care povestește și croșetează ; mîinile ei iuți par două sfredele ce vor să găurească trecutul, să scormonească amintirile din iarna anului '64 cînd a plecat la Caransebeș.

„Procurorul mi-a spus așa : «Dacă țin căciula în mînă, înseamnă că e pe listă, dacă am căciula pe cap înseamnă că nu pleacă». Ce om amabil ! Am așteptat cîteva ceasuri în stradă. Cînd l-am văzut ieșind cu căciula în mînă, am înțeles că te voi vedea după patru ani... Nu-i mai socotesc pe cei cît ai fost prizonier. Ce crezi că a fost în capul meu ?"

„Nu știu", răspunde bătrînul absent.

„Poate voiam să scap de durerea de pînă atunci și de bucuria pe care o trăiam, zice Verona mai mult pentru ea. «Avem ce mînca pe drum.» Așa am gîndit. Nimic altceva. Foamea ne preocupa pe toți. Era pachetul pe care îl adusesem pentru tine..."

„Ia taci ! o oprește bătrînul ascultînd atent viscolul de afară. Parcă a strigat cineva ? !"

„N-am auzit nimic. Ți s-a părut. Aștepți pe cineva ?"

„Nu."

„Seara, pe la opt, te-am văzut ieșind pe poartă. La început nu te-am recunoscut. M-am apropiat de tine. Ai tresărit. Nu te așteptai. Ți-am spus să ne grăbim pentru că trenul pleacă la nouă și dacă îl pierdem, așa am zis, dacă îl pierdem trebuie să stăm în gară pînă dimineața. Vorbeam aferată, poate, de, eu știu, poate voiam să-mi înving plînsul și mai mult... să nu te las pe tine să plîngi, de asta mă temeam cel mai mult. Îți tremura bărbia. Te uitai la mine și tăceai... Am ajuns la gară. Of, Doamne ! De ce trebuie omul să sufere atît ? !"

„Pentru că n-am vrut să se urineze pe trandafirii mei ! D-aia !“ zice scurt Matei și intră din nou în muțenia lui.

„În gară, spune netulburată Verona, erau cei care fuseseră eliberați odată cu tine. Ne-am urcat în trenul de București. Am trecut prin vagonul-restaurant și tu ai vrut să bei o bere dar nu știai... nu îndrăzneai... Îmi era jenă să-ți spun ce să faci. Te uitai în ochii mei. Te-am luat de mînă și ne-am așezat pe scaune. Cînd a venit chelnerul ai tăcut. I-am spus să ne aducă două sticle cu bere. Ai băut prima înghițitură și ai zis : «Patru ani n-am știut că mai există bere și cineva se poate șterge la gură de altceva decît de...». Așa ai zis și ai început să plîngi. Nu te-am oprit. Am izbucnit și eu în lacrimi. La urmă, ai simțit că ești iar liber, doar la urmă, și a zis : «Mai vrem două sticle cu bere, domnule chelner !» Mult timp n-ai putut uita prin cîte ai trecut, adică tu voiai să uiți dar era ceva mai puternic decît tine care îți amintea. Noaptea, la cel mai mic zgomot săreai din pat, luai poziția de drepți și spuneai : «Sînt 214 ! Să trăiți !»“

„Ia taci ! Parcă a strigat cineva !“ și Matei se uită pe fereastră și ascultă atent viscolul de afară.

Verona îi povestește mai departe, cuvintele par niște mingi care se lovesc de un perete și el parcă s-ar fi ascuns într-o cameră și cuvintele ar fi ricoșat fără să-l atingă. Îi istorisește ce s-a petrecut în noaptea în care a fost eliberat, cu toate că el niciodată nu se considerase închis, colindase pe afară ori de cîte ori voia. «Străbăteam zidul și plecam ! Am scris și un jurnal. Îl am aici, în cap. Într-o zi îl voi așterne pe hîrtie și îl voi publica !»“

„Cînd am sosit acasă eram tare obosită. Of ! Ce obosită eram ! Nu dormisem o noapte la plecare și una la

întoarcere... După o săptămînă te-am întrebat dacă nu vrei să mergem la Cîmpeni să-i vedem pe ai mei. Mama era bolnavă și nu mai știam nimic de ea. Într-o duminică am luat trenul și am ajuns la Cîmpeni. Îți amintești ?"

„Da", răspunse la fel de absent bătrînul.

„Am urcat scara. Pe ușă era sprijinită o cruce. Trebuia să plătesc eliberarea ta cu moartea ei. N-am fost lîngă ea în clipa în care și-a dat sufletul. Îmi pare rău... tare rău..."

„Ia taci !" rostește bătrînul cu fruntea ridicată și privirea îndreptată spre geam încercînd să vadă ceva prin întunericul de afară.

Mîinile Veronei se opresc. Nu mai croșetează. Nu vorbește. Ca și cum degetele și andrelele i-ar fi pus în mișcare mintea, chiar și puterea de a se întoarce în trecut, în ziua în care îi murise mama și ea leșinase în fața ușii și fusese dusă pe brațe într-o cameră cu multă lumină și cînd s-a trezit s-a crezut pentru o clipă copil, un copil care se pierduse într-o lume urîtă și a fugit spre ușă și a strigat : «Deschideți ! Deschideți porțile !» apoi zice :

„Da. Ai dreptate, Matei ! A strigat cineva. De data asta am auzit și eu."

Bătrînul se ridică cu greutate din fotoliu, parcă și-ar fi desprins trupul din plasa unor fire în care soția lui l-ar fi croșetat din greșeală. E convins că nu s-a înșelat, nu de acum, ci încă din clipa în care a presimțit că azi se va întîmpla ceva. Trece prin hol, aprinde lumina în vestibul, răsucește cheia în broască și deschide larg ușa. Fulgii și frigul se reped spre el. Zărește o siluetă

ce se conturează în întuneric. Stă pe ultima treaptă a scării și se uită cu ochii ridicați spre el. Matei nu-l recunoaște. Nu pentru că e înfrigurat sau că are fața acoperită de zăpadă. Nu pentru că e schimbat. Dar parcă e altul.

Cel de afară nu se clintește. Nu vorbește. Parcă nu l-ar fi văzut cînd a deschis ușa și n-ar fi aflat că în prag se găsește cineva. Seamănă cu cel care a călătorit o vreme și acum, ajuns la capăt, nu mai poate spune nimic. Știe că se află în fața unei case cu două ferestre luminate. Îi e de ajuns. Ochii imobili, lipsiți de orice expresie, privesc ochii bătrînului care nu sînt mirați și nici contrariați de tăcerea lui, mai degrabă curioși să știe cine este și de ce a venit. Stau față în față : unul afară, în frig, celălalt în prag. Răsuflă greoi, nu vrea să-l cheme în casă pînă nu află ceva despre el și de aceea îl lasă în afara lumii în care s-a găsit de-o vreme, sau poate el, bătrînul, se găsește în lumea lui și acum a deschis o ușă spre noi înțelesuri.

„E cineva, Matei ? A venit cineva ?" întreabă Verona dinăuntru.

Nu-i răspunde. Îi privește mai departe chipul : două găuri înfipte în fața albă, obrajii uscați de frigul din el și din jur, gura precum o tăietură, buzele arse de ger, vîrîte înăuntru.

„Ești Iustin Arghir ? !" întreabă Matei cu glas încet.

Nu răspunde, dă din cap istovit, parcă adormit și în același timp treaz.

„Tu ai strigat așa ?"

Face un gest afirmativ din mînă, mai degrabă un răspuns involuntar al brațului și parcă s-a trezit, ar fi

încetat să mai tremure în el şi ar fi avut puterea să vorbească.

„E cineva Matei ? A venit cineva ? !" se aude iarăşi vocea Veronei.

Tace, apoi spune :

„N-am ştiut ce-i cu tine. Te credeam dispărut. Dacă sîntem în iarna lui '65 înseamnă că a trecut aproape un an..."

„...Acum m-am întors."

„Te-ai întors la ai tăi.."

„Da."

Vîntul spulberă zăpada în jurul casei. Cele două umbre sînt învăluite de perdeaua transparentă a fulgilor. Se privesc mai departe în tăcere.

„Matei ! De ce nu răspunzi ? ! A venit cineva ?"

Bătrînul n-o aude, după un timp spune :

„Intră, Iustine."

Nu se clinteşte, parcă picioarele îngheţate nu l-ar fi ascultat, sau ar fi avut nevoie de un răgaz pentru a înţelege că cineva îl cheamă într-o casă unde se va putea încălzi. Face cîţiva paşi şi trece pragul. Matei îl ajută să-şi scoată paltonul. Mîinile lui bătrîne, catifelate, care mai păstrează dogoarea sobei, ating zăpada adunată pe gulerul şi umerii hainei ; se înfioară, ca şi cum ar fi aflat pe această cale toate avatarurile prin care a trecut şi chiar drumul pe care l-a parcurs prin zăpadă de la gară şi pînă în clipa în care a bătut la poartă şi a strigat să i se deschidă.

Verona apare în hol. Se opreşte în loc. Duce mîna la gură, apoi îl îmbrăţişează ; scoate sunete ascuţite de bucurie, vorbeşte repede fără să se înţeleagă prea bine

ce spune și îl trage de mînă în bucătărie „să-i dea ceva cald să mănînce".

Stau toți trei în jurul mesei. Bătrînul e la fel de tăcut. Lampa joasă îi cuprinde în conul ei de lumină adunîndu-i și mai mult. Verona se ridică mereu de pe scaun, parcă de fiecare dată ar fi uitat să-i dea ceva. Ibricul cu ceai fierbe pe foc. Matei se uită pe sub sprîncene la Iustin, fără iscodire și își zice : «a slăbit, pare schimbat, îmbătrînit, și buzele îi sînt încă albe de frig». Iustin mănîncă încet. Mîinile și picioarele i se dezgheață treptat. Căldura îi inundă plăcut trupul, doar fața mai păstrează aerul rece de afară. Și cînd Verona spune : „Ce-ai făcut pe-acolo, Iustine ? Cum ți-a mers ?" bătrînul Matei intervine : „Dă-i pace ! Nu începe iarăși cu întrebările !" Iustin își îndreaptă ochii spre el, încearcă să-i zîmbească, înainte de a scoate primul cuvînt își zice: «ce le-aș putea spune ? în fond n-am făcut altceva decît să trăiesc, dar nu la margine, atîta tot», apoi renunță să mai spună ceva. Gustă din ceai, simte zahărul de la fundul ceștii și o liniște plăcută îi îmbrățișează cald sufletul.

Se duc în sufragerie. Verona îi pregătește patul pe canapea. „Aici ai dormit și cînd ai venit de la Cîmpeni să dai examen la facultate, spune ea întinzînd cearșafurile albe. Îți amintești ?" „Mai lasă amintirile, îi taie vorba bătrînul. La două cuvinte : îți amintești. Mai bine ne-ai aduce niște vișinată ! Ia loc, Iustine", și Matei îi face semn să se așeze în fotoliul de lîngă sobă.

Verona tace resemnată, își vede mai departe de treabă. Viscolul lovește în geamuri. Noaptea urîtă respiră greu și adînc. În odaia mare, văruită toată în alb, ca o chilie,

cu mobilă veche, mirosul de rufe curate se amestecă cu un parfum de frunză de nuc venit poate din laboratorul bătrînului.

„Ce faci ? Ne aduci vişinata aia ? !" întreabă Matei şi sprîncenele i se strîng într-o singură dungă groasă, cărnoasă, apoi se răsuceşte spre Verona ce trebăluieşte în jurul canapelei acum acoperită cu cearşafuri albe şi o plapumă de mătase.

„Îndată, Matei. Îndată !" îi răspunde ea cu glas blînd; ştie că aerul ursuz al bărbatului e numai o aparenţă din care ea trebuie să înţeleagă plăcerea de a-l cinsti pe Iustin şi bucuria de a-l avea oaspete. Verona se îndreaptă spre cămară cu paşi mici şi iuţi.

Au rămas singuri. Matei îşi aprinde o ţigară cu gesturi lent-obosite, întreaga lui fiinţă degajă un aer de robusteţe calmă, îngîndurată, tăcerile lui îţi provoacă un sentiment de respect şi taină care te apropie şi în acelaşi timp te ţine la distanţă. Pufăie din ţigară de cîteva ori ca un începător, parcă în glumă, apoi respiră adînc şi aruncă liniştit fumul. Iustin se află acolo doar de o oră, sau poate nici atît, dar i se pare că e aici de-o viaţă pentru simplul fapt că poate să stea lîngă acest bătrîn fără să fie obligat să-i vorbească despre el. Simte — mai mult decît înţelege — că nu se mai împotriveşte la tot ce s-a împotrivit pînă ieri, a ajuns la capăt şi acum îşi îngăduie o clipă de odihnă. Ascultă viscolul de afară şi liniştea din el, o linişte obosită dar vecină cu mulţumirea. Şi cînd Verona a tras zăvorul de la cămara unde ţine sticla cu vişinată, sunetul acela metalic a răsunat în el atît de neobişnuit şi puternic încît a avut senzaţia că s-au deschis toate uşile din casă şi în locul viscolului

a intrat în cameră o fată îmbrăcată în alb pe care o privește cu ochi surprinși. Trăiește o stare de bucurie caldă, de joc copilăresc al minții și al imaginilor. Deodată, totul se întunecă, se prăbușește într-un întuneric plăcut, într-o tăcere adîncă.

„Să nu beți prea mult... seara nu face bine", spune Verona punînd pe măsuță sticla cu vișinată și două pahare. Eu mă duc să fac patul... Iustin poate vrea să se culce... era să zic să nu-l mai ții de vorbă, dar tu, cum ești mut... Măcar dacă i-ai spune ceva..."

Matei toarnă în pahare și îl îndeamnă pe Iustin să bea, apoi spune cu glasul lui profund și gros :

„Bine-bine. Vin și eu...", își reia poziția în fotoliu și continuă să fumeze cu același aer calm și nepăsător.

Clipele trec. Vîntul urlă pe la colțul casei, viscolul se întețește. Iustin așteaptă ca bătrînul să-l întrebe ceva, sau să-i spună ceva — mai ales după îndemnul Veronei — sau poate el se simte dator să-i povestească ce s-a petrecut în tot acest timp cît a fost plecat. Nu izbutește să scoată nici un cuvînt.

„Ai ochii deschiși ?" îl întreabă după o vreme bătrînul.

„Da", răspunde Iustin.

„Ți-e somn... vrei să te culci ?"

„Nu, mi-e bine."

„Te gîndești la ceva ?"

„Nu."

„Și ce ai de gînd să faci ?"

„O iau de la capăt."

„Bine... dar nu mai ai nimic ? !"

Tace.

„Dacă vrei poți rămîne aici un timp... pînă îți faci un rost. Nu te vom deranja prea mult și Veronei îi spun eu să te lase în pace..."

Iustin nu-i răspunde imediat, își întoarce privirea spre el : obrazul rotund, ridat, nasul drept și mîna în care ține țigara.

„...pînă voi găsi o cameră."

„Bine."

Și din nou tăcere prelungită. Vuietul vîntului și șuieratul fumului de țigară. Parcă de undeva, de sus, ar fi căzut o pasăre și pasărea alunecă în jos, aripile ei foșnesc prin aer dar nu mai ajung să atingă pămîntul pentru a rămîne acolo liniștită. După un timp se aude un sunet înfundat, așa cum ai lovi o pernă plină cu puf și în aceeași clipă răsună din nou glasul bătrînului.

„E greu, e foarte greu, dragul meu, să dai cu ochii de adevăr..."

«O să-mi vorbească despre adevăr», își zice cu teamă Iustin dar bătrînul a tăcut. Fumează mai departe preccupat de gîndurile lui. Iustin ține capul sprijinit în palmă, își plimbă ochii prin odaie, într-o parte și alta, ca și cum s-ar fi uitat de la un capăt la celălalt al vieții. Parcă cineva l-ar fi apucat de suflet cu mîini puternice și ar fi încercat să-l frîngă în două, ca pe un băț, de un genunchi vînjos. Oboseala și somnul au dispărut din el. Gîndurile erau greoaie și încete dar acum tulburate încep să lucreze cu o putere și fermitate aproape mecanică, devin un fel de ciocan pneumatic care perforează tot ce întîlnesc în cale, cu nepăsare, implacabil. Cu privirea fixă, nemișcat în fotoliu, respinge răspunsuri pe jumătate, își mișcă gîndul greu, pînă îl irosește, pînă

ajunge la margine, acolo unde se afla neînțelesul și golul. Gîndul face corp comun cu el, un tot unitar cu întreaga-i ființă ; are o senzație de împlinire, de robustețe fizică și fiecare sens devine pentru el hotărîtor. Tocmai atunci, în clipa în care îi mai rămăsese doar să bea un pahar de vișinată și să adoarmă în fotoliu, descoperă un adevăr al său, poate ultimul și el îl primește cu acea necondiționare care a făcut din viața lui de mai înainte o singură linie, uneori sinuoasă, dar pe care niciodată nu a împodobit-o pentru a o crede altfel decît era în realitate :

«Doamne ! Oare a fost nevoie de toată strădania mea?! Este oare cu putință să nu trebuiască nimănui ? Să nu folosească la nimic ? ! Am încercat să dovedesc contrariul... Am acceptat să «plătesc» dar să știu pentru cine ? pentru ce ? și pînă cînd ? Am aflat *cine au fost* toți ai mei — o poveste reală sau o realitate povestită — *ce au făcut* — atît cît poți afla adevărul din părtinirea, iubirea, dreapta înțelegere sau neînțelegere a celor pe care i-am ascultat. Pătimim pentru a afla ceva din tot ce ne înconjoară cu speranța că mișcăm o fărîmă în folosul celui care ne va urma. Am scăpat, da, am scăpat de frica și umilința ascunsă în mine, moștenită de la ei sau de la ceilalți — moștenitorii spaimei — și poate mîine, cînd mă voi duce la ei, va trebui să dovedesc că efortul meu n-a fost inutil ! Oricum... în toți acești ani n-am luat calea supunerii... martori sînt ei, chiar dacă uneori am fost tentat să las totul baltă și nici mîine, da, nici mîine nu-mi este îngăduit să mă împotmolesc în mediocritatea mea...»

Nu blamează pe nimeni, nu vede nimic respingător în firea lucrurilor, dar ceva din toate prin cîte a trecut

«au căzut» din inima lui și l-au eliberat, l-au spălat așa cum speli pielea de sudoare, așa cum cad dinții unui copil, așa cum cade părul unui bătrîn : încet, uneori cu durere, alteori pe nesimțite, odată cu trecerea timpului și cu învingerea obstacolelor care i-au stat în cale.

„Ei ! Te las să te culci... mai vorbim noi mîine", spune bătrînul, apoi stinge țigara în scrumieră, soarbe ultima picătură de vișinată din pahar, își ridică trupul voinic din fotoliu, își îndreaptă privirea spre el, zîmbește și pleacă spre dormitor închizînd ușa în urma lui.

Stă nemișcat în fotoliu. Își plimbă privirea prin camera văruită cu alb. Umbra masivă a lui Matei mai dăinuie un timp lîngă el, la fel de tăcută și tainică, lipsită de aerul blajin și blînd al bătrînilor, mai mult îngîndurat și încrîncenat. Ascultă focul din sobă, jarul se prăbușește încet în spuza încinsă. Oboseala adunată de atîta timp începe să-l împresoare. «...m-am străduit să nu mă las manevrat, dirijat, chiar dacă am fost singur ; știam că e greu să învingi, dar mai știam că nu mă pot salva prin altul sau prin alții... a meritat să încerc de unul singur, chiar dacă treaba asta m-a costat aproape doisprezece ani și acum pereții, casa, totul se surpă ; rămîne doar patul meu de lemn... patul de lemn, ca o luntre ce plutește pe apă...»

O toropeală profundă îl îmbrățișează într-o tăcere cu răsuflarea oprită. Privește atent un tablou vechi, cu vopseaua plesnită pe margini, un tablou care emană atîta pace încît ochii se odihnesc iar gîndul devine catifelat și ușor. Un parc, o alee și pomii care își întind ramurile pînă la bolta cerului ; în mijlocul aleii silueta unui bărbat : capul dat pe spate, ochii îndreptați spre norii albi

ce trec agale, mîinile întinse în sus, transformate de la umeri în crengi de copaci ce ating ramurile din apropiere. Imaginea din tablou se tulbură treptat, vede norii alergînd pe cer, își simte brațele-crengi legănate de vînt, trupul i se mișcă într-o parte și alta. Zgîrîie cerul cu vîrfurile ascuțite ale ramurilor. Semne ce se vor citite și de ceilalți.

# 30

**Oamenii muncii din întreprinderile județului Satu Mare au îndeplinit planul pe primii trei ani ai cincinalului ! Mari inundații în India și Sri Lanka. Culesul și transportul porumbului în flux continuu : «Cîte curse ați efectuat ?» «Nici una !» ne spune Constantin Militaru, șofer pe un camion de mare capacitate. M-am prezentat conform planificării, aici, la ferma Brătești, însă lipsesc încărcătorii. Acum, mă duc la ferma Cazacu, poate acolo găsesc pe cineva». Instalarea unei noi ordini economice internaționale în dezbaterile miniștrilor de externe ai țărilor «Grupului celor 77». Realități din lumea capitalului : trei imagini ale aceluiași flagel : Șomajul ! «Trebuie să ținem seama permanent de schim-**

**bările care au avut și au loc în societatea noastră. Fără îndoială că, într-un fel trebuia acționat în 1945 sau 1946 și în alt fel trebuia lucrat în 1955, cînd nu mai erau aceleași condițiuni ; din păcate, știți bine că s-au comis multe abuzuri, tocmai împotriva unor activiști ai partidului și statului. De asemenea, într-un fel trebuia lucrat în 1965 și altfel trebuie lucrat în 1976, ținînd seama de profundele schimbări revoluționare petrecute în țara noastră.»**

Iustin își îndreaptă privirea spre Simion. E mulțumit că a venit. Toate calculele lui ar fi fost date peste cap dacă ar fi întîrziat sau ar fi găsit un pretext și n-ar fi venit. Prezența lui Simion e o garanție și în același timp un semn al vechii lor prietenii.

„Ne-ai convocat într-o mică ședință ?", îl întreabă Runcanu cu un aer de bună dispoziție, păstrîndu-și însă vechea lui prestanță și siguranță.

„Am vrut să stăm puțin de vorbă", răspunde Iustin.

„Foarte bine ! Foarte bine ! Nu ne-am văzut de mult timp ! Ia spuneți-mi, dragii mei, cu ce să vă servesc ? Ceai ? Cafea ? Apă minerală ? Hm ! Coniac să nu-mi cereți !"

Secretara intră în birou, îl roagă să răspundă la telefon. Runcanu ridică receptorul. Simion fumează, ține scrumiera în mînă, după vechiul lui obicei. Iustin se uită la obiectele de pe birou. Dosare și hîrtii. Nimic altceva. «Aceeași sobrietate ca și acasă», își spune el. Runcanu așază receptorul în furcă. Apasă pe sonerie. Secretara apare din nou.

„Dacă mă caută cineva... să revină peste o jumătate de oră. Nu lăsa pe nimeni să intre ! Adu-ne, te rog, trei cafele. Secretara iese. Acasă ne-am fi simțit altfel, nu riscam să fim mereu deranjați. Victoria și Florin sînt plecați la țară, la niște rude. În sfîrșit... tu ai ales."

Runcanu e azi mai amabil ca altă dată, o amabilitate reținută.

„Vrei o țigară de foi, Simioane ? Știu că ești amator", și Runcanu deschide un sertar, scoate o cutie, i-o întinde, își ia și el o țigară și o taie cu un clește special.

«Și Scriban fuma țigări de foi» gîndește Iustin.

„Îmi pare rău de tot ce s-a întîmplat cu tine, Iustine, spune Runcanu scăpărînd un chibrit : fața suptă, palidă, e îmbujorată pentru o clipă de flacăra tremurîndă ; aruncă primul fum și își îndreaptă ochii spre Iustin, care îi rezistă privirii. Am auzit că... E adevărat că ai plecat de la Notariat ?"

„Nu... Mi-am luat concediu fără plată. Am avut ceva treburi..."

Iustin nu se grăbește, știe că mai are timp, îl lasă pe Runcanu să spună tot ce gîndește.

Secretara intră în birou, aduce pe o tavă trei cești cu cafea. Aburul lor se împletește în părul buclat al femeii care a trecut de vîrsta tinereții. Așază cestile în dreptul fiecăruia și iese cu pași înceți, cu acel dar de a-și anula prezența cît mai repede. Mirosul de cafea se răspîndește cu iuțeală prin încăpere și se amestecă cu cel de țigări. Discuția lîncezește. Iustin gustă din cafea și își rotește ochii în jur. Mobilier simplu, de serie : o masă de ședințe, scaune, o bibliotecă goală. «Acasă are un perete plin cu cărți. Aceeași intenționată lipsă de ostentație», își spune el. Privirea îi ajunge în dreptul ferestrei, perdelele de pluș sînt trase, o lumină palidă se strecoară cu greutate înăuntru. Cerul e acoperit cu nori. Cade o ploaie deasă lovită de rafale de vînt. Picăturile se preling pe sticlă.

„Cred că... te-ai înconjurat de oameni care nu erau de seama ta, reia discuția Runcanu. Mă refer la cei doi care locuiau la tine. Nu aveau ce căuta... Niște oameni simpli, fără căpătîi..."

„Şi Simion mi-a atras atenţia", spune Iustin, vrînd parcă să aducă un argument în plus.

„Vezi ! Vezi ! Şi el a remarcat ! şi întoarce privirea spre Simion luîndu-l parcă părtaş. Aş vrea să te întreb... Ce te-a determinat ? Din milă ?"

Iustin tace o clipă, apoi răspunde cu glas măsurat :

„Nu aveau unde să se ducă. Unul din ei fusese reţinut pentru nişte cercetări... cînd s-a întors a găsit camera ocupată, proprietarul o închiriase altei persoane. A căutat peste tot, n-a găsit... dormea pe unde apuca, în frig, apoi în gînd : «Poate l-am primit să aflu în ce întuneric trăia şi cîte feţe are ipocrizia, iar pe Florică, pentru a afla pînă unde se poate înălţa puritatea. Nebunia e locul lor de întîlnire». Celălalt la fel... Ştiţi ce înseamnă să nu ai unde să te duci ?"

„Bine... Le-ai dat găzduire o lună, două, dar după aceea ? ! Crezi că viaţa particulară a unui judecător e lipsită de importanţă ? Aveai o muncă de răspundere ! Erai preşedinte de tribunal ! Pe de o parte cei doi... pe de altă parte Dana !"

Nu-i place aerul de superioritate cu care îi judecă viaţa, încearcă să-şi menţină calmul, ştie că dacă ar izbucni acum ar pierde totul, îşi aude vocea rostind încet :

„Fac abstracţie de faptul că v-aţi referit la Dana !"

Runcanu simte că n-ar fi trebuit să amintească de ea, spune repede, ca şi cum nu i-ar fi auzit remarca :

„Te-ai simţit bine cu ei ?"

„Da."

„Pot să te întreb de ce ?"

„..."

„E atît de greu să ne spui ?"

„...aveau nevoie de mine. Şi asta îmi dădea un sens", apoi în gînd : «Dacă Rovenţa n-ar fi vrut să-l găsesc, s-ar fi ascuns fără să lase nici o urmă şi niciodată n-aş

fi dat peste el. Așa i-a spus Voican ! Nu l-a ascultat. A vrut să mă ajute... chiar dacă m-a vîndut ! Cine ar putea crede ? !»

Runcanu tace îndelung, apoi reia discuția.

„Cred că nu ești surprins de tot ce s-a întîmplat ?"

„Surprins ? !... Ca notar mă ocupam de succesiuni, o materie foarte interesantă. La facultate ne-a predat-o profesorul Eliescu. O somitate ! Ultima mea «clientă» a fost doamna Clementina. O doamnă extrem de simpatică. Nu mă plictiseam cu ea", apoi în gînd : «Nimic ! Nimic nu tremură în mine. Creierul stăpînește totul !»

Simion îi simte ironia, îl cunoaște mai bine. Tace și fumează.

„Am căutat să aflu de ce am fost scos din magistratură, continuă Iustin din ce în ce mai sigur pe el. Am trimis cîteva memorii, n-am primit nici un răspuns. Dacă am văzut așa... mi-am luat concediu fără plată și am plecat !"

„Ți-ai lăsat serviciul și ai plecat ? !" întreabă mirat Runcanu.

„Da. Am lăsat totul baltă."

„De ce ? !"

„Mi se făcuse silă !"

„De cine ?" glas iscoditor.

„...de tot și în special de o femeie de serviciu care îmi cotrobăia prin sertare și hîrtii ! Își băga nasul pe unde nu trebuia ! Uneori e nevoie de un fleac... un fapt mărunt care să apese pe trăgaci și să descarce arma. În ziua în care i-a căzut o roșie din sacoșă și o muscă a bîzîit deasupra ei... în ziua aceea m-am hotărît s-o iau de la început !"

Runcanu tace, fumează, trage din țigara de foi și aruncă fumul cu putere, parcă s-ar ascunde în spatele acelui nor străveziu, apoi spune :

„După ce se va termina ancheta... totul va intra în normal..."

„Ancheta a început acum un an. Nu mai e nimic de aflat! Absolut nimic!" și Iustin își îndreaptă privirea spre Simion, vrea să rețină acest amănunt.

„Poate a trecut un an, spune Runcanu ridicînd puțin din umeri. Nu e nimeni vinovat!"

Iustin își lasă ochii în jos, respiră adînc. «Acum ar trebui să faci primul pas, doar unul! Nu te grăbi! Să te apropii încet, cînd l-ai apucat să nu-ți mai scape», și spune cu glas încet:

„Nu sînteți străin, tovarășe Runcanu, de această *amînare!*"

Runcanu se uită lung la el. Iustin nu-și desprinde ochii din ochii lui. Runcanu rămîne nemișcat; deodată, pe obrajii lui slabi începe să se contureze un zîmbet care îi acoperă treptat toată fața.

„Îmi placi, Iustine! Îmi placi! Ești un tip tare și ai curaj! Spui ce gîndești! Deschis!"

Se ridică, împinge cu un gest calm scaunul, ocolește biroul, merge cu pași rari și se oprește în fața lui sprijinindu-se de masa de ședințe. Întoarce apoi privirea spre Simion.

„Ce părere ai? De ce taci?"

„Te ascult", spune Simion; nu mai adună scrumul de țigară în scrumieră, e surprins și el de cele auzite.

„Noi i-am dat o mînă de ajutor să-și cîștige drepturile și... Am dreptate?"

„Da. Așa e", confirmă Simion.

„Să nu crezi că ne erai obligat cu ceva!"

Runcanu stă mai departe în picioare, ține mîinile strînse la piept; mărunt, slab, radiază aceeași forță pe care Iustin o simte acum mai puternică decît oricînd. Înțelege că trebuie să reziste, să rămînă stăpîn pe el.

„Știu că datorită lui Simion și dumneavoastră am fost numit în justiție, spune Iustin cu glas ferm. Fără acest ajutor aș fi rămas mai departe magaziner. E adevărat. Recunosc. Dar asta nu m-a oprit să-mi fac meseria... să cer completarea cercetărilor în procesul Manoliu sau să deschid dosare mai vechi... dosarul Herescu."

„Dar cine te-a oprit să-ți faci meseria, Iustine ? îl întreabă Runcanu. Auzi ! Auzi ce spune, Simioane ? ! L-ai condamnat pe Manoliu, prietenul nostru. Director de uzină ! Ne-am amestecat cu ceva ? Era treaba ta de judecător !"

„Vă amintiți ce ați spus la aeroport ? «Cu Manoliu se vor aranja lucrurile.» La recurs i s-a suspendat pedeapsa. Cum vă explicați ? !"

„Stai ! Stai o clipă, dragul meu. Nu te grăbi. Manoliu a fost destituit din funcția de director, acum e un simplu salariat la o întreprindere oarecare. Crezi că la vîrsta lui, aproape șaizeci de ani, după o viață de muncă, de eforturi, cînd aștepți să fii stimat de oameni, crezi că e ușor să pierzi totul și să fii condamnat și desconsiderat pentru că i-ai spus unui nepriceput să se apuce de lucru și ăla și-a băgat mîna unde nu trebuia și s-a electrocutat ? Ia spune-mi ? Ce părere ai ?"

„Nepriceputul de care ați vorbit a executat dispoziția primită de la Manoliu... a plătit însă cu viața. Vi se pare fără importanță ? !"

„Eh ! Fiecare greșește la rîndul lui !", spune indispus Runcanu.

„Ați vrut să fiu judecător, am fost judecător ! Am judecat greșeala fiecăruia."

„Aha ! Am înțeles ! E vorba de o nouă conștiință. Da-da ! și Runcanu își aprinde o altă țigară, trage pri-

mul fum și spune : Ai amintit de discuția pe care am avut-o la aeroport. Atunci ți-am spus că mă bucur că îi vei judeca pe cei de la Arena acoperită. Erai martor, Simioane ?"

„Da, așa e", confirmă el dînd din cap.

„«Ești un judecător intransigent, exact ce ne trebuie nouă.» Acestea au fost cuvintele dumneavoastră", spune Iustin.

„Păi, vezi ! Păi, vezi !"

„Apoi ați spus să-i judec la fața locului, cu toți salariații."

„Atunci de ce pretinzi, Iustine, că nu te-am lăsat să-ți faci meseria ? !", și Runcanu se uită la Simion cu un aer contrariat, știind că de data asta Iustin va trebui să se declare învins.

„Ați omis un mic amănunt", spune Iustin după o lungă pauză.

„Ce amănunt ?" întreabă Runcanu fără prea mult interes.

„Ați uitat să spuneți că... în perioada în care a fost construită Arena acoperită erați director. Răspundeați de acest șantier. Era prima sală din țară. Cupola s-a prăbușit. Poate ar fi trebuit să..."

„Ai avut nevoie de mine ? De ce nu m-ai chemat ? Ți-aș fi dat explicațiile necesare."

Secretara intră în birou, face un pas și înainte de a rosti primul cuvînt Runcanu o întrerupe cu glas măsurat, perfect stăpîn pe el, amănunt remarcat de Iustin.

„Te-am rugat să nu ne deranjezi, apoi către cei doi : Mai vreți o cafea ? Simion și Iustin refuză. Bine. Atunci adu-ne, te rog, o sticlă cu apă minerală."

Secretara se retrage și închide ușa în urma ei.

„Îmi pare bine, Iustine, că ai venit să lămurim lucrurile. Ai tăcut tu un an, acum spui tot ce gîndești. Din punctul ăsta de vedere semănăm. Te ascult!", și Runcanu ocolește biroul și se așază pe scaun, semn că e dispus să continue discuția.

Iustin își dă seama că Runcanu a găsit și de data asta soluția cea mai bună pentru a nu ceda nici un pas din această dispută. De la un timp nu se mai ferește de privirea lui, din contra, parcă îi caută ochii și nu mai face efort pentru a-i rezista.

„Rămăsesem la Arena acoperită... o să revin mai tîrziu. Cînd am început să mă ocup de cazul Herescu... și Iustin se oprește, cuta dintre sprîncenele lui Runcanu se adîncește. Cînd am început să mă ocup de acest caz, repetă el ca și cum doar acum a apărut adevăratul subiect al convorbirii, Simion m-a rugat să judec doar procesul doctorului Dragnea. Tăinuitorul. Mi-a explicat că ați fost transferat în alt post și nu ar fi indicat să fiți amestecat... chemat ca martor. De aceea... pun în rezervă afirmația dumneavoastră că ați fi dat explicațiile necesare în dosarul Arenei. În sfîrșit. Simion nu-mi ceruse niciodată nimic, era prima oară... Hotărîrea din dosarul Herescu era definitivă, avea puterea lucrului judecat. După ce ne-am despărțit la aeroport aveam de gînd să las totul baltă... Recunosc. Cedasem..."

Iustin face o pauză, are senzația că a obosit, o oboseală fizică. Tăcerea lui Runcanu îl îngrijorează, se simte singur, ar vrea să-l știe pe Simion de partea lui dar expectativa în care a rămas de la început nu-i dă nici un motiv de speranță.

„Lucrurile s-au desfășurat altfel decît am vrut... atît eu cît și dumneavoastră. A apărut un martor... restul știți. O să vă mărturisesc deschis, chiar dacă..."

„Spune ! Te ascult", îi replică scurt Runcanu.

„Mi-ați oferit bursa de studii în Italia pentru că ați vrut să scăpați de mine !"

Simion e primul care tresare. Runcanu rămîne împietrit fără să clipească. Nu răspunde imediat, nu se grăbește, pe fața lui apare un zîmbet vag, parcă încîntat de curajul lui Iustin și în același timp curios să vadă pînă unde va ajunge.

„Pot să-ți spun doar atît... Eram la Praga. Stăteam seara de vorbă cu Simion, îi povesteam cît de importantă a fost ziua în care am început să călătoresc, să înțeleg că lumea este mai mică decît îmi imaginasem, să scap de anumite complexe. Atunci mi-a venit ideea să te propun pentru o bursă în Italia. E adevărat, Simioane ?"

„În seara aceea am discutat pînă tîrziu..."

„Am dormit doar cîteva ore... nici lui Simion nu i-am spus. Mi-am amintit de Herescu și de multe alte întîmplări prin care am trecut. Dealtfel, Simion îmi spusese că te vei ocupa doar de dosarul doctorului Dragnea, așa că... nu aveam motive de îngrijorare. Afirmația ta nu rezistă... Și să-ți mai spun ceva, dragă Iustine, și Runcanu se apleacă puțin spre el. Nu mă înspăimînt atît de ușor ! Nu uita asta ! Spune mai departe tot ce ai pe suflet. Te ascult !"

„Ați fost bine intenționat, nu vă contrazic, dar dumneavoastră, tovarășe Runcanu, știți poate mai bine decît mine că un gest... nu are numai o singură fațetă, ci două, trei și uneori chiar patru. Vă deranja faptul că mă ocupam de dosarul Herescu. De asta sînt convins."

Secretara intră în birou, aduce sticla cu apă minerală și trei pahare, iese cu pași grăbiți simțind că discuția a fost întreruptă din cauza ei.

„După aceea, continuă Iustin, am constatat că Paladian a fost greșit condamnat pentru crimă. Nici acum n-am înțeles de ce a fost amestecat în procesul Herescu ? !"

Iustin are senzația că Runcanu vrea să spună ceva, așteaptă cîteva secunde, apoi continuă :

„În aceeași perioadă a murit Dana. S-a făcut o anchetă."

„A fost obligatorie ?" întreabă scurt Runcanu.

„Da", răspunde Iustin, simțind că se poate apropia de acest subiect.

„Atunci ? !"

„Cînd nu există un certificat de deces eliberat de un doctor care a asistat bolnavul sau a stabilit cauzele morții, este necesară o anchetă, spune Iustin aducînd argumente în plus la cele insinuate de Runcanu. Poate fi moarte naturală, sinucidere, instigare la sinucidere sau crimă."

„Explicația o ai ! În situația asta nu mai puteai rămîne la tribunal. E la mintea oricui. După terminarea anchetei vei fi reîncadrat în funcția de judecător !"

„S-a întocmit nu numai o anchetă... dar și un dosar !"

„Procedau ilegal ?"

„Nu. Perfect legal."

„Deci..."

„Un dosar cu probe : declarațiile luate de la prieteni."

„Și ?"

„..."

„Spune, Iustine ! Spune tot ce gîndeşti !"

„Era un mijloc de intimidare ! şi Iustin tace o clipă, surprins parcă şi el de ceea ce spusese. Dacă eu aş fi închis dosarul Herescu, s-ar fi închis dosarul meu. E limpede. Nu ? Eu însă mi-am văzut de treabă şi... am ajuns notar."

„De ce taci ? Vorbeşte mai departe !"

„Apoi... am fost obligat să mă apăr pentru o faptă nedovedită. S-a încălcat un principiu de drept. Nu eu trebuia să mă apăr, să aduc probe, cei care m-au acuzat erau obligaţi să dovedească cele susţinute. Orice om este mai întîi nevinovat şi numai dacă se dovedeşte culpa lui, numai după aceea trebuie să-şi demonstreze nevinovăţia ? !"

„Spuneai că erau declaraţiile martorilor ?"

„Din care rezultă că relaţiile dintre mine şi Dana erau, ca în orice familie, uneori mai încordate, alteori... Nimic altceva ! Nici cel puţin că am îngrijit-o, dar despre asta prefer să nu vorbesc. Vă daţi seama, tovarăşe Runcanu, ce acuzaţie gravă planează asupra mea ?"

„Dar tu, Iustine, îţi dai seama ce acuzaţie gravă îmi aduci ?"

Rămîne o clipă pe gînduri, sesizează cît de abil i-a «răsturnat» replica şi de aceea zice repede :

„Ne-am înţeles să vorbim deschis ! Nu-i aşa ?"

„Da-da ! Sigur. Continuă !"

„Eram bănuit că... am determinat-o pe Dana să se sinucidă, sau că... Toţi s-au dat deoparte, cine ar mai fi avut curajul să rămînă lîngă mine. Era şi firesc. Pînă la terminarea anchetei am fost transferat notar. Foarte simplu ! Foarte clar !"

Runcanu tace, toarnă apă într-un pahar, trage un sertar, scoate o cutie cu medicamente, ia o pastilă, o înghite şi bea puţină apă.

„Dacă doctoria... să presupunem că doctoria pe care aţi luat-o ar fi alterată şi v-ar provoca o intoxicaţie rapidă sau... ar fi o doză dublă şi v-ar fi fatală, iar peste o oră eu şi Simion am fi bănuiţi... Ce părere aveţi ?"

„N-ai ales un exemplu prea bun, Iustine ! spune Runcanu, parcă amuzat. Ar fi absurd ca cineva să pretindă că voi doi aţi fi vinovaţi !"

„Acelaşi lucru am simţit şi eu cînd am fost bănuit... Nu o zi, nici două, un an de zile cu toate zilele şi nopţile lui... Clipă de clipă, acolo, la masa mea de notar !"

„Te înţeleg, Iustine, dar de ce n-ai adus dovezile cerute, chiar dacă, aşa cum spuneai, nu erai obligat să le procuri ? Evitai orice complicaţie şi totul s-ar fi terminat mai repede."

„Da. Aveţi dreptate", spune aproape automat Iustin, gîndindu-se în altă parte.

„În procesul Herescu ai găsit martorul, fişa de consultaţii... Acum, fiind în joc propria ta persoană, de ce n-ai întreprins nimic ? ! Mi se pare curios !"

„Un martor era... al doilea dispăruse."

„Atunci ? Nu poţi acuza pe nimeni că ancheta n-a luat sfîrşit !"

„Dispăruse pentru că trebuia să dispară. Înţelegeţi ?"

„Nu."

„Eu eram... cum să vă explic... Eu eram pus în situaţia de a nu putea dovedi că sînt nevinovat, chiar dacă aş fi vrut..."

„E vorba de unul din cei care au locuit la tine ?“

„Da.“

„Eram sigur ! Ești victima imprudenței tale, Iustine ! Nu poți reproșa nimănui !“

„El trebuia să nu fie găsit.“

„Adică ?“

„În noaptea aceea a avut o discuție cu Dana. Plecasem de-acasă. După ce m-am întors am găsit-o moartă.“

„De ce te-ai oprit ?“

„Nu-mi face plăcere să vorbesc despre... nici acolo, la anchetă... Amănuntele cele mai intime sînt scoase în piață ! Fir-ar să fie de treabă !“

„Nu fi îngrijorat ! Totul va intra în normal. Trebuie să mai aștepți, atîta tot...“

„Cît să mai aștept ? Încă un an, doi ? ! Am așteptat destul înainte ! Știți ce-nseamnă să nu mai ai timp ? Cei doi nu aveau unde să se ducă, eu nu mai aveam răbdare și timp. Mi se făcuse lehamite ! Mi-am luat concediu fără plată și am plecat.“

„De ce ?“

„Să-l caut.“

„Pe cine, să cauți ?“

„Martorul !“

„Și ?“

„L-am găsit.“

„Unde ?“

„Într-un sat. La o fină de-a lui...“

„Și ?“

„L-am adus. Am vrut să fiu primul care vă dă această veste. Acum pot dovedi ce s-a petrecut în noaptea în care

a murit Dana. Minut cu minut, pas cu pas. Sînt doi martori, oameni simpli, cum spuneați dumneavoastră !"

Runcanu pare surprins de cele auzite. Pe fața lui parcă alunecă un voal rece și expresia îi îngheață treptat începînd de la frunte : cele două puncte luminoase din ochi se sting și ele.

„Voi demonstra că am fost acuzat de o faptă inexistentă. Și nu numai atît, voi demonstra că dumneavoastră nu ați fost străin de ceea ce mi s-a întîmplat !"

„Cum ? !" îi replică scurt Runcanu.

„După ce am fost îndepărtat de la tribunal, dosarul Herescu a fost clasat ! Cred că nu mai e nevoie să continui."

Simion e surprins de cele auzite, își îndreaptă privirea spre Runcanu, așteaptă o explicație, fiecare secundă de întîrziere e un motiv de îngrijorare. Runcanu stă cu mîinile sprijinite de birou, privește într-o parte. Se ridică, face cîțiva pași și se duce spre fereastră. E o liniște deplină. Se aude doar ploaia cum răpăie pe acoperișurile de tablă ale caselor. Se răsucește, ocolește fotoliul în care stă Iustin, se oprește în fața lui, se apleacă puțin, îl privește în ochi, întinde mîna și îl prinde de umăr. Iustin tresare imperceptibil.

„Ce crezi că îți voi spune, Iustine ? îl întreabă Runcanu cu glas șoptit. Te-ai gîndit la toate. Ai avut la dispoziție un an de zile ! Nu-i așa ?"

Se uită la el, nu știe ce să răspundă, îi simte respirația fierbinte pe față.

„Ce crezi ?"

Runcanu își ia mîna de pe umărul lui, face un pas înapoi, rămîne în picioare și își rotește de cîteva ori privirea de la Iustin la Simion.

„Da ! Ai dreptate ! Dar acum... du-te în locul meu. Acolo ! Pe scaunul acela ! Fii pentru cîteva minute Runcanu. Adaugă la vîrsta pe care o ai atîţia ani încît să împlineşti cincizeci şi nouă. Să-mi spui dacă ai accepta pentru un ţigan care a găsit tabachera lui Herescu să arunci totul peste bord, toată strădania de-o viaţă ? Ia spune-mi ?“

Iustin tace.

„Nu mă refer la casă, boarfe, maşină, bani ! Dă-le la dracu pe toate ! şi glasul lui Runcanu devine din ce în ce mai ridicat. Am nevoie doar de un pat şi cărţi. Nimic altceva ! Ai fost la mine. Ai văzut cum trăiesc. Mobila din camera mea e de la părinţi, am adus-o de la ţară după ce a murit mama. Aaaa ! Nevastă-mea e altfel, îi place agoniseala ! M-am retras într-o singură odaie... Mai adaugă la toate astea, dragă Iustine, faptul că Paladian, cel pentru care ai vrut să ceri revizuirea procesului... omul acela blînd care zace în puşcărie... omul acela, în '46... Nu. Să nu crezi că m-a lovit, că m-a cotonogit ! M-a umilit ca nimeni altul ! M-a batjocorit. S-a pişat pe mine! Înţelegi ? Poţi să înţelegi lucrul ăsta ? M-a transformat într-un... în timp ce eu îmi storceam stomacul pe dos şi vomam sînge din cauza ulcerului ! Aaaa ! Dacă m-ar fi bătut aş fi dat şi eu cu pumnii, cu picioarele, l-aş fi zgîriat cu unghiile... chiar dacă aşa cum sînt, pirpiriu, pînă la urmă m-ar fi lăsat întins pe jos. Ştiam că am încercat să mă apăr. Ei ? ! Ia spune-mi ! Ai reuşit să fii Runcanu ? Îţi cer asta nu pentru că vreau să mă ierţi... departe de mine. Hm ! Nu am nevoie de iertarea nimănui ! Îţi cer asta pentru că vreau să mă înţelegi.“

„Da. Vă înțeleg dar nu vă admit ! E greu... e foarte greu să accepți ca cineva să dărîme tot ce ai construit o viață întreagă. E adevărat. Paladian era vinovat, trebuia pedepsit, dar pedepsit pentru fapta comisă atunci, nu pentru crimă ! «Să faci al doilea pas, nimic să nu tremure în tine ! Te-ai pregătit de-o viață ! Dacă nu ești la înălțime acum, n-ai să te ierți niciodată și nu te grăbi și nu-l scăpa din priviri !» Ați greșit, tovarășe Runcanu !"

„Eu ? ! Ce am greșit ? !"

„Ați depus o mărturie falsă pentru a vîrî în închisoare pe Paladian ! În clipa aceea s-a fisurat tot edificiul construit cu atîta migală ! Am spus că vă înțeleg, dar... nu vă admit și nu vă iert !" glas sec, dur.

„Tuuu ? ! Nu mă ierți pe mine ? ! Hm ? ! Asta-i bună! Ai uitat cu cine vorbești, Arghire ? ! îl privește lung, apoi întoarce ochii spre Simion, zîmbește ca și cum i-ar spune: «Ce părere ai de îndrăzneala puștiului ăsta ?»

„N-am uitat nimic ! Nici cine sînteți și nici ce ați făcut ! Am o memorie foarte bună ! Să recapitulăm : La început au fost *tentațiile !* Prima : apartamentul. Trebuia să închid ochii în procesul lui Manoliu, primeam în schimb un apartament. N-am făcut ce mi s-a cerut și am rămas... cu o singură cameră ! A doua : bursa în străinătate pentru a-l judeca numai pe doctorul Dragnea și a nu deschide dosarul Herescu. N-am fost elev ascultător nici de data asta ! De ! Ce să-i faci ! Au urmat *presiunile morale !* Am fost acuzat de instigare la sinucidere !"

„Spune ! Spune, Iustine !" îl îndeamnă Runcanu ghemuit în fotoliu, cu mîna dreaptă încleștată pe țigara de foi : bărbia în piept, privirea pe sub sprîncene, gata «să se azvîrle» la prima mișcare greșită a celui din fața lui.

„N-am vrut să vorbesc la început dar... ați scormonit locul cel mai dureros pentru mine : moartea Danei ! N-am putut crede... mi-am dat seama că unul ca Voican nu poate născoci așa ceva.. atunci am simțit că dumneavoastră sînteți autorul acestei înscenări..."

„Eu ? !" glas abia auzit, parcă nu-i venea să creadă că Iustin îndrăznește să-i vorbească astfel ; ca și cum ar fi fost o glumă și în orice clipă vor izbucni amîndoi în rîs.

„Da ! Sînt locuri, tovarășe Runcanu, pe care nu trebuie să le atingem ! Mijloace pe care nu le putem folosi ! Moartea unui om apropiat !"

„Dar cum poți să-ți imaginezi, Iustine, că eu... ? !"

„Dați-mi voie ! Voican e un simplu polițist, slugă credincioasă, o dată însă mi-a spus : «M-a trimis cineva să stau de vorbă cu dumneavoastră și altcineva o să vă anunțe că întrucît ați fost cercetat de noi și înainte și acum, nu mai e cazul...» Adică nu mai e cazul să rămîn în funcția de judecător !"

„Nici n-am auzit de acest Voican !" spune Runcanu în glumă.

„Da. E adevărat. Dar Voican are un șef și șeful lui are alt șef... iar ultimul erați dumneavoastră !" și mîna dreaptă se ridică puțin spre el, ca și cum ar vrea să-l arate cuiva, unor străini care ar asista la convorbirea lor.

„Și în cazul doamnei Rovența... tot eu l-am trimis pe șeful șefului ? ! Hm ? ! Ce zici ?" și Runcanu parcă ar fi prins un fir care ar putea fi folosit ; se sprijină cu mîinile de cotierele fotoliului și se ridică puțin, apoi își apropie palmele cu țigara strînsă între degete, ca țeava unui pistol ascuns în căușul pumnilor.

„Nu ! Acolo a fost o simplă... Era bine să nu fiu scăpat din ochi ! Nu sînteți străin nici de acest amănunt ! Știți bine dosarul meu ! Poate încă de atunci ați început să mă dirijați» ? Acum însă vă este frică !"

„Frică ? ! Mie, frică ? ! Glumești, băiatule ! Niciodată nu m-am speriat de nimeni ! Hai ! Las-o dracului ! Ai devenit caraghios, zău !"

„Da ! Vă era frică ! Altfel n-ați fi recurs la aceste procedee ! Frica e un criteriu, tovarășe Runcanu, cînd ieși din adevăr ți-e frică ! Și mie mi-a fost teamă ani de zile ! Altfel ați fi spus deschis : «Paladian a greșit, l-am băgat la închisoare». Știați însă că ați mințit atunci... Presiunile continuau... Rovența, martorul celor petrecute în seara morții Danei, a dispărut fără urmă. Forțat de Voican ! Știți ce mi-a mărturisit Rovența ! «Sînt spionul care trebuie să trăiască în fiecare apartament !» Nu știu, repet, nu știu, dar s-ar putea să fi fost eliberat din pușcărie pentru a veni la mine și în fiecare zi să dea raportul..."

„Bați cîmpii, băiatule ! Adineaori că mi-a fost frică, acum cu acest... Să-ți spun ceva, Iustine ! și Runcanu parcă ar apăsa trăgaciul armei pe care o ținea ascunsă în palme. Sînt prea puternic pentru a face în pantaloni în fața unuia ca tine ! Ai înțeles acum, băiețaș ? !"

„Da ! Știu că sînteți puternic, mai bine zis, aveți putere ! O dovedește și... «Dau în vileag instigarea de sinucidere, dacă nu închizi dosarul Herescu !» Așa v-ați spus ! Am dreptate ? Știți cum se numește..."

„Ei ! Sînt curios ce încadrare juridică îmi faci, ju-de-că-to-ru-le !"

„Abuz și șantaj !"

„Abuz și șantaj ? ! repetă el surprins de îndrăzneala lui Iustin ; încearcă să se amuze de această' «glumă» ; se uită la Simion, vrea să-l ia martor la «distracția» lui.

„Deoarece «constrîngerea prin amenințarea dării în vileag a unei fapte imaginare sau reale și îngrădirea folosinței drepturilor» adică șantajul și abuzul n-au dat nici un rezultat, au apărut consecințele ! Am fost dat afară din justiție și transferat la notariat. V-ați îngăduit să procedați așa, tovarășe Runcanu..."

„Uite, Iustine ! Eu am calmul necesar să-ți ascult toate bazaconiile ! Te rog să nu abuzezi de răbdarea mea!" glas sec, cuvintele rostite printre dinții închiși.

„Ați crezut că funcția vă apără de orice abuzuri !" continuă Iustin la fel de stăpînit.

Runcanu sare în picioare, ocolește biroul, se oprește în fața lui Iustin și strigă :

„Noi te-am pus acolo, noi te-am scos ! Am considerat că nu servești interesele statului !" se retrage puțin, face cîțiva pași prin cameră, bea apă din pahar și se așază în fotoliu.

Iustin îl lasă un timp să se potolească. Simte ochii lui Simion îndreptați spre el. Nu întoarce capul.

„Poate vreți să vă întreb ce înțelegeți prin «noi», începe să vorbească Iustin. «Să mai faci încă un pas și să nu-ți fie frică ! Dacă greșești acum nu dau pe tine nici un ban găurit și inutil te-ai pregătit atîția ani și în special nu te grăbi !» Știu răspunsul. Dumneavoastră, tovarășe Runcanu, nu sînteți nici Partidul și nici societatea ! Chiar dacă le reprezentați ! Iar justiția nu mai e de clasă, cum a fost înainte, ci e o justiție care judecă pe oricine !"

Runcanu rămîne încremenit, pe fața lui nu se mișcă nici un mușchi, parcă a încetat să mai respire, doar mîna dreaptă îi tremură ușor și fumul străveziu al țigării se ridică șerpuitor.

„Vezi, Simioane ! Vezi pentru cine ți-ai pus obrazul !" spune Runcanu într-un tîrziu.

Simion tace. Fumează și tace. Runcanu nu are timp să-l înțeleagă, nici cel puțin nu-l întreabă de ce nu își exprimă părerea.

„Dumneavoastră ați intervenit să fiu numit judecător pentru că înainte s-a comis o greșeală... altfel, în mod normal, eu ar fi trebuit să fiu acolo fără ajutorul cuiva ! Era locul meu de drept, am muncit cinci ani de zile. Dar ce v-ați spus : «Noi sîntem cei care conducem și n-o să ne împiedecăm de un judecătoraș !» Și m-ați azvîrlit ! Un prieten mi-a mărturisit cîndva : «Vor să te dea gata ! Să-ți facă de petrecanie !» Nu l-am crezut. A avut dreptate ! Ați vrut să mă distrugeți, tovarășe Runcanu ! M-ați dat afară din serviciu, m-ați evacuat cu forța din casă... «extindere pentru familia Ștefan»... iar lucrurile mele au fost înghesuite într-o magazie numită «garsonieră», fără sobă și cu apa în curte ! Și eu alergam ca un caraghios după un martor care era ascuns... De necrezut ! Și pentru ce ?..."

Tace. Simte nevoia să se odihnească. În el cineva aleargă gîfîit, a ajuns la capăt, știe asta, dar n-a terminat, mai are puțin și nu trebuie să abandoneze tocmai acum, de aceea spune :

„...în timp ce-l căutam pe Rovența, m-am gîndit deseori la dumneavoastră. Îmi aminteam seara cînd am fost acasă : dormitorul, mobila țărănească de la părinți, cele-

lalte camere aproape goale, dar... «nevastă-mea e altfel, îi place agoniseala». Deci... în prima odaie decorul, farsa, în spate realitatea ! La început m-aţi impresionat : «un tip de idei şi forţă», aşa mi-am zis. Am vrut să cred în dumneavoastră : personalitate, om politic... Am simţit însă ceva... ascetismul m-a trimis la imaginea unor sfinţi din cărţi. Sînteţi constituit din idei. V-am citit multe scrieri : «libertate ! democratism ! demnitatea şi calitatea vieţii !» acestea erau cuvintele care reveneau... Unde sînt ? Ce aţi făcut cu ele, tovarăşe Runcanu ? ! Aţi înlocuit realitatea cu nişte idei şi atunci a apărut falsul ! Uriaşul fals care s-a întins ca o pecingine şi a ajuns pînă la procesul lui Herescu ! Dacă v-aţi purtat aşa cu un judecător, ce s-ar fi întîmplat cu un simplu necunoscut de pe stradă ? ! L-aţi fi strivit în trecerea glorioasă către viitor !"

„Rechizitoriu ?" mormăie în barbă Runcanu.

„Nu. O simplă discuţie... Mi-aţi cerut să vă înţeleg, vă cer acelaşi lucru ! Înainte am plătit pentru greşelile celor de atunci ! Nouă ani ! Acum plătesc pentru greşeala dumneavoastră motivată tot politic ? De ce ? ! Cine are dreptul să se joace cu viaţa mea ? ! De fiecare dată se ridică din umeri şi se spune : Istoria ! Dar istoria sintem noi... cei care au fost, dumneavoastră, eu, ceilalţi... Nu sînt o scîndură pe care s-o ajustezi mereu, îi baţi cîteva cuie şi o faci ori mai lungă, ori mai scurtă ! Cîteodată am senzaţia că trăiesc într-un vîrtej... O storcătoare de făcut struguri în care sînt azvîrliţi de-a valma, la întîmplare, pentru a pregăti băutura unui Ciclop care stăpîneşte şi distruge ! Ce să fac ? Nu-mi zbor creierii şi nu admit că tot ce mă înconjoară e absurd ! Rămîn pe loc, aşa cum am învăţat de la un om de pe munte... Vor trece, buni sau răi, eu rămîn acolo, nemişcat..."

„Mi-ai stat în cale. De ce te plîngi ? Vei fi transferat la locul tău. Îţi promit ! Pînă atunci ai acelaşi salariu."

„Nu e vorba de salariu ! Ştiţi bine. E în joc «strădania mea de-o viaţă» la fel de importantă ca şi a dumneavoastră."

Runcanu duce mîna la faţă, îşi apasă pleoapele cu două degete, pare obosit, apoi face cîţiva paşi şi se aşază pe scaunul din spatele biroului. Bărbia în piept, spatele puţin adus, sprijinit într-o mînă, stă nemişcat cîteva clipe, apoi ridică fruntea.

„Ai doi martori, Iustine, spune el cu glas calm. Vei dovedi ce s-a întîmplat în noaptea în care a murit Dana. Vei dovedi că eşti nevinovat, dar cum vei demonstra că eu sînt cel care... Ai aflat totul de la mine. Nu te-am minţit. Ştii doar tu şi Simion. Începi o cale lungă şi dificilă ! Îţi dai seama ? !"

„Da."

„Cred că nu-mi ceri să mă opresc ?"

Iustin ridică din umeri, semn că nu are de ales o altă soluţie.

„Numai că eu, dragul meu, voi avea un aliat, şi întoarce capul spre Simion. Am şi eu martorul meu !"

Iustin e într-adevăr surprins... Derutat. Runcanu intenţionat lăsase acest argument la urmă. «Cu alte cuvinte... am rămas din nou singur, gîndeşte el. A recunoscut, dar nu am nici o probă.»

„Ce părere ai, Simioane ?" întreabă Runcanu.

Simion stinge ţigara, pune scrumiera pe birou, apoi spune cu glas rar :

„N-am vrut să mă amestec... v-am ascultat. În fond... amîndoi îmi sînteţi prieteni. De tine mă leagă anumite lucruri, de Iustin altele, fiecare în felul lui..."

Se oprește, se uită îngîndurat într-o parte ; pe fața lui mare, cu trăsături puternice, nu se poate citi nimic.

„În seara în care am venit la tine și am discutat despre Herescu... i-am spus lui Iustin în mașină că nu voi fi de partea lui, că va rămîne singur... Înainte de a fi prieten cu el sînt cu tine, așa i-am spus..."

„Vezi, Iustine ! Vezi ! Exact cuvintele mele !", spune Runcanu cu un aer mulțumit, vrînd parcă să-l avertizeze de pericolul ce-l amenință.

Simion se ridică din fotoliu, face cîțiva pași prin încăpere, se oprește în dreptul unui scaun de lîngă masa de ședințe, se sprijină de el și întoarce privirea spre Runcanu.

„În aceeași seară, după ce Iustin a plecat acasă... Îți amintești ?"

„Da-da ! Sigur că da !"

„Ți-am spus că nu sînt de acord."

Runcanu pălește.

„Paladian nu trebuia pedepsit pentru crimă !"

„Dar ți-am explicat ! sare Runcanu. Atunci nu mai era oportun un proces politic !"

„Dă-mi voie ! Nu e vorba numai de pedeapsă, de anii de pușcărie, e vorba de un principiu pentru care am luptat amîndoi, încă de la început și care nu trebuie încălcat de nimeni... mai ales de tine, care l-ai afirmat de atîtea ori !"

„Trebuia pedepsit ! Trebuia pedepsit !", strigă Runcanu cu glas gîtuit.

„Chiar dacă în cazul acela aveai, să zic așa... aveai dreptul să ceri pedepsirea lui Paladian care era vinovat, acum, în ceea ce îl privește pe Iustin, nu mai ai nici o

explicație. N-am știut că tu l-ai îndepărtat. N-aș fi crezut..."

Clipele trec. Tăcere deplină. Runcanu stă împietrit în scaunul lui. Se uită la cei doi care își îmbracă paltoanele. De pe streașină cad picături grele de ploaie. Vîntul le împrăștie, stropii se preling pe geam, par niște lacrimi pe un obraz alb. În încăperea spațioasă miroase a lemn uscat. E rece.

Simion și Iustin coboară treptele clădirii. Înaintează prin zloata de pe trotuare. Nu vorbesc. Ploaia alunecă din văzduh foșnind, trage după ea frînghii subțiri, dansează prin bălțoace... Troienele cenușii de zăpadă se scufundă încet, în copaci plesnește ceva cu sunet ușor, tulburător...

• Sînt alături de Simion dar cît timp vom rămîne împreună ? Nu pot să uit ce mi-a spus : „Înainte de a fi prieten cu tine sînt prietenul lui Runcanu : Sînt cu el în „barcă" ?... Tragem împreună la vîsle ? Sau înot iarăși de unul singur și... cînd eu fac trei mișcări cu brațele el face una cu vîslele și e mereu departe de mine, ajunge la mal înaintea mea, iar eu sosesc ultimul, ostenit, ajutîndu-mă de crengi pentru a ieși din apă... Nu cumva m-am întors de unde am plecat ? Cercurile s-au închis din nou ? Atunci ce rost a avut tot efortul de pînă acum ? Am încercat să aflu nu numai cine e vinovat pentru că am fost scos din viață, dar și de ce am fost condamnat înainte de a greși... am vrut să scap de spaima și lașitatea ascunse atît de adînc în mine și în special să nu mă las strivit de către strivitori... Am reușit oare ? Uneori zăresc o lumină îndepărtată, ascult o muzică, alteori pă-

trund în întuneric, orbecăi prin beznă... Cine a arătat cu degetul spre mine ? Oricum, am încercat să merg pînă la capăt chiar dacă uneori nu mai ştiam dacă eu am ales drumul sau drumul m-a ales pe mine... iar noi n-am îngenuncheat în faţa „apocalipsei" care şi-a anunţat sosirea, altfel uitam că sîntem nepieritori...

*SFÎRŞIT*

| | |
|---|---|
| *Emilia Hălmăgianu :* | *lucrează mărţişoare, la Cooperativa Arta Aplicată.* |
| *Nicolae **Hălmăgianu** :* | *a murit la 85 de ani, stătea în fotoliu şi se uita la televizor.* |
| *Matei Rucăreanu :* | *a publicat studiul : „Migraţia somonilor şi anghilelor".* |
| *Verona Rucăreanu :* | *creşte nepoţii.* |
| *Irina Morţun :* | *a murit după două săptămîni de la terminarea anchetei lui Iustin Arghir.* |
| *Ion Morţun :* (*Chiaburul*) | *a murit „îngrijit" de doctorul Theodor Hristea.* |
| *George Arghir :* | *pensionar, trăieşte la Ţintea, în casa bătrînească.* |
| *Radu Scriban :* | *a fost judecat şi executat în 1945.* |
| *Petre Răşcanu :* | *a murit în puşcărie, în 1959.* |
| *Maria Albert :* | *a fost internată la Spitalul Central, pictează flori pe aleile parcului.* |
| *Andrei Arghir :* | *a murit în 1965, doi ani după ce a fost eliberat din puşcărie.* |
| *Iustin Arghir :* | *este notar în Bucureşti.* |
| *Simion-Papaşa :* | *a fost detaşat în provincie, într-o funcţie de răspundere.* |
| *Runcanu :* | *peste şase ani va ieşi la pensie.* |
| *Ion Roventa :* | *s-a întors în Bucureşti, a primit o garsonieră în cartierul Militari.* |

# În loc de postfaţă

De ce ai scris *Somnul Vameşului* ? Am fost martorul unei epoci, eram obligat să-mi depun mărturia. Nu am dreptul să uit sau să tac. *Ultimii* erau doar primii. Începutul. *Ce crezi că este esenţial pentru mărturia ta* ? În epoca modernă „omul religios" a fost înlocuit cu „omul istoric", problematic, care a înţeles că istoria nu poate fi ocolită şi nici respinsă, ci doar implicată conştient. Este necesar să aflăm cît sîntem de manevraţi şi cît sîntem de liberi. *Cum putem şti* ? „Omul realizează maximul capacităţii sale cînd dobîndeşte conştiinţa deplină a împrejurărilor.

Prin ele comunică cu universul", spunea Gasset. Conștiința împrejurărilor este doar primul pas, reconcilierea individului cu destinul său istoric trebuie să-l conducă spre o reconciliere în interior, să iasă din criză, să descopere o „nouă sursă" spirituală pentru a-și găsi temeiul, unitatea — „seninătatea conștiinței tragice a existenței". *Este posibil acest drum ?* Merită să-l încercăm. *Cum ?* Știința a explicat viața, n-a găsit sensul ei, arta poate sugera semnificația, transcendentul, fără de care nu putem trăi în liniște. Armonia cu timpul este un echilibru între gîndire și cosmos. *Armonie prin resemnare ?* Echilibru nu presupune renunțare, ci o permanentă revoltă cu ajutorul căreia se egalizează contrariile : în exterior, între individ și formele anchilozate ale societății (pentru cel care a trecut de la stadiul de număr matricol la cel de individualitate) și în interior, între „sine" și „eu". Efortul de a menține acest echilibru fragil constituie tocmai sensul existenței noastre. În fiecare zi ne situăm de zeci de ori între viață și moarte spirituală — să înviem de tot atîtea ori. *Restrînge limitele, fii mai concret !* Trebuie să ne exprimăm adevărul nostru ori de cîte ori ne întîlnim cu : nedreptatea, falsul, teama, crima, morală sau fizică, trufia, demagogia, corupția, fără să ne scuzăm că nu îndreptăm nimic prin „acel caz particular". Tăcerea este o acceptare vinovată, s-o înlocuim cu o permanentă insurecție împotriva a tot ce știrbește demnitatea individului sau a colectivității. Numai așa, cred eu, putem afla în fiecare zi „Ce a vrut Dumnezeu să facă cu noi ?" cum spunea Faulkner. *Ce consideri adevăr ?* Dreptul lui Don Quijote de a susține că lighenașul este coif. *Dreptul de a greși, de a te iluziona ?* Fiecare individ are adevărul său, ceilalți trebuie să-l respecte așa cum el este obligat să respecte adevărul lor. Ceea ce considerăm adevăr nu se poate reduce la o relație logică sau matematică și nu poate fi legiferat de vreo doctrină, adevărul este o pătrundere a lumii substanțiale pînă în adîncul conștiinței fiecărui individ. Să revenim la *„Somnul Vameșului". Este o cronică de familie, frescă, epopee ?* Ar fi o cronică de familie dacă Madame Bovary — păstrînd proporțiile — ar fi romanul unui adulter. *Roman-căutare ? Romanul devenirii unei conștiințe ? O călătorie în timp pentru a intra*

*în dialog cu destinul istoric ?* Nu. Un roman-mozaic. Am vrut ca fiecare „fragment" să reprezinte o trăsătură, alteori un profil sau numai un gest care împreună să se integreze într-un desen general. Un desen în mişcare. *Cu un spaţiu şi un timp limitat ?* Spaţiul şi timpul balansează între prezent şi trecut, între „acum" şi „atunci", între grupuri de oameni şi indivizi. *De ce ai folosit textele din ziar ?* Pentru „culoarea" fiecărui fragment al acestui mozaic. *Cînd a devenit roman ?* Cînd a stat în picioare în faţa mea ca o fiinţă vie. În ziua în care am avut senzaţia unei lumi finite. *Cît timp ai muncit pentru a o crea ?* Aproape opt ani. *Ce este atunci familia ?* Lumea. *Adică ?* Un mit prin care am încercat să pătrund în spatele aparenţelor, să mă întorc în urmă pentru a căuta un sens primordial. *Cum mai poţi denumi „Fără vîsle" ?* Eu şi lumea. *Noaptea ?* Virtualitate, germen, acumulare de energie. *„Grădina Icoanei" ?* Mîntuire prin acţiune, prin revoltă. *Relatare sau reprezentare ?* Tematica romanelor mi-a impus să aleg reprezentarea. Nu „aventura", ci urmările ei, semnificaţia în banalitatea cotidianului. *De ce ai folosit martorii-confesori ?* Pentru a diminua rolul naratorului. Fiecare fragment al mozaicului are raisonneur-ul său propriu. Distanţa estetică dispare, comentariul auctorial este împletit cu acţiunea, relaţia autor-cititor se modifică precum reglajul unui aparat fotografic prin care ar privi amîndoi. *Ai folosit „imaginarul" ?* De ce mă interoghezi ? *Răspunde !* Imaginaţia face parte din domeniul visului, imaginarul, al formelor visate. Nu am părăsit realitatea în folosul imaginarului şi nici invers — grijă impusă de tematica romanului. Mi-au fost necesare amintirile, contemplaţiile, reveriile, dar n-am putut rămîne tot timpul la fereastră, a trebuit să cobor şi în stradă. Fabulosul credibil se naşte într-o experienţă a realităţii. *Ironia ?* Faci seminar cu mine ? *Vreau să ştiu ce gîndeşti despre meseria ta.* Ironia este o culme spre care tind toţi cei care „stabilesc cu plăsmuirile lor o relaţie continuă, definiţie eventuală a nebuniei", după opinia lui Malraux. Şi dacă ironia apare la urmă, după ce ai închis romanul, te numeşti Thomas Mann. *Atunci... cînd o carte devine roman ?* Romanul începe cînd s-a terminat cartea. Cînd dintr-o aparentă incoerenţă s-a născut o lume. Cînd a

bătut la porțile închise ale unor vremuri care n-au acceptat să fie cunoscute. Cînd te trezești citind ca și cum ai primi o lovitură în frunte sau cineva te-ar dezbrăca în fața mulțimii. Cînd e scrisă împotriva literaturii, adică împotriva modelelor și n-a ucis cadavre. Cînd scriitorul s-a despărțit de talentul său — fără să-l uite — și a dobîndit o conștiință creatoare. Cînd îți este puțin frică. Cînd descoperi un sens filozofic ființei umane. Care este acest sens în *„Somnul Vameșului"* ? Spaima și lașitatea, ascunse atît de adînc în noi, pot fi învinse. Să nu acceptăm supunerea în fața altuia. Să încercăm să ne cîștigăm demnitatea și sentimentul unicității ca indivizi. *Și crezi că ai izbutit* ? Un roman răspunde doar parțial speranțelor pe care mi le-am pus în el. *Atunci* ? Un alt roman, o altă nădejde, chiar dacă cineva îmi strigă mereu în față : «zbuciumă-te cît vrei ! N-o să afli nimic. Lumea nu-și deconspiră misterele !» Un scriitor este obligat să încerce imposibilul cu orice risc. Să nu abdice. A trăi sau a scrie, cum spunea un poet. *Ești totuși prea „discret"* ! Urăsc prostia insolentă, setea de putere, lăcomia, ipocrizia, confuzia de valori și în special orgoliul care își face drum cu pumnii și dinții. După ce am publicat primul roman, am început să scriu acest ciclu cînd toți credeau că o proză de mari întinderi este demodată. Acum mulți scriitori au început să publice primul volum din viitoarele lor trilogii. Așa înțeleg eu „orgoliul". *Ai amintit de „valori", există o competiție reală de valori* ? Nu întotdeauna... Din această cauză se produc multe confuzii. Eu îmi plătesc cărțile cu viața. Trăiesc numai pentru a scrie. Joc pe o singură carte. *Poți să pierzi. Cred că știi* ? Dar dacă voi cîștiga ? Te-ai întrebat ? *Nu este exclus. Ce te preocupă acum. Răspunde-mi scurt* ! Interesele societății să nu primeze asupra intereselor individului și nici invers, să restabilim acest echilibru uitat. Mai multă rigoare și pasiune. Un cult al exactității în locul adevărurilor absolute. Self-respectul. Siguranța părții vindecă de nesiguranța întregului. Să apărăm demnitatea artistului în fața lui *homo tehnicus*. Apatia este primul pas către fals. A fi om înseamnă a-ți găsi temeiul, semnificatul.

În roman : capacitatea de a convinge, opusă artificialului. Și pe primul loc : moartea. *Cum putem numi discuția noastră ? Interviu ?* Un dialog cu mine însumi. Care este menirea unui romancier dacă nu aceea de a se interoga luîndu-i pe ceilalți martorii neizbînzilor sau triumfului ? Interogația nu ca simplă nedumerire, ci interogația problematică ce duce la „stăpînirea" unui domeniu al vieții prin gîndire și imaginație. Scriitorul se neagă în dorința unei afirmații ; cunoaștere și memorie — sensul existenței.

*BUJOR NEDELCOVICI*

LECTOR : VIOLA VANCEA
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT : 1981. BUN DE TIPAR : 28.07.1981
COLI DE TIPAR : 25.50

COMANDA NR. 10 130.
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII",
PIAŢA SCÎNTEII NR. 1, BUCUREŞTI —
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

**BIBLIOTECA DE PROZĂ ROMÂNĂ CONTEMPORANĂ**

*Au apărut:*

DINU SĂRARU
**Niște țărani**

FĂNUȘ NEAGU
**În văpaia lunii**

ALEXANDRU IVASIUC
**Cunoaștere de noapte**

NICOLAE VELEA
**Întîlnire tîrzie**

IORDAN CHIMET
**Închide ochii și vei vedea orașul**

*Interesul din ce în ce mai mare pe care publicul l-a arătat prozei noastre contemporane a determinat editura să inițieze o serie în care vor fi republicate cele mai valoroase romane, nuvele, povestiri, reportaje ale prozatorilor români.*
*În această serie vor apărea lucrări scrise și tipărite după 23 August 1944.*

*Editura Eminescu*

**Vol. I-II-III Lei 40**